

سرائیکی زبان کا پہلا ناول



ظفر شامی

سرائیکی ادبی مجلس
بہاولپور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نازف



۸۹۱۷
۳۹۶

POSTED

تازو
ظفر شاری

۱۹۸۲ء

دو جھا

تیرہ روپے

سرائیکی ادبی مجلس
بہاولپور

کتاب دانان
مصنف دانان

چھپن ڈاسال

ایڈیشن

مئل

چھاپن ڈوائے

چھپراون ڈوائے

انتساب

ادب نواز عوام کے نام

ظفر لٹاری

سرائیکی زبان کے ناول نازو کی تفصیلات

سرائیکی زبان میں لکھا گیا یہ پہلا ناول ہے اس کے طبع کرانے میں کافی مراحل طے کرنے پڑے ہیں۔ رقابت اور رشک کی افراط - روپیہ کی کمی - کتابت کی دشواریاں - ان سب دشواریوں پر صرف اس اصول کی پیروی کرنے کی وجہ عبور حاصل کیا جا سکا ہے کہ :

ع ہدی را تیز تر می خوان چو محل را گراں بینی

(مصنف کا ماحول اور مصنف کا سراپا) نام ظفر قبیلہ، نشاری (بلوچ) عمر ۲۴-۲۳ سال - قد قامت - حلیہ پریزادوں کا سا - چہرہ بے حد مغموم - وجہ -؟ آخری درجہ کے تپ دق کا عارضہ - جائے سکونت موضع محراب والہ -

(موضع محراب والہ کا ماحول اور محل وقوع) موضع محراب والہ ریاست بہاولپور کے (سابق) فرمانرواؤں کے یا کستان بھر میں عالی شان ترین محل سے تقریباً ایک میل کے فاصلہ پر - ریت کے ٹیلوں پر آباد کچھ ایسی پردہ نشین سی بستی ہے کہ جس بستی کی خوش نصیب خواتین کے دودھ پر ریاست بہاولپور کے فرمانرواؤں کی سترہ پشتیں پلی بڑھی ہیں - اس بستی کے اس امتیاز کا بہانہ بہاولپور ریاست کے کھانے پیتے گھرانوں کے بچوں کی دایہ خواتین اکثر اسی بستی کی رہنے والی تھیں اور اب تک بھی وجہ امتیاز سمجھی جاتی ہیں - لشاری بلوچوں کی یہ بستی اپنے جنوب مغربی ریگستانی اور شمالی مشرقی سرسبز شاداب ماحول کی وجہ بیک وقت عرب و عجم کی کیفیات کی سوتی جا گتی دنیا ہے - قدرت کی اس امتزاج کا نتیجہ بلحاظ صورت و سیرت اس بستی کی ہر عورت ہیر اور ہر مرد رانجھا معلوم ہوتا ہے - دیہات کی رہائش شاہی محل کے تعلقات کی وجہ - باشندگان موضع محراب والہ اردو کے درج ذیل مضمون کا مجسم ترجمہ محسوس ہوتے ہیں -

ع اک ٹیڑھ سادگی میں - اک سیدہ بانکپن میں -

ختر نے اس بستی میں آنکھیں کھولیں - بڑھا - پلا - پرورش پائی

بچپن گزارا۔ ایف اے تک بہاولپور کے کالج میں تعلیم حاصل کی۔ اعلیٰ حضرت
 امیر بہاولپور کے پھر کب ، بارہا بار ، انگلستان ، فرانس ، مصر ، حجاز
 اقدس ، شام ، عراق جانے والے اپنے بزرگوں سے ملک ملک کے حالات
 سنے۔ صحرا کی صبح شام۔ تاروں بھری رات نے آداب و ادب کی
 سادگی اور برکری کے سبق سکھائے۔ غم مرض تپ دق نے اس ناول
 کے مصنف ظفر لشاری کو زندہ جاوید بنانے میں کس حد تک مدد
 دی ہے۔ اس کا فیصلہ۔ سرائیکی زبان بولنے والوں کے اس رجحان پر
 منحصر ہے کہ سرائیکی نواز حضرات سرائیکی زبان کے اس پہلے ناول
 کو صرف خریدیں ، پڑھیں ، پڑھائیں گے ہی نہیں بلکہ اس ناول کی
 مزید اشاعتوں کے طبع کرانے میں۔ سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور کا
 ہاتھ بٹائیے گئے۔ ربا یہ بتانا کہ موضع محراب والا کی ہر لڑکی بنیر
 اور ہر لڑکا رانجھے کی طرح خوش شکل کبوں ہے؟ یہ بات یعنی اس
 حقیقت کا راز اور ایسی ہی بہت سی اور دلچسپ باتیں ہم اپنی کتاب
 ”بھلوگ“ زیر تصنیف میں انشاء اللہ تعالیٰ بالوضاحت بیان کر دینے
 کا حق ادا کر دینگے۔

مولانا عبدالحمید شرر کے ناول نہ ہوتے تو خیال ہی نہیں ، یقین
 ہے کہ اردو ادب۔ حرف کن کا نون نہ بنتا نونِ غنہ ہی رہ جاتا۔
 ”نازو“ پانچسو ، ہزار سال گزرنے کے بعد۔ جب انسان شاید سادہ و
 سرج میں نئے بغداد ، لندن ، واشنگٹن آباد کر چکا ہو گا۔ طوفان سُرج
 آنے سے پہلے کی دنیا کے حالات۔ محمود غزنوی کے سومنات پر حملہ
 کرنے کی راہ بھر کی تفصیلات نہ سہی اتنا تو بتا سکے گا کہ
 ظفر لشاری کے زمانہ کے پاکستانی بہاولپور اور قبل از پاکستانی
 بہاولپور کے شام و سحر کیسے تھے۔ مہاجر و انصار کی ڈیڑھ ڈیڑھ
 اینٹ کی علیحدہ علیحدہ مساجد۔ ایک ہی بڑی اور اچھی جامعہ مسجد
 کیسے بنی۔ زندہ باد ظفر لشاری۔ پائندہ باد پاکستان۔

سید نذیر علی

۱۹ ستمبر ۱۹۷۱ء

گال مہار

معرز قارین! جم جم جیو و تے لکھ پنے تھیوو
 السلام علیکم! اپنی پہلی نگارش "نازو" وڈے اعتماد نال تہاڈی
 خدمت وچ پیش پایا کرینداں۔ جہانگ من و تعلق اے۔ میں ایس
 معاملے وچ معافی چاہساں۔ کیوں جو راقم المحروف ناول نگاری
 دے الف بے کینے وی واقفہ کہنی۔ مام نظریات دے تحت ناول نگاری
 کول پہوں سوکھا سمجھدا ہم۔ پر تہن پتہ لگے۔ جو کتنے دیہاں سو
 تھیندے۔

قابل تحسین ان او لوک جہاں دیاں ان تھوک محتال آہناں دے،
 فن کول چار چندر لا ڈیندن تے آہناں دے شاہکاراں کول وائی
 زندگوار نصیب تھیندے اے۔ ناول نگاری کتنی محنت منگدی اے
 تے میں کتنی کیتی اے، تاں ایس معاملے وچ میں عرض کرسیاں
 جو بیڑے حقوق نازو دے میڈے آتے بیڑے ہن۔ بعض مجبوریاں
 دے تحت او حقوق چنگی طرح ادا نہیں کرسیگا۔ جے آہناں
 او مجبوریاں تہاڈی خدمت وچ عرض کر ڈیواں تاں کیا پتہ،
 تہاں..... مناسب سمجھداں جو اے معاملہ اکتھائیں
 ٹھیسج و نچے۔ تاں چنگیا رہی۔ بس اتنا ڈسا ڈیواں، جو
 عرصہ ترائے سال کینے جیرھاڈ کھ میوں لگے، او اتنا
 خونناک تے درزیلا ہے جو میڈیاں خوشیاں حسرتاں تے

صحت ساریاں اوندے بار تلے کوب گئیں۔ لکھاں دعائیں منگن
 ہزاراں منتاں منن۔ پراچن تین میڈی کوئی اپلی وی منظور نی
 کھتی۔ پتہ نی کتناں عرصہ ایں عم بھری زندگی کوں گل لاتے
 جیوٹا پوسی۔۔۔۔۔ ڈیکھاں او کیرھا بجا اور ڈینہہ ہوسی جڈن میں
 ایں مصیبت کینے جان چھڑواتے اپنی منزل حیات تے خیر خوشی
 نال پندھ شروع کر ڈیساں۔۔۔۔۔ پتہ نی اوں ڈینہہ دا سمجھ
 کڈا ہیں چڑھسی وی سہی یا امیوں عم دی رات میڈی کائنات تے
 حکمرانی کر بندی راہسی۔

میں ناز و دے پڑھن والے بھارتواں تے بھینٹریں دی خدمت
 ویرج گزارش کریساں جو او میڈے کیتے سچے دل نال دعا منگن
 جو اللہ سیں میکوں بھاہ دے ایں چھے وچوں جلدی کڈھے۔
 جیندے وچ میں، میڈا وجود، میڈا دل، دماغ، انگ انگ
 تے نوں نوں رات ڈینہہ سٹردے پین۔ میکوں امید اے
 تہا ڈیاں دعائیں میڈے کیتے باعث شفا ثابت تھیں۔
 دیستو!! ایں آئے وسوں ہر ممکن کوشش کرتے ناز و کوں
 دچھپ بناون دی کوشش کیتی اے۔ بعض مقامات تے سرانگی
 الفاظ استعمال نہی کر گیا۔ امید اے نقاد حضرات میڈی ایں
 غلطی کوں نظر انداز فرما ڈھیں۔ جے کر اردو ناول وچ عربی نارس
 ہندی تے بیاں زبانان دے لفظ استعمال تھی میگدن۔ تاں میڈے
 خیال وچ سرانگی زبان دے گلدستے وچ اردو یا باقی زبانان
 دے پھل کو مجھے کیساں لگن۔

"نازو" وی کہانی عام کہانیاں کہنے بیٹ تھے۔ کہانی گو مختصر ہے
 برتپولی ضرور ہے۔ حالات ہوتے ہیں اجازت بخشی تاں وقت دے
 نال مال جیرہا وال ساک میں کہنے تھی سیکسی۔ تہاڈی خدمت وچ پیش
 کریندرا ہساں۔ تاں بھراتواں دی جائز تنقید میڈے کہتے کامرائی
 وابعث ہوسی۔ میں تاں بھراتواں دے تنقیدی خطاں دانشد
 مال انتظار کرلیاں۔ آخر دے وچ میں اپنے محسن جناب عزیز
 نشتر غوری صاحب داتہ دل نال شکریہ ادا کرینداں۔ جنہاں اپنیاں
 ہزاراں مصروفیات دے باوجود وی میڈے ناول ڈی نوک پیک
 سنواری اے۔ تے ایکوں تہاڈی خدمت وچ پیش کرن کہتے آن تھک
 کوشش کیتی اے۔ میڈی دعا اے خداوند کریم "نازو" کوں
 تہاڈے معیار تے پورا لہن وی توفیق عطا فرمائے۔ آمین

ظفر لشاری۔ محراب والا

تحصیل احمد پور شرقیہ۔ ضلع بہاولپور

اپریل ۱۹۷۱ء

مقدمہ

(عزیز نشتر غدی)

جناب ظفر شاری صاحب سر اسکی زبان الاون بولٹ والاں کیتے اتے
 سر اسکی ادب وچ دلچسپی رکھن والاں کیتے این سانگوں جانے سجاٹے
 بندے پکن جو انہاں دے اکثر اصلاحی افسانے سر اسکی رسالے وچ
 چھپدے راہنڈن۔ او اے افسانے آج دے معاشرے دی
 اصلاح دے مقصد کو سامنے رکھتے لکھدن۔ ہر افسانہ مثال
 نصیحتاں دی پنڈتے پوٹ ہونڈے۔ ڈھیر کون تھوڑا کریجے
 جو او قوم دی بک وڈی لوڑ کول پورا پئے کریندن۔ آج
 دے وگڑے ہوئے معاشرے وچ بک تھساں ہمدرد تے
 پاک سرشت ادیب جے اینویں اپنی منزل ڈول ٹریا جکے تاں
 اے انسانیت دی وڈی خدمت ہے۔ میگوں یقین اے جو
 شاری صاحب اینویں قدم ودھائی وین تے انہاں دا انسانی
 خلوص قوم دے دلاں وچ پہوں جلد بک خاص مقام حاصل
 کر گھنسی۔ اے ناول نازد انہاں دی پئی کوشش تے پیشکش
 ہے۔ جیر عی کافی جو کھم تے محنت نال لکھی گئی ہے۔ کیوں جو کہیں
 ایسویں زبان جیندے وچ ناول دا پہلے کوئی خاص سرمایہ نہوے
 پہلا پہلا ناول اھن تے ول ناول دے مزاج تے ٹیکنک دے
 مطابق تقاضاں کول بھروں تے اپنی اپنی جاتے چھکا دن کوئی

سا کھڑا کم کہی سیٹی نظریہ اپنی ٹینس کوئی سرنگی زبان دا نا اولی گزریا
 میوں بیوی جا پدے جو اے پہلا نا اولیے جنیدے ہوسے پاؤن دا نا اولی شاری
 صاحب نے حاصل کیے۔ ایسی جو اے چھڑا نا اولیے بلکہ ایس وچ آہاں او
 روح پاتی اے جو اے جنیدی جا گدی حقیقت معلوم تھیدی اے۔ کھنیا بال بے جینے
 وچ ویکو ویکو لے گل پل بن آہاں ہی قسمی خوشبو ہے اتے دل ہر خوشبو دا غرتے قبضہ
 کر گھندی اے وڈا شکل کم اے جو رنگ ہر ناں کردار ہون اتے ہر کردار اپنے اسی روپ ہی
 آفے ہک ہک لفظ اوندی نطرت کوئی زندگی دا جو لا پوانی کھڑا ہون
 اکثر ناواں وچ اے
 نامی صفی صفا نظری اے۔ جو کردار کجھ ہون اتے ویس
 کوئی پائی کھڑے ہون دن۔ ایہو جیٹ نا اولی غیر نظری ہون وید تھن۔
 تے دا غرتے آپناں دہری جتنا اثر دی فی چھوڑیدے پر نشاری
 صاحب کتھائیں فی تھڈ کے۔ کتھائیں خوش نیسے کھادی۔ وہن
 تے پورا ناو کھنے اتے قلم تے پورا قبضہ۔ کہیں کردار کون ایسے
 اوڈے منھے پھنکی ڈوتا۔ اوڈکوں آہنی اصل جاتے مقام تے ایہو
 جیہاں چائے تے جو اورنگ تے نگینہ معلوم تھیندے۔ کرداراں
 کو ایہو جیٹ کی گرفت وچ رکھن ہر کہ ضرور کم تی۔
 یہ صغیر ہندتے پاک سے ڈھالے دے وقت ہک ڈا انقلاب آیا ہا۔ اتے ہی
 انقلاب چوں ہزاراں کہاٹیاں نے جنم گدا ایہو سی اے انہاں چوں ہک اے۔ ہر چو کوئی
 ایہاں آپناں نو بیکار رنگ روپ اے۔ فوکی ادا اتے نو بیکار سوب۔ ہڈیاں شاری
 صاحب نے میوں بیہاں اے ناواں ناواں ایں خواہش نال ڈتا ہا جو میں ایسوں ہنور پڑھ
 تے ایں وچ نہ چھڑی ضروری اصلاح تے درستی کران بیکار ہندے متعلق اپنا مشورہ دی

ڈیوڑھی جو اپنے پٹے قابل دی ہے یا کیتاں۔ اور شودے دی سچے بن جو کہ تانی
 سبزی ڈو جھا سرائیکی واپلا ناول۔ اس قسم واپلے کنوں کوئی ادب
 سرائیکی وپج ہووے ہاتاں بندہ اونڈے سو بھلے درج جلدی براہ
 گول گھندے۔ پر اتھاں
 بغیر لین دے گاڈی ٹون۔ بنا گڑ مٹھا کرن۔ گھنیاں دے
 بغیر آڈاری مارن انہیں کول کچھ نامکن نظر داہا۔ اتے میں وی
 پیلے اینویں سمجھا ہم جو بس تھتھ متھ ہوسی تے چھڑا گڈا راہوی
 پر واہ جو سو پٹے لب دے کم ہن جتیں انہیں کول اکیجاں کامیاب
 ناول لکھ دی ترفن ڈتی جو بغیر لین دے گاڈی منزل مقصود تے
 سچ گئی۔ ہاں گڑ مٹھا تھیاتے او وی چوکھا۔ گھنیاں بغیر ایڈی اچی
 آڈاری جو کہکشاں کوہتھ لاگدا۔ جاں جاں میں ناول پر خدا کیم
 میڈی حیرت وودھی گئی جو نشاری صاحب اس نا پختہ عمر وپج
 اتے ایڈی جگ جان لیرا بیماری دی حالت وپج ایڈا پختہ
 تے صحت مند دین رکھیندن جو آپ مرادی سبحان اللہ اکھن تے دل
 تھیندے۔ انہاں وی محنت کوڑ پیکھ تے دل میں وی لیسے وول
 جیرھا کچھ تھی سنگدا ہا۔ اینکوں سنگارن پنگارن دی کوشش
 کیتی۔ اتے ہن اے بن جن تے تہاڈے سامنے آئی پٹی ہے۔ تہاں
 آب اینڈ امل بیو۔ جیڑھی زبان ناقصہ اول ایہو جہیاں ہووے
 اونڈی انتہا تے معراج کیا ہوسی۔ لے وت اندازے آپ پٹے لاڈ
 نشاری صاحب نے کتھائیں کتھائیں آردو فارسی لفظاں دے
 رلاوڑے نال وی تصویر وپج رنگ بھرن لٹے لے ہادی پوں

ضروری کیوں جو کوئی زبان اپنی برادری کتوں پابہر فی و پچ میگدی۔ برادی
 نال ہی ہر کوئی چھکدے۔ جیر طصیاں زبان نال باں زبان نال رلاتے
 نال میل چھوڑ ڈیون انہاں و پچ و دھارتے ترقی کڈائیں فی سخی سگی
 ہستھوں دنیا دے تختے توں انہاں دا تختہ تکل ویندے۔ اے کالہ
 کہیں کتوں بچی چھپی کہینی جو ایہا حالت سنسکرت جئیں عظیم زبان
 سخی چکی اے۔ لتاری صاحب دی ایں رلاوڑے طاوڑے
 دی کوشش کوں ہک خرفی تے دوہ اندیشی منٹا پوسی ۶

ہک کامیاب ناول جہاں اجڑے تہ کی تے لوازمات نال بیڑے
 جڑے لتاری صاحب نے اپنی مہارت نال نازو، ناول و پچ او
 سب سوہنی ترتیب ڈے تے کھٹے کیٹن۔ ایڈے و پچ عشق تے
 محبت دی پاکیزہ داستان ہے۔ ہوں دے زہر بھرے نامگ ہن
 جیڑے انسان دی فطرت و پچ و س گھول ڈیندن، تقدیر دے
 حادثے ہن، جہاں اگوں انسان بے وس تھی ویندے و رقابت
 دی چٹنگ چنگاری بے جیڑھی و دھدے و دھدے بھاہ دے
 لینے بن تے چدھاروں انسان کو وٹھیٹ سلھیٹ کر ویندی اے
 مترین دے ساڑ سڑپے ہن۔ جہاں دے سیک نال کئی مضموم
 تے بے گناہ کھڑن والیاں کلیاں آپنے وقت توں پہلے موصیخ نڈیاں
 ہن۔ اول انسانی فطرت دیاں جھکیاں ہن جیڑھی اصولوں سونے
 وانگوں کھری تے خالص ہے۔ جیندے اتے تہذیب تے نائش دے
 کڑے تے نی جڑھے۔ اتے نویں تہذیب دے او گگھ اندھارے
 دی ہن جیڑھے انسانیت تے فطرت دی قبرین ویندن۔ ایہا وجہ ہے؟

تاری نازد کوں پڑھن شروع کرے تاں ختم کرن توں سپوں چھوڑن
 کیئے دل نی تھیندا تو نظریں جو تندر آچاٹ تھی وٹھے۔ کتا دل
 دی ایں کنوں وڈی خوبی تے سٹہرپ کیا جو سگدے ۶ نشاری
 صاحب نے ایں وچ دھوتی پوتی تے نکھری نکھری زبان استعمال
 کیستی اے۔ کتھائیں کتھائیں او جٹا کے تے دیہاتی الا بول تے
 لہجہ والے لفظ گھن آئیں پر ایڈی سوہنی ادا تے ہکے پھلکے،
 انداز وچ جو قاری دی طبیعت تے بارنی بٹدے۔ اٹنا چاس
 کجھ پکا ودھ ویندی اے۔ اٹھیاں ساریاں ترکیباں تیزشاں
 تے محاوریاں دے درتاوے کنوں جا پدے، جو انہاں کوں سرنگی
 زبان تے پورا عبور حاصل اے۔ اتے لفظ انہاں دے اگوں
 ہتھ بے باہنے ہن۔ ربط تے روانی ایویں ہے جیویں جو
 ہک آبشار ساریاں رکاوٹاں کوں دور کرتے پورے تسلسل ناں
 پئی واہندی ہووے۔ ایہوتاں قلم دا جادو اے جو پڑھن والا
 لے سمجھدے جیویں انہاں دی ساری حیاتی ناولاں لکھن وچ وہانی
 ہووے۔ ایجھا اعجاز ڈکھاوٹن کہیں ناٹری دے وس داروگ
 نہیں۔ اتنی طویل ناول وچ ہکی کنوں ہکی تفصیل انہاں دیاں تیز نظر
 توں نی چکی۔ جیہ کنوں قاری کوں پتہ لگدے جو انہاں دا مشاہدہ
 بہوں ڈونگھا ہے۔ اتے خیال دی وسعت دی تاں کوئی دھردھر
 نی۔ بیان دی ادا تے انداز دے ڈسٹن کیئے میں فقط چند سطر
 پڑھن والیاں دی خدمت وچ پیش کرنیال جیرھیاں جو ایں بارے
 وچ انہاں دی مہارت تے بیان تے پوری قدرت رکھن دا ہکلان

ڈے ڈے تے تصدیق کر لیں۔
 "اوہک بے دے اتنے قریب آگئے جنہیں جو ہوا دے چھوٹے
 نال بھی ٹپکلی دے ڈول بھل آیت وچ ٹکرا ویندن۔"
 ہک جا لکھیندن۔!

"او ڈھیر ویر تک ڈسک ڈسک تے روتدی رسی۔ ستجواں ا
 طوقان رکن وچ نہ پیا آندا ہا۔ آخر کار روتے او آپے چپ
 کر گئی۔ روتن نال دل دا غبار کجھ ہلکا سخی گیا ہا۔ جویں جو تکھی
 بارش نال آسمان تو اندھاری تے طوقان دے گرد و غبار صاف
 سخی ویندیں اینویں اونڈے انتھائی جذبات دی اندھاری نے
 ہیر وھی میل تے گرد اونڈی روح تے اونڈے ذہن وچ کھڑائی
 ہئی او اینہاں ستجواں نال دھو بیج پو بیج گئی۔ اتے اونڈی ضمیر
 دی دنیا ہی وی نکھرائی"

ہک ہی جا اہن۔!

اختر خوشی کنوں جھو جھدا ویندا ہا۔ ناز و دی بے لوث تے بھی
 محبت اونڈے کیبتے دنیا دی ساریاں کئے بیڑی دولت ہئی تے
 اے وی پچ جو محبت وی دولت جیکوں وی نصیب تھی
 اے اول کہیں پئی شے وی آس فی کیتی۔ محبت نال ہک ایجی
 شراب ہے جنیدا نشہ تے سر ود عمر دے چھیکڑی وقت تک وی
 بندے تے چڑھیا رہندے۔ محبت زندگی دی اصلی روح اے
 جنیدے بناں انسان ابرٹا ابرٹا تے بے جان زحیاں نظر دے محبت
 ہک نور اے۔ جنیدی روشنی دل دے گوشے گوشے وچ چائے

گر ڈیندی اے۔ محبت انسانی زندگی واساریاں کنوں وڈا خزانہ اے
 جیندے کول محبت اے او ندے کول سب کجھ اے۔ جیندے
 کول محبت کینی او ترا جیون نہ جیون برابر اے۔ سچی تے پر غلوں محبت
 انسان کول دائمی زندگی عطا کریندی اے۔ محبتاں سچیاں ہرون
 ناں محبت کرن والے کپڑا میں تی مٹ سگدے۔ انہاں داتاں
 ازل کئے لاتے ابد تیں روشن راہندے۔ سچی محبت ہرتے وی زندہ
 رہندے اے۔ دنیا وی وڈی کنوں وڈی طاقت وی محبت گنڈا
 پگ تے ناں بگدی اے۔ محبت دا وجود لافانی اے۔ محبت وی شکل
 پاکیزہ نے پھلاں کنوں زیادہ نازک، چند کئے زیادہ روشن
 تے نئے کئے زیادہ نشی تے سوہی اے تے جیرھ ویلے عجوب
 باوقال و سچے ناں ول ناں گال وی مک گئی۔

ک ہی جا لکھیندن

ک دلفریب مسک ہونٹاں تے ظاہر تھئی۔ غم تے خوشی وی
 رول مسک معصوم تے دلکش مسک۔ چٹے چٹے ڈنڈ جھاتی
 پاتے تک گئے گلباں تے ڈوں جگد ظاہر تھئے تے چہرے
 تے دل چپ تھی گئی۔

ڈسٹ کیتے ناں پیوں کھلے۔ پر میں بے جا لہیرے خوف
 کنوں رتھائیں ختم کرینداں۔ پڑھن والے انہاں دے فکر و فن
 دے موتیاں داخل تل آپ پئے کرن۔ ہو سگدے جو ایندے وچ
 انہیں کنوں کوئی اک چک وی تھئی ہو دے۔ ایندے کیتے ایں
 گال کو سامنے رکھیا و سچے جو اے سراسیکی واپلا ناول اے

تے انہاں دی پاپی کوشش اے۔ اے تھوڑے، گالھ اے جو انہاں
 گلگھ اندھارے وچ اپنی راہ گولی اے تے اگوں تے سرانگی
 ناول لکھن والاں کیتے ہک راہ بنائی ہتے جے اوارو دا
 کوئی ناول لکھندے تاں رستہ صاف ہا۔ انہاں کوں او مشکلاں
 پیش نہ آندیاں جیریاں نازو لکھن وچ پیش آئیاں ہوسن۔ انیہا
 اندازہ تاں صاحب نکر و نظر تے صاحب فن لوک کر سگدن۔ میری
 دعا اے جو نازو پڑھن والیاں دیاں نظراں وچ قبولیت دا
 درجہ حاصل کرے تے شاری صاحب دے فکم دا زور چڑھنوں
 ڈینہہ ودھار ہوسے۔ آمین!

عزیز نشتر غوری
 نائب صدر سرانگی ادبی مجلس بہاولپور
 ایڈیٹر رسالہ سرانگی

۵ ستمبر ۱۹۷۱ء

ڈوجا ایڈیشن بہ
 وڈی اہل تے تھوڑے عرصے وچ سرانگی دے
 سب توں پہلے ناول نازو دا ڈوجا ایڈیشن چھاپیا
 دیندا پے۔ ایہ ایڈیشن سرانگی ادبی مجلس بہاولپور دے نویں صدر
 جناب دین محمد شاہ صاحب دی خصوصی توجہ نال چھپدا پے۔ کیوں جو
 آپ ترانے ہینیاں وچ چھٹی کتاباں چھاپ تے مجلس ہذا دی کارکردگی
 واریکارڈ قائم کرن وچ لگے ہوئے۔
 میں شجہء تعریف و تالیف دے ناظم جناب قریشی محمد سعید صاحب و اشکر گزار
 ہاں جو انجاں ایہ کم میڈے ذمے لائے تے ایس طرح میگوں سرانگی زبان تے
 ادب دی خدمت دا موقع دتے۔
 ولشاد کھلاچوی

رکن نگران کونسل سرانگی ادبی مجلس

جون ۱۹۸۶ء

پہلا باب

سمجھ دیاں ہلدی رنگیاں شعا عواں جمال پور دے ددے ددے
 کوں کپٹے رنگ وچ رنگن دے بعد ہولے ہولے غائب ویندیاں
 تھیندیاں سن۔ جمال پور دی صاف ستھری فصا وچ ہلکا ہلکا شور
 ٹرایا روکن دا باعث بنیا ہویا ہا۔ وستی دی شام تاں اتویں دی
 رنگین تے حسین ہونڈی اے۔ پر ہتالے دی رت وچ ایندا
 سخن پیا وی نکھر ویندے۔ چٹال دیاں اکھیں وچوں ڈیندا ہویا
 خمار خوشی وچ مست لال لال چہرے انہاں دی پُرسکون زندگی تے
 حقیقی خوشی دے گواہ ہوندن تے سارا ڈینہ اپنے کم وھندیاں
 وچ غرق راہن دے بعد جیہڑے دیلے ڈینہ لہتے کوں گھرواں
 تاں پُرسکون مکرہٹ انہاں دی ہمت تے جانفشانی دا
 ثبوت بن تے انہاں دے لبّاں تے پلٹے مریدی راہندی اے
 جمال پور دی تکی جاہیں وستی رہی دے اول جتے وچ
 آباد ہے۔ جتھاں و مشورل دے نال نال مسیح دا بھولاندرا دی
 پور دے۔ جتھاں سیٹوپالی نے میٹر واندن تے لگ فصل والی

کریندن۔ جتھاں پئی ریت دے اُچے اُچے دے وی ہن، جنہاں
 وچ بکواراں کوں اپنی مال ڈھکی آزادی تال چراون دا اختیار حاصل
 اے۔ مریم: اچن روٹی کینی وی پکائی۔ ڈیکھ مریم مغرب دی
 بانگ وی جلدی پئی اے۔ پر تیں اچن تیں تہندوی کینی تھیا
 تیکوں سارے ڈینہہ وچ چھڑی روٹی پکاؤنی ہوئی اے
 تے ادا وی توں دپے تے تہوئی پکیندی۔ میڈا خیال
 ناں تیکوں ہے وی کیناں.....“

گائمن دیاں کھاہیں مریم دے ذہن وچ چمکے وانگوں بھوں
 بھوں لائی کھڑیاں ہن۔ او جلدی جلدی آئے نی تنوں تے پانی
 وا پورا ڈیون دے بعد ہتھ دھوتے آکھی تے بھڑائی دے پاند
 کوں پلے چلھے وچوں بھالائے تنور وچ سٹیس تے دل ہونے
 ہوئے کڑیں سٹیندی گئی۔ اوندرا چیتا اچن تیں پئے دیاں کھاہیں
 کینے واندا کیناں تھیا ہا۔

مغرب دی بانگ وی مل گئی ہئی تے لوک نماز پڑھتے گھراں
 دو وی دل آئے ہن، پر گائمن اچن تیں گھر کیناں آیا ہا۔
 مریم کندورے وچ روٹیاں ولھٹن دے بعد چ لہانے دو گئی
 شائیت دیکھڑی دا پانی سگ گیا ہا تے ”شوں شوں“ دا آلا
 صنی پیا سنڑنیا ہا۔ بھاجی وچ کھٹا سٹیس تے چھیلڑی پانی
 سٹ تے دل کھٹ تے ان پیٹھی۔

”اللہ۔ اچ گائمن کوں کیا تھی گیا۔ کیوں اتنی دے
 پیا لیندے۔“ مریم آپ موراہانی پوری۔

(لڑائی دا زمانہ باخو نو خانی دے ڈیہنہ ہن۔ مُلک انجوانج
 پئے تھیندے ہن تے لوک ہک مُلک کینے بئے مُلک آندے ویدے
 پئے ہن۔ امن تے سکون دی لہوں سٹریگی ہئی سکھاں تے بندواں
 دی درندگی نے قیامت دی تھر تھل چاڑھتی ہئی۔ لکھاں مسلمان
 بھارت وچ بے گناہ شہید پئے تھیندے ہن جنہاں بے گرو وکھن لاشاں
 کاواں۔ کتیاں دا چہار پیاں بندیاں ہن۔ باکستان وچ وی اڈے
 دے بدلے دی آڑ وچ لُڈر لُڈر اتے لُٹ مار دے لوجھی لوکاں
 نے چند دیہات وچ بند و خانداناں کو اپنی درندگی دا شکار بنایا کینویں
 جرحی افزا تفریادے نہانے وچ پر و بھرے دیہاتاں وچ قانون دا ہتھ نہ چک
 سگدا ہا۔ ایجھے حال وچ گھر کئے باہر راہن خطرے کئے خالی کیناں ہا۔)
 رات دی شہزادی اپنی تاریاں دی فوج نال لاتے کائنات
 تے حکومت کر لیا کینے سارے زماں تے قبضہ کر چکی ہئی۔ ہر پاسے
 گنگھ اندھارا ہا۔ جمال پور دا سٹھا سٹھا شور، چپ وچ بل گیا تے
 مریم کول ایں خاموش اندھارے کینے ہلکا ہلکا پُپیا لگد ہا۔
 "پتہ نی کیڑھلے آندے۔۔۔"

مریم مایوس بچے وچ گالہ کریندی ہوئی تے کھٹ کینے تلے لٹھی
 تے کندھی کینے کھڑ تے رحیم کینے پچھنیں۔

"اڈے! کاکا رحیم!! اپن تیں گامزن نی پیا آندا۔ پتہ ہئی
 کیڑے گئے۔۔۔"

"مائی! میکوں پیا تاں پتہ کہنی جو کیڑا ہئی وچ پٹا ہئی
 یا کیناں۔ کھوہ تے کھڑاتاں میں وی ڈٹھا ہا۔ ول دا

میکوں پتہ کہنی جو کپڑے گھٹے کیر چلے ولسی۔۔۔
 زمین روٹی زاگراں بھیندیاں ہوسیاں جواب ڈٹا۔
 تے مریم بقیار دل کوں سنھیلندی ہوتی تے دل کھٹتے آن
 بیٹھی۔ گمانن دی مانگہ ہمیشہ اوکوں مونجھا کر ڈیندی ہئی۔ عورت دی
 ذات کوں اللہ کرے کوئی دہم نہ پورے متے جے پیئے وی ونجھیاں
 دل میں ڈانگہ پگھرن شروع تھی ویندی لے۔
 ڈی بچھاں کیا تھی گیس۔۔۔۔۔

مریم ٹھڈا ساہ بھرنیدیاں ہوسیاں اکھیا۔ رات دا اندھا لاشاب
 تے ہا۔ ہتھ کوں ہتھ نہ بھجدا ہا۔ کلبا گھرتے کلبی عورت۔ مریم کوں اپنے
 کھے ہوون دا احساس شدت نال تھیون لگ پیا۔

ہے! ایج میڈی اولاد ہوندی۔۔۔۔۔ خانخواہ اونڈے
 دل دے کہیں گوشے وجوں اے خیال ٹپی مارتے نکھاتے ہولے ہولے
 ذہن تے تابض بھیندا گیا۔ اولاد بندے داسہارا ہوندی اے
 گھر والا گھرنہ وی ہووے تاں اولاد اونڈی کی محسوس نہیں تھیون ڈیندی
 تے مریم، گمانن کوں بھل تے انہاں خیاں لیاں لڑھیاں ورنج پڈ
 گئی۔ پک سوہنا سوہنا، چٹا کیرتے معصوم پاں اونڈیاں اکھیں
 دے سامنے بانہڑوں پیئے تے اوکوں آپ دو آندا ہویا نظر آیا
 اونڈے معصوم لبیاں تے معصوم مسکراہٹ ہئی تے جیر چلے اوغوں
 غاں کرتے مریم کوں چنہڑن لگا تاں اونڈی چہرکی نکل گئی۔ اے
 تاں اونڈا چہڑا خیال ہا۔

“اولاد دا تھ گھ دی روٹی ہوسی۔۔۔ کتنی چل پیل ہوندی لے

انہاں گھراں وچ جہاں گھراں دریاں جو پلایاں ہلاں نال ٹپ مار ہونیں
 اچ میڈا دی پتر ہر جراتاں اتی مویچہ منجھاری نہ تھیندی۔ پر کیا
 کراں اولاد تاں میڈی اپنی قسمت وچ کہنی۔ کتنا علاج کروائے۔
 کتنے پیراں دے پیر مندم — کتیاں منٹا منٹم — پر کہنی شے
 کیناں — بھاریں تاں میں ہتے ایں چھیکڑی خیال اونھے
 اُمیداں دے محل کوں ہلا ڈتا۔ ڈوں تے تے، منجوں کہیں وچوں
 وہم تے اونڈیاں گھلاں تک آنے تے ول اونڈی جھولی تے ڈوں
 ہلے ہلے دانگ پے گئے۔ ڈوں منجواں دے دانگ — او
 منجول جیڑھے جگر دے ہو دا عرق ہن۔ جہاں وچ پتہ تی کتنے
 درد ہن۔ ہک ڈسکی اونڈے سینے کوں چریندی ہوئی تے باں کینے
 باہر ٹل تے اندھا دے وچ غائب تھی گئی تے ڈانگ دا دھا کا
 سن تے اونڈی بے چینی کچھ تھوڑی تھی گئی۔

”بھلا تھیوی! اتنی دیر وی بھلا لڑیندی اے۔ ڈیکھ نال سہی
 ادھی رات ڈھل گئی اے، ہتھ کتھاں رہ گئیں۔ ڈس تے تاں
 گیا کہ جو میں دیر نال آساں اچ۔“

مریم ہکی سہی وچ کئی چکھیں کر گدھیاں تے بناوڑ کاوڑ
 ظاہر کریندیاں ہونیاں منہ ڈوھے پاسے پھیر بیٹھی۔
 ”میں کلبی جیڑیں کیوں بھلا رات گزارا ہاں۔“
 مریم رُسدیاں ہونیاں اکھیا۔

”پس مریم! اچ نہ پچھ میڈا حال۔“
 گائمن تھاں وچ پکڑی ہوئی کہیں شے کوں آرام نال کھٹ

تے رکھیندیاں ہوسیاں اکھیا۔ جے تین اکھیں نکھڑے پال دی چکے
تے مریم ڈر گئی۔

گگائن ! اے... اے... ب... ب... پال۔
اے۔“

مریم وپدیاں ہوسیاں پھچیا۔
پا۔ پا اے پال اے پر تیریاں اکھیں کیوں پھچ گئیں۔
گگائن جیرانی نال پھچیا۔

اے کیندا پالے۔ تے توں کیوں چائیں۔“

مریم ول پھچیا۔
توں لے پھچے پھچیں۔ پہلے نیکی کوں کھیر پلا۔ کجھ کیسے مڑوی
دی جہز نکلدی اے۔“

گگائن مریم کوں کھیری چروی چاتے ڈیریاں ہوسیاں اکھیا۔
مریم جلدی جلدی بھاہ پالی۔ کھیر کاٹھتیس تے او کوں ٹھہرنا
رکھتے نیکی کوں آن چائس جیرھی رو روتے نساہی تھی پئی ہئی
بال کوں چاؤن نال مریم عجیب جاہن ار خر محسوس کیتی۔ پرایا پال
چیندیاں ہوسیاں اوندا دل نویاں نویاں گھاہیں سوچن ہگ۔
پتہ نساہے کیندا پال اے۔ حلال داتے ڈیریاں حرام

داتے۔ گگائن ایہوں پتہ نی کھتوں چائے۔“

تے جیرھلے اول نیکی کوں زیادہ روڈا ڈیکھ او کوں سینے نال
لایاتے اوندیاں گلہاں تے پیار ڈٹتس تاں او کوں اوندے
وجھل بگی بگی چھٹ آئی تے اول جلدی جلدی پالڑی کوں لپے

منہ کیسے پرے کرتے تھا پاں تے لوڈن شروع کر ڈینا۔ بیگانہ پال
 چندیال ہونیاں اذکوں بھجک جاہیں محسوس پئی تھیندی ہی۔
 "مریم! نئی میکوں ڈے تے توں جلتی جلتی کھیر بنا گھن۔"
 گائمن نکی کوں گھنن کیتے مریم دو ہتھ ودھائے۔
 "بھلا تھیوی! بوتل تاں بے کیناں۔ کھیروی کھیڑھی شے
 فتح پلاواں۔"

مریم نکی اذکوں ڈیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 "رحمن دی ڈال کینے منگ گھن۔ ہن تاں کہیں طرح گزارہ کر
 سویلے سبھ کچھ تھی ویسی۔"

گائمن نکی کوں گھن تے لوڈیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 مریم کھیروچ مٹھار لاوٹ دے بعد رحمن دی ڈال اللہ وسائی
 کینے بوتل گھنن گئی۔

"مائی مریم! آگئی ناں پئے۔ پچھیا ہویو کتھاں رو گئے
 ہن تو تریں۔"

رحمن مریم کوں آندا ڈیکھ تے اول کینے پچھیا۔
 "اسلوں ہن تاں آندا پئے۔ میں دیر تاں اوٹ دی و بہ پھی اے
 تاں اکھن لگے۔ پہلے پال کوں کھیر پلا گھن تے ول ڈسینداں
 مریم کھل دیاں ہو یا اکھیا۔"

"اڈی پال۔ کھیڑھا پال۔ کیندا پال۔ کتھوں چا آتے بال گھن
 اللہ وسائی حرا زنی نال پچھیا جیڑھی رحمن دے نال پیٹھی ہی۔
 "ایہو پتہ تاں میکوں وی کہنی۔ ڈکھاں کیندا پال اے۔ پر

توں جلدی کر کھیر والی بوتل چاڑھے۔ گمانن دھاڑ دھاڑ لائی
بیٹھا ہو سی۔“

مریم چیٹھ نال اکھیاتے کھیر دی بوتل چاتے گھر آگئی۔ نکئی رو رو
تے سارے گھر کول سرتے چالی پئی ہی۔ کھیر منہ وچ گیس تال او
چپ کر گئی۔ ہولے ہولے ندر آندی گیس تے تھولی دیر دے بعد
پالٹری کول گکھ ندر ہی۔

“ہنن ڈسا جویں۔ اے پال کیندائے تے توں کیویں چائیں“
مریم گمانن دے نال کھٹ تے پابندیال ہوتیاں اکھیا۔
“مریم نال پھپس بٹاں چوگیا ہا۔“
گمانن تھکے ہوئے آناں اکھیا۔

پر انسان دی فطرت وحی تال اے گکھ شامل اے، جو جیڑھی
گکھ اوہک دفعہ ادھوری سن گنے تال ارنڈی چیکر سنن کیتے ارنڈی
طبعیت بتیوار تھی ویندی اے۔ تے گمانن کول مریم مجبور کر ڈیتا
جواز سمجھ کجھ صاف ڈسا ڈیوے۔

“منرب کینے پکھے گمانن ڈودہ تے کھیر جاتے جیڑھے گھر
آون پیم تال اپنے کھوہ دے قطب والے پاسوں
ڈول چار دھاڑیں نکتیاں تے ول چپ تھی گئی۔“
گمانن گکھ شروع کیتی۔ “میں سمجھ گیم جو شائیت ایچ دل
کوئی نہ کرنی تھی گیا۔ میں کھیر کھوہ تے چار کھیاتے ہیلیاں کول
نال لاتے اڈھیں مگر پیم۔ جتھوں دھاڑاں دا آ آیا ہا۔“
“ہے ہے! ڈردی نہ لگیو۔۔ بھاہ لانیڈا کیا۔ توں کول

گیوں بھلا۔۔۔“ مریم حیرانی نال پھیا۔
 ”پیلے میڈی گالھ تال سُن“ گائمن آکھیا۔۔۔“ اسال
 پنوسے تال کیا ڈیدھے ہیں جو چار بندے موٹے پین۔ ڈول
 ذالیں نظر دیاں بن تے ڈول جوان معلوم عقیندے ہن۔ ہر پاسے
 ات وی رت ہی۔ تے اوجھاہ چونکا بھلا کھاڑا بیٹی بیٹی ہٹی۔
 شائیت مرد لڑدے رد گئے ہن۔ تے جیسا حشر انہاں دا
 تھیا پیا پا۔۔۔ رب کہیں دانہ کرے۔۔۔“
 گائمن چھرکی بھر نیدیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”ہے ہے۔ ڈاڈھا ظلم تھیا ہوسی شودیاں نال۔۔۔“ مریم
 ہمدردی نال اکھیا۔

”مریم! ظلم دی وی کوئی حد ہوندی اے۔ اُنھاں تال تہر
 و سیا پیا ہا۔ عورتاں شودیاں دے کن چیرے پئے ہن۔
 کپڑے لیر کتیراں ہن۔ مرداں دا بُرا حشر ہا۔ ڈیکھتے میڈا
 نال آپ دا ہاں ماندا تھی گیا ہا۔۔۔“ گائمن جواب دینا
 ”پر او تاجھے“ ہن کون، جہاں انہاں شودیاں دا اے
 حشر کیتا۔۔۔“
 مریم کاوڑ نال پھیا۔

”مریم! او وی انسان ان۔۔۔ وحشی تے ظالم انسان
 جیڑھے خود کول گنڈو بندے تال بندیاں دی لسٹ
 دپج ان پر کم جیواناں کینے وی تلویں پاند کریندن۔
 پتہ نی شودے کیا سوچتے گھروں تیکتے ہوسن۔ پر

ظالماں اُنہاں دیاں ساریاں خوشیاں تے پائی پھیر ڈیتا۔
 کتنے بے درد تے خود غرض ان اچکل دے لوک جو صرف
 اپنی خوشی دی خاطر دیاں دی خوشی دا اچکل گھوٹیندیاں اُنہاں
 کول ذری جتی درد وی نی آندا۔ ہک اپنے ناعدے دی
 خاطر پئے دیاں امیدیاں دا اتوں پیندیاں اے ذری وی
 نی دکدے۔۔۔“

گائمن گابا سی ڈیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”اُنہاں ناں گیاں کول پکڑیندا کوئی نی۔۔۔“
 مریم دیہا نا چاتے سرانڈی کینے رکھیندیاں ہونیاں پچھیا۔
 ”بھولیاں گالھیں کریندی مریم! پکڑن والے بندے تے
 پکڑین والے وی بندے۔ دل ڈسا بندہ بندے کینے
 کیرھی گالھنی متوا سگدا۔ اتھاں ناں چھڑے بندیاں دے
 سوڈے سٹے پئے تھیندن۔ تے میں آپہاں جے تھانی وی بندیاں
 دے ہتھ وچ ہونڈی ناں او او کول وی تیرکا وٹ کینے نہ
 کھڑدے جتھاں شرم تے عزت ناں دے سوڈے کھنی و پھٹناں
 کوئی محسوس نی کرینداتے بندے شوڈے دا سوڈا
 ناں پہوستی گالھ اے پڑو جھا اچکل عدد دے ڈینہ
 ان کوئی مر و بنجے، کوئی مار گھتے، کوئی پچھن والا کہنی۔“
 گائمن کھٹتے بدھا تھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

”اچھا دل کیا تھیا۔۔۔“
 مریم گائمن کول پچھلی گالھ یاد ڈیوانی۔

دل کیا تھیوے یا۔ اچھٹ میں ہکا بکا کھڑا ہم جو تیں ہک
 عورت دی پانہہ تلے کہیں شے کوں پھر کدا ڈٹھم۔ بھج تے
 نیرٹے گیم۔ تاں ایہا بنگی کھڑیاں مریدی ہوتی نظری
 ایدے مندے ایندی مادی پانہہ ہی۔ جیر طھی گالھوں
 اے بول نہ سگدی ہئی تے کھڑیاں پی مریدی ہئی۔
 گائمن گالھ سکا ڈتی۔

”پر اے مرٹن والے شودے بن کون۔“
 مریم گائمن کینے سوالیہ انداز وچ پچھا۔
 ”ہندوہن۔ ہندوستان ویندے پاتے ہن۔ پر اجل سر
 تے آگیونے۔“ گائمن جواب ڈتا۔

”تاں ایندا مطلب اے جو اے چھو کری وی ہندواں دی دھی
 اے۔ میں تاں ہندواں دے پال کوں۔“
 مریم اچھٹ گالھ پوری دی نہ کیتی تے گائمن اوندی گالھ ٹوک تے
 اکھن ٹنگا۔

”میکوں پتہ ہا مریم! جو توں ہک ہندو دی دھی کوں کہیں
 صودت وی کیناں پلیسیں۔ ایہا گالھ سوچ تے میں ایں
 بنگی کوں اتھائیں سٹیند اپیا ہم۔ پر دل گوارا نہ کیتا۔ ضمیر
 نے اجادت نہ ڈتی۔“

پلھ سٹن مریم!! اچ جے ساڈی اولاد ہوندی تے خد انخاستہ
 ساڈے آتے وقت آن پوندا تاں اپٹیاں رومال لاوارث
 تے چھوری اولاد کوں ڈیکھ تے خوش تھیون ہا۔ کپاہیں کیناں

مریم! کیا تھی پیا۔ جے اے ہک ہندو دی دھی اے۔ پر
 ایندا دل تان پاک اے ناں۔ نے تان ہک معصوم کئی اے
 مریم! اے ہن نہ مسلمان اے تے نہ ہندو۔ معصوماں کوں
 بھلا مذہب نال کیا واسطہ۔ ہا البتہ آوٹ والا وقت ایوں
 کہیں ہک مذہب وچ ڈھال سگدے۔ تیکوں پتہ ہر دے
 مریم! مسلمان دے گھر وچ پرورش پاوٹ والا پال بندو کڈ پئی
 ن سٹیج سگدا۔ توں ایوں پال۔ کیا پتہ ہیندے صدے
 اٹھ سکیں ساکوں اپنی اولاد ڈے چڑھنے۔
 مریم کوں گائٹن ہر گالھ چکی طرح کھول تے سمجھائی
 "پر نیوں تان قریت آندی اے۔ کراڑاں دے پال کوں
 کوں ہتھ لیندیاں تے ایوں پلیمان بھلا کیوں۔"
 مریم منہ گدا کریندیاں ہوسیاں جواب ڈتا
 "ڈر مریم! خدا دے قہر کینے۔ ہوندے ہنڑاے ہوئے
 بندے کینے قریت ہی کریندیں۔ اج جے تیڈی اولاد
 ہوندی تان اوں کینے وی تیکوں قریت آدے ہا بھلا
 مریم! میں زیادہ کجھ ن آہدا۔ اٹناسن کھن جو این نیوں کوں
 نیوں پالنا پوسی۔ بھانویں قریت آوی۔ بھانویں کجھ
 تھیوی۔"

گائٹن اپنی گالھ مسکائی تے پاسہ پرتا تے سہم پیا۔
 زنگی مریم دی کھٹ تے سستی پئی ہئی۔ مریم اونڈے وجود تے
 ہک نظر سٹی پراندھارے وچ کجھ نہ نظر کیں۔ اونڈیاں غوراڑیاں

کینے پتہ لگدا پیا ہا جو او ندر وچ بٹ تھی پنا اے مریم اوکوں
ہولے ہولے گھیل تے پک پاپ سے کیتا تے خود اونڈے نال سم پئی
گائون دی مذکورں او چانڑوی ہئی۔ ہن انکار کرن اجائی ہا۔

بندے دی اپنی اولاد ہودے نال بی گالھ ہوندی اے۔ پرانی
اولاد نال سوہیاں ہونیاں او کوں ہلکا ہلکا پڑ پیا لگدا ہا۔ مریم دے
سن نال کھٹ کوں ہلکا جہاں لوڈا آیا تے نئی چھرکی بھرتے جاگ
ہئی۔ مریم آرام نال اوکوں بھنپیا پر او بچائے سمجھ دے روون
بگ پئی۔ او کجھ دیر تاں او کوں تھنپیدی رہی تے جیڑھے اول
روون بندہ کیتا خود اٹھی بیٹھی تے نئی کوں جھولی وچ جاگدھس
ہولے ہولے تھنپیس تے نئی چپ کر گئی تے اونڈی جھولی وچ او
کوں ندر آگئی۔ ندر کینے مریم دیاں اپنیاں اکھیں دی لڑیاں پھٹیاں
ہن۔ نئی کوں آرام نال گھبی تے سمائیں تے خود اونڈے نال سم
تے اوکوں تھنپیدی رہی۔ ہوا دی مٹھی مٹھی میل لھتی کھڑی ہئی
سدا تھیون دی دیر ہئی۔ ندر اوکوں وٹھیسٹ سلیٹ گئی۔

مریم کوں اچن کجی ندر ہئی۔ جو تیں نئی فل جاگ پئی۔ تے اونڈا
پارہ یکدم چڑھ گیا۔

بھوٹا خدا خواب کری۔ پتہ نی کیس بلا دی ماری ای سٹھ
نئی بھیس یا کتار۔ اٹھس ہاں دے، اے کہیں مصیبت مہی پی
کجی وچ ان سٹی۔

مریم نئی کوں چا وٹ دے بعد گائون کوں کاوڑ نال چکیندیاں
ہونیاں اکھیاں۔

"مریم! جے اونڈی جاگ تھی گئی اے تاں کیا تھی پیار اتنی
 پانی کینے پیتی کیوں تھیدی ویدی۔ ذیادہ اندر آگی
 سو دی تاں نہی میکوں ڈے تے توں سُم پو۔"
 گانہجی کی کون کھنڈ کیتے باہیں لمبیاں کیتیاں۔
 ملاں بانگ پڑی تاں گانن نہی کوں تھاپاں تے چاتے اجن وی
 لہڑیندا بیٹھا ہاتے گھل توں گھل ہی آندی ہس۔

پہلا باب ختم تھی گیا۔

باب ۲

سا رجبھ کائنات کوں روشن کرن دا ارادہ کر دیا پیا۔ آسمان تے ہلکا
 ہلکا سو جھلا ہا، پر زمین اجن تہیں اندھا رے دی وٹھ وچ ہٹی۔
 ساری رات دے جگارے کینے تھکی ہاری مریم تندر وچ گنگ ہی۔
 چہرے تے جگارے تے تھکیرے دی بے چینی دیاں نشانیوں ظاہر ہن
 گانن ڈال کوں تندر وچ مست ڈیکھتے اونڈے نیڑے آیا تے
 پیار بھریاں نظراں نال اونڈے منہ کوں تاڑی کھڑا رہیا۔ اونڈے
 نازک نازک نکلابی ہوٹھ تے لال چہرہ سویرے دی لانی دا مقابلہ
 پیا کریندا ہا۔

”کتنی سوہنی تے بھانڑیں، بھانڑیں اے مریم۔۔۔“
 گمانن دل وچ خیال کیتا۔ تے دل آرام نال اونڈی کھٹ تے پہن گیا
 پیار نال اونڈی بانہہ کوں بلندیاں ہونیاں اکھیں۔
 ”مریم۔ او مریم۔ اُبھٹی جیویں۔ پچھ نکلیں والا ہے۔ گھر دے کم کھ
 کر گھن۔ متاں نیکی جاگ پو وے۔۔۔“
 ”اوں۔۔۔۔۔ جی۔۔۔۔۔ کیا ہے۔۔۔۔۔ ٹیپن وی ڈھیس یا کیناں
 ۔۔۔۔۔ ہن تاں ستیں اکھ لگی اے۔۔۔۔۔“

مریم اکھیں توٹیاں توٹیاں جواب ڈٹاتے پاسہ پتراتے سم پئی۔ پاسہ
 پترائیں تاں بانہہ نیکی تے وچ پیٹیں۔ ڈوہاں کوں بے خودی دی حالت
 وچ ستا ڈیچھ تے گمانن دا ہٹھ اسادہ نکلی گیا۔

”آج اللہ سائیں میکوں اپنی اولاد ڈیندا تاں مریم دیاں باہیں
 وچ کہیں فیروں اولاد دی بجائے کتنی چنگی بگدی“
 گمانن دل وچ خیال کیتا۔

اپنا بگدی پھٹکی تے روات دل شروع تھی گیا۔ اکھیں وچ اپن تیں
 نذر دا ہکا ہلکا خار ہاتے رات دے جگا رے کینے آٹھیں لال تھی گئے
 ہن۔ الا وی تھولا بارا تھیا کھڑا ہاتے مریم روندی ہوئی پھو کری کوں
 پیاگدھا۔ نال لال اکھیں نال پے ہو ڈھٹس۔ جیرٹھانی کوں تارٹے
 ڈیہھا پیٹھا ہا۔ نازک تے کوئے ہتھاں وچ آتے نیکی چپ کر گئی۔

بچائے بھئی۔ ہکی رات وچ ہتھاں دی سچان رکھ گئیں۔۔۔“
 گمانن کھدیاں ہونیاں اکھیاں۔ پر مریم گمانن دو ڈیکھن یا اونڈی کہیں
 گلاکھ دا جواب ڈیون دی بجائے نیکی کوں پیراں تے کہاتے خود گھلاں

کھاوٹ لگ پی

لہو دے پھینڈے بالڑی دیاں کپڑیاں تے صاف ظاہر نہیں ہئی
 اچن تیش بت کول کر دی گھڑی ہئی۔ ایندے باوجود وی اوندے فہش
 نہیں اتنے بھانڈیاں تے شکل اتنی پیاری ہئی جو لے اختیار چن کول دل
 کریندا ہا جو اللہ بیک او کول کتنی سوہنڑی دھی عطا کیتی اے

”مریم۔ پہلے میڈی دھی کیں دھوا۔ ایندے کپڑے دھو
 تے پے کم پچھے کریں۔“

گائون ڈال دو ڈیڑھیاں ہوسیاں اکھیا۔ جیرھی اچن تیش دی گھلاں
 بیٹھی کھاندی ہئی۔

”جی۔۔۔ نیڈی۔۔۔ دھی۔۔۔“

مریم خیال وچوں پھر کی بھرتے جاگی۔

اچھا۔۔۔ اچھا۔۔۔ میڈی اے دھی۔۔۔“

تے دل جیویں او کول کوئی کاکھ یاد آگئی ہووے۔

اچ گائون کھوہ تے دی دیر نال گیا۔ مریم روٹی جو دیر نال پکاٹ
 ہئی گھر وچ ہک تریں بندے دے اوٹ نال انہاں دے کم ودھ گئے
 ہکن۔ اے قدرتی کاکھ اے جو جہڑے گھر وچ بندے زیادے کم وی
 اتنا زیادہ تے بندے تھوڑے نال کم وی تھوڑا۔

ڈوپہراں کول گائون کھوہ تول دیا تاں مریم نی کول جھولی وچ ہٹھا
 تے مولی بیٹھی ڈیندی ہئی۔ پر جھک جھک تے، کھر کھرتے تے ہولے
 ہولے۔ ہئی رات دے وچ ما بنرٹن کوئی آسان کم کینی۔

”واہ بھئی واہ! اے نال نوایاں دی ڈوین شروع تھی گیاں۔“

گمانوں دروازہ پھیلے ہوں یاں اکھیاتے مریم پئے دی گلاکھ سٹ تے
 کد مچب کر گئی۔

“میکوں ڈیکھاں ہاں نی۔“

گمانوں کھیر دا چروں کاخ تے رکھیندراں ہوں یاں اکھیا۔
 “سن ڈیو۔ ہن ناں مسیں ندر آئی اس..... جاگ پئی ناں
 واں کیناں سمسی۔“

مریم عجیب نظراں ناں گمانوں دو ڈیدھیاں ہوں یاں جراب ڈتا۔
 تے گمانوں ہولے ہولے ذال دے نال کھٹ تے پہہ گیا۔
 “مریم! پچ پچھیں ناں ایوں تیڈی جھولی وچ ڈیکھ تے ایہو
 محوس کرینداں جو اے میڈی اپنی دھی اے۔ پال دے
 بغیر گھر وچ جیڑھی بے روتی ہئی۔ او کوں ایں ختم کر پتے“
 “ڈیکھ کویں جو تیڈی جھولی وچ آرام نال سستی ہئی اے....“
 گمانوں اونڈیاں نکیاں نکیاں لال گلیاں تے ہتھ پھریندراں ہوں یاں اکھیا
 “پترہ مووے ہاتاں ول دی خیر کوئی گلاکھ ہئی۔ دھیاں ناں پر آیا
 دھن ہوندن۔ انہاں کوں پالنج دا بھلا کبھاں نامدہ۔“
 مریم گلاکھ کہتی۔

“ایہو جیہاں گلاکھیں نہ کیتیاں کر مریم! دھی پترہ ازرق فضول گلاکھ
 اے جہناں دیاں دھیاں چمدن کیا او انہاں کوں مار گھندن
 تے اے شو دی ناں لاوارث اے۔ جیندی نہ مانہ پیو۔ ہن
 ناں تیکوں ما بنظر نا پوسی تے میکوں پیو بن تے رہنا پوسی تے
 بک گلاکھ میں نیکوں ڈسا ڈیواں۔ توں اچھے خیال دل بیج“

نہ آؤں پڑتے کر۔ ادنہ ہووے جو تینڈے خیال کتھا میں تیکوں تے
 میکوں ہک پٹے کینے جدانہ کر پڑیوں۔ میں انسانیت کول بھتے
 آتے سمجھال تے انسان دی خدمت اپنا پہلا فرض جانترداں
 پرتوں ایجھے کماں کینے مال سٹول کر ویندیں۔ کتنی چنگی کھا لہ پڑا
 ہے تینڈے ادنہ وی ایس مواملے وچ ذری نرم سخی ونچے۔۔۔“
 گائٹن ذری کر وچ تے اکھیانے کھٹ توں اکھٹی تے باہر وچن پیا
 مریم آوں کول تراض تھیندا پڑیکھ تے ہکی جاہیں مسکی۔

”میں آکھے ستیں! تراض تھئے ویندے دے بہوتاں ہی
 ایندے وچ ناراضگی دی بھلا کیرھی کھا لہ اے۔۔۔۔“
 مریم نکلی دے مننتے پیار ڈیندیاں ہوئیاں اکھیا۔

”توں کیا سمجھدیں گائٹن! اے تیکوں پیاری لگدی اے تے میکوں
 کوڑی۔۔۔“

مریم دیاں اکھیں چمکدیاں پیاں ہن تے چہرے تے ہکی خوشی مہٹی
 تے ول اور تے پہرے تے نکلی دانان پیچھے گولیندے ہن۔

”میں تاں آہدی آں۔ اینداناں بختاوری بی رکھوں۔ میڈی مانی
 دی ماداناں وی اہو ہا۔ آہن وچا قسمت والاناں ہے۔“

مریم نکلی کول اوندی جھول پچ سمبھتیاں ہوئیاں اکھیا۔
 ”پرانے نیشن کول چھوڑ۔ اچکل دے نیشن دا کوئی تاں جین بختا

تاں رکھوں تاں لوگ بختا بختا سڈین۔ ایجھاناں گول جیڑا
 ساری وستی وچ کہیں دی دھی دانہ ہووے۔۔۔“

گائٹن نکلی کول نوڈیندیاں ہوئیاں اکھیا۔

”ناں نال ... نراں نال تال ... کھڑ بھلا میوں سوچن
 ڈے۔ اے ... صغراں۔ صغراں۔ ہاں صغراں بی بی ٹیک
 اے۔“

مریم خوش تھندیاں ہویاں اکھیا
 لے نال نال میڈے جہال دوج مک پون دی دھی دلے
 اتنی دیر سوچندی وہ گیس تے نال وی ڈیکھ گویا۔ کھڑ
 میوں سوچن ڈے ہاں۔“

گائون دماغ تے زور ڈیندیاں ہویاں اکھیا۔
 ”اے ... ستم ... سیم ... اوں ہوں ... شمیم نال ...
 شاہدہ ... شاہدہ دی نال ... اے ... اے ... بہت ناز
 ... تازو ... واد بھئی واہ پس اے نال ڈیکھاں۔ ٹھیکے
 گائون اپنی پندواناں چنڑیا۔“

”کیوں مریم! اے نال ٹیک لے نال ...“
 گائون مریم نو ڈھا۔
 ”بس ٹیک اے ... پیا کیا۔“

مریم جیویں گائون دی پندتے دل کوں زوسے نال راضی پی گرنیدی
 ہووے۔ جو تیں نیکی رتی تے گائون اکھن لگا۔
 ”کھیر تال پلا نازو کوں۔“

گائون پہلے دنہ نی کوں اوندے نال نال سیڈیا۔
 مریم سٹے کھیر دی بوتل بھرن دے بعد ریڑ چڑھاتے او کوں ہک
 ڈول نکال ڈتیاں تے جیرھلے کھیر دی دھاڑنہ دپھ آئیں تال۔

میں تھیک اے" اکھتے گائمن کول آگئی۔

"ناز، بچی! اکھ آبا۔ ک۔ دفعہ تاں بابا سڈو چا۔ شام اس
میزے پتر کول۔ واہ بھی ۵۱۰۔ ہن تاں میڈی دھی کھلٹ
وی لگ پی اے۔۔۔ جھہ لھیے چا میڈی دھی۔ واہ
بھی واہ۔۔۔ آ۔ آ۔ آ۔ آ۔ آ۔"

گائمن جھی ہینیاں دی نازو دیاں پاہیں لوڈیندیاں ہوتیاں کہ
"دھیان کرا ہے خیر نال۔ جھہ کھیٹیندیاں کھینڈیندیاں پاہیں نہ
کڑھ گھتو شردی دیاں۔"

مریم گائمن کول نازو نال لاڈاں وچ مست ڈیکھتے اکھیا
"کھیر آگیا میڈی دھی دا۔ بھی کھیر آگیا۔"

کھیر دی بوتل گائمن گھن گدھی تے رپرنگی دے منہ نال لائیں
پرنگی کھیر نہ پینا۔

"کھڑ میکل ڈیکھا ہاں۔ تیں کینے کتھاں پیندی اے۔"

مریم نازو کول گائمن دی جھولی وچوں چنیدیاں ہوتیاں اکھیا
بسم اللہ پڑھتے کھیر دی بوتل نازو دے منہ نال لائیں تے او کھیر
ٹوٹ تے کھیر پیوٹ لگ پی۔ گائمن روٹی بھی کھا دی تے اٹھدیاں ہوئے
آکھیں۔

"اچھا مریم! میں کھوہ تے چلداں۔ پیلیاں کول پانی وی
سبھاوتے جو کتھاں کتھاں لاون تے پاروی چاوتی اے۔
تے لال کھیڈ نازو نال۔"

"پاہو تاں ہسی۔ تہا کول تاں کھوہ تے وچنڈ دی پئی ہوئی اے"

مریم بیاں تے دلفریب مُسک سجیندیاں ہوتیاں اکھیا۔

”حکم کروں ستیں۔ کیا کم اے۔“

گمانن اتھا ہوتیا تے دل پہہ گیا۔

”میں آہدی آل رات نازو دی چھٹی کروں چا۔ شغل و اشغل
دی تھی دسی تے چار کن دی سٹ گھنن جو ساڈی دھی واناں

نازو ہے۔“

مریم گمانن کول آکھیا۔

۱۸ اول ہوں۔ اے گلا لھناں۔ دستی والیاں کول ہولے ہولے

آپے پتہ لگ دسی۔ نرض کیتا لوک آدی دجن تال پیدو مال ایہو کرین

جو اے کیندی دھی اے۔ تے تساں کیوں پتے پلیندے دے

دل ڈسا کیا جواب ڈسیوں۔ جئیں کینے چنگارا ہسی جو چپ کر

وچوں بے لوکاں کول پتہ لگ گیا جو اسناں ہندواں دی

دھی بلیندے پائے ہیں تاں ساکوں کون چنگا سمجھسی۔

دنیا دے منہ تے بھلا کون ہمتہ ڈے سگدے آکھیں

انہاں کول پیا کوئی پال نی بھیا تے ہندواں دی دھی

پالٹن کیتے چا آئیں۔ اپنا تاں خیر کجھ نی ویندا۔ نازو دی

زندگی دا سوانے۔ لوک جیڑھلے ایکوں یاد ڈیو لیں جو

توں ہک ہندو دی دھی ایں۔ تاں دل ڈسا او کیا سمجھسی

تاں میں گلا لھوں توں ایں مسئلے کول چا دی تاں۔ کہیں پچھیا

تاں میں آپے جواب ڈیساں۔ کیوں ٹھیک اے تاں۔“

گمانن آرام مال ساری گلا لھتی تے جواب دے انتظار کیتے

کہتے مریم دو ڈکھین لگ پیا۔

اما آبدے تاں ٹھیک ایوے۔

مریم ہکا جیہاں جواب ڈتاتے کہیں سوچ دسچ پڈ گی۔

کر ڈی — ہک ہندو دا تھم۔ جیہڑھے نہ ساڈے نہاں

کوں میندک تے ناں اوندے ناں دا کلمہ پڑھدن۔ کل کوں

نوگ ایہو کجھ اکھیں ہندو وی دھی پال تے چنگیا بننے

کیتا۔۔۔ نہ ساڈے مذہب وی راہی نہ اپنے دھرم دی۔ میں

اپنے گھر دسچ ہندو چھو کری دے وجود کوں برداش کر گنتاں۔ کیا

گھاں دی اولاد تلگ نی ہندی۔ بھانویں آنہاں کوں تلیاں تے

کھیر دی پلندے راہو پد جواں سمج تے ڈینگ مارن کیتے نی

راہندے۔ بندے طور طریقے بدل سکوں۔ پر۔ اسیتے

حقیقت تاں کہیں صورت نی بدل سگدے۔ کہیں کراں۔ کیا

میں ایں چھو کری دا وجود ختم کر ڈیواں۔ نہ میرا ہسی نہ عدد

پرہی سبے ایکوں ختم کر ڈیواں۔ تاں تہاں کوں کیا جواب

ڈیساں۔ اوکوں کیرھے منہ ناں اکھیاں جوتیڈی دھی

نازوکوں میں مار گھتے۔ جیرھی نازو ناں توں پید

کرندا ہا توں اوکوں میں اپنے ہمتاں نال مار گھتے۔ صرف

ہک ہندو وی دھی سمجھ تے۔ نہ پاک تے حرام سمجھ تے۔۔۔

گنڈارمان لگی اوکوں۔ اوتاں آہا ہا۔ توں ایندی ماہیوی

تے میں ایندا پیچ ہاں۔ ایں لاوارث چھو کری کوں انا پال

سمجھ تے پلسیوں۔۔۔۔۔ کیا غل پیاجے اے ہندو اتی دی جانی

لے۔ پر ایذا دل تاں پاک اے... ایندے دل وچ تاں
 حانی رحمان تے بھگوان دا فرق پیدا نی تھیا۔۔۔ ایکوں تاں
 قرآن تے پوتھی دی سچاٹ وی نی پئی۔ میں... میں وی کتنی
 پاگل آں جو ہک معصوم نال نفرت پئی کر بندی آں۔ ایکوں مارٹن
 دا ارادہ کیوں جلدی جلدی کر گدھم۔ ایں شو دی بھلائی
 کیڑھا گناہ کیتے۔ میں تاں گانن دی رضاتے زامنی آں جے
 گمانن میں گالھ وچ خوش اے تاں میں نازو کوں پال ڈیکھیاں
 بھانویں میوں کتیاں تکلیفاں وی کیوں نہ چاؤنیاں پودن کے
 تے اونڈیاں سوچاں وی زنجیر ہوں ویلے تڑنی جیڑھلے رحمن دی
 ڈال اشد سنائی اوگوں پاہروں ہکل ماری۔

”اڑی مریم ڈی او۔ گھروں پیٹھیں یا کیناں...
 کتنی جگی عادت ہوندی اے زائیں وچ ہکل مارن دی ستے
 تاں دستیاں دارواج اے جو جیڑھلے ہک عورت پتے بے گھر دیسی
 تاں تھلے کینے ہکل ضرور مرسی۔ بھانویں ڈیکھ کیوں نہ گھنے۔ جو
 گھروالی اندر سھٹی اے۔ پیرنگی سکل ہکل مارن کینے ماں راہسی۔
 ”اندر آپنی ڈی بی بی۔ میں ذری ردھی پیٹھی آں...
 مریم اندروں جواب ڈتا۔

”اڑی بھیری! اچ تاں سارا ڈینہہ میڈے گھروں نہویں آئی
 ایجھا وی کہیاں کم ان پئی...
 مریم اندر وڑ دیاں ہوتیاں پھچیا۔
 ”کیا کراں بیٹھراں! رتھ کی جھرنیڈا اے بگی جائے سارا

ڈیہہ اوکوں دھواوٹ۔ کھواوٹ تے سہاؤن دج روصی

“ رہ گئی اں ”

مریم اپنی مجبوری ظاہر کیتی۔

“ ایوی تیار تاں سویری تھیون پئی اں جو وچ تے

بلی کول ڈیکھ آواں پر کم کینے وانہ نی بلدی ”

وسائی پر سوتی نظراں تاں ایڈے اوڈے ڈٹھا۔

“ کڈے ہی اے تیڈی دھی ”

مریم کینے وسائی پچھیا۔

“ ایڈے گنگوڑی وچ سستی پئی اے۔ ڈیہہراں دا کھیرنی تے

تاں سستی لے۔ پاسہ دی نی پترا ڈٹھا۔ ”

مریم گنگوڑی وچوں تاں اوکوں کہ بھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

“ اڑی بسم اللہ۔ ” وسائی نازد کول اوڈے ہنقال وچوں گھنڈیاں

ہونیاں اکھیا۔

“ شالا نظرتہ لگیں۔ ایڑا سوہنا پال وستی وچ کہیں داوی

کہنی۔ اللہ کرنے شخصی ہوئی تھیوی ”

وسائی نازد کول پیار ڈیندیاں ہونیاں اکھیا۔

مریم بسرے واکھیکہ ضرور لایا کر، کول نہ مار گھنس۔

وسائی اوڈے غلابی رنگ تے پتے پتے نین کول ڈیکھ تے

اکھیا۔

“ گندی۔ گندو لے دی کیوں کیتو۔ ”

وسائی دل پچھیا۔

”مڈی شادی دے بعد مامیڈی کی گزیاں گز دے بن بنیدی
 رہ گئی ہئی ڈو تریاں کیتے۔ اللہ اپنی اولادناں تہ ڈتی۔ ایندے
 کم آندے پین۔ تے جوئے ڈئے میں خود بن بنیساں۔“
 مریم تھوڑے مہنچھے الاتال کھا لہ کیتی۔

”پیو دی دی دل ہس یا کیناں۔“ و سائی پچھیا۔
 ”اوتال اماں۔ صدقے گھولے تھیندے۔ رتوئے چاتے
 آئے ذری آرام ہس کیتا۔ یکا چاتی تے بیٹھا رہ گئے۔“
 مریم جواب ڈتا۔

”ناں کیا اس۔“ و سائی سوالیہ انداز وچ پچھیا۔
 ”نازو۔ پیو کول ایہوناں بھاگیش۔ میں تاں کوئی پیا
 نال رکھاں ہا۔“ مریم لاپرواہی نال جواب ڈتا۔
 ”تے ایندا پہلا نال کیا ہے۔“ و سائی حیرانگی نال پچھیا۔
 کیدی دھی اے تے توں کیوں پلیدی پائیں۔“

مریم جیرٹھی گپا لہ کینے ڈردی بیٹھی ہئی۔ او سامنے آگئی تے مریم
 دے چہرے دارنگ یکدم بدل گیا۔ او کیوں ڈساوے ہا۔ جو نازو ہا
 ہندو دی دھی اے۔ اوندی سمجھ وچ کچھ نہ آندا ہا۔ جو او کیا کہے۔ جو میں
 نازو رتی۔

”میکوں ڈیکھا بی بی۔ نازو کول بکھ لگی ہوسی۔ کھیرلا گھتائس“
 مریم نازو کول اوندے ہتھاں وچوں گھنڈیاں ہونیاں گپا لہ بدلائی ہا
 و سائی حیران ہئی جو میں کچھ پچھے تے ایں کچھ جواب ڈتے۔ تے
 اول دل پچھیا۔

”تیں ڈسایا نہ مریم! جو نازہ کین دی دھی اے تے تینڈا پئے
کیوں جا آئے۔“

مریم کون کوٹھا بھرتا ہو تیا نظریا۔ سوا کوڑ مارٹ دے پیا کوئی
چارہ نہ نظرئیں۔

”گگائٹ دا کوئی یارے۔ اوندی شو دیں ذال جھینے دی بھائی
نال مرگئی اے۔ گھروج پیا کوئی اجبا بندہ کیناں ہا جیڑھا
ایندی ڈیکھ بھال کریندا۔ اوں سمجھیا گائٹ میڈیا یار اے
پال وی حالی کرئی نسی تھیا۔ میڈی دھی دی چکی سنبھال ہسی
تے کل شام دا او پارٹی کر کے ڈے گئے۔“

مریم وڈی مشکل نال اے کالھ کیتی۔ مسھے تے پھر دی سہم آیا
تے رنگ وی پیلا تھی گئیں۔ او کیوں ڈر ہا جو وسائی اوندی کالھ
تے تک نہ کروئے۔

”پر آسوں پاسوں نال کوئی ایجھی وسائی کہنی جتھاں متاں تھیا
ہو دے۔“ وسائی جیرانگی نال پھپھیا۔

”شائیت کتھاؤں باہر دا ہوسی۔“ وسائی اندازہ لاتے آکھیا۔
”جی۔ ہا۔ ہا۔ او شہزاد ہے۔ وسئی دا کہنی۔“

مریم بلدیاں ہوتیاں جواب ڈیتا تے جلدی جلدی نکلی کوں چاتے
انھی کھڑی۔

”بے دھواواں اپنی دھی کوں۔“

مریم اپنی پریشانی لکاؤں کتے آکھیا۔

”ہا مریم! ڈینہ دی کجھ ٹھڑ گئے۔ پانی و ہا گھنئیں۔ کیا جو

سارا ڈینہہ پڑکا رہ گئے۔ انہوں نے جیکر اکال رہ گیا تاں پال شوہے
تاں پرٹک پون۔ اٹھ سٹیں ہک ڈوں بیٹہہ چا وسا وے ہاتاں
رُت کجھ بدل وینچے ہا۔

وسائی اٹھیاں ہوسیاں اکھیا۔

”اچھاڑی بھینٹراں۔ شام تھیون والی اے۔ گھر وچاں۔
روٹی دیکڑی دی وی کرنی اے۔ اچھو کر تھیں تے اونڈاپو
کھوہ توں ولے۔ آدم بھوں۔ آدم بھوں لانی آسن۔“

وسائی ویندیاں واری اکھیا

”ہر پاسے ہکو حال اے رُی بی بی۔“

مریم نازو دے سرتے پانی و ہیندیاں ہوسیاں جواب ڈیتا۔ وسائی
دے وچن دے بعد مریم دے ہوش کجھ ٹھکنے ولے۔

نازوکوں دھواون دے بعد مریم اوکوں نواں چولا پوایا۔ کھیں
ویچ بھلا ہلکا کھل پوایشیں۔ بت تے پوڈر ملیس۔ نازک نازک ہوٹھاں تے
سرخی لائیں تے کنگھی ڈیون ویلے اوکوں ہک دفعہ دل غود نال ڈٹھس۔
”کتنا خوش تھیں گائمن ڈیکھ تے۔“

مریم دل ویچ خیال کیتا۔ نازو دے چولے دے چچ بند کرن پٹی
ناں نازو دی مک نکل گئی۔ اوکوں کھلا ڈیکھ تے مریم اونڈی گجی تے
سرکار کیتا تے او کھل کینے وٹھ گئی۔ مریم جوں اونڈیاں کتکالیاں
کٹھیندی او جوں زبردی کھلدی۔

”اتنی نہ کھل رُی اماں۔ کوئی نظر نہ مار گھنی۔“

مریم اونڈی اکھیں ویچ تنڑنڈیاں ہوسیاں اکھیا۔

گائمن روز قضا مغرب ویلے گھر ولدا ہا۔ پر اچ عصر نال کھیر پاتے
 گھر آ گیا۔ نازو دی مانگہ جوئس۔ دروازے کیے ٹپیا تاں نازو دے
 کھلن دا لاسن تے خوشی کیے مست تھی گیا۔ بہر شخص کول اپنے گم
 وچ ایسوجیاں تبقیاں تے ٹھکاریاں دی لوڑ ہوندی اے جیجھے گائمن
 ستر وا آندا ہا۔ بال قدرت دی طرفوں دان ہوندے تے اے معصوم
 ہستی جیڑھے غم، فکر کیے بے پروا تھی تے کھل دی اے تاں آوندی معصوم
 مسک کائنات کیے سکھ ناموجب بٹ دیندی اے۔

”اچ تاں میڈی دھی کھل دی سی اے۔“

گائمن اندر وڑ دیاں ہوئیاں اکھیا

”اچ تاں وقتی وقتی ول آئے دے۔ خیر تاں سی۔۔“
 مریم حیرانگی نال پچھیا۔

”خیر سی تاں وقتی ول دل آیاں۔ سچ پچھنی تاں مریم کھوتے
 تاں میڈا دل نہ لگدا ہا۔ یکی نازو دی شکل اکھیں دے سامنے
 پھر دی رہ گئی اے۔“

گائمن کھیر دا چروں مریم دے نال رکھیندیاں ہوئیاں اکھیاں
 نازو کول چاؤن کیے بہتہ بے کتونس۔

”آوے میڈی دھی۔ آوے میڈی دھی۔ آ۔ ہا ہا ہا۔“

لاکن نازو کول چاؤن دے بعد پیار ڈیندیاں ہوئیاں اکھیاں
 محبت بھرماں نظراں نال سوہنے سوہنے نہ تے اوندے توتی چلے
 دے ڈیندیاں رہا۔

پیار کرن کول تاں دوہیں ذال مرد نازو نال پیار کریندے ہی۔

پر جیڑھلے دی اوکوں جھولی وچ چیندے تاں اے گالھ انہاں کوں
 اڑی اڑی ضرور لگی۔ ڈوہیں اولاد کیتے سکدے ضرور ہن۔ پر
 نازو دی اچانک آمد دی وجہ توں انہاں دی اصلی بسک پوری نہ تھی
 سگی۔ گائمن جیڑھلے وی نازو کوں جاون کیتے ہتھ لے کریندا، اونڈیاں
 پاہیں بعض دنہ کنٹن پئے وچیریاں۔ پتہ تہ کیوں۔ بھانوس اوکوں وی ایہو
 احساس ہا جو میں غیر دی دھی دا پیو کیوں بن گیاں۔ یادت اوکوں
 وی اولاد دی محرومی دا احساس ہا۔ ایہو حال مریم دا وی ہا۔ او اپنے
 طرفوں نازو کوں دل نال لاپڈ کوڈ کریندی ہئی۔ پر جیڑھلے ادندے
 مصوم لپاں تے پیار ڈیندی تاں او دل وچ عجیب آت کھت محسوس
 کریندی تے اے تاں فطرتی گالھ اے جو اچانک جیکر کوئی شے مل ونجے
 تاں او کجھ عرصہ اوپری اوپری ضرور لگی اے۔ تے اونڈے نال
 خلوص تے محبت دا اصلی تے حقیقی مادہ ہوں ویلے پیدا تھیندے
 جیڑھلے او شے ماحول دے نال گھل مل ویندی اے۔

”اند سیئیں! ساکوں وی ڈیکھاں اولاد ڈیسی کڈاہیں۔“
 مریم درد بھرے لہجے وچ آہدی۔

”کیوں نہ ڈیسی۔“ گائمن جواب ڈیندا۔

اساں اونڈی کرٹی چوری تاں کہنی کیتی۔“

گائمن دی کجھ موخھا تھی ویندا،

رات خاموش ہئی۔ دستی وچ سویا پئے گیا ہا۔ گائمن تے مریم۔ نازو

کوں ساونڈ دے بعد رے پرتے پھلے پھلے بیٹھے کریندے ہن۔

”مریم! میں تیکوں پئی بلائی دھی ان ڈتی اے، تو میکوں کیا انعام

ڈلیس —

گمانگن پیار تال مریم دی کھاڑی کھڑتے اوندا منہ اُتوں تے کرنڈیاں
ہوئیاں اکھیا۔

”جی — انعام — میں کیرہاں انعام ڈیواں۔“

مریم شرم کینے منہ ڈو جھ پائے پھر نڈیاں ہوئیاں اکھیا۔ مریم
وے دل دی دھڑکن تکھی تھی گئی ہئی۔ تے ساہ وی تکھا چلن لگ پیا
”مید و تال ڈیکھ —“

گمانگن اوندا چہرہ ول آپ دو کینا پر اچانک منہ مال منہ ٹکر گیا۔

”تال دی وڈے پک ہیوے —“

مریم اٹھی تے اپنی کھٹتے سمدیاں ہوئیاں اکھیا۔

”اچھا میں سداں — سویلے اماں کوں وی گھنن و نچھیں —“

گمانگن پاسہ پتر نڈیاں ہوئیاں اکھیا۔

اوندا آلا گورا ڈیاں وچ بدل گیا۔ تے مریم دیاں اکھیں وی ندر

کینے گھوٹجٹ لگ پیاں۔

دوسرا باب ختم

باب ۳

گائمن ڈا وڈا بھرا قادر بخش اچکل شہر وچ ٹھیکیداری کریندا ہاتے
 شہر دا منیا تنیا ٹھیکیدار ہا۔ کیرھی بھہا ہئی چتھاں اونڈی پنچ کیناں
 ہئی۔ کیٹرھا افسر جیرا اونڈا سوال کیناں ہا۔ شہر دے معزز تے چوٹی
 دے امیراں نال اونڈی سللم علیگی ہئی۔ ہی گالھوں اونڈا نال دی چھیے
 لوکاں وچ گڈ کریندا ہا۔ پیلے پہلے قادر بخش وی پیو دے نال ہل پھالے دا
 کم کریندا ہا۔ ذری چیز تے ہوشیار ہا۔ پیو دے ٹرن دے بعد میناں
 موزیریاں کوں پڈے تے خرد ماتے بھرا سمیت شہر آ گیا۔ گائمن کوس
 سکول داخل کرا ڈتس تے خود یک دوست دے نال ٹھیکیداری دا کم
 شروع کر ڈتس۔ گائمن اٹھویں تک ہاں مرجہ تے پڑ۔ پانچواں گوں تے اول
 پڑھن کیسے انکار کر ڈتا۔ قادر بخش، گائمن کوں دھا، ڈا دے سارے
 جتن کیتے پر گائمن دی بچی تڑی او کوں چپ راہن تے مجبور کر ڈتا۔
 ”میکوں زیادہ تنگ کتو ہے نال کھوہ رنج تریپ۔۔۔ ڈلیاں۔ یا

لادی تے آتے مر ڈلیاں۔۔۔“

مانے گائمن دی وٹب کیتی تے او پڑھائی کوں اتھ بل آکھ تے رضیاں
 دے ول یاتے موزیریاں دے نال دا ہی دا کم شروع کر ڈتس۔
 جوانی دے پینہ بن۔ گائمن دی آکھ دستا دی ابلی تے چنچل نیگر مریم
 دے نال ٹک گیتے کجھ عرصے بعد اوز بھراتے ما دیاں منساں کر کے مریم

کوں اپنی جیاتی دی منگت وچ گھنٹی گدھس۔

گھانٹن اکھیندا باجو ما میڈے گھر رہے میں کلبا تھینداں، پیرتادرنش دا
اصرار ہا کھیناں اماں میڈے کول رہے ملتے اتدا اصرار اوی جائز،
جو خودتاں سارا ڈینہ کم دی نچ مدک وچ راہندا ہئے پچھوں بال بچے
کھے تھیندے ہن۔

اج کئی بنیاں دے بعد گانٹن دی ما از کول ملن پئی آندی ہئی۔ گانٹن
بانگ ویلے آٹھ کھڑا تھا تے سمجھ اُبھرے کول لارھیاں والے اڈے تے
تہنچ گیلے تے ڈرہراں کینے پہلے ما کول چاتے گھروں آگیا۔ مریم سس کول
پیراں پٹے تے لے تے آندی سس او کول دعائیں ڈیندی ہوئی تے پہر گئی
گانٹن ما کینے کھرا، بھر جاتی تے بھتر بھیاں دی خیر خیریت پچھدا رہیا۔
گانٹن ماناں کجھ دیر پچھیا لھیں کریندا رہیا تے ول اندر اگلی گیلے تے زال کول
دی اکھ دے اشارے نال اندر سڈی گیا۔

”مریم! اماں آگئی اے ہن تازو داناں ایکوں کیوں ڈساؤں
جے انہاں کول پتہ لگ گیا جو تازو ہندو دی دھی اے۔ تاں ہن تے قیامت
تھو ویسی۔“ گانٹن لاداری دے لہجے وچ اکھیا۔

”توں ڈردا کیوں ہیں۔ سچ سچ آکھ ڈے جو لاوارث چھو کریاے
اساں پلیندے پئے ہیں۔ ایندے وچ انہاں کول بھلا کیا اعتراض تھی
سیگدے۔“ مریم جواب ڈتا۔

”توں نہیں چاٹھدی مریم! میڈی ما پرانے زمانے دی خودت
اے۔ ہک ہندو دی دھی دا وجود گھروچ کڈا ہیں وی برداش
کیناں کرسی۔“

گائمن فیصلہ کن بیجے وچھک لھکتی
 "تے دل کیوں کرتے ہے —" مریم سوچدیاں نہریا اکیا۔
 "میں تاں آہاں سارا کجھ صاف صاف ڈسا ڈیواں۔ جیرھا
 کجھ بنڑیا آپے ڈٹھا ویسی —"
 گائمن گھبرائے ہوئے بیجے وچ پلویا۔
 "گائمن۔ کڈے گیوں وے پال آ —" باہر ول اونڈی مادا

الآ آیا۔

"آیا اماں —" گائمن کوٹھے وچوں جواب ڈتا۔
 "دل سچ سچ آکھ ڈیواں بے اماں بچھے تاں تاں —"
 گائمن جلدی دے وچ مریم کینے پھیا۔
 "ہا۔ ہا تو جل پہہ میں نیگی کوں چاتے باہر آنڈی سی آں۔ آپے
 ڈٹھا ویسی —" مریم جواب ڈتاتے گائمن ماکول آتے نکالھیں
 کرن پہہ گیا۔

"اماں ہن میں تہا کوں پھوں تے کیناں وچن ڈیساں۔ پھر
 میڈے تہا ڈے ناں دا کوئی پٹہ تاں کہنی کروا گدھا۔"
 گائمن کھلدا یاں ہوسیاں آکیا۔
 "کیا کراں دے آبا۔ دل تاں ڈاڈا کریندے جو تہا
 کول دی ہکاں۔ اتھاں ہونڈی آن تاں دل تہا دے کتے
 پیندا راہندے۔ ول سوچندی آں۔ بیوے تاں کجھ
 ذال مرد۔ بالال وائے کوں چھوڑتے کیوں آواں۔"
 گائمن دی پاپا رنال جواب ڈتا۔

”ما سٹن بالان والا تیڈا پتر ہے۔ میں ماں رول کھول تھیم
 ماں — گمانن رسدیاں ہونیاں اکھا۔“

”ہے ہے میں ایں ماں نی ماہدی جو توں میڈا پتر نہویں۔
 توں جانٹریں جو تیڈے بھرا دے نئے نئے پائن۔ تیڈی بھر جانی
 کلہن تھی وے نچے ماں کتنی ہلاک تھئی۔ ایں ہونڈی آل ماں
 تھوڑی بوتی سہی ڈیوا گھندی آں۔ کہیں ویلے کہیں پال کوں
 چا بیٹھم۔ کہیں ویلے کہیں دا کنگھی سر نہ چا کیٹھم۔“

”اونڈی ما کھٹ تے سدھا تھیندیاں ہونیاں اکھا۔
 ”توں سٹن اونڈے بالان دی نو کرانی تھوکی ہن۔ ایکھن ماں
 ایٹا نو کر چا کھڑا اوٹ۔ بالان کوں کھیڈا اوٹ والا۔“
 گمانن نے بالان وانگوں اکھا۔

”اچھا پتر جیر حلے اللہ میں تیکوں اولاد ڈیسی۔ ماں دل تیڈے
 کرل اٹھیاں۔“

”اونڈی ما کھلہیاں ہونیاں اکھیا تے دل دعائیں ڈیوٹن لگ پئی۔
 ”اللہ پتر ڈیوی۔ میڈی ماں رات ڈیبنہ ایہا دنا ہے۔“
 ”اچھا ماں اچھے میں آکھاں۔ جو میں وی اولاد والا تھی گیاں

”ماں دل ماں کی میڈے گھر دے وے میں ماں۔“
 گمانن پھکی کھل کھلہیاں ہونیاں گلا لہ کھتی۔ پر گلا لہ کرٹ دے
 ماں ماں اونڈے چہرے دا رنگ پیلا تھوٹن شروع کھتی گیا
 ”کیا جو بھولیاں گلا لھیں کرئیں۔“
 گمانن دی ما کھلہیاں ہونیاں اکھیا۔“

”اماں۔ توں پس میڈی گلا لھدا جواب ڈے ہے بیڈی اولاد
 تھی گئی بودے تاں دل تاں میڈی حق بنر دے سیکوں کماؤنڈا۔“
 گائمن ڈردیاں ڈردیاں آکھیا۔ چہرے دا رنگ انریا ہندا چڑھا
 کھدا ما۔

”اچھا۔ اچھا اللہ حکوں اولاد ڈیوے دل ضرور آن ٹکساں۔“
 اوندی ما کھلریاں ہوسیاں کپالھ مکا ڈتی۔
 ”ٹکساں کیوں۔ ٹکسا ہوسی۔ تے تہاڑی شرط میں پوری کرنیڈاں“
 گائمن حوصلہ ودھنڈیاں ہوسیاں آکھیا۔ پرانڈے! وجود وی
 اد گھبرانا پوں پیٹھا ما۔

”مریم! نالو کوں پاسوں چا کہاں۔ اماں نال یک، شرط
 لگی پئی اے۔“
 گائمن ذال کوں مکل ماری
 ”گائمن جوان تھی گیوں پر اپنیاں نادتاں کیسے نال گیوں۔“
 ڈیکھن مکاں! لگیل پیا بنر تیدے۔“
 اوندی ما اوندے موٹھھے تے پیار نال چاٹ مرینڈیاں ہوسیاں
 اکھیا۔

”انڈی پئی اں۔“
 مریم کھٹے دیوں جواب ڈتا۔
 ”کیر پلا گھناں۔“
 ”ڈیکھن! ڈو میں نلل مرد ہکی سکیم تہاڑی کھٹن۔“
 اوندی ما عجیب نظر نال گائمن دے ڈکھا۔

”اچھا اماں! تیریں نکلی کوں ڈیکھتے تراض تاں کیناں تھیں۔“
گائمن ماکینے پچھا۔

”کیناں تھیاں دے پتر۔ کیناں تھیاں۔ دڈا آگئے نازو
دا پیو۔ اچن چم زکی تے ناں پہلے رکھج گئے۔“
اوندی ماتھکدیاں ہوسیاں اکھیا۔

پر جہڑھلے اول گائمن دی ذال دیاں پاہیں وچ نکا جہیاں پال ڈٹھا
تاں سیرانگی کینے اوندیاں اکھیں بیج گیاں۔
”اوے اے تاں سچی سچ دا پال اے کیتھوں آندی۔ تیدھے
کول کیوں آگئے۔“

اوندی ماجیرانگی تاں گائمن دو ڈٹھا۔
”ہو نہیں ستریم نازو کوں چاتے گائمن دے کول آگئی۔
”بسم اللہ! آگے سیدنا بخت۔“

گائمن نازو کوں گھنڈیاں ہوسیاں اکھیا تے ون ماکوں ڈیکھندیاں
ہوسیاں اکھیں۔

”اے ڈیکھ اماں۔ میڈی دھی۔ آگبرے تاں منیدے ذینے
اے۔“ ڈاڈی کوں سلام چاکرے میڈی دھی۔ ”شباباش۔“
گائمن نازو دا ہتھ پکڑتے اوندے منھ تے رکھندیاں ہوسیاں اکھیا
نازو مسک تے اوندیاں لال غلابی گلہاں وچ نکلے چکھ پتے گئے
سوہنے سوہنے چکھ جیرھے گائمن کوں پیوں پیارے لگدے سن تے اونازو
کوں چمک لگ پیا۔

”اماں! ڈاڈھی کھٹی ہستی اے۔ سارا سارا ڈینہہ ساکوں کھلوندی

راہندی اے۔۔۔

گائمن مادو ڈیڑھیاں ہونیاں اکھیاتے تازو کول اوندی جھولی

وچ پلہا ڈٹس۔

اوندی مانازو کول ٹھٹھے ہاں نال چاگدھا۔ او اچن تیں حیران

ہی جو اے چھو کری کول اے تے کیندی دھی اے۔

”اماں میڈی دھی سوہنی اے نال۔۔۔ گائمن مادو کول چپ

ڈیکھ تے اول کینے بچھیا۔

”ہا۔۔۔ ابا ہا۔ سوہنی اے۔ پر ڈس نال ہی جو اے کیندی

دھی ماے تے تساں کیوں پلیندے پئے دے۔۔۔“

اوندی ماپکے منہ نال آکھیا۔ جس کینے پتہ لگدا ہا جو او ایں کم

تے راضی کہنی۔

”آدا نال پیٹھاں میڈی دھی اے۔۔۔“

گائمن ذال دو ڈیکھ تے کھدیاں ہونیاں آکھیا۔ جیویں او ذال

کینے بھدا پیٹھا ہووے

”تھن کیوں تھنی۔۔۔“

”دھی نال تیڈی اے۔ پر ایندے۔ اصلی ماپو کول ان۔ کچھ

نال پتہ لگے۔۔۔“ اوندی ما بچھیا

”اصلی ماپو وی ساکول سمجھ گھنو۔۔۔“

گائمن دی کھل وچ ہلکا ہلکا ڈرتے پریشانی مٹی تے جھڑھلے اوندی

ما اصلی کالھ سناوٹ کتے او کول مجبور کیتا نال گائمن ”الف“ کینے لاتے

”اے۔۔۔ ہک سارا قصہ سنا ڈتا۔ اوندی ما کول پتہ لگن دی دیر ہی جو

نارو ہندو دی دھی اے ماں اول کاوڑ مال ہی کوں گائمن دی جھولی ہج
بھکا ماریا۔

گائمن پڑا تیکوں ہندواں دا پال پلینیاں شرم نی آندی۔ بے جیا
کہیں جادا گوشت دے ایں پلٹ کر تھنڑے کوں گھرو جی ان تے
سارے گھر کوں پلٹ کر پڑتی۔ دھن کرک ہال پے۔ میڈے نماز
دے کپڑے دی پلٹ کر پڑتے نی۔۔۔ "اوندی ما جھولی چھنڈ کینڈا
ہوئیاں آکھیا۔۔۔"

"واہ پترواد! تیں ٹھیک کہتے۔ سارے جہان وچ پالن
کہتے تیکوں لہجی وی ایہا ہندو دی دھی۔ کجھ ماں سوچنڈے۔۔۔"
اول سھتے ڈٹ سٹینڈیاں ہوئیاں آکھیا

گائمن دے دل وچ جیرا ڈبھکا ہا اور پورا کھنڈا گیا۔ اوندی ماں
منڈ توں پک رنگ ہندا پیا ہاتے پیا چڑھا پیا ہا۔ گائمن کھٹ دی
پواندی تے سر توئی بیٹھا ہا۔ تریم وی ڈو جی کھٹ تے چپ کیتی تے
کاٹی اکھ مال سس تے پئے دو ڈیڑھی بیٹھی ہئی۔ کجھ دیر کہتے سارے
چپ کر کے پر نارو اپنی غول غاں اتویں پچائی بیٹھی ہئی۔۔۔ گائمن دی
سمجھ چہ کجھ نہ اندا ہا۔ جو او کیا کرے۔ دل دل دے وچ خود کوں منڈ
پیٹھا کھیندا ہا جو ما کوں چھی گالھ کیوں ڈسا ڈٹم۔ پر من کیا تھیندا ہا جو
ما کوں چھی گالھ کیوں ڈسا ڈٹم۔ پر من کیا تھیندا ہا پچھتاوٹاں مال۔ جیٹھا
کجھ تھوٹا ہا اتناں تھی گیا ہا۔ گائمن آکھ چاتے زال دو ڈٹھاناں اونڈے

یر بہار چہرے تے ہوں ویلے خزاں دیرے لانا کھڑا ہئی۔
تریم اتوں اماں کہتے ورتی پکا میں بھیج تے کھوہ توں کھی جاتی

اواں —

گائمنٹ نازو کون مریم دی جھولی وچ پہا سیتے خود اٹھی تے دخن پیا
 "کدوہ سوتے پچھے دنجین پہلے میا کون تاں اڑے تے چچانی
 آڑ ڈول تینڈی مرضی —"

اول دنی ماکا وڑ نال اکھیا۔

ہئے ہئے تاں آئے وے تے واپسی دا ارادہ وی کر گھسے۔

گائمنٹ ادب نال اکھیا۔ "ہک ادھ ڈینہ تاں راہو"

"میں میں گھر وچ ہک پل دی نی راہن چاہندی تے توں ڈینہ

دانان پیا گندی۔"

اوندی ماکا اٹھ دیاں ہو یاں اکھیا۔

ما کون بد لیاں ہوئیاں ڈیکھ تے گائمنٹ مرنجھا کھی گیا۔ پریشان

تاں پہلے تھیا کھڑا ہا۔ ماکا دیاں گالھیں سن تے تاں زیادہ پریشان

کھی گیا۔

"بہہ ماں۔ روٹی تاں کھادی وچ۔" گائمنٹ ہنٹ کریندیاں ہوئیاں اکھیا

"میں بھاء لیندی آں تہاڑی روٹی کوں —"

اوندی ماکا وڑ نال جواب ڈتا۔

گائمنٹ معاملے دی نزاکت کوں ڈیکھ تے مادے اگوں پھوں

تھیون لگ پیا۔

"پیراں نال وی نراض تھیویندے بھلا۔"

گائمنٹ ماکوں پکڑتے زور دے نال پھیندیاں ہوئیاں اکھیا۔

"بس بس را میوں ہتھ نہ لا۔ پورے کھی کھڑاں۔"

اوندی ما اونڈے ہسٹاں کوں پکڑتے پمے کریندیاں ہوسال کھیا
 ۵ اماں! لوکاں دے پال کتیاں دے پچیاں کوں پلیندن تار
 انہاں دے مایوول وی تراض نی تھیندے جے تیدڑا پتر
 مک اتساں دی یتیم نتے لاوارث دھی کوں پالن کتے گھر چائے
 تاں توں تراض پئی تھیندیں۔“

گائمن لائیڈ نال مادے مونڈھے گھو ٹیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 "میڈی گپا لکھ سٹن اماں! توں ابدیں اسے پک ہندو دی دھی
 اسے۔ پر میں اکھیندا مسلمان دی دھی اسے۔ اماں اجیدیاں
 لا کوئی شخص وی ہندو یا مسلمان نی ہوندا، فقط حالات اوکھ
 انہاں پوں مذہباں دے وجوں کہیں پک۔ بہب دا فرد بنا
 ڈیندن۔ جیویں پک ہندو دے گھر وچ پلیٹن والا مسلمان دا
 پال وڈے لا ہندو سڈیسی، کیوں جو اونڈیاں رسال تے طور
 طریقے دے نال نال اونڈی تقسیم وی ہندواں والی ہوسی۔
 ایویں پک ہندو دی دھی وی مسلمان دے گھر پل سنبھتے
 مسلمان سڈیسی نہ کہ ہندو اتی۔ میڈو تازو ہالی پاک اسے
 کیوں نہ خدا دا پتہ ہے تے نہ بناں دا علم اس۔ دل بھلا کیوں
 تسال ایندے نال نفرت کرن لگ پئے دے۔ جے۔ اسال
 اسلامی تاریخ دے ہر تے پھول تے ڈیکھوں تاں ساکوں منا
 پتر لگ ویسی جو نبی اکرم کافراں نال تے کافراں دے پالاں
 نال کتنا پیار کریندے ہن تے انہاں کوں کیوں اپنے نال پہلا
 تے کھویندے ہن۔ اسال وی تاہر حال مسلمان ہن ساڈی

تاں نرض اے ناں لادار تان دی پرورش کرن۔ میوں ڈسالا اہاں
 میڈی جھاہ تے توں ہونڈی تاں ایں معصوم کوں کلبے جنگل وچ
 چھوڑتے اڈن تے تیڈا دل کرے ہا۔ بے سمجھ پال کوں جنگل
 وچ کھرڈیاں مار مار تے مردا ڈیکھیں ہا۔ جیندے ماہیو اڈن
 تاں کھٹے پئے ہن۔ ڈسالا ہاں تہاڈا ضمیر گوارا کرے ہا۔ او کوں
 چھوڑتے اڈن کیتے۔ میں اپنے دستوں تاں نیکی دا کم کیتے ہے
 تساں اجن دی نراض ہیوے تاں میں ایں معصوم کوں ہن
 جنگل وچ سٹ اتلاں۔“

گائمن گالھ ودھا چڑھا تے کیتی تے مادے جواب دا انتظار کرن

پہ گیا۔

گائمن دیاں گاہیں اڈندی مادے دل وچ گھر کر گیاں ہن۔ تے کاوڑ
 پہلے کینے کچھ کم تھی گئی ہئی۔ پر او پوٹا کچھ نہ تے چپ کرتے سوچندی
 رہی۔ گائمن ما کوں چپ ڈیکھ تے ول پوٹیا۔

”ڈسالا ماں! میں ایں معصوم کوں تھی ریت تے مرن کیتے سٹ
 آزاں۔ تاں دل تاں خوش تھیو۔ کل کوں تہاڈے نال کوئی
 (وانغہ) تھی ویندا تاں کیا تہاڈی روح اپنی اولاد کوں پھنگد اتے
 نجل خوار تھی تے مردا ڈیکھ تے خوش تھندی۔ اپنے ہاں تے

ہتھ لاماں۔ اولاد والی ہویا۔“

اڈندی ما پتر دے منہ دو ڈٹھ تے ول منہ پھیریں چا۔ گائمن ما کوں
 ڈھلا تھیندا ڈیکھ تے نکو اپنے کیا۔ بیج تے زورے نال ناز و کوں ترم
 دیاں ہتھال وچوں کس گدھس تے الودنا کرتے اکھن لگا۔

"تیڈی قسمت، نازو۔ تیڈی موت شائیت تیڈے ہیرتے
 آئی کھڑی اے۔ ڈس میں بھلا کیا کراں۔۔۔"
 نازو گامٹن دیاں اچیاں اچیاں کھا لیس سن تے کھلن لگ
 بی۔ او پاختاں کت پاک مسک، چند وانگروں چٹے کھیر بھڑے
 تے ڈاڑھی دھٹی پی لکدی ہئی۔ تے گہناں دے چکھ اوندے معصوم
 حسن کون نکواری کھڑے سن۔ مریم اٹھی قے پاگلاں دنگوں نازو
 کول سہیڑ گئی۔ مریم جیرھی کئی اتس دے جگہارے کئی پھٹی ہئی
 تے نازو کول اپنے ہتھال نال کھوانی پلوانی پھٹی ہئی اونکوں بے ہوت
 کتھال مرٹن ڈنیوی ہئی۔

"ایج۔ ایج تاں کڈا ہن نہ نیو ایکوں۔۔۔ میں۔۔۔ میں ڈیکھاں
 تاں۔۔۔" مریم اپنی کالھ ادھوری چھوڑتے روون لگ پئی
 پر گامٹن اوندی گاڈھ نو کیندیاں ہوشیاں اکھیا۔

"بس مریم! میں زیادہ دیر نی کھڑ سگدا۔ ایکوں ملتی تاں بل
 کھو، میکوں دیر پئی ہندی اے۔ ایں پلین لو تھڑے کول تھری
 کڈھری دی کراں۔ منار، تیڈی ماما پاک تھی وینجے۔۔۔"
 گامٹن پکے منہ نال اکھیا۔

"سن کتھال سٹن ویو شودی کواں۔۔۔"

مریم، سنجوں پونجھندیاں ہوشیاں کھیا۔

"جنتوں چا کیا ہم۔۔۔" گامٹن تھوئی ساوڑ نال اکھیا

مریم پئے دی کالھ کول سوچ سکھ تے دل روون لگ پئی۔ بھانویں
 او نازو نال کتے دلوں پیار کر پئی ہئی۔ پر جیرھے ویلے گامٹن اوکوں

چاتے دینچن پاتاں او ندے ہاں دج ہمتہ ضرور پیا۔ تے اول گائمن دیاں
مناں ترے شروع کر ڈتے۔

گائمن دی باپتر نو نہہ دیاں گپا لھیں سُن تے حیران تھی بیٹھی ہی۔ او
سو چیدی بیٹھی ہی جو گائمن کوں وچن کینے کیویں روکے۔ گائمن جوں وچن
دی جلدی کریندا او جوں پریشاں تھیندی۔ تے جیڑھے ویلے گائمن نانڈ
کوں چاتے باہر دو وچن پاتاں تریم دیاں اکھیں کُن من شروع کر ڈتی
تریم کوں روڈا ڈیکھ تے گائمن دی مایاں اکھیں وی ہنجواں ہاں پس
گیساں تے اوں پریشاں نظراں ہاں مریم دو ڈٹھا۔ مریم دیاں اکھیں وچ
مالوسی ہی۔ التجا ہی۔ تے ہنجوں موتی بن بن تے اوندی جھوننی وچ
کردے بن۔

”گائمنق۔۔ گائمنق۔۔ امے پتر آ۔۔ ول آپھوں تے ول آ۔“

اوندی ما اتھا دل بیٹیاں ہوتیاں ہکل ماری۔

گائمن ڈیڑھی کینے ویندا ہوٹیا تے پچھوں تے ول آیا۔

”اماں۔ میکوں سڈ کیوں گدھی۔ میکوں تاں تہاڈی خوشی منظور

اے۔ تاں بے ایندا او بود گھر وچ برداشت ہوسے کریندے

تاں میکوں اجارت ڈیو جو ہیں ایکوں موت دے منہ وچ سٹ

آواں۔۔“

گائمن منہ پھیر تے ماناں گپا لھ کیتی۔

”اماں آباں۔۔ توں کیوں وچنیں ایکوں سٹن۔ میکوں بھلا کیا پتر

جو اے تہا کوں اتنی پیاری لگدی اے۔“

اوندی ما سچک کھل کھل دیاں ہوتیاں اکھیاں۔

(جو تیل) نازدورنی تے اوتھوں رو بڑا ڈیکھتے گائمن دی ما اکیا۔
 "وچ ڈی دھی آرنکی کیتے کھیر تیرا آماں۔ شائیت مہکھی لگی ہٹی اس۔"
 تے تھوڑی دیر دے بعد نازدو ڈاڈی دی جھولی وچ کھیر دی بوتل منہ
 نال لائی پئی ہٹی تے ڈاڈی کھیر پھینکی پلندی ہی۔ کھیر پندیاں پندیاں نازدو کوں
 بول جھولی وچ سندر آگئی۔

"اڈی اماں۔ نازدو کوں سہا اکتھائیں۔ میڈیاں تاں تاں وی
 وسم گین۔" گائمن دی مامریم کوں ہکل باری
 "ایم اماں۔" مریم نازدو وچوں جواب ڈنا
 "دیگر دی سھوئی تے آئی کھڑی اے۔ کھٹا سٹہ تہہ ہتے آندی
 پئی اں۔" اوں دیگر دی وچ پانی دے پھنڈے مریدیاں ہوں اکیا
 مریم آئی تاں نازدو آندی بس دی جھولی وچ گوراڑے پئی ڈیندی ہٹی
 مریم کھٹ نال گنگوٹی برھی تے آندی وچ گندولہ رکھتے۔
 "مریم! کہیں ویلے پے کوں بھج ہاں۔ بھرا دے گھروں نازدو
 کیتے پینگھا چا اوے۔ ڈیرانی تیلوی بکی کیتے نواں پینگھا تیرا
 گدھے تے پے پینگھے کوں پال بھئی توڑی ویندن۔"
 گائمن دی مامریم کوں گنگوٹی برھیندا ڈیکھتے اکیا۔

"جیا اماں! کل تہاڈی ایترو وی آہا ہا۔ جو نازدو کیتے شہروں نواں پینگھا
 گھن آساں۔ پرہن تاول۔"

مریم اجن اپنی کالہ پوری وی نہ کھیتی تے آندی سس اکھن لگی۔
 "ڈھیر فضول خرچی وی چکی عادت نی۔ ہالی تاں اوہو چا آؤ پیرھے
 ویلے اللہ اپنی اولاد ڈیوے دل جیک نواں پینگھا تیرا گھنہے"

مریم کوں سس دی گالھ کھا گئی۔ اوندے دل وچ اچن وی نازو کیتے
 کاوڑ نظر دی ہئی تے مریم "اچھا ماسی" آکھتے چپ کر گئی۔
 نازو کوں چاونٹ کیتے مریم ہتھ لنبھے کیتے تاں او ڈیکھتے حیران
 رہ گئی جو نازو دے نازک باں تے کس ویلے مسک ظاہر تھیندی تے
 کہیں ویلے اوندی صورت ردی نظر دی۔

"اماں۔ اے کیا۔"

مریم حیرانگی نال سس دو ڈیدھیاں ہونیاں بھکیا۔
 "لوک آبدن جو گیلانی" معصوم پال دے کن وچ آبدی اے تیلپی
 ماگرئی اے تاں پال روونٹ لگ پوندے۔ تے دل آبدی اے
 کیناں کیناں جیندی اے تاں پال کھلن لگ پوندے۔"
 اوندی سس پرانا قصہ او کوں ستر ایا۔
 پر گیلانی آپاں کوں تاں نی نظر دی۔"
 مریم تاں زیادہ حیران تھی گئی۔

"چھوڑ اماں۔ انہاں گالھیں کوں پورا پتہ میکوں وی کہنی۔"

اوندی سس جان بھڑویندیاں ہونیاں اکھیا۔

"دیگر دی ستر گئیو۔ ڈی مریم۔"

بابرول و سانی سکل ماری۔ مریم کوں دی خیال آ گیا۔ جو دیگر ماری

جو لھتے کھڑا آئی ہم۔

"دیگر ڈی اماں۔ تیکوں تاں دیگر دی دا خیال دی فی رہیا۔"

بھانویں تاں ستر تے کولا تھی کھڑی اے۔"

اوندی سس اکھیا۔

مریم نازو کوں جلدی جلدی گنگوٹی وچ سہاواں دے بعد سوتے پوہن
نیریندی ہوئی تے پاہر دے بھتی۔

وساں خیر پانی سٹنے دواں بخیندی پٹی ہوئی۔

”دیگر وی پرہا تے ندر آگئی ہادی یا کائنات نال لاڈ کوڑی پٹی کریندی
ہاں نہیں۔“

وساں کھدیاں ہوسیاں مریم کینے بچھیا۔

”کیناں ڈی بھینڈاں مسسوں کپا بھیں کران پرہ گئی ہوم“
مریم دیگر وی دیاں بھراں ڈوئی آل مساف کریندیاں ہوسیاں اکھیا
”اینا اتاں خیال دی کہن گئی ہا میکوں مس“

”ماسی میڈی آگئی اسے جو۔۔۔۔۔“ وساں جلدی وچ بچھیا۔

”سوئی دی۔ تیکوں پتہ دی کہن۔“

مریم بجاہ مسیندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”پتہ ہوندا اتاں آنہ ویندی۔ میں تاں مسٹر دی وی تینڈے

مورہوں پئی آل۔۔۔۔۔“

وساں اونہ دی مس دو ویندیاں ہوسیاں اکھیا

”اڑی بی بی! ذری نازو داتاں خیال رکھیں۔ مناں اٹھی پوے۔

ہلکا ہلکا جھوٹا ڈتی رکھیں۔ میں روئیاں لاتے ہٹے آئی۔“

مریم تنور وچ لکڑیاں شیندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”اڑی ماسی! ڈاڈھی کوراڑی تھی گئیں۔ شہر و پنج تے مساکوں

کال اصلوں پوتا وی دسا رہیں۔۔۔۔۔“

وساں ماسی کوں بھاکل پاواں دے ہند کھٹ تے اوڈے نال کھٹ

تے! ہندیاں ہونیاں اکھیا۔

پس رُی دھی آ کر کم اریں آون وین دی تاں رہ نہی گی۔ ہک
 ناں گیا پڑھیا زور کر گئیے۔ پڑھیا جوڑاں دا درد ماری دیندے
 مائی جنڈاں اپنیاں سہناں مکیں مریندیاں ہونیاں اکھیا۔
 "صیرا میڈے تازہ کھش متے بھر جانی فرحت دا کیا حلے۔"
 دساں شوق نال پچھیا۔

دیت تھی گئی اے دل تاں انہاں دامنہ وی نی پڑھا۔
 کیا پچھریں ڈی اماں! جیہا کرنی جتھا۔ اے آتھاں پورا ہے
 دینا دے کم دھندے نی پھوڑ دیندے۔ فرحت دا ناں پڑا
 روح ہا آون تے پر میں آپ نہ آنم۔
 اوندی ماسی پکھا جھلسدیاں ہونیاں اکھیا۔
 "اونڈا روح ہا ناں گدھی کیوں تہ آجیو ہے شو دی گویں بڑی پھری
 ونچے ہا۔ ارماں دی بل گھنوں ہا۔" دساں گال پکھتی
 "ہوتا لے دی رت اے نیکے نیکے پالن۔ اتنی جی کیوں برداشت
 کریندن۔" مائی جنڈاں جواب پڑا۔

"ماسی! پر ایہا گرمی آتھاں کیوں برداشت کر گھندن۔"
 دساں حیرانگی نال پچھیا۔

"ٹیکوں سنایت میڈی پکھا دی سمجھنی پئی آندی۔ آتھاں تاں
 بجلی دے پکھے تھے۔ کرو ٹھارٹ والیاں مشیناں تھیاں۔
 بیون کیتے برف تھی۔ تے اتھاں او چیزاں کتھاں۔"
 مائی جنڈاں وڈی شان نال لے لکھتی۔

”پر ماسی اسی اڑے پال تاں برقاں پکھیاں دے بغیر وی جنیدے ودن
 انہاں کول تاں ایں گرمی وچ کجھ نہ تھیندا۔“
 وسائی ماسی کول ڈونگ ماریا پر کھل دیاں ہوتیاں۔

”او ٹھیک اے۔ پر مٹی مٹی وازرق وی ہوندے نال۔ آپاں
 جڑگلاں دے چھوڑ میں۔ تریسہ گرمی، سردی بنھاویندے ہیں۔ پر
 شہر والے اے چیزاں کتھاں برداشت کر سگدن۔“
 مائی جڈاں وضاحت نال جواب ڈتا۔

”تاں ایندا مطلب اے جو شہر والے بندے اصول لکھادے
 بیڑے ہوتے ہوندن۔“
 وسائی شہری زندگی تے دل ٹوک ماری۔

”قنڑی تاں اینویں ہے۔“
 اوندی ماسی گالھ آئی و نچائی کر نیدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”پر توں حال سٹا۔ تیدے پئے دا۔ پتر واکیا حالے۔“
 اوندی ماسی اول کیتے پچھیا۔

”اللہ دے فضل اے ماسی ایںاری ٹھیک ٹھاک ایں۔“
 وسائی روڑی ہوئی مازو دی گنگوٹی کول جھوٹا ڈنیدیاں ہوتیاں اکھیا
 ”ماسی امریم دی دھی وی ڈٹھی وے۔ اللہ سیں پئی پرستی
 ڈیوا ڈتی نے۔“

”ہاڑی اماں چلم چاہیں پھیندے ہالڈن۔ میں تاں آکھے پھیندے
 اوے تاں پتر یا لوہا۔ پرانے دھن کول پالن دا ناعدہ۔“
 اوندی ماسی بک چڑھن دیاں ہوتیاں اکھیا۔

”پر اے ماں انہاں کوں ڈاڈھی پیاری یگدی اے۔ جیڑھے

دیئے ڈیکھو چڑی وری اے۔“

دسائی نازو دو ڈیرھیاں ہونیاں اکھیاں

”بس ڈی اماں۔ آوارے جو تھئے۔“ مائی جنڈاں اپنی بزرگی دا

وقار برقرار رکھنڈیاں ہونیاں اکھیا۔

مائی جنڈاں دے اے لفظ مریم دے کناں وچ تیرین تے لگے

جیڑھی روٹیاں پکاتے دردازہ پئی ٹپدی ہئی۔ اون سس دی گالھ سن گدی ہئی

تے اونڈی سس وی او کوں ڈیکھ تے تھوڑی جاہیں ویڑھی تاں پی پرول

دسائی نال گالھیں کرن پہہ گئی۔

مریم ڈٹھی تاں پہلے وی وری ہئی جو میڈی سس دے دل توں نتر

نی پیا ہندا، پر کن کناں نال نازو دا گلہ سن تے کوڑویج گئی۔

”اے کون تھیندی اے۔ ساڈی دھی نال ساڑ کرٹ والی۔ پلیندے

پئے ہاں تاں اتساں پلیندے پئے ہاں۔ اونڈے ہاں تے کبھاں بار پیا تھیندے

مریم دل وچ بڑوی گیتی

”اج گائمن آوے تاں سہی۔ اونڈے نال گالھ کریندی ااں نہ

ڈیکھاں جو ول تینڈی مایڈی دھی دے نال کجھ نہ پئی آکھے۔

تیسرا باب ختم

باب ۴

روزی تو اس سچھ اُچھ داتے سارا ڈیہنہ جگ کوں رنشن کرن دے بعد
 شام کوں پلا بہار منہ گھن تے اُچیاں اُچیاں ٹہیاں دے پھول لگ
 ویندا تے سارے ڈیہنہ دے شور تھرا لے وی سچھ دیے تال نال
 غائب تھی ویندے۔ ہر پاسے چپ چاپ تھی ویندی جیویں ساری دُنیا
 کوں نندر دکھیٹ گ رہا ہووے۔

مائی جنداں اچ سویرے سویرے شہر و نجن دی تیاری کیتی۔ اوکوں
 اتھال آیاں ہونیاں اچ پندر ہواں ڈیہنہ ہا۔

”اچ دا ڈیہنہ اماں رہ پوو۔ کل سچھ اُچھ دے کیتے پہلے تہا کوں
 اڈے تے چھوڑ آساں تے ٹھڈے ویلے گھر تچ و نچا ہے۔“
 گھانن ما کوک تیاری کر نیریاں ہونیاں ڈیکھتے آکھیا۔

”کیناں آبا۔ ڈیہنہ تھی گھن۔ پھول پال بچے موٹھے ہون
 پچ پچھیں تال میتوں آپ کوں دی انہاں کیتے ڈاڈھی موٹھے
 آئی اے۔“

اوندی ما اپنے نیکے مسکے سامان کوں چڑے دی اچھی وچ بھیند
 ہونیاں اکھیا۔

”ہا سیتن کیوں نہ آوسے تیکوں انہاں کیتے موٹھے دل ولے
 پتر دے پال جو تھیوئی۔“ گھانن کھل دیاں کہاریاں اکھیا۔

" دل دالے دی گالھ نی پتر۔ اختر دامیڈے اُتے مہلتے
 یک لحظ نظر کیئے اڈے اڈے تھیواں کچھ دھاڑ دھاڑ پج
 ویدی اے۔ اتنے ڈینہ پتہ نی او کیوں بسریا جوسی۔"
 اوندی ما اٹھی دا لڈھک بند کرنی دیاں ہوتیاں اکھیا۔
 " تے سچی پتر اصل گالھ تاں میں تھی ویدی ہم پتر کچھ تاں
 گئے پڑھئے دا حال۔ پندرہاں ڈینہ رہ گئی ان پک ڈینہ تاں
 گالھ یاد نی آئی۔"
 مائی جنداں اٹھی کول نال مار تے کئی بوچھن دے پانڈ نال پھیندیاں
 ہوتیاں اکھیا۔

" کوئی خیری گالھ تاں ہے۔" گائمن حیرانگی نال پچھیا۔
 " ڈیکھو سچو! بھرتیاڈے دا کاروبار ہوں کھنڈ گئے۔ کاپا پیراں
 ملاک تھیدے شو دا۔ ابراہا کوئی چنگا حصے دار لگیا تاں ادھا
 کم اوکوں نال ڈیساں۔ اچ جے گائمن میڈے نال تھی ویندا
 تاں کہیں تے دی کیا لوڑھتی۔ اندیاں واری اول اکھ جوڑ یا
 جو گائمن کینے پچھی آؤں۔ میڈے نال کم کرسی یا کیناں۔
 ول ڈسا تیدی کیا صلاح ہے۔"
 مائی جنداں گائمن کول ساری گالھ کرن دے بعد اول کینے اوندی
 مرنی پھی۔

" میں کیا اکھاں۔ جیویں تہاڈی مرنی۔ میں جے شہر و نجاں پیا
 تاں زمین پھینوں کھسی تھہہ۔ بسٹ میں ہاں تاں مونڈیریاں کول
 کھڑکا کھڑکی کیتی رکھینداں۔ پچھوں کھلا کون پڑ بھن تے

باب ۲

روز تو اس سچھ اچھ داتے سارا ڈینہہ بگ کوں لہن کرٹ دے بعد
 شام کوں پیرا بہار منہ گھن تے اچھیاں اچھیاں ٹہیاں دے پچھوں لگ
 ویندا تے سارے ڈینہہ دے شور شرابے وی سچھ دے نال نال
 غائب تھی ویندا۔ ہر پاسے چپ چاپ تھی ویندی جیویں ساری دُنیا
 کوں نندر دکھیٹ گراھا ہووے۔

مائی جنداں اچھ سویرے سویرے شہر و بجن دی تیاری کیتی۔ او کوں
 اتھال آیاں ہونیاں اچھ پندر ہوال ڈینہہ ہا۔

” اچھ دا ڈینہہ اماں رہ پوو۔ کل سچھ اچھ دے کیتے پہنے تہا کوں
 اڑے تے چھوڑ آساں تے ٹھڈے ویلے گھر تہنچ وینچا ہے۔“
 گھانن ما کوں تیاری کرینیاں ہونیاں ڈیکھتے آکھیا۔

” کیناں ابا۔ ڈھیر ڈینہہ تھی گھن۔ پچھوں پال بچے موٹھے ہوسن
 پچ پچھیں تال مینکوں آپ کوں دی انہاں کیتے ڈاڈھی موٹھے

آئی اے۔۔۔“

اوندی ما اپنے نیکے مسکے سامان کوں چڑھے دی اچھی دھج بھیندا

ہونیاں اکھیا۔

” ہا سیتن کیوں نہ آوسے تیکوں انہاں کیتے موٹھے دل ولے
 پتر دے پال جو تھوٹی۔۔۔ گھانن کھلایاں کھاپاں اکھیا۔“

" دل دالے دی گالھ نی پتر۔ اختر دامیڈے اُتے ہلے اے
 یک لحظ نظر کیتے اڈے اڈے نفیواں بچھے دھاڑ دھاڑ پچ
 ویندی اے۔ اتنے ڈینہہ پتہ نی او کیوں بتریا ہو سی۔"
 اوندی ما اٹھی دا لڈھک بند کرنیاں ہونیاں آکھیا۔
 " تے سچی پتر اصل گالھ تاں میں تھل ویندی ہم پتہ بچھ تاں
 گئے پڑھیے دا حال۔ پندرہاں ڈینہہ رو گئی آل پاک ڈینہہ تاں
 گالھ یاد نی آئی۔"
 مائی جڈال اٹھی کول نال مار تے کئی بوچھن دے پاند نال پھیندیاں
 ہونیاں آکھیا۔

" کوئی خیری گالھ تاں ہے۔ گائمن حیرانگی نال بچھیا۔
 " ڈیکھ بچھ! بھراتیڈے دا کاروبار نہوں کھنڈ گئے۔ کاپا چیران
 ہلاک تھیندے شورا۔ آہا ہا کوئی چنگا حصے دار مل گیا تاں ادھا
 کم او کول مال ڈپساں۔ اچ جے گائمن میڈے نال تھی ویندا
 تاں کہیں بے دی کیا لوڑھی۔ اندیاں واری اول آکھ جھوٹا یا
 جو گائمن کینے بچھی آڑیں۔ میڈے نال کم کر سی یا کیناں۔
 ول ڈسا تیدی کیا صلاح ہے۔"
 مائی جڈال گائمن کول ساری گالھ کرن دے بعد اول کینے اوندی
 مرضی بچھی۔

" میں کیا آکھاں۔ جیویں تہاڈی مرضی۔ میرے شہر و نجاں پیا
 تاں زمین پچھوں کلہی پنہہ۔ بسٹ میں ہاں تاں موزیریاں گوں
 کھرکا کھرکا کیسی رکھینداں۔ پچھوں کھلا گوں پڑ بھن تے

لما فرے۔ گائمن جواب ڈتا۔

او ٹھیک اے پیر! پر اڈوں دی وی کچھ سوچ ناں۔ اج
 کول بے توں بھرا دے نال رل وچنیں تاں کل کول ایں دھد
 کئے واقف بن کھڑیں۔ ول بیشک ہو لے ڈاڈھے
 اپنا کم شروع کر ڈیویں۔ بھرا کول ڈیکھ کیا جو عزت تے
 عیش نال وقت گزریندا پئے۔ چنگیاں کھاوٹا اے، چنگیاں
 پاوٹا اے۔ میڈا تاں پدا ڈھا دل کریندے جو توں وی بھرا وانگ
 سکھ دی زندگی گزاریں۔ باقی تیری مرضی۔۔۔

مائی جنڈاں سارا فیصلہ گائمن دے سرتے سٹ ڈتا۔

”اماں آبدے نال صبح، ہوسے۔ جو آتھاں عیش آرام سبھ کچھ ہوسی
 اتھاں میں اپنی کرتے کھاں تاں تے اتھاں تاں ول۔۔۔“
 گائمن کالھ ا دھوری چھوڑتے مادے منہ دو تاڈن لگ پیا۔
 ”ناں آبا۔ اے تاں توں سوچ وی ناں۔ جو قادر بخش تیدے
 نال فرق کرسی۔ اوندے بھلا پئے کیرے بھینڈیں بھرا کھڑاں
 جہناں نال او دنڈا ولتے کھاسی۔ میں تاں آبدی آل ڈوہیں
 بھرا لے رہتے زندگی گزاروتے میڈے کلجے کول خوشی نصیب
 ہویے۔۔۔“

مائی جنڈاں ہاں تے ہتھ رکھیندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”پر اماں! او۔۔۔۔۔ میڈی بھرجائی تاں ہے۔ او کیا پتہ
 ساکوں کیرسی نظر نال ڈیدھی اے۔ تہاں جانتر دے دے
 کریم دیہاتی ماحول دی اے۔ تے میڈی بھرجائی شہر ٹنٹھنی

گمانیں گالہ مکائی تے جو تاہیں مریم نازو کول چاتے اندر آگئی
 "کیوں مریم! شہر ٹھکن دا ارادہ ہے۔ اے ڈس تیرا روح
 شہر وچ رہی یا کیتاں۔"

گمانن ذال کول اندر آندا ڈیکھتے اول کیسے ٹھکیا۔
 "جیویں تہاڈی مرضی۔ میں بھلا کیا اکھاں۔"

مریم ڈٹھے ہاں تال جواب ڈیتا۔ جسیں کہنے پتہ لگدا ہ جو ادنا
 ارادہ گھٹ ودھ ہے۔

"میڈی مرضی کول پھوڑ کول اپنی مرضی ڈساں۔ پر سوچ سمجھ
 تے ڈسیں۔ اونہ ہووے کل کول ڈیو میں ڈیرا تیاں کہہ تے
 دیاں جو تیاں وچ چٹ بٹ ہوو۔" گمانن مسکدیاں ہوتیاں
 گالہ کہتی۔

"عقل کر دے تیرا۔ چوٹے کیوں بھلی کھڑیاں ہوون۔ خیراے
 اچھی دی بھلا کہیں ان پی اے۔" مائی جنداں گالہ کہتی
 "مریم! اماں کیتے تیراں پکا ہاں۔" باہر نکدیاں ہوتیاں اکھیا۔

گالہ سن دے ہال آ۔ میکوں تال دیر می تھندی اے۔ بھ
 ڈیکھ ہاں کیہو جیڈا چڑھ آتے۔ ویخ میڈا آتا۔ اکھ جلدی
 گھسن تے آ۔ گھڈے ویلے مکھ چلوں۔ ن تال بیٹیاں تال
 گھسن گھتس ویخ میڈی جند۔ میں ہد تے تھیواں کے
 مائی جنداں پیار تال اکھیا۔

"خیرے اماں۔ روٹی تال کھا گھن۔ پھلے پر ضرور تچا آساں
 تہن تال ڈینہ دی ویڈا سارا چڑھ آتے۔"

گائمن ضد کیتی

”نہ میڈا پیریلے پھر مکمل و نچال۔ آپے ہولے چھا ڈھے ڈو
پیرال تک لاری شہر چھا گھتی۔“

ادنی مادل گائمن دی منت کیتی

”ماسی! شام کول و نجلے پئے داتی جلدی وی بھلا کہیں ائے
مریم کھٹ تو اٹھیاں ہوتیاں اکھیا۔“

”بس اماں! سن میکول دجن ڈیو۔ پندرہاں ڈینہر ٹکی ویندی

آں۔ لیسے ڈھیرن۔“ مائی جتال اٹھیاں ہوتیاں اکھیا

”تے سچی گائمن تیں نہ ڈسایا۔ بھرا تیدے کول کیا جواب وینچ دیوں“

اول گائمن کینے اچا چیت بھیا۔

”تساں این کراھے جو بھرا میڈے کول یک ڈینہہ کیتا تھاں

بھج ڈیو ہے۔ میں آپے انہاں نال کالھ بات پکی کر گھنساں۔“

گائمن جواب ڈتا۔

”اون ڈی تیاری او انویں وی کیتی ودا ہا۔ تیدے نال وی

اکھ ڈیساں جو بھرا میڈا پیا ہوتی۔ تے توں انویں ضرور کوئی

بھیری پھیری نہ مار وچیس۔ میں تاں پتر تیدے سگھ کیتے آہدی

ہال پر باتی مرضی تیدے آپنی۔ اچھا وینچ میڈا آیا۔ اٹھ

جلدی صحن آ میکول دیر کھی گئی۔ کھالیں کھالیں وینچ

نارا وقت ضائعے مونہہ ویندے۔“

مائی جتال گائمن کول جیٹ کیتی تے گائمن ماکول تیار راہن داناں

آکھئے گیا پیا۔

تھولی دیر دے بعد اٹھ کھڑے تھیا کھڑا ہا۔ تے مانی جنڈاں ساریاں
 کول ملن دے بعد اٹھ تے پھڑھ بیٹھی تے ول انہاں دا آٹھ چالیں دے
 اد ڈھری گیا۔

مریم تے دسائی رتے پھیروں تے ولیاں تے کھٹ گھلتے رہم
 دی چھان تلے ان پیٹھاں۔

”ایسی آئی وی سہی تے گئی وی سہی پنڈراں ڈینہہ گزریاں دیری
 فی لگی۔“

دسائی مریم کینے نازو کول گھنڈیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”ہاڑی بھینٹراں۔ میڈا تاں ہاں وی پیٹدا کھڑے اتنے
 سارے ڈینہہ لابتے گئی لے۔ ہن گھراوندے بغیر
 کسا پسا لگدے۔“

مریم جواب دتاتے نازو کول اوندے ہتھاں وچ ڈے دتس
 ”اڑی مریم! ہن تاں نازو موٹی تھی گئی اے۔ رنگ وی
 نکھرائس۔ ڈیکھ منہ تے لالیاں کیوں پلن۔“

دسائی نازو دیاں گلہاں تے پیار ڈینڈیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”نظرہ مار ڈی بھیری نہ تھندی میڈی دھی کول میس
 تاں شودی ساہ ان پٹے۔“

مریم کھل دیاں ہوتیاں اکھیلے اوندی ایں کھل کینے صاف پتہ
 لگیا پیا ہا جو اودھی کول ڈیکھتے کتنی خوش سیٹی تھندی لے۔
 تے گالھ وی سچی سٹی۔ نازو دیاں گلہاں وچوں واقعہ ہر دینڈیاں
 اتجھ کھیرا کول ڈیاں دے وچ پال تے دنگا بنا ڈتاتے

اونہاں گہاں دے جگہ پئے وی جھکے تھی گئے بن۔ جہڑی گاہیں
 او ہر تہیں کوں پیاری گلن پئے گئی ہی۔ ہرئی دی اکھ وانگولن کایاں
 کایاں اکھیں پستے جڑھے ویلے او بندیاں دوڑیگی تاں اوہی
 سوہنی تے بھانڑی بھانڑی نازو کوں چاؤن کتے آپے مجھدی
 دیندے تے نازو دی غولن عاں کرتے ہاں کوں خوش کر دیندی۔
 ”وودھاڑو۔ اڑی نہ پشیدے وال۔ ڈھلی مریم نازو دا
 حال۔ مریدے وال پئی ویندی لے۔ اڑی اماں۔ اٹھائی
 بناں تاں ستیں ان پین میرتے۔ اہے وی توں چھک ست
 تے میں جیہیں دی تہیں رہ و پنہاں۔“

وساں کھدیاں بوسیاں اپنے وال نازو دی منٹھ وچوں چھڑوائے
 بہناں کوں او پکڑتے آپ دو چھکیدی پئی ہئی۔ دھی کوں خوش ڈیکھتے
 مریم دے اگگ اگگ وچوں خوش دیاں لاناں میاں کلن
 ”دھی تاں ڈیکھ پالی دھی کال کٹانی نہ ہووے ماں۔“
 وساں اونہیاں کھکایاں کڈھینا یاں ہر میاں اکھیا۔

نازو کھل کینے ویلے سلیج گئی۔ او جوں کھکایاں کڈھیدی او جوں
 کھلدی تے کھدیاں کھدیاں نازو دامن لال انگرش تھی گیا۔
 ”زیادہ زکھلو اوس ری کاک۔ ساہ چڑھ دیس۔“

مریم نازو کوں کھل رہ پڑیا ہوتا ڈیکھتے اکھیا۔
 پر وساں تاں اونہی کھل رہ مست تھی بیٹھی ہئی۔ مریم دی کالہ
 دی پرداہ کیتیاں بغیر نازو کوں کھل پندی رہی۔ آخر کے تھیں کھدیاں
 کھدیاں اچانک نازو رووٹ دا سٹوٹا بنایا۔

اماں! توں تالی میڈی دھی کول رو اتے راہیں۔۔۔“
 مریم۔ نازو کول دسائی کینے گھنڈیاں ہویاں اکھیا۔ نازو مادی
 جھولی دج کچھ سکون محسوس کیتاتے اکھیں پٹتے دسائی دو تاڑن لگتی
 ”میڈو کیا ڈیدتیں ری ڈائن مونی۔۔۔“

دسائی نازو تے چاٹ اورینڈیاں ہویاں زمین تے دڑا مارتے اکھیا
 تے نازو دی چھر کی تکل گئی اوں جلدی جلدی منہ مادی جھولی دج چاٹکایا
 ”مریم! اوڈی چالاک۔ اے تیڈی دھی۔۔۔“
 دسائی اوندی تعریف کیتی۔

”اچھا اے ڈسا نازو پیاری وی لگدی یا کیناں۔۔۔“
 اوں مریم کینے سچھیا۔

”پہلے تاں بھنڈی پیاری اصولوں کیناں لگدی ہئی۔ پر جوں
 جوں ڈیہنہ گزر دے گئیں۔ پیاری لگن لگ پتی اے۔۔۔“
 مریم نازو دے ہوٹھاں تے پیار ڈینڈیاں ہویاں اکھیا۔
 نازو ہک پوں آپاسیاں ڈتیاں۔ مریم اوکول سمدا ڈیکھتے
 اوندے اتے بوھن سٹتے اوکول تھپن بہ گئی۔

”اچھا ڈی بی بی۔ توں نازو کول سمہا۔ نندرا اندی پتی اس
 میں ہن ویندی آں۔ روٹی وی چاؤنچھڑی اے کھوہ تے
 میکوں تاں روز دا ایہو پنہدی بھتی ویندے۔۔۔“
 اند دسائی اس بھنڈی ہونی اٹھتے گد دو گئی پتی نے مریم وی
 نازو کول سمہاؤن دے بعد گھر دے کم کار دج دھ گئی۔
 ”مریم۔۔۔“ گمانن دا آلا آیا۔

”جس۔ آندی پئی آں۔“

مریم ڈوبے کوٹھے وچوں جواب دتا
”دائے آ پھلا تیبوی! کوئی پانی کالجی تاں پلانویں ہا۔ تریہ

کینے تاں چند نکلدی اے۔“

گائمن پگھر کینے جھارو تھن لہندیاں ہوسیاں اکھیا۔
”اونے پونے بوتے کیا جو قہردی گرمی پئی پوندی اے

توبہ توبہ۔“

”اوپے بھیرا نہ تھنیدا، ڈینہہ تاں ڈاڈھاتپ گئے بییاں
تھن گھتی ہوسی۔“

مریم پئے نال سمدردی والی گکھ کیتی۔

”توں جیویں اپناں گکھیں کول تھوڑ۔ پئے کنگا پلا۔“
گائمن سیردے رد مال نال گچی صاف کر تھنیاں ہوسیاں اکھیا
مریم جلدی جلدی پئے کیتے لسی واکنگا نیٹرا یا۔ چونڈی توں
دی وی وچ سٹس تے گائمن ایں ڈول سیرال دے سنگر کول ہکی ہسی
وچ خالی کر ڈتا۔

”مریم! سچ پچھیاں تاں چند نکلدی اے گرمی کینے۔“

گائمن ڈال دیاں لکھیں وچ تھن تھنیاں ہوسیاں اکھیا۔

”آمدے تاں سچ ایوے! پرکریا کر تھجے ہنما دٹی تاں ہے مال آخ۔“

مریم کھیردی توں تارو دے منہ نال لہندیاں ہوسیاں اکھیا۔ جیرھی اپناں
دیاں ہالیں سٹن تے جاگ ہی ہسی۔

♦ اماں ول تھج آہی ہسی جو تساں شہر اونچو۔ ایں پٹکے کینے تاں تھج

دیسو۔ اے ماں اپنے ماں اے شہر پیا تھیندے تے
 ناز و شودی دی جنتے پتے نی نی گزردی ہو سی۔۔۔

گائمن پکھا جھیندیاں ہونیاں اکھا۔

کیوں بھلا تھیوی۔ شہر نہ چل را ہوں آیا۔

کیوں نہ و بچ را ہو شہر۔ میں کوئی تہا کوں رو کیا تاں کہتی پر
 پتہ تاں لگے۔ آپاں اتھاں چل تے کر لیسوں کیا۔

مریم متھے تے ہکا جہاں وٹ سٹیندیاں ہونیاں اکھا جتیں کینے
 پتہ لگیا ہا جو ایندا شہر و بچن تے روح کہتی۔

مریم! صلاح بنڑوی پتی اے جو میں وی بھرا دے

نال ٹھیکداری داکم شروع کراں۔ ایندے وچ پک

تاں آپاں توں آرام راہی۔ پٹو جھا کار و پاری چھکھے۔

گائمن پکھے کون تکھے تکھے بھنو نیدیاں ہونیاں اکھا۔ کیوں جو

اگرں زور ویندی کر تیدی ہٹی۔

کانو بار چنگا بے تاں انہاں کیتے ہے۔ ایندے وچ تیکوں

بھلا کیا فاعلہ ہو سی۔۔۔

مریم سبھ کچھ سٹن دے باوجود ول پٹھا سوال کڈھ ماریا

ڈیکھ جیویں میں اچ ہے ایں کم کینے واقف تھی ویساں تاں

کل کوں اپنا پیسہ لاتے کم شروع کر ڈیسا۔ ول زندگی امن

دی پتی گزری۔ چنگی ماڑی ہو سی۔ پکھا۔ بجل۔ میز ال گریاں

ریڈ لو۔ پڑھن کیتے سکوتر تے انہاں دے علاوہ پتی وی

ہر چنگی شے تیدے گھر وچ موجود ہو سی۔ بیڈے بھرا کوں

پٹیچھ۔ اوندے کول بھلا کیرھی شے دی تھوڑا اے تے کل
 کول آپاں وی انویں تھی ویسوں۔ آخر کے تیں لہ ہی وچ ترکے
 راسوں سمجھائی اے۔ میڈی گاکھ یا کیناں —
 گانن ڈال کینے پچھیا۔

روح مریم دا وی وسکے پیا۔ شہراں روٹھاں۔ پچی ماڑی۔ منگرا پنگرا
 ہویا گھر خیال ہئی تے ہولے ہولے اوندیاں اکھیں دے سامنے اوندے
 گئے۔

”دل کڈن پھلویں —!“ مریم شوق نال پچھیا —
 ”بھرا میڈا اچکل اوند والہ ہے۔ او آسکے۔ زمین موزیریاں
 کول ڈیوٹن دے بعد دل تیاری وی تیاری اے۔“
 گانن جواب ڈتا۔

”ہیں جیویں!! میکوں مشین ہوی گھنا ڈیس یا کیناں۔“
 مریم اپنی خاہش دا اظہار کیتا۔ دیہاتی عورت دا وڈا تریپ
 عموماً سلائی والی مشین تک ہوندے۔ اے اوندے کیتے تہمت تے
 انوکھی شے ہوندی لے۔ چلاوٹ دا ڈاڈاں آوے بھانویں نہ آوے۔ گھر
 دی سجاوٹ ضرور بناوٹی تھی تاکہ لوکاں کول پتہ لگ سکے جو فلائی دے
 گھر مشین وی ہے۔

”کیوں ٹوکا ٹوکیس —“ گانن بناو تو جیرانی نال پچھیا۔

”ڈیکھ ایندا حال —“ مریم منہ پھکیندیاں ہویاں اکھیا۔

”ہیں بھلا اتھاں ٹوکے ٹوکیساں —“

”میکوں سکس بھلا کیا پتہ جو تہاں کیرھی مشین دا نال پتہ فریہندے“

گائمنٹ بھولا منٹر دیاں ہوسیاں اکھیا
 "ہاسیں تیکوں کوئی پتہ اے۔ تونکے والی مشین کینے سوا
 کوئی سہی مشین تاں دنیا تے ہے دی کیناں!! —"
 مریم منہ پھیرتے گا لکھ کیتی۔

"پتہ کیوں نی جیویں۔ مشیناں تاں لکھاں تھیاں کیا پتہ توں
 کیرھی مشین دا تاں بٹھی گھنڈیں۔"
 گائمنٹ دی مسک نکل گئی۔

"ہک مشین دانے پھین والی دی ہونڈی لے۔ تاں اوڈا
 تاں تاں نہوھے کدے پھٹے۔" گائمنٹ اکھیا۔
 مریم کول پی دی کاوڑ لگ گئی۔ او منہ پھیرتے چپ کرتے
 بہہ گئی۔ کاوڑ کینے اوڈا منہ وی لال تھی گیتے ساہ وی تکھا
 تکھا اولی لگ پیا۔

"میں آکھے۔ تاں فرمایا نہ جو مشین کیرھی ہووے۔"

گائمنٹ کھل دیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "میکوں کوئی پتہ کینی۔" مریم کاوڑ نال جواب ڈتا۔
 "تساں تاں اصلوں نراض تھی گئے وے۔ اچھا بھلا ہن
 مذاق ختم۔ ڈس کیرھی مشین ہووے۔" گائمنٹ منہ پکا کرتیاں

ہوسیاں اکھیا۔

"آکھ تاں ڈتم۔ میکوں کوئی پتہ کینی۔ کوئی پتہ کینی۔ پس۔"
 مریم ناز وے منہ وچوں ریپر کڈھتے اوکوں تھیندیاں
 ہوسیاں اکھیا۔

”ڈیکھ مریم۔ ایندے وچ تراش تھیون دی کیرھی گکھ
اے بھلا۔ تیکوں قسم اے سیدھی طرح نال ڈیسا چا دل
مثنیہ دا۔“

گاکھن آکھی تے مریم دے نال پاندیاں ہونیاں اکھیا۔
”ہٹ دے ہٹ! میکوں کجھ نہ آکھ۔“ مریم اپنے
موندھے قول اوڈا ہتھ پرے کرندیاں ہونیاں اکھیا۔
”میں آکھے میں۔ ذری میڈو تال پکھو۔“
گاکھن اوڈے منہ کول آپ دو پھرتے اوڈیاں اکھیں وچ
ننڈیاں ہونیاں اکھیا۔ تے مریم دی کھل کھل گئی۔ پر اپنا بھرم
رکھن کھن منہ ول پکا پکھس۔
”پرے تھی بہ میڈی طبیعت خراب تھی بیٹھی اے۔“
مریم نخرے نال اکھیا۔

”اس میں توں آسناں منیہ۔“
گاکھن پابنہ کنجینیاں ہونیاں اکھیا۔ تے اپنی پابنہ زور دے نال
اوندی گئی دے باہرواں ول آئیں جا۔
”کھڑ۔ کھڑ۔ پھیندی آل۔“

مریم محلے دی نزاکت کول ڈیکھتے کھل دیاں ہونیاں اکھیا۔
پر گاکھن اپنا حربہ استعمال کر گدھا۔ تے مریم بوچھن نال گکھ
پونجیندی ہوتی تے آکھن لگی، پر گاکھن او کول ول پکڑ گدھا۔
”ہلے میکوں ڈسا تال ول وچن ڈیاں تی تال کیناں۔“
گاکھن کھل کینے وکھن دیاں ہونیاں اکھیا۔

"گھر بھلا ڈسیندی آں۔۔۔ مریم ہانڈیاں ہویاں اکھیا
 میں آبدی ہم جو کپڑے بیوٹ والی مشین گھتا ڈیو یا کیناں تے
 مریم داسر تھولا نوٹ گیا۔
 "میں آداں سیکس! بک بھوڑ کئی مشیناں گھتا ڈیساں۔
 یا کوئی حکم۔۔۔ گھانٹن جواب دتا۔
 "ہوسی ولایتی یادسی۔۔۔ مریم نوٹ تھیندیاں ہویاں پچھیا
 "جیرگی فرمیو۔۔۔ گھانٹن پیار نال اکھیا۔
 "میں تان ولایتی مشین گھنساں۔۔۔ مریم: سکدے روت نال

اکھیا۔

"حاضر سہیں! ولایتی گھتا ڈیساں۔۔۔"
 گھانٹن کل خرید نوکر وانگوں حاضر حاضر کریندا گیا۔
 "بس یا کہیں پٹی شے ونی وی لوڑھے۔۔۔ گھانٹن پچھیا۔
 "بس۔۔۔ پیاکیا گھنٹیں۔۔۔ مریم سوچنیدیاں ہویاں جواب دتا۔
 "نازو کوں نندا آتی پی اے یا جاگدی پی اے۔۔۔"
 گھانٹن نازو دو ڈیہیاں ہویاں پچھیا
 "نندا کھن آندی اے ایں عصب دی گرمی وچ۔ او
 ڈیکھ اتویں اکھیں پٹا پی اے۔۔۔"
 مریم کلی کوں ڈیکھتے جواب دتا۔
 "میڈو چا ڈیوس ہا۔۔۔ گھانٹن او کوں اکھیا۔
 مریم نازو کوں چاتے گھانٹن دے سینتے آن پہا یاتے خود
 دی اوندرے نال رہے گئی۔

اے ناجو دھی بیٹی اے —
 گائمن اوندے نیلے نیلے ہتھال کوں پکڑتے آپ دو چھکیتے تازو
 دامن گائمن دے منہ تے ریچ پیا۔

”مٹھی دھی جوئے۔ تازو دھی جوئے —“
 گائمن اوندے مستے تے پیار ڈیندیاں ہوئیاں اکھیا۔
 ڈوہائیں ذال مردال دیاں نظرال تازو دے مکرے تے جہیاں
 ہوئیاں ہن ڈوہائیں دے چہرے خوشی کینے لال ہن۔ ان واقیت
 تے اوپرے پن داجیر ہا مادہ پہلے ڈینہہ انہاں دے دلال وچ پیدا
 تھیا ہا۔ اوہو لے ہو لے تازو دی معصوم مسکراہٹ، اوندی غول غول
 تے اوندیاں دکش اداواں مال ختم تھی گیا ہا۔

پہلے گائمن دی محبت، اوندی خلوص تے پیار سب مریم کیتے وقف
 ہا تے مریم دا منظور نظر اوندی محبوب گھوٹ گائمن ہا۔ ڈوہائیں دی
 محبت یکے دے اندر دل باہر دل بھونڈی ہئی۔ پر ہن ڈوہائیں
 دی محبت دامر کز صوف نالو ہئی۔ انہاں ڈوہائیں دے دلا وچ جیر مٹی
 محبت صرف یکے کیتے ہئی ساو ہو لے ہو لے تازو دے ناں
 وقف تھی گئی۔ ڈوہائیں دی خوشی غمی چھڑی تازو ہئی۔ تازو خوش
 ہونڈی تال اے دی خوشی کینے مست تھی ویدے تے ہے
 اوندی طبیعت کچھ دیہڑی تھی وینڈی تال اے ڈوہی پر لٹاں
 تھی ویدے

”اغول — اغول — تازو۔ گائمن دے چوڑے سینے
 تے بیٹھ مریندیاں بالالوالا مخصوص الا کڈھیا۔“

دوے دوے آجے کول پی مریدیں۔۔۔ گامزن پال دے نال

پال بنڑیاں ہونیاں آکھیا۔
 تے انہاں کول کھیڈا ڈیجی تے مریم آپ موہانی گھلنڈ یگ پئی۔
 "زور دامارل اول۔ زور دا۔۔۔" مریم تازو دے ہتھ پکڑتے
 گامزن دے سیتے تے مریدیاں ہونیاں آکھیا۔

"نہ سیر! آجے کول زکی مریدے بھلا! ماتیدی تاں اصلوں
 بھول آئے۔۔۔"

گامزن تازو داں کتکالیاں کڑھنڈیاں ہونیاں آکھیا۔
 تازو کھل دی رہ گئی۔ ڈینہ دی کچھ ہنہ گیا۔ گامزن کھوہ تے
 گیا پپاتے مریم شہر دے سوہنے سوہنے خیالوں وچ بڈ گئی۔ او
 بچوں بچوں سوچندی گئی، اوند اذوق بشوق تاں ودھدا گیا۔ تے
 آخر اوں فیصلہ کر گرا جو او اپنے پیے کول مجبور کرتے۔ بہوں جلدی
 شہر وی پئی ۛ

چوتھا باب ختم

باب عہ

درخت امیر گھرانے دی چشم و چراغ زبردن دے علاوہ پڑھی لکھی
 نے ہوشیار لڑاکی ہئی۔ اپن مہیں ڈاہویں پاس لیتی ہس۔ بارہویں جماعت
 وچ داخل تھیون دے خواب و دی دیدھی ہئی اتوں بٹنادی دا کڑکا پل
 گیا تے او اپنی تعلیمی زندگی کوں چھوٹتے گھر لو زندگی وچ ردھ گئی فرحت
 دے علاوہ اوندے والین دا وی روح ہا جو او مزین تعلیم حاصل کرے۔
 پر نادر بخش دی خود دار طبیعت کوں لے گیا بھ ڈوں اکیس تہ بھائی۔ جو کوئی
 غیر مرد او مدی ذالی کون او دے گھر ٹھہاون آدے۔ کجھ عرصہ تال
 فرحت دی دھاڑ پٹ کیتی۔ او دے گھر والیاں وی اکیس ڈیکھا تال
 پر نادر بخش اپنے ارادے تے ڈبیا رہیا۔ آخر فرحت ہارن تے آپے چپ
 کر گئی۔

آج کیتے ست سال پہلے ماڈل ٹاؤن دی "حسین لاج" سوی مرمتی
 واکم شروع ہا۔ حسین خان چاہندا ہا پر کوٹھی دی مرمتی واکم جلدی تک
 وے تے دل او فرحت دے نکاح مگنے دے متعلق کجھ سوچے۔ جو
 تیں فرحت پال ہئی۔ حسین خاں بیفکر رہیا پر جڈین وی فرحت جو ان تہ
 او کوں ہر ویٹے دھی دانکار لنگاراپندا ہا۔ بھانویں او بندہ ذری آزا
 خیال ہا پر ایں معاملے وچ ذری سخت مزاج ہا۔ جوان دھی کوں گھر
 بلھاون چنگانہ سمجھا ہا۔ ہن او کوں جلدی رہی تے او چاہندا ہا۔ جو

زحمت دا کہیں پٹھے گھر رشتہ تھیوے۔ تے چنگے گھر نال سانگا کرٹ
 کیتے ٹھاٹھ ماٹھ لازمی شے ہے۔ فرحت کیتے رُوں چاؤں گھروں
 رشتے اٹے وی سہی پر حسین خان ایسا کمال کرتے ٹال ڈینا
 "ہالی تال فرحت پال اے۔ کجھ سیانی تھی ونجے
 دل کیوں نہ۔ ساکوں بھلا کوئی اعتراض اے۔"

تے ایں گالھوں فرحت دی شادی دا وقتہ ودھدا گیا۔ آخر
 بکری دی ما کے تیں خیر منی۔ کوٹھی دا کم چالو تھی گیا۔
 قادر بخش روز اپنا سکوتر انہاں دے۔ پورچ وچ ان کھڑیا
 تے مزدوراں دی نگرانی وچ سارا ڈینہہ گزار ڈیندا۔ مزدور
 ڈیڈھی بھن تے دل بٹرنیدے پئے ہن۔ قادر بخش کجھ دیر انہاں
 کول ایرے دا محاذ سمجھن دیا رہا تے ولی باہر دو نکل آیا۔ اجڑ او
 زمان خانے دی حد کینے نکلا ودا ہار۔ اچانک فرحت نال اونڈی لھر
 تھی گئی۔ جیر تھی کالے برقعے وچ دھبھی سلہڈی منہ تے نقاب ماری
 تے اپنی دلیل وچ مست سکولوں ولی آندی تھی۔ قادر بخش وی
 سرسئی تے کہیں خیال وچ گنگ ہوئے ہوئے قدم چنڈا تے
 ردا ویندا پا۔ کندھی دی نکر تے او کون اپنے جسم نال کہیں دا
 لولا کولا بت لگا۔

"اے اللہ۔۔۔" ہک تازک جاہیں آواز اونڈے کنال وچ
 آئی۔ قادر بخش خیالوں دی دنیا کینے اچانک بیدار تھیا۔ تال کیا
 ڈیڈھے جو سلنے کالا برقعہ پاتے تے ہک چھو کری کھڑی اے۔
 فرحت تکر بھاؤں نال اتنی وہلی جو پردے دا ہوس وی نہ رہی

ڈونیاں دیاں نظراں بے خودی دے عالم وچ ہک پئے نال ملیاں
تے فرحت داتسین چہرہ اپنا کسرخ تھی گیا۔

”بہ تیز! کجھ نظر داوی ہے یا کیناں۔“ فرحت منہ تے نقاب
سینہ باں ہونیاں کاوڑ نال اکھیا۔

فائر شس شو دا گردن نوالے تے چپ کیتی کھڑا ہا۔ شہر وچ آیاں
بریاں اوکوں اے حادثہ پہلے دفعہ پیش پایا آندا ہا۔ سمجھ نہ
آندی ہس جو او کیوں کرے۔ او سوچنیدا کھڑا ہا۔

”میں ایں چھو کری کوں کیوں یقین ڈیواواں۔ جو ایں معاملے وچ
میں اصلوں بے تصور ہا۔“ آخر اوسہت کرتے پویا۔

”غلط تھی گئی اے۔ دراصل تہا کوں ڈیکھ نہیں سگیا۔“

فادر بخش دے لمبے وچ وڈی انکھاریاں سہی نچو ہا۔ معذرت ہئی
نے اکت اوزی شرافت لال ڈیکھتے تاں شیر ویندی بنرڈی ہئی۔

”ال۔ دراصل میں تہا کوں ڈیکھ نہیں سگیا۔“

فرحت اور دے وچ اونڈر گالھ دی نقل کیتی

”اے، میں ہوں تاں ڈیکھیں۔“ او دڑ دڑ کریندی

تے اندر ناکھ گم۔

فادر شس دا پرستان کہنے لگا۔ ”اب لاکھ اونڈی اتھی بے عزتی

کر کہھی مہی جینا او کوں ادھ گمان دی لیناں ہا۔ سگو دی ہووے او

کھیگا۔ ہاتھ مزدوراں دے سامنے او کوں اپنی اے بے عزتی

تیریاں تے لگا۔ کوئی شہرتی ثبوت ہوندا تاں ایں گوالھ کوں کھیر بھت

تے کھیر دیندا۔ ہر جیتی دے حساس دل تو جوان ایں گوالھ کوں

ہوں محسوس کیا۔ طبیعت بے چین تھیں تاں کم ادھورا چھوڑتے گھروں
 آیا۔ فرحت دی حسین صورت۔ گلابی چہرہ۔ موٹی موٹی اکھین تے اونڈی
 تلخ کلامی واری واری اونڈے ذہن تے ظاہر تھئے تے دل تک گئے۔
 بقراری ہوئے ہوئے ودھدی گئی پر ایں بقراری دےج ہلکی ہلکی لذت
 ہی تے تھوڑا تھوڑا سکون دی ہا۔ فرحت دی شکل کول از جوں
 دسریندا او انویں اونڈے ذہن وچ چمدی گئی تے ول ادسوجیاں
 دے سمندر وچ بڈ گیا۔

د
 ڈوبھے ڈینہہ حسین خان او کول اپنے کول سیڈوایا۔
 "پتھر۔ میڈے کول آن بیٹھا کر۔ کیوں سارا ڈینہہ نجل تھیندیں
 کھرا۔" حسین خاں شفقت نال اکھیا۔
 "کیا کرے سیں! کم جو ادہو جیہاں تھیا۔ وچ نہ کھڑے تے تاں
 تاں مزدور کھتاں کم کریندن۔"
 تادر بخش فرمانبردار پالال وانگو بھکی جھوڑا سٹی تے جواب ڈیندا
 بیٹھا ہا۔

حسین خاں اول کینے ٹھیکداری کاروبار دے نلاوہ گھر بار دے
 متعلق وی تفصیل نال پچھدا رہیا۔ رات کول کال لھیا، کالیں دے وچ
 تادر بخش دا ذکر اچل پایا۔
 حسین خاں اکھن دکا

"چلے خاندان دا زد مسالوم تھیندے کاروبار وی چنگا چلکيا برس
 شاہدہ وچ بہترین بلڈنگ وی سینے۔ مزے وی کالھ اے تے جو
 ب۔ آپ اے تے بک ما اس۔ ڈوبھا تہرا زمیناں دی ڈوبھے بہاں کینے"

تے ڈو جھے ڈینہہ حسین خان علاوہ انڈی ذال وی ٹھیکہ ار نال

گیا لھیں پیٹھی کر نیدی ہئی۔

”پتر ا کہ دن تک کم تک ویسی ساڑی کوٹھی دا۔“

یانی بچل وڈے پیار نال قادر بخش کینے بچھیا۔

”پس اماں۔ کم نیرھے ہے۔ میڑی تال وڈی کوشش اے ہ

اے کم جلدی سکے تے میں کالج دا کم چالو کر داوان۔“

قادر بخش ہتھ مسلندیاں ہوسیاں اکھیا۔

”اچھا جیڑھا کالج توں نیردا پئے۔ اوتدا ٹھیکہ وی تھپے کول

اے۔ ناما مائی بچل حیرانی نال بچھیا۔

”جیا اماں۔“ قادر بخش وڈے ادب نال جواب ڈتا۔

”کتے وج ٹھیکہ سکے۔“ حسین خان شوق نال بچھیا۔

”ہا سس! ڈاہ لکھ و تاج تال صرف کالج دا ٹھیکہ سکے گورنمنٹ

پک ڈوں بیاں تیسراں وی تعمیر کرواؤں، جے انہاں دا

منصوبہ بن گیا تال پارہ لکھ دے نیرھے کم و پنج پوسا“

قادر بخش جواب ڈتا۔

”بارہاں لکھ۔“ مائی بچل دیاں جہرت کینے اکھیں پٹج

گئیاں تے حسین خان وی کافی حیران تھیا۔ مائی بچل حیرانی

نال اوندیاں چھ لھیں سنسکری بیٹھی ہئی تے حسین خان وی

گھل مل تے گھولھیں بیٹھا کر نیدا ہا۔ ڈو پیراں والی روٹی وی

قادر بخش انہاں دے گھر تھادی۔ روٹی دے دوران قادر بخش

دل دل دروازے دو ڈیدھا رہیا۔ متاں ذحت نظر آونے

تے ہک دفعہ کہیں کم سبب بیڑھے ویلے فرحت دروازے دے سامہوں لنگھی
تاں اوذا اٹک اٹک خوشی کینے بیڑھیا۔

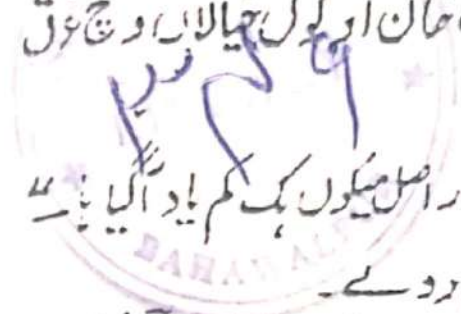
”میاں تُل بکھ شرم کر بیزا میں۔ اپنے گراں کینے وی بھلا کوئی
شرم کریندے۔“ حسین خان او کول خیالاں او جوق
ڈیکھ تے اکیا۔

”او۔۔۔۔۔ کیناں سنیں بدو اصل میوں ہک کم یاد کیا پائے۔“
قادر بخش دی جیوں چھر کی بکلی گئی ہر دے۔

کوٹھی راکم ہرے ہرے مکر اویندا ہا۔ پر حسین خان تے قادر بخش ہک
بے دے نظرے تھیزے ویندے ہن۔ سمدیاں نیلے وی زال مرداں
دی لنگو دا موضوع قادر بخش ہا۔ حسین خان ادا ”او شریف لے تے اوندی
زال آمدی“ او امیراے۔ فرحت مایہ دیاں پکا لھیں من سٹج
تے وٹ بیٹھی کھانڈی ہئی۔ قادر بخش دا ذکر کریں تا کہ ارحسوس پایا تویہ اٹا
البتہ اوندی چیرٹ بھین نرہت۔ قادر بخش دی ضرور حامی بیٹھی بھو بندی
ہئی۔ رات کول فرحت تے نرہت کول ندر آئی تاں ماں بچل پوریاں
پوریاں پے کینے پچھیا۔

”بھلا تھیوی۔ قادر بخش دے متعلق تیرا کیا خیالے۔“
”کیا مطلب۔“ حسین خان بیرانگی مال پچھیا۔

”مطلب ایہو ہر او تھا کریں پسند ہے یا کیناں۔ میں تاں آمدی
اں جو اپنی فرحت دا رختہ اتھائیں تھما ونچے تاں چھپا لہسی۔ نہ جھپٹ
نہ بھر جانی کھنا چھو کر اہے۔ فرمانبردار۔ امیر تے تھر لینا دے علاوہ
فرحت دا ڈرو وی ہے۔ جے لہے رشتہ تھی ونچے تاں اپنی فرحت ساں



مگر سکھتے حسین دی زندگی گزری رہی۔ مائی بچل عجیب لمبے وچ گالھ
کیتی۔ جیندے وچ خوشی وی اسی تے مایوسی وی۔

”نریت دی ما! کجھیاں کچھیاں کریدیں۔ او کون۔ اسال کون۔
بیویں خانخواہ دیاں بزنکیاں نہ کدھ ماریاں کرے۔“ حسین خان
لوڑنیاں ہوسیاں اکھیا۔

”بھلا تھیوی ایجھے رشتے قسمت مال ہتھ آندن رشتے دے معاملے
وچ توں میں دا بھلا کیا سوال۔ اج او اپنے کیتے غیر اے۔ کل کول
اپناں ایسی۔“ مائی بچل پئے کول ساری گالھ سمجھاتی۔
”جیل! گالھ کرن سوکھا ہے پر او نڈا پورا کرن بہوں مشکل ہونڈے
مرض کیتا آیاں اتھال رشتہ کرن چاہوں وی ہسی تاں انہاں مال گالھ
وارڈ کون کرئی۔ چھوہر دا جیو بٹن تے چھو کرے ایال کول بلواون
میوں لے گالھ پسند کہنی۔“
حسین خان اجن وی ہلکی کاوڑ وچ ما۔

”تیاں اے ڈرنہ کد۔ اے گالھ تیاں میڈے اُتے چھوڑو۔ میں
اپے انہاں مال گالھ کر گھنساں پر تیاں ہک دفعہ آہیں تاں کہو۔“
مائی بچل پئے کول اُتے تلے مریدیاں رہی تے اختر حسین خان کول
رضامند کر گھتس۔

”جیویں مرضی آوی کر۔ پر اے کم ندی سوچ سمجھتے، ڈیکھ بھال تے
کریں۔ ایویں نہ دھو کریں۔ بر آج جھک ڈیکھ تے فیصلہ کریں۔“
حسین خان اکھیاتے اونڈی ڈال اونڈی ہر طرح مال تسلی کر ا
ڈٹی۔

”ہیں ابا! گھر کا ہارا بندہ یا پالاں بچیاں سمیت“
 ڈوجھے ڈیہنہ گاہیں دے دوران مائی بچل قادر بخش کینے پچھیا۔
 اوکوں پتہ تاں ہا سجو او اپنی مادے مال را بندے پدگا لکھ شروع
 کرن کیتے وی کوئی نہ کوئی حیلہ کرنا تاں یا۔

حسین خان گاہیں دامو موضوع بدلا ڈیکھتے باہرا اٹھی گیا۔
 ”میں تاں اماں۔ ہالی شادی وی کہنی کیتی۔ مادے مال را بنداں۔“
 قادر بخش شرم کینے سر نو تیدیاں جو تیاں اکھیا۔
 ”باتی ہمیشراں بھرا۔“ مائی بچل ڈوجھا سوال کیتا۔
 ”بھنٹریں تاں ہن کینا۔ یک بھرا ہے او زمیناں تے را بندے۔“
 ”اوندی شادی وی تھئی ہوتی اسے۔“ مائی بچل سوال ودھیا
 گیتی۔

”جیڑھے ویلے وڈے بھرا دی شادی نی تھئی تاں ول چھوٹے وی
 شادی دا تاں سوال وی پیدانی تھیندا۔“ قادر بخش اوتدیاں
 گاہیں کینے پزل پئے گیا تے چھیلڑی جواب ڈیون دے بعد
 اکھ کھرا۔ پر مائی بچل اوکوں ول بلہا ڈتا۔
 ”ہیں دے ابا۔ کہیں ویلے اماں کوں تاں میڈے گھر گھن آ۔
 شودی سارا ڈینہہ کھلی بیٹھی بیٹھی مو نھئی تھی وینری ہوئی۔“
 مائی بچل اشارے دے وج اپنے دل دی گالہ کیتی۔
 ”آمدے تاں سچ بیوے جو کھا بندہ بے حسنی مال وقت گزرنیدے
 قادر بخش جواب ڈتا

”توں وی آبا ہن شادی کرناں۔ ماشاء اللہ جوان اماں میں برسرِ کار

دی ہیں۔ اجن چو کھا عرصہ دیر کر بسیں۔۔۔ مانی بچل کھل تے اکھا
 "تھاڑی کچا لھ وی سج لے۔ پر۔۔۔۔۔" قادر بخش گالہ ادھری
 جھوڑتے چپ کر گیا۔

"پر تیدی مارنا مندی تھیندی یا تیدا اپنا روح کہنی۔۔"
 مانی بچل حیرانگ نال بچھا
 "اڈا ہونی تاں خیر تیار ان پر۔۔۔۔۔ خیر جھوڑو ایں کچا لھ
 کول شادی وی ہو لے پڑا ڈھے آپے تھی ویسی۔"
 قادر بخش گالہ مکاتے اٹھی کھڑا تے سلام ولاتے باہر نکل آیا۔
 "بھائی جمان! سلام علیکم!" دروازے کینے باہرول ہک تھی
 گوری جھوڑ کر دی او کول سلام ولایا۔

"و علیکم سلام۔۔" قادر بخش اوندے سہرتے تہہ پھر نیڈیاں
 ہوسیاں اوندے سلام دا جواب ڈتاتے او جھوڑی کھل دی ہوئی
 تے ڈوبھے پاسے نکل گئی۔

"اے وی شایست حسین خان دی دھی ہوئی۔۔" قادر بخش اڈل
 وچ خیال کیتاتے اوندے ذہن ول مانی بچل دیاں گالہ کھس دیہرول
 شروع کر ڈتیاں۔

"او ول ول میں کینے شادی دانان کیوڑا بچھدی ہستی۔ آخر او
 میڈے نال اتنے گھل مل کیوں گئیں۔ او کون میں کون۔"
 تے سوچنییاں سوچنییاں او ایں تیجے تے پناں جو اے انہاں دا
 اخلاقی معیار اے۔ جنیدیں وجہ توں او میڈے نال چنگاں سلوک
 کریندن۔ اور شام کو جیر سے دیلے او کم ختم کروا تے گھر وٹن پایاں

فرحت دی چھوٹی بہن نرہت بھدی تے آگئی تے آکھن لگی۔
 ”بھائی جان۔ اماں ہوتی آبدن کل اپنی ماکوں ضرور گھن تے اولہے
 ”کیوں خیریت تال ہے۔“ قادر بخش جیرانگی تال پچھیا۔
 ”میکوں بھلا کیا پتہ۔ اماں ہونٹریں سڈول تے۔ انہاں دا کوئی
 کم ہوسی۔“ نرہت پیدیاں ہوسیاں جواب ڈتا۔ آرام تال کھڑن
 شایت اوکوں استاد وی کیناں سیکھایا ہا۔ جتنی دیر وی او کھڑی تپ
 ڈپ لائی کھڑی رہی۔

”میں نتھے تہاڈی اماں ہونٹریں دا کہاں کم اے انہاں تال ہے
 قادر بخش کھدیاں ہوسیاں پچھیا۔
 ”میں آکھے میکوں کوئی پتہ کہنی۔“

نرہت جواب ڈیون دے بعد کھدی ہوتی تے پچھوں تے بچ گئی۔
 تال جان فرحت کہیں طرح نرہت کوں قادر بخش تال پکھیس کریندا
 ڈیکھ گدھا ہا۔ نرہت پچھوں تے ولی تال فرحت اوکوں پکڑ گدھلے
 پچھن لگی۔

”کہیاں پکھیس کھڑی کریندی ہا نہیں۔ ڈی اوں جوان تال تے
 او میں کینے کیا کھڑا پچھدا ہا۔“
 ”او کھڑا پچھدا ہا جو تیدی بھین کنزیں جماعت پڑھدی اے
 تے اوندی شادی کڈن تھنسی۔“

نرہت بھین کوں چرہ وایا۔ فرحت اوکوں پکڑن کیتے اندے
 پچھوں بھتی۔ پراو تاڑیاں مریندی تے کھدی ہوتی ماہر نکل گئی۔ فرحت
 داسوہنا مکھڑا کاڈتے شرم کینے لال تھی گیا۔ نرہت تال مذاق کرتے

بچ گئی رہی پر فرحت کو ہک عجیب مختصے ورج پھسا گئی رہی۔ او کوں فل
ول لڑھے پوندے۔

”ڈیکھاں او میڈاناں کیوں پچھدا ہا۔ او کوں میڈی شادی نال کیا
واسطہ۔ کتنا بد معاش تے کینہ انسان ہے اور کہیں دی دھمی بھین
دے متعلق ایجھیاں گپا لھیں کریندیاں او کوں شرم فی آندی۔۔۔۔
میں۔۔۔۔ میں ایاں کوں سبھ کچھ ڈسا ڈیساں۔۔۔۔ شیکدارے
تاں اپنے کیتے ہے۔۔۔۔ اسان کوئی اول کینے دلے تاں فی
گھنہے۔۔۔۔ میں وی او کوں بے عزت کروا تے فی کدھیا تاں
میڈاناں وی فرحت فی۔۔۔۔ راہیاں نہ ہو دے تاں۔۔۔۔“
او ایجھیاں گپا لھیں سوچ سوچ تے تیاری کریندی جو ما کوں دھاں
ڈے آواں۔ پر او دنے قدم خود بخود ترک دیندے۔ قادر بخش دا
پریشان چہرہ او دنے سلسے اویندے اوندی کاوڑ ہولے ہولے
سٹھی سٹھی ویندی۔ اوندی ساری رات انہاں خیالاں متج گزری۔۔۔
پر او دن ذہن کوئی فیصلہ نہ کر سکے گا جو او کیا کرے۔۔۔
آتے ڈوبھے ڈیہنہ مائی جنڈاں مائی بچل دی فرمائش تے انہاں
سے گھر آئی۔۔۔۔ سبے تاں ایڈول اور ڈول دیال گپا لھیں ستیندیاں
رہاں۔ محظہ کمسن گزریا تاں مائی جنڈاں نہرت دے سرتے ہتھ
پھیرن دے بعد فرحت دے سرتے پیار نال ہتھ پھرنیدیاں ہوئیاں کھیا۔

”اچھا۔۔۔۔ لے وی تہاڈی بالڑی لے۔۔۔۔“
”ہا نکا کی لے وی میڈی دھمی لے۔ ماشاء اللہ ڈیڑا ہوں عبت
پر مدنی پئی لے۔ وڈی ہو شیارے عتلمند لے۔ پیو کوں تاں اتنی

پیاری بگدی اے جو پس کیا ڈساواں —
 مائی بچل فرحت دو پیار نال ڈیدھیال ہونیاں اکھیا۔
 "سج آہریں کاکی - نما نادرھن جو تھیا۔ دھیال نال انویں دی پاریاں
 گدن تے لے تال دل پڑھی لکھی تھی۔ پیاری کیوں نہ لگے۔"
 مائی جذاں جواب ڈتا۔

"دیچ اماں۔ ماسی کیتے کوئی شربت شہر تال نہر ادا۔"
 مائی بچل فرحت کول اکھیا تے او بھین کول نال لاتے باہر نکل گئی۔
 "نرہت اے بلا کتھوں آن تری اے۔" فرحت بھین کینے
 مائی جذاں راناں پھیا۔

"تیکوں پتہ کھنیا۔"

نرہت حیرانی نال اوڈا ڈٹھا۔
 "لے اوں ٹھیکدار دی ما اے۔ کل میکوں اداں تہ پھیا ہا اوندے
 کول جو اپنی ما کول غرنہ گھئی کاسے۔" نرہت جواب ڈتا
 "ڈس ہاں کل کوڑ کیری ماہ یا ہاوی۔ بئیدہ اینویں کر لیں۔"
 فرحت فرحت دے دالاں کینے پکڑیندیاں ہونیاں آکھیا۔
 فرحت کھدیاں ہونیاں بھین کینے معافی منگرتے او کول ساڑھاں
 نساٹس جو او تپا ناں کیناں پھیا ہاتے فرحت او کول چھوڑ ڈتا۔
 نرہت روح افزادے شربت دا جگ پاتے باہر نکل گئی۔ فرحت کول
 خود کینے شرم اوٹ لگ پیا جو کل میں خواہ مخواہ اوں شوہرے تے تراض
 بیٹھیندی ہم۔ اوندے دل وچ نفرت دے جھڑے جذبات ہرجاتی کڑے
 من۔ او آپوں آپ ہیر سٹہ گئے۔

مائی جنڈاں ڈوپیراں کینے پہلے گھروں گئی۔
 مائی بچل خوشی ہی۔ جو اوں گالھیں گالھیں دے وچ رشتے داناں
 مائی جنڈاں کول اکھ ڈٹا ہاتے مائی جنڈاں وی شوٹے شوٹے وے وچ
 اپنی رضامندی ظاہر کر ڈیتی ہئی۔
 کو مٹی بن جو ہاتے مکمل مٹنی گئی ہئی۔ تادربخش دا کم ٹک گیا ہا۔ پراوند اوج
 انویں رہ گیا تے پکے ڈینہہ مائی جنڈاں پتر کیتے ذہت دی پکا لھ پکی کرائی۔
 مائی بچل خوشی ہی جو او کول اپنی پند۔ اجوا نرا مل گیا ہاتے مائی جنڈاں اپنی
 جھاتے خوشی ہی جو او کول اللہ سنیں پڑھی لکھی۔ سمجھدار۔ سوہنی تے
 جیا والی نوہنہ ڈدا ڈٹل انے۔

تادربخش کالج دی تعمیر شروع کر ڈتی ہئی۔ دنت تیزی نال بھجدا ونیدا ہا۔
 اندر اسار اسارا ڈینہہ مصروفیت وچ گذر دا ہا۔ ادکھی ڈیہا ڈیاں کینے حلاج
 دی کیناں گیا ہا۔ اچ زری دنت ملیس تان بھلے پہراو حسین لاج گیا
 ڈیڈھی وچ کھرتے گھنٹی دا بن دبانس تے مٹھوڑی دیر دے بعد
 ڈیڈھی دے اندر دل نازک جیہاں اللہ آیا۔

مٹھیاں کون ایونے تے کیا آبدے دے۔“ اے الا فرحت دا ہا
 ”بابے ہونٹریں گھر بٹھن۔“ تادربخش مٹھیا۔
 ”کیناں۔“ دل موہ گھنٹی والی آواز تے بھجھکریاں ہونیاں اکھیا
 تے ماں ہونٹریں۔“ تادربخش رازداری لہجے وچ پوریا۔
 ”کیناں۔ او وی کہتی۔“ فرحت دروازے وی کینے وچوں
 بھجھائی پندیاں ہونیاں اکھیا۔
 دیدنال دید ملی تے لب ٹسک پنے۔ بھلیاں چکیاں تے ڈو ہا میں دا

سکون اچھڑ پھڑ گیا۔ ہلکی ہلکی تے مٹھی مٹھی تڑپ ڈوہائیں دلاں محسوس
 کیتی تے ادبے چھپے ہوئے ہوئے خوشی دی شکل وچ ڈھلدی گئی
 فرحت دا امتنان مک۔ گیا ہا۔ نتیجے دی چھڑی انتظار ہی۔ انتظار دیاں
 لمبیاں گھڑیاں ہوئے ہوئے نمکدیاں دیندیاں ہن۔ ہک معصوم
 خواہش ہی جو جیڑھی ڈیہوں ڈیہنہ جوان دیندی تھندی ہی۔ ہک
 ڈیہنہ فرحت دا نتیجہ نکاتے ڈو جھے ڈیہنہ اوتدا نکاح ہا۔ ہک ہمدینہ
 متیں گزریاتے "القادر" وچ شادی دا ہنگامہ ہا۔ دھو دھا ہی
 خوشیاں ہن فرحت بخش لمحات نطرے دیندے آندے ہن تے
 فرحت کنوار بٹ تے القادر وچ آگئی۔ ایسے گھوٹ دے گھڑاپے
 مجازی خدادے گھڑ ہوں ڈیہنہ قادر بخش ڈا ڈھا خوش ہا۔

ساری رات اپنی محبوب رفیقہ حیات ال گچاٹھیں کریندیاں گزار
 ڈٹس۔ ڈیوں دلاں ہک بے دی دھڑکن کوں نیڑے تھتی تے
 سنڑیا۔ قادر بخش اونکوں پھیلیاں گچاٹھیں یاد ڈیویندا رہاتے فرحت
 دا شرم کینے لال منہ سیا دی لال تھندا ویندا ہا۔ ہوئے ہوئے
 شکوے جھپے دی مک گئے پر بقیرا دل انوں چھلے پئے ہن۔
 ساہ نال ساہ ملیاتے ولی — سویل تھی گئی۔

"القادر" وچ فرحت کوں ہر قسم دا عیش و آرام ملداتے کہیں شے
 دی کمی نہ ہی۔ بہترین بلڈنگ۔ خوبصورت تے محبت کرن والا گھوٹ
 لیکر چاکر۔ روپیہ پیسے تے جیڑھے وینے اتھاں دے پیار دی نشانی
 آخر جیساں اتھاں دیاں ساریاں خوشیاں پوریال تھی گیا۔ بستے
 زندگی بہشت دا نمونہ بن گئی۔

”فرحت میڈے کپڑے تیار کر رکھ۔ میں دعا گہناں۔“
 قادر بخش تو یہ تے صابن پاؤن دے بعد غسل خانے ویندیاں ہوں

آکھیا۔

اچ او گالھ بات کرن کیتے بھرا دے کول۔ جہاں پور پیا ویندا
 با۔ ونچے تاں او پہلے ہا پیا۔ پرا چانک ہک سڑک دی سولنگ دا ٹھیکہ
 مل گیا تے تیاری رک گیش تے کل جیڑھے ویلے او ایں دھندے کینے
 ذرخ تھیا تاں مادی چھیڑ تے جہاں پور دی تیاری کش گھس۔

قادر بخش تو لے نال بُت پوجھنیا ہویا غسل خانے کینے باہر
 نکلتاں اوندی ذال فرحت بوسکی دی تھیس۔ چھی سھن تے کالی بنات
 دال قیمت کھسا کدھ تے تیار کیتی سھٹی ہئی۔

”فرحت میوں متاں رات انہاں میں کھنٹاپتے ونچے تاں توں گھروا
 خیال رکھیں۔ میں نوکراں کول سبہ کچھ سمجھائی وینداں۔ امید تاں شام
 نا ہے نی تاں کل سویرے تاں ضرور ون آساں۔“

قادر بخش تھیس پاؤن دے بعد اوندے گدام بند کریندیاں ہوں

آکھیا۔

”تساں رات تک دل کیناں سگرو۔“ فرحت وڈے نخرے

نال آکھیا۔

”فرحت! مدت دے بعد تیرا کول ویندا پیاں۔ رات تاں او بہر حال
 لکھیں۔ و ہاں تے ویلا آواں تاں او کیا تھسی۔ ڈو جھا باقی رشتے دار
 غیر مسات۔ ساریاں کینے لفظ لفظ پانہندیاں وقت لگسی تے ساریاں
 لینے وڈی گالھ اے ہے جو زمین دا کوئی نہ کوئی سمجھوتہ کرے۔“

تازہ بخش اپنے رنگ بھرے والوں وچ کنگھی پھرنیاں ہونیاں اکیا
 "کیوں ازمنہ را کیماں سمجھوتہ — فرحت حیرانی نال پچپیا۔
 "فرحت! میڈا خیال اے جو زمین موزیر گیری تے ڈے آواں تے
 تو تو نور اپنے نال کم تے لاڈیواں۔ آخر او کتے میں ہلا دی مار
 دج راہی — " قادر بخش فرحت، دو ڈٹیاں اخیر جواب ڈتا۔
 "تو راہ کیا ڈیسو او کول — فرحت ساڈا نال پچپیا۔

"کیہو جہیاں گکھیں کر نیدیں فرحت! ہک تاں میڈا بھرا ہستے
 از بے نال دی بھلا میں فرق وائی گکھ کر یاں۔ پس او مانگ ہوسی
 میڈی ہر شے دا۔ جو کچھ چاہی خرج کریں"

قادر بخش سخن دے دل ٹھیک کر نیدیاں ہونیاں اکھیا۔
 "جی کیا فرمائے دے۔ جو کچھ چاہی خرج کریں!! ایندا کیہ قہب"
 فرحت سوالیہ نظراں نال پئے دو ڈٹھا۔

"ہا فرحت! بھرا جو تھیا۔ میں اوندنا ہتھ کیوں جھل سگداں"
 قادر بخش جواب ڈتا

"ے ذہن گکھ سائی دے۔ پیہ تہا ڈا۔ خرج او اپنی مرضی تے
 کر لسی۔ ایندی وجہ؟ — فرحت بوچھن سرتے کر نیدیاں ہویاں اکھیا
 بیوجھا گکھیں گکھیں دے دج سرتوں لہ تے نوڈھیال تے آن ہیا
 "فرحت! منکوں تیڈی ایں بحث دی سمجھ نی پئی اندہی۔ تو اکھن کیا
 چاہندیں۔"

قادر بخش کڑاک نال پچپیا۔
 "میڈا مقصد اے ہے۔ جو گانن زمیناں تے رہ لپنھے تے انہدی

جھانڈتے کوئی پیا بندہ رکھ گھنڈے۔ فرحت لا پر وہی مال چاہا
 "اوندی وجہ۔۔۔" قادر بخش کا اوڑھنا لپچھیا۔

"وجہ اے۔۔۔ جو میں کافی چاہندی کہ ساڈے گھر وچ پیر ہوم نماز
 مچ ونجے۔ گامن اسی مال اوندی ذال دی ضرور اسی۔ اوندی مال اسی
 تاں اوندے پکے تینے دی کڑایں نہ کڑایں کہتے راہن۔ تے اے چیز
 میکوں بدل اکیں نی بھندی۔" فرحت اپنی چست قبض کوزن تلوں
 تے چھتے سینے دی گولائی کول ادھانکھا کریندیاں ہوسیاں اگھیا۔
 "کیا پی ابدی فرحت! جو ساڈا گھر پیر ہوم خانہ بن نیسی۔ نہایت افسوس
 اے تیدے کیتے۔ تیدے رشتے دار آون تاں میکوں ساہ پتے تیدے
 تے میڈا بھرا آندا پتے تاں تیں اے کالھیں شروع کر ڈتے۔"
 قادر بخش اپنی شرارت دی اوڈھ وچ کاڈر ڈیکھیندیاں ہوسیاں
 اگھیا۔

"ایں کیتے معلوم تھیندے۔ جو توں میڈے رشتے داراں کول ایتھکا
 نی سمجھدی۔"

"انہاں دی تے ساڈی گذران وچ فرق اے جانی۔ او سوہنی وون
 تاں مل وادے جٹ ان۔"
 "وجہ منجھے مال اوندی یا تہہ پکڑیندیاں ہوسیاں اگھیاں
 "تے میں کون آن۔" قادر بخش دامہ لال تھی گیا۔ پتہ نی کاڈر
 کیتے یا اپنی بے عزتی کیتے۔ اوندی ذال اوکوں چست ہونک دا طوٹے جو
 طہنا۔

"تساں تاں مچھکھاں قادر بخش ہمالی۔۔۔" فرحت اپنیاں ہلیاں

لبیاں پھلیاں گول بزرے نال جہ مکیدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "میں خسیا بہ بندے دے وج تے جٹ پہلے آن۔ خیر نیوں اچ پتہ لگ
 گیا سہی جو گول میکوں تے میڈے خاندان گول کہی تھی نظر نال ریدھیں
 ہر یک گولہ میں تیکوں ڈی ماہہ ڈیواں فرحت! جو میڈا بھراتے بھر جانی
 میڈے نال رامسن، میں مکان وج رامسن۔ تیدی دھنی توں بھانوں
 راضی تھیوں یا نہ تھیوں۔ تاکار بخش نے فیصلہ کن گولہ
 کیتی۔"

"اے کڈا میں نی تھی سگدا۔ جے ہک میان وج ڈو تلواریں نی رہ
 سگدیاں تال ہک گھر رت ڈو ڈیرا تیاں وں کہیں صورت نی رہ سگدیاں
 فرحت دی تھوڑا برش برج آتے اکھیا۔ حالانکہ فرحت والے سارا فعل
 غارتی ہا۔ او محسن پے کول چڑواواٹ کیتھے ایویں کریدی کھڑی ہسی
 ورنہ اونڈا ولی منشاء اے نہ ہا۔ تاکار بخش کھوڑ نال ڈال دو ڈوڑھا
 او سوچیدا کھڑا! جو میں کیوں کرال تے پے کول ایں کشمکش وج
 ڈیکھتے فرحت دی کھل کھل گئی۔"

"وہنجوسیں وہنجو۔ گھمن آؤ۔ آہاں گول۔ میں تاں مذاق پس کریدی
 ہم۔ فرحت ٹہکارا مار تے پے کول چھبڑی۔
 "تساں پتہ کج سمجھ گیا ہا۔"

فرحت اپنیاں گول گول چٹیاں باہیں تاکار بخش دی کجھا رے باہر
 ولاتے اوندی دید نال دید ملنے والی ہوتیاں اکھیا۔
 بس بک تڑی دی نہ چاسکیو ہے۔ ڈال ماہرول دی ایویں لپٹے
 آپ کول بون میڈ ویدے دے۔ فرحت اپنا سر پے لے توندتے

تے رکھندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "وڑنی کھک میوی فرحت! اکھیاں! اکھیاں! کھیاں کھیاں کھیاں کھیاں
 ران ہوس پڑگن لگ پیا ہا۔" قادر بخش کھلدا یاں ہوتیاں اکھیا۔
 "جیوی اے دی بھلا تھی سگدے جو اوسے تیدا بھراتے میں برا بھلا
 میں تاں اماں کول وی کڈ وک دا اکھن گلی آل جو میڈے ڈیرتے ڈیرانی
 کول اتھائیں سیڈ واگھن۔ میوں تاں آپ کول مریم۔ کیتے ڈاڈھی بونہ
 آئی وری اے۔"

فرحت سس کول اندا ڈ پکھتے پکھوں تے ہٹ گئی۔
 "وچ وے ابا! دیر تھی گیو۔ ڈینہ تاں وڈا سارا جڑ
 آئے۔ کیڑھے ویلے دیں۔"

مائی جنڈاں کرے وچ وڑدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "بس اماں! ویندا ہٹے۔ تہا ڈی نوہہ ہکا سویر ڈی چکری لانی
 کھڑی اے نہ۔" قادر بخش زان دو ڈ پکھتے مسکیا۔
 "چکری کہیں۔" مائی جنڈاں حیرانی مال پچھیا۔

"ڈسا وال ہٹ۔" قادر بخش فرحت دو ڈیدھیا ہوتیاں اکھیا
 فرحت اکھ دے اشارے مال اد کول چپ راہن دی منت کہتی تے
 قادر بخش زان دی ایں ادا تے اے اکھ تے کھلدا ہوتیلے باہر
 نکل گیا۔ "آپے نوہہ کینے پچھ گھنا ہے۔" تے تھوڑی دیر دے
 بعد اندا سا نکل ہوٹر سڑک تے فرڑاٹے ویندا بھر نیدا ہا۔

پانچواں باب ختم

پھٹا باب ۷

آئے دے کا کا۔۔۔ "مریم دروازے کینے باہر نکلنے تلخ
کوں جی آیاں کوں اکھیا۔

"خیریت اے بی بی۔ ذال مرد ہیرے نال ٹھیک ٹھاک۔۔۔"
تادر بخش مریم دے نوے ہونے ہستے ہستے رکھیندیاں ہونیاں
اکھیا۔ گمان کھوہ تے گیا ہویا ہا۔ گھر وچ کھی مریم نے نازد ہن
تادر بخش اچن کھٹے پاپندا پیا ہا (جو تیش) ڈو جھے کوٹھے
دچوں پال دے روٹن دا الا آیا۔

"مریم مائی! اے کیندا بال پیار دندے۔۔۔" تادر بخش تیس
دے ہن کھو لیندیاں ہونیاں اکھیا۔

"جی۔ اے۔ اے۔ ساڈی دھی اے۔۔۔" مریم یکدم
گھبرا گئی۔

"کیا آکھ۔ ساڈی دھی۔۔۔!! میوں سمجھتی پئی آندی۔
تہاڈی اپنی دھی یا۔۔۔" تادر بخش حیرانگی نال مریم دے
منہ دوڑ پٹھا۔

"جی۔ جیا۔ او ساڈی اپنی دھی اے۔ اسال او کوں پلیندے
پئے ہن۔۔۔" مریم و پلیدیاں ہونیاں حیران پٹتا۔
"تے دے کا کا۔۔۔" دستانی اندل آندیاں ہونیاں اکھیا۔

”اڑی مائی و مسال۔ مری شمالا پڑھڑی ویندی تھیندی ہن آں۔“
 قادر بخش اوندے سر تے ہمتہ رکھیندیاں ہوئیاں! اکھیا۔
 مریم ایجی بدحواس تھئی جو ڈیر کینے پانڈ دا ناں دیکھ نہ پجھ
 سکی۔ تے جیرے ویلے قادر بخش کولیا تہہ بہہ زور کیتا تاں او خود پھول

پیا۔
 ”وینج ڈی بیٹری نہ تھیندی! میڈے بھرا کیتے کوئی شربت شیرا تاں
 نہ پڑاوا۔“ و سائی، مریم کول اکھ دے اشارے نال جلدی اڈ
 دا ناں اکھیا۔

شربت دا تر بھیا گلاس پیوٹ دے اجدادہ آرام نال سادہ گدھا۔
 تے جتی بہاتے کھٹ تے سیدھا کھئی پیٹھا۔
 ”وینج مائی! نکئی کول تاں چاوا۔“ قادر بخش ناز دا رداٹ
 سنڈریاں ہوئیاں اکھیا۔

مریم وینج تے ناز و کول چا آئی۔ او نازی دھاتی تے ہار سنگھار کیتی
 پئی ہئی۔

”واہ بھئی واہ! دھی تاں سوہنی اے تہا ڈی۔“ قادر بخش ناز و
 کول چیندیاں ہوئیاں اکھیا۔

قادر بخش ڈھیر دیر اوندے نال لاڈ کریندا رہیا تے ناز و دی او
 کول گانن سمجھتے دل دا چھبڑ دی رہ گئی۔

”اے کیندی دھی اے تے تساں کہویں پائیدے پئے دے۔“
 قادر بخش ناز و کول مریم دے ہتھاں وچ ڈیندیاں ہوئیاں
 اکھیا۔

”میکوں تاں پورا پتہ کہنی۔ تہاڈا بھرا لے آپے سمجھو کچھ ڈھسی۔“
 مریم جھلی جھون سیندیاں ہونیاں جواب دے۔ ”جیویاں اوں کینے کہیں
 ناہ اتہ کچھ نہ پتہ۔“
 ”دھی توں پتی پلنیدی۔ پتہ اوکوں ہوسی۔ اے کیا قصہ ہے۔“

فادر بخش کھدیاں ہونیاں مریم دو ڈھیا۔
 مریم اچٹ ایس سوال دا جواب گولیندی کھڑی ہستی جرنہیں و سانی پول

پتی۔
 گائمن ڈے کہیں پار دی دھی اے۔ اول شو دے دی ڈال کر
 گئی اے۔ تے دھی گائمن کوں پالٹ کیتے ڈے۔ گئے۔ یہ و سانی اکھیا
 ”مریم! کہیں کوں کھوہ تے بھجاویں ہا۔ گائمن کوں تاں سید آوے ہا“
 اوں مریم دو ڈھیاں ہونیاں اکھیا۔
 تے دیر دے بعد پھر کینے جھپا۔ و گائمن بھرا کوں گلکڑی پاتی کھڑا ہا
 ”کاکا! ای دفعہ تاں وڈی دیر تاں آئے دے۔ میں تاں اماں کوں
 دی اکھ چھوڑیا ہا جو تہا کوں جلدی بھچن۔“ گائمن بھرا کوں ملن دے
 بعد ہانڈیاں ہونیاں اکھیا۔

”کیا کزل دے یار۔ کم کار۔ کینے جان نی چھڈی۔ کلہا بندہ ہاں۔
 ہر پاسے بھیج درک کر ڈا پندی اے۔“ فادر بخش اپنی بھجوری ظاہر کیتی
 ”اماں تاں میکوں آون سیتی کھڈتا ہا۔ پر فرصت سن ملی اے۔“
 تے ول ڈے ویر تک ڈوہیں بھرا حال حوال ڈڈرندے رہیے۔
 گائمن کھوہ دے حال ڈے سیندا رہیے فادر بخش اپنی ٹھیکراری دے
 ڈوہر جوبن تے ہن۔ ڈوہیں بھرا لے روٹی کھاون بیٹھے تاں فادر بخش

اکھیا۔
 "یار گانٹ اتوں وی میڈے نال رلتے میڈا مددگار بن وینج۔
 میں تاں امان کوں ہی آکھ چھوڑیا ہا۔ اتھاں اپنی حالت تاں دیکھ کیریں
 ہنڑائی و دیں۔" قادر بخش دی دیداوندے میںے بستے ودھی ہونی
 ڈارھی تے ہئی۔

"تاڈی گاکھ دی ٹھیک لے سنیں۔ میں تاں امان کوں وی آکھ
 چھوڑیا جو میں اوٹ کیتے تیار ہاں۔ پروستی چھوڑن تے وی دل نی کریندا
 پوڑاڈے دی کار سنیڈیاں ہونیاں: دل دی سوخنا تھیندے۔"
 گانٹن مکھن دی پلیٹ وچوں گراں بوڑھیاں ہونیاں اکھیا۔
 "چھوڑ۔ میاں پچھلے زمانے دیاں گاکھیں کوں۔ ایج ترقی یافتہ زمانہ
 ہے۔ کے میں بھلاہل نہ ہیں۔"
 قادر بخش اج دے ملنے کوں پچھلے زمانے کینے بہتر قرار ڈیندیاں
 ہونیاں اکھیا۔

روٹی وی ان مکھی تے انہاں دی گاکھ وی پکی تھی گئی۔ گانٹن شہر
 وینج کیتے تیار کھنی گیا۔ تے مریم وی خوشی کینے مست تھنی گئی۔
 پچھلے پیر ڈوہ میں بھرا کھوہ تے گئے تے زمین مزیریاں کوں
 سنبھال تے پٹے آئے۔ رات کوں گانٹن دے گھر چنکا بھلا جمع ہا
 قادر بخش دے سارے رستے دارا کوں ملٹن آئے تھن گایاں
 تھیندیاں رہیاں۔ رات گذر دی رہی۔ تے بندے ہولے ہولے
 کھنڈن شروع تھنی گیا
 پوچھے ڈینہ قادر بخش فرحت کوں آن ڈسایا تیر پر سوں مریم تے۔

گمان آنڈے پن۔ فرحت خوشی وچ مکن سارا ڈینہہ اتناں دے انتظام
 وچ مدھی رہی۔ اتہاں ذال مرداں کینے بس مکہ بنا جوڑتے اتہاں
 دے ناویں داگر کھڑائیں۔ فرحت خون ہشی جو میڈی بم سن دیہا تن
 چھوگری آنڈی پئی اے۔ وقت چنگا گزری۔ کوئی جاہل تاں نہ ہی جو
 ساڈ کریندی تے جیڑھے ویلے او آگئے تاں کتنی دیر بھاکل پاتے
 مریم کور ملدی رہی۔ دٹے خلوص نال اتہاں کینے گزری وہاں پچھدی
 رہی تے "القاد" دی روئی ددھ گئی۔

کم کرن دی شیر مریم جن سے انگ انگ وچ کم کرن دی عادت کٹ کٹ
 تے بھری ہوئی ہئی۔ نازو کوں سنبھال دے علاوہ گھر دے باقی کم وی
 وڈی شوق نال کریندی ہئی۔ فرحت کوں کم کینے کجھ دانہ ن گئی شہر وچ
 اون دے ڈو جھے ڈینہہ بد گمان۔ فرحت تے مریم بزار گئے۔ مریم
 کیتے چنگے چنگے کپڑے۔ نازو دیاں نصیایاں سہرا۔ جراباں تے سویراں
 دے نلاوہ ڈھیر سارے کھیڈنے وی کھن آئے۔

فرحت مریم تے نازو دے کپڑے وڈی نفاست نال بیٹے تے
 بیڑا بیٹ مریم شہری طرز دے فیشن ذیل کپڑے پاتے گمان دے
 ملنے آئی تاں او کوں اپنیاں اکھیں تے یقین نہ آندا ہا جولاے او ہا
 جولاے او ہا مریم اے یا شہر دی کوئی ماڈل گرل لے۔ فرحت مریم دے
 دالاں دا ڈیزائن وی نویں طرز دا بنایا سہکا بلکا میک آپ وی کینتے تے
 رستی دنی سو بڑتے من مرہنی جیڑھے ویلے بن جن تے باہر نکلتی۔ تاں
 سارے گھر ولے ڈیٹھ تے ونگ رہ گئے۔

نازو دی ذات ساریاں گھروایاں کیتے باعث رونق پئی ہوئی ہئی

کڑا اور سوئے سوئے اکھی تے ٹرن دی بلی پئی سی۔ ماہ دیاں باڑیاں
 بھاڑیاں پھاپھیں ساریاں کونوں دی دوج بھانڈیاں جن۔ گانٹھ تے مرہ
 دی تانی جیرسی کچھ دن ہئی سوئی پر سن تان ڈاڈی دی داسدے گھوٹے
 فیندی ہئی۔ ہندو دی اولاد دا جیروا وسم ہر شاتے تانی جنانے
 دل تے پم آریا بل تازو دیاں مسٹیاں مسٹیاں گپا لھیں او کون کانی مد
 مک۔ مٹا مٹا۔

"اب۔ ما۔ م۔ دد۔ دد۔ دادی۔" تازو ڈاڈی دی جھولی

وچ ستیاں ہوتیاں اکھیاں۔

"وہ تے تیرے ڈاڈی۔ قریان تھیوے ڈاڈی۔ کیا آہیں
 اماں۔" مانی جنان خوشی نال بھجیا۔ تے تازو ڈاڈی دیاں گاہیں
 سن تے کھلٹ لگ پئی۔ اوہ دل موہ کھنن والی کھل۔ اوہ سوہنی مسک
 جیرسی تازو دی خوبصورتی داسا رباں کینے دڑا رادا۔

"تازو ہندو دی، ہی اسے۔" سو اتریں بندیاں دے کہیں گول
 دی پتہ کیناں ہا۔ سچے کہ تازو خوش کینے دی جن تیں اے چھ لہنگی ہوئی ہئی
 سردیاں جوبن تے تن۔ قہر دا پالا پیا پونڈا ہا۔ سردی وی وجہ تریں
 موسم لچھ خراب تھی گیا ہا۔ مریم ڈو پھراں کوک تے پانی نال دھوا یا۔ لال
 بورڈ کیت دا فریخ پوائس۔ لال ساٹن دا سوڑا پا جوہر پوائس۔ سردی دا
 زہد ڈیچھ تے مریم او کول لال سو بیڑی پوا ڈتا۔ ہکا ہکا بک آپ کھایں
 تے تازو داسو دم حسن ترڈ دے غلاب وانگو تھن گی۔ بخت کینے جھروہ
 نظراں تازو دے سوہنے مکھڑے تے سٹوٹس تے اوندا دل ادکھی
 جاہیں خوشی وچ مست تھی گیا۔

و ام۔ ماں۔ "ناز و پوڈر دے ڈبے دے اشارہ کیا۔" اوسے۔
 "کھلیج پورے اماں۔" مریم اندریاں غلابی گھیاں تے پیار ڈینیاں
 ہونیاں اکھیا۔ "پوڈر ہووے۔" تے پوڈر نا ڈیہ اوندے
 اگوں چائیں۔

"کیا گھیں پیاں تھینے ن اوتھیاں دیاں۔"
 فرحت اندر اندریاں ہونیاں اکھاتے فرحت کوں آندا ڈیکھتے
 ناز و کھچتے مادی تھولی وچ رک گئی۔
 "وڈی ہک میں توں نازو۔" فرحت او کوں چلتے پھریاں
 ہونیاں اکھیا۔

لال لال کپڑیاں وچ نازو تے خوردی بچی دا گان تھیندا ہا اوتدا
 لال رنگ لال کپڑیاں کوں شرمسار کیتی کھڑا ہا۔ ہندو والی دے پیٹ
 وچوں پیدا تھیون والی نازو مسلمان دے گھر وچ عیش تے سکھادی
 زندگی پئی گزریندی ہئی۔ کیڑھی شے ہئی جیڑھی نازو کوں نہ سئی ملدی
 ہئی۔ پہلے ہاں جیڑھا آرام ہس سوہس پر شہر وچ آوٹن نال جوہر اوتدی
 قسمت جاگ پئی ہووے۔ ہر ویلے شہزادیاں و انگو سنگری پنگری رامندی
 ہئی۔

"نازو! توں ہن جلدی وڈی مٹھی تے تیکوں سکول دا نخل کروں۔"
 فرحت اوندے و نیگھرے والا دا وچ سنجھ پھرندیاں ہونیاں لکھیا
 "نال رسی بی بی۔ میں نال اپنی دھی کوک سیت وچ بلہیاں
 چھو برس دا سکول دا وچ بھلا کیہاں کم۔"
 مریم اپنا چٹا کا فلسفہ کدھو ماریا۔

”بھولیاں گپا نہیں نہ کیتیاں کر مریم! زمانہ کتھاں دا کتھاں بچ
 گئے تے توں اجڑ پرنے لہٹے دے خیالاں کول گپہل گھتی
 ودی۔ دینی تعلیم وی لازمی ہے پر اردو تعلیم تاں اچکل دے
 زمانے وچ بھوں ضروری اے۔ بالال کول سکول وچ وی
 تاں دینی تعلیم دا سبق پڑتا ویندے تاں۔“

فرحت اپنی گپا لکھ ذری وضاحت ناں مریم کول تے سمجھائی
 ”اچھا بھلا جیویں تہاڑی مرہی۔“ مریم ساری گپا لکھ فرحت دی مرضی
 تے سٹ پڑتی۔

ناز و دا معصوم ہتھ دل دل فرحت دے کتاں دو ویندا جتھاں
 ڈول سونے پٹس بکھدے کھڑے ہن۔ ناز و ٹیس و ہج ہتھ گھتے تے
 اوکوں آپ دو چھکیا تے فرحت دی چیک نکل گئی
 ”ہے دھاڑو۔“

”ناں اداں۔ چاچی دے کون تاں ناں پھاڑے،“ مریم ناز و دی ہتھ
 وچوں فرحت دا کن کڈھو بیدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 تھوڑی دیر دے بعد ناز و کول کھل آئی تے دل اول کول گگھ تزل
 ہئی تے پڈہیں پڈیراں کیں خاص گپا لکھ کول ٹوری بیٹھیاں ہن
 تے او گپا لکھ سائے بھانگے دی ہئی۔

چھپواں باب ختم تھئی گیا۔

سوال باب

کئی سبیلے آٹھ تے سبیلیاں دے بعد کئی ہنارے وہا گئے۔ وقت دی تیز رفتار گاڑی تیزی تال نہ معلوم منزل دو سفر کریندی ویندی ہی۔ "القادر" منزل دے گیٹ تے ٹھیک ست وچے پدک سکول دی بس آندی تے اختر، بشری تے نازو کول چاؤن دے بعد گول تے لنگھ ویندی ہوں ڈینہہ نازو دی ندی دیر تال جاگ گئی۔ اٹھی تال سمجھ کمانے جیٹا آیا کھڑا ہاتے اختر تے بشری دی تیار کھڑے ہن۔ انہاں کول تیار تھیا ڈیکھ تے او جلدی جلدی ما دو بھتی۔

"اماں! اختر ہونی تال تیار وی گئی گیتن تے میں..... میکوں سینٹ جلدی وھو اتنی تال دیر تھی ویسی۔" چار سالہ نازو روئی صورت بناتے ما کول اکھیا۔

"میں کوئی روز دا ٹھیکہ تال نی چا گدھا۔ اماں۔ ایج خود دھاتے خود تیار تھی۔" مریم کھل دیاں ہونیاں جواب ڈتا۔

"اٹھی ڈی اماں۔ میکوں تال دیر تھی ویسی۔" نازو مادے ہتھال وچ ہتھ گھت تے او گول آپ دو پھکیندیاں ہونیاں اکھیا۔

"کیا ابدیں اماں۔ میں تال نہیں آٹھدی۔" مریم دھی دے چہرے تے پریشانی دے آثار چھپ تے کھلن لگ پئی۔

"ہئے اللہ۔" نازو دستھلاں تے ہتھ مارتے روندیاں ہونیاں

یوں نہ بی۔ کیوں کھڑی روئیں۔ کچھ گھنٹے ناز و گونہ روز
بہتہ تے او کیسے پھپھیا۔

بار بار میڈی ڈیکھاں تیں میڈی تیاری نی کرویدہ نی سکول دی۔
توہ جوں دھاں پڑن۔

انڈیہ میڈی دھی کول روایا نہ کرے۔
گوانو تہ کولوں جھولی دج پھیندیاں ہونیاں اکیا۔
اماں اج اتل سکول بند ہوئی۔ توں بھدا تیاری کرتے کہے
ہیں۔

گھنٹے اونڈے دین گھرے والال دچ ہتھ پھرنڈیاں ہونیاں
دن کیسے پھپھیا۔

تے اول اختر تے بنزری کہوں تیار ہتھ کھڑن۔ ناز و گونہ ہوں
لیکھ چو کھو کھو کھو۔

زاناں۔ او تاں مانی دسے گھرویندے پن۔ تہ ابوں تیاری کیتی
کھڑن۔ گھنٹے پیار نال اونڈے سر تے ہتھ پھرنڈیاں ہونیاں
اکیا۔

ناز و گونہ اسان مانی دسے گھرویندے۔ پنے میں۔ توں ہوں جکدیں
اختر بچ تے ناز و گونہ کہاتے جلدی نال کھپس۔

او تاں تھارڈی تانی دا گھر ج۔ میں بھلا اڈے کیوں دنگال
میں تے میڈی زاناں اسان اپنی مانی دسے گھرویندے۔ کیوں تاں امان
ناز و گونہ نال کھکھ کرن دسے بھدا کیسے پھپھیا۔

اڈے تار امان اپاں پچھے جلسوں۔ ہالی انٹرویو تار دے
گھڑوں تار تھنی آ۔ مریم انیاری کروا پار میڈی دھی دی۔
گیا من تارو دیاں گپا لھیں سرٹدی تے کھدیاں ہوتیاں آکھیا۔ جوئیں
دھری دی گئی۔ اول تارو کوں رے تھن کیتے مجبور کیتا تار او
وہن کیتے تیار تھنی گئی۔

”جین لاج دے باہرے دروازے تے ٹانگے ان کھڑا تے
تریبے پال کھدے ہوتے تے اندر بھج گئے۔ انہاں دانا حسین تار
کھیں تھان تار باہرے برائے زچ کپا لھیں پیٹا کر بندا ہا۔ پالاں
کوں آندا ڈیکھ تے خوش تھی گیا۔ واری واری ساریاں کوں چائیں
ساریاں دے مھیاں تے پیار ڈتوں تے دل اکھن لگا۔

”اختر پیرا تاراں اندر چلو۔ میں سٹے آندا پیاں۔“
”نانا امان۔۔۔۔۔“ اختر ڈیڈھی کینے لنگھدیاں ہوتیاں
زور دی ہکل ماری۔ ”نہرت“ اختر دی ہامی انتر دا لاسن
تے باہر نکتی۔

”اڈی اللہ! ایج تاراں میڈے سے لال سویرے سویرے پنے
آدن۔۔۔۔۔“

نہرت بالاں کوں ڈیکھتے خوش تھیندیاں ہوتیاں آکھیا۔
اختر تے بشری بھتے نہرت کوں چہنتر گئے۔ اراں پہلے
اختر کوں چاتا۔ او کوں پیار ڈیون دے بعد ہائیں تے
دل بشری کوں چاگدھس۔

”کیا وائے بشری دھی۔ کپے آتے دے یا تہا ڈھی امان“

دی آن لے۔ "نرہت بشری کون پیار ڈیوان دے بند
اول کیئے کچھیا۔"

"ارن تان نرہت نال آئے ہیں۔ اہاں ہون تان گھران۔"
بشری معصومیت نال جواب ڈتا۔

"پیار وی کوئی تے تھما ڈے نال۔" نرہت بشری دی گلیہ
تے پرندھی پنیدیاں ہونیاں اکھیا۔

"بئی نازو باجی آئی اے۔ او ڈیکھو، او آندی پئی اے۔"
بشری نازو دو اشارہ کیا۔ جیرھی حرام نال قدم چنیدی تے وڈے
آرام نال ٹروں آندی ہئی۔

نرہت بشری کون بہا ہتے نازو کون چاگدھلتے کچھن لگی
"نازوبی بی۔ کیا حلے طبیعت دا۔ تیڈی اماں وی کہنی آئی،"
"او آدے سن۔ تان سن سختی آؤ۔ اماں کہہ پیٹے ویلے
دیچ تے سختی آسوں۔"

نازو جواب ڈتا تے نرہت او کوں چاتے انرر لنگھ گئی۔
بالاں دے آون نال "حسین لاج" دی رونق دودھ دیندی
ہئی۔ بالاں دے چیک چاہیے سٹتے حسین خان ہوں خوش
تھنڈا ہاتے ہوں ڈینہ وی او بالاں نال بال بن تے ڈھیر دیو
ہک انہاں نال کھڈ داریا۔ ڈو پیراں کون سارے روٹی کھاتے
ستے تان آخر مانے دے نال دیچ ستا۔ بشری نانی دے نال
ستے تے نازو کون نرہت اپنے نال سمبایا۔

"ماسی تان ساڈے گھر کڈن آسوں، نازو اپنے نازک

ہنٹیاں نال نرہت دا منہ آپ دہ کریدیاں ہوئیا پچھیا۔
 جیڈن دا ایاں توں اکھیں میں۔ نرہت اوندو منہ کریدیاں
 ہنٹیاں جو اب ڈا۔

میں ڈیکھاں تاں اچہ شام کوں تہاکوں زے گھن تے ویساں
 نازو خوش تھندیاں ہوئیاں اکھیا۔

۱۰ اچہ تاں بھی آپاں کسے کوں بل گدھے۔ کہیں بے ویلے
 آساں۔ ٹھیک اے زال۔ نرہت اوندے مستے توں
 وینگھے والاں دی لٹ کوں پھول تے ہنڈیاں ہوئیاں اکھیا
 ۱۱ اچہ اہلا جیڈن اسو۔ ٹکونیاں میڈے کرے وچہ تاں۔
 نازو اوندے نال اینویں گھلی ملی پئی ہئی۔ جوں گھائی سنگھائی
 پروں تے پکا لھیں کریدیاں کریدیاں نازو دیاں اکھیں گھٹج گیاں
 اوندی باہنہ نرہت دی چھاتی تے بنی ائی تے منہ اوندے منہ نال
 ملائی پئی ہئی۔ نازو دی مصومیت ڈیکھتے نرہت دل دل دے
 وچ خوش پئی تھندی ہئی۔ او کوں اختر تے بشری وی پیارے
 گدھے ہن پر نازو دیاں مٹھیاں کھلیں اوندا دل موہ گدھا نازو
 دیاں مصومیت توں بھر پور کھلیں اوندے دل کوں سکسن دیندیاں
 ہن۔ نرہت دی دیندھوں ویلے نازو دیاں سبب وانگول لال لال
 گیاں تے ہئی۔ نازو کوں گکھ تدرہ ہئی۔ اوندے ننگے کے خوراڑے
 کھن سنٹر نیسے پئے ہن۔ نرہت آرام نال نازو دی ہانڈ سینے
 توں پاتے اپنی چچی دے باہروں چا لائی تے اپنے تے
 بوٹا۔ اوندے ہوئیاں نال ملا ڈتوس۔ نازو اوندے کلجے نال

ملی ہیں تے نرہت بے خود تھی تے او کوں اپنے ہاں نال چنباڑی
 تے خیالاں وچہ غرق ہی۔ سوہٹے سوہٹے رنگین خیال او ندے
 زمین دیاں باریاں وچوں جھاتی پندے تے ول لگک ویندے۔ اوہے
 رنگیں خیال جیڑھے ہیر نوجوان عودت کوں اُندے ہوندن۔ اوہے خیال
 جیڑھے نیگرمی دی روح کوں تسکین تے قرار ڈیندن جیڑھے جذبات وچ
 پھیل چا ڈیندن۔ اوہے خیال جہاں دے سہارے زندگی پر امن
 بسر کھندی اے۔ نرہت دارماں نال بھریا نوجوان دل بقیار
 تھی تے دھر کٹن گپ پیا۔ جذبات دی بھاہ کینے بت گرم تھی گیا
 تے ول — تازو دے منہ تال منہ ٹکارتے نندر وچ گنگھ
 تھی گئی۔ جاگ تھیس تال کیا ڈیدھی لے۔ جو تازو کھیر پیر اک پال
 وانگو او کوں چنٹری پی لے تے نرہت دے ہو شہ غیر ارادی
 طور تے تازو دے غلابی ہوٹھاں تال مل گئے تے ول ٹھڈا ساہ لکل
 گیس۔ پتہ نی کیوں۔

شام کوں پالاں واپسی دی تیاری کیتی۔ تال نرہت انہاں نے
 تال بزار تک گئی تے ساریاں کوں اپنی پند دے کھیدڑیں لکھنا ڈنوس
 تے ڈینہہ لستھے کوں پال گھروں آئے۔ رات ڈھیر دیر تک تازو مایو
 کوں اپنی ماسی نرہت دے حال سنٹریاں رہی تے او اونڈیاں کالھیں
 سن سن تے کھل دے رہیے۔

اجکل تازو دے سارے کم کار اوندی ڈاڈی کریندی ہی۔ مریم
 ہر کم کینے واندی ہی تے او کم کریندی وی کیوں۔ او تال پھول جلدی
 پال دی رابٹر والی ہی۔ اوندی مدتال دی دعا اللہ سنیں قبول

کر گدھی ہوئی۔ گائمن دی پہلے کہتے زیادہ خوش نظر داتا تے پتر دے
 خواب ڈیکھ ڈیکھ تے خوشی کہتے پھنڈیا نہ ماندا ہا۔ کہیں ڈینہ آون
 والے پال کہتے چٹے کپڑے گھن آندا۔ کڑا ہیں کوئی چنگا کھڈنا گھن
 آندتے اے گالھیں اوندی خوشی دی واضح دلیل ہن۔ مریم رات
 ڈیہاں تے بیٹھی ہوئی۔ اوندی مادی "الوار دے آگنی ہوئی۔ اوندا تاں
 اصرار ہا جو مریم دا پہلا ویتیم میں کروسیاں۔ اصول دی ایہو ہے جو عورت
 دا پہلا ویتیم پیکے گھر تھندے۔ پر گائمن کون اے کالھ نہ بھانی۔ او اپنا ہا
 جو مریم دا ویتیم جمال پور دی بجائے اٹھائیں تھنویے۔ تاں جو ضرورت
 دے وقت ہر شے ہیا تھی سگے۔

شام تاں مریم کون درد آٹھی پایا۔ خطرناک درد جیڑا عموماً پال دے
 چھدیاں ویلے اکھدے۔ پیڑاں زور کریندیاں گئیں۔ انتظار دیاں گھڑیاں
 بولے بولے ودھدیاں گیاں۔ گائمن پریشیاں تھاتے اپنے کمرے
 وچ ٹھلدا کھڑا ہا۔ گھر وچ سوا مریم دیاں کواں دے کمل سکون ہا۔ تھوڑے
 تھوڑے وقفے دے بعد خوفناک جیک فوجا وچ گونجن دے بعد رات
 دے اندھارے وچ ماس تھی ویندی۔ اون والے زمان کافی دیر لاڈتی
 ہوئی۔ مریم دا برا حشر ہا۔ درد کہتے گھیرے توں گھیرا پیا آندا ہا۔ رات دے
 تک بے تے مریم تے بے ہوشی دا پہلا دورہ پایا۔ دانی لکھ جنن کہتے
 پر پال نہ باہر آوندا ہاتے نہ آیا۔ آخر آلتے دانی جواب ڈے ڈتا
 تے یڈی ڈاکٹر کون گھن آون دی صلاح ڈتس۔ گائمن دی تاں چند جیوی
 ہتھوں چھوڑ گئی ہووے۔ پریشانی دے عالم وچ ہسپتال قون کتس
 یڈی ڈاکٹر آئی کتس دا ملاحظہ کتس۔ تے اول جیڑھی خبر سنائی اوں

گھٹان دے رہے تھے ہوش وی اٹھا ڈٹے
 سہ ماہی کی تباہی گھر والی دابچن ذری مشکل تھوڑے سال بالکل
 اٹا تھی۔ بیٹے۔ مریضہ کوں جلدی ہسپتال بچاؤن دی کوشش کروا لیا
 ارادہ نال شائیت نچ ونجے۔

مریم دا بت ہوئے پر تے سجدا ویندا ہا۔ بچن دی امید ہوئے ہوئے
 بیٹھی ویدی ہئی۔ مریم کوں لاسوں ویلے ہسپتال بچایا گیا۔ فرحت شادی
 تال پانچاں وانگوں اولدی ویدی ہئی تے بھجدی ویدی ہئی۔ اوگاکون
 کینے وی زیادہ اہاں توہاں نظر دی ہئی۔ مریم دی ماماں وھی دی
 حالت ڈیکھتے نکس تار بد گئی۔ اوندے ہتھ دل ول مریم دی سلامتی
 دی دعا کیتے اٹھا۔ بابی جنداں وی دعا دے نال نال لکھاں
 مرتے کینے۔ اوندی صحت یابی کیتے منوتیاں مینورس۔ پر ماریاں
 دہاں دعائیں بیکار ثابت تھاں۔ شادی مریم ڈیو پہراں تک بے ہوش
 رہ گئی۔ ٹیکے توں شیکہ لکون نال لکھتے ہوش آئیں۔ بیٹرا
 نظر ان کول چارے پے بھنوائیں۔ شائیت او آخری ویلے نازو
 کول کور ڈیکھن چاہندی ہئی۔

نازو... نازو... فرحت میڈی... نازو... دی پارٹ...
 ہووی... اوندے مرتے... مابن تے... ہتھ رکھیں...

تے میڈی... نازو... نازو کوں...
 مریم کالھ پوری وی نہ کر سگی تے او ول بے ہوش تھی گئی۔ بنجواں
 دی بک تھہرے دہرے تے مریم دی بچی تک آئی تے دل او سے بنجواں
 وی کھرتے۔ پھلے پہر او نرا پرشن نہیا پال مرتے سچا کھڑا ہا۔

موتے ہوئے پال کوں کڈھن دے بعد نرساں مریم دے بت کوں
ہتھ لایا تاں او ہمیشہ بیٹھہ کیتے تھڈا تھیا پیا ہا۔

تے دل

اتم دانقشہ بدھج گیا۔ "القادر ہوں پڑیہہ امام ناڑا نظر دی
ہئی۔ مغرب تک جمال پور والے وی سارے آگے گمانن پکاں کڈھ
کڈھتے۔ تے دھاڑا مارا مارے رتا۔ گمانن دے ویں لوکاں دے
دلاں دے ٹکڑے کیتی دیندے ہن۔ قادر بخش وی بھرا دے گیل
لگتے رتا۔ مریم دی ما کوں گھیرنوں گھیرا پیا آندا ہا۔ اوندی ہکا دھی
جو اول کینے ہمیشہ کیتے نکھر گئی ہئی تے فرحت وٹی مریم دی موت
تے ریح ریح تے رتی۔ ناڑو بیو کوں روندنا ڈیکھ تے اوندے کوں
آگئی۔

"میں آبا۔ تاں روندے کیوں بیٹھے دے۔ اے سارے بندے
کیوں روندے بیٹھن۔ میڈی اماں کڈھے گئی اے۔"
ناڑو جیکوں گمانن موت دی سمجھ کیناں ہئی گمانن کینے وڑن
نال پچھیا۔

"تیرڈی اماں۔ آپاں کوں کھا چھوڑ گئی اے ناڑو ایتے گمانن
دیاں پکاں جوں جوں آجیاں تھیندیاں گیناں۔ پیرے کوں روندنا پھیر
تے ناڑو وی روونٹ لگ پئی۔ مغرب دے بند لاش جمال پار
دو روانہ تھیون پئی نال گمانن۔ ناڑو کوں مریم دی لاش دے
راں جا آیتے ناڑو کوں اوندانہ ڈیکھیندیاں سوئیاں آکھیں۔
"ڈیکھ تھن۔ میڈی بچی مادا اوندے۔ دل ساری عمر تیکوں ایں منہ ن

نظر آئے۔ "تے گامن دے ویں سن تے لوکاں دیاں ڈھکاں نکل
 گیاں۔ جمال پور وخن کینے پہلے فرحت نازو کوں اپنے پالال دے
 نال "حسین لاج بہ بھجوا ڈتا۔ تے میت رات رات جمال پور دے قبرستان
 وچ دفن کر ڈتی گئی۔ کل کرن دے بعد قادر بخش تے فرحت نال پھول
 تے ول آئے۔ البتہ گامن تے بائی جنڈاں ستویں سمبرات کرتے و تے
 مریم دی جہانی گامن کیتے بہوں وڈا صدمہ ہا۔ اوندی بچپن
 دی محبوبہ تے دل والی ڈال اول کینے و چھڑ گئی ہئی۔ مریم دا غم
 بیاں کوں وی ہا۔ پر گامن رو رو تے اپنا برا حال بنا ڈتا۔ ہر ویلے
 مونتجہ منجھاری تے بیقراری وچ ٹھڈے ساہ بھرتیا راہندا۔ مریم اوندی
 زندگی دا بہترین ساتھی ہئی۔ گامن اپنے ای بھجے باو ناسا تھی کوں بھلا
 کیوں ہسار سگدا ہا۔ نازو اوندے سامنے اندھا تان اوڈا سا ہو یا
 درد دل جاگ پوندا۔

آخر

وقت دے بے رحم ہتھاں گامن کینے مریم دا غم زورے نال
 کھس گدھا۔ لیک شائیت سچ اکھندن جو وقت دی ظلم ساریاں ہلماں
 کینے لاجواب ہے۔ جیڑھیاں پھٹاں کوں دوا ٹھیک فی کر سگدی نہاں
 کوں وقت دی ظلم بہوں جلدی چھڑوا ڈیندی اے۔ گامن ول اپنے
 کم دھندے وچ بھس گیا

ڈینہہ سفیاں اپج بدلے۔ ہفتے مینے بن گئے تے مینے سال
 دی شکل اختیار کر گدھی۔ نازو دا معصوم ذہن وی اے گیکھ بھل
 گیا جو اوندی وی کوئی ماہوندی ہئی۔

قادر بخش تے فرحت دی قیل و قال اچکل اکثر گمانن دی شادی دے
منہن ہوندی۔ فرحت دا روح ہا جو نہ بہت وارشتہ گمانن نال تھی ونجے
کیوں جو او گھر دے سارے سو بھلے اندھارے کینے واقف ہئی۔ گمانن
دی نوجوان ہا۔ خوبصورت ہا۔ صاحب جائیداد ہا۔

مریم دے پہلے ور پڑھیں دے بعد تادز بخش یک رات گمانن
کول ونج بیٹھا۔ گمانن ناز و کول ہاں نال لائی تے خیالاں وچ غرق ہا۔
"یار گمانن! آخر کے تیں جیب کریں۔ میں تا ابد اداں شادی دی کجھ
سوچیں ہا۔ مدے نال انسان نال تھیندے ناپدن انسان دا فرض ہے
جو ہر صدمہ صبر نال برداشت کرے۔" قادر بخش ہمدردی نال
آکھیا۔

پر گمانن کول اے کاکھ بیوی نہ بھانی ہووے۔ چپ کیتی تے
ساریا ہا۔ قادر بخش دل کچھیا تاں گمانن صاف صاف لفظاں وچ آکھ
ڈیا۔

"جے بیڈا وجود تھا کول بار محسوس تھیندے تاں میں ناز و کول گھن
تے وتی ویساں پیا۔ پر شادی دا ناں میڈے سامنے نہ گھنا ہے
گمانن نیزاری نال جواب ڈیا تے قادر بخش بھرا دی کاکھ کسٹ
تے چپ کرتے اٹھی آیا۔

یک ڈینہ نہ بہت بھین کول ملن "الفاد" آئی فرحت دی
خواہش ہئی جو گمانن خود میڈی بھین کول پسند کرے متے اسے رشتہ
جلدی تھی ونجے۔ ڈوپہراں کول ناز و سکولوں ولی تاں نہ بہت کول ناز
نال اپنے کمرے وچ چپک گئی۔ نہ بہت اونڈ کپڑے بدوائے۔ ہتھ

منہ دھو ایسے تے سنگتائیاں وانگول پڑوس جیریاں ڈھیر دیر تک گھنسی
 کریندیاں ریاں۔ ڈوپہراں کول ڈوہائیں روٹی وی کھٹی کھادی۔
 اجن تال انہاں روٹی مکائی وی کیناں ہئی جو تھیں گائمن آگیا تے زہت
 کول آرو نال بیٹھا ڈیکھتے جیراں رہ گیا۔
 "مازو! اج کھئی روٹی بیٹھی کھاندی۔" گائمن کھنڈیاں ہونڈ
 نازو کینے پھیا۔

"میں تال ماسی نال روٹی بیٹھی کھاندی آں۔ کھئی تال کہہئی۔" نازو
 چلاک نال جواب ڈتا۔

"اماں! میں تال روٹی کھاگھی میں کھنڈے نال کھاساں۔"
 گائمن ول پھیا۔

"اج تال کلے کھاگھنوں میں تال ماسی نال بیٹھی آں۔"
 نازو پیرو دو بنر ڈھیاں جواب ڈتاتے ول روٹی دی کھڈ لگ گئی
 گائمن نازو دیاں بھانسی تے کھلا ہونا زہت کول آرتے ڈیکھن تے
 بد باہر نکلی گیا۔

زہت اپنے دل دینج ات کھت محسوس بیٹھی کرندی ہئی۔ گائمن او
 کول عجیب نظراں نال جر ڈیکھ گیا ہا پر نازو دیاں بھانسی او کول آپ
 وندا لگدھا۔

گائمن دادے کول دینج بیٹھا تال زہت دی اتھائیں آگھت پھانسی
 گالیں دے پیچ او اپنے اھنپ دو دل آتی۔

"گائمن۔" زہت پیار نال اوندے موندھے تے بہت کھنڈیاں
 ہونڈیاں اکھیا۔

"جی بہر جاتی — کہ گمانن سعادت مندی نال خواب ڈتا۔

"یک پانہ کراں۔ ترا من نال کیناں تھیں۔۔۔"

زرت سو اہیہ نظر ال نال اوندو ڈٹھا۔

"بہر جاتی نال، نہ ہلا ترا من تھویندے۔"

گمانن کہہ بان ہونیاں جواب ڈتاتے جیرانگی نال بہر جاتی دے

منہ دو تارٹن پک پیو جو اوکرا اکھیندی اے۔

"ڈسارٹی ماٹی۔ چپ کیوں کر گنیں۔۔۔" مانی جنڈال فرحت

کوئل پپ، ڈیکھتے اکھیا۔

"ماسی۔ میں اکھیندی آل۔ جو گمانن ہن سادی کر گھننے۔

آخر کے میں کنوارہ پیٹھارا ہی۔۔۔"

فرحت یک وفدہ گمانن دے منہ دو ڈتھاتے ول جواب دے

انتر نظر ورج بھونکی جہڑی سٹ تے بوچھن دے پاند کون وٹ ڈیون

بہر گیتی۔

"آہدی تال سچ ہون پڑی ازل۔ ہا وی کمی دفعہ پٹ پٹ تھکی

آل۔ پر میڈی نال کھادی نہ پڑا۔۔۔" مانی جنڈال، بیوی ورج جواب

ڈتا۔

"ہا ہی تہیں تال ماتے بہرا ایکوں شادی دا مال آکھے تے ایل

نہی بیٹی اے۔ تے میں کہہ جھڑا ہن۔ تے آہدی آل۔ بیڈی

گیا فدی نہ منیس نال احد تک دینا۔۔۔"

فرحت و دے نثر نال آکھیا ہوں وٹے اوندے۔ چہرے تے

موشی دکی جھک، وی تھی۔ تے خیر کی، بیوی دکی۔ فرحت

اکھیں پھرتے گائمن دو ڈٹھا۔ اور کہیں خیال و سچ گم ہا۔ اونڈے منہ
 دے اتار چڑھاؤ کئے پتہ لگدا ہا جو او اجن تیں کوئی فیصلہ نہ کر سگیا
 "گائمن!۔" فرحت دے لباں تے سگ نجدی کھڑی ہئی
 "بھر پانی اگیا لہناں پوں مشکل کتی وے۔ پر بھینٹن تے ہجت
 لالی دے۔ تال میں بناکوں مو بھانی اریندا۔ میں تہا کوں اپنی شادی
 دا اختیار ستریندا۔ پر۔" گائمن کا لہا دھوری چھوڑتے پیپ
 کر گیا۔

"پر کیا۔۔۔" فرحت اونڈو کھلداں ہوسیاں ڈٹھا۔
 "بندیاں و سچ ڈسٹن دی نی اے گلہ۔" گائمن کھل پیا۔
 "اماں دے ڈکن دی وی کہنی۔" فرحت پچھیا۔
 "کیوں نہ لکاوے اڑی اماں میں کئے گا لہیں۔ غیر تھیم ناں" مانی
 جد آں کاوڑ تال اکھیا۔

"اماں! اول تراض پتی تھندی۔" گائمن اٹھتے ادا دے
 تال اونڈی کھٹتے با بندیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "میں بھلا تراض کیوں تھیوال۔" اونڈی مامنہ ڈو جھے پاسے
 کرینداں ہوسیاں اکھیا۔

گائمن لاڈ تال! دا ہتھ پکڑتے اوکوں گھٹیا تے او ہے ہے
 کریندی تے اٹھی بیٹھی۔

"مویا نہ تھندا۔ ڈارھی مناوا۔ کیوں میڈے سچوں پے گئیں"
 مانی جد آں گائمن دی کتھ وچ بولے بولے سمکھیں مرینداں ہوسیاں
 اکھیا۔

”کدھ وچڑھی اماں! میں بلا گوں ایتھوں۔۔۔“
 مائی جنداں فرحت کول اکھیا۔
 ”ول ول تراض پی تھیندیں۔۔۔“ گائمن ول مادے ہتھ کول

پکڑیا۔

پر فرحت اوندا ہتھ پکڑتے کھدی ہوئی تے باہر نکل گئی۔
 ”اگیرے کیا آہا ہانویں۔ گائمن!“ فرحت او گول کھٹ تے
 بہنڈیاں ہوسیاں ادل کینے پچھیا۔
 ”ہس چھوڑ بھر جانی اول گالھ کول۔۔۔“ گائمن شرم کریندیاں
 ہوسیاں اکھیا۔

”ول وی پتہ مال لگے۔“ فرحت او گول مجبور کیتا۔
 ”ایہو آہا ہم۔ جو مایدولت دی بگم صاحبہ پڑھی لکھی ہووے
 سوہنی ہووے۔ شریف ہووے تے ذری چنچل وی۔“ گائمن
 مسکدیاں ہوسیاں اکھیا۔

”انشاء اللہ اینویں ہوی۔ توں بنفکر رہ۔“ فرحت او
 کول نسل ڈیوائی۔

رات ڈھیر دیر تک تاوڑ خشتے فرحت نکیاں نکیاں پگا لھیں
 کر نیسے رہ گئے۔ سویلے ڈوہیں زال مرد ”حسین لاج“ گئے
 تے گائمن دی گالھ پچی کر آئے تے شادی دی تیاری شروع
 تھی گئی۔

ستواں باب ختم ہنھی گیا۔

اکھوال باب باب

اج گائمن دنیاوی ہر فکر کینے بے فکر تھی۔ شادی دی خوشی پر
مست ہا۔ اچ تال مریم دی یاد دی او کوں دسر گئی ہئی۔ قدرتی کالھانے
خوشی وچ سارے ڈکھ درد مندہ ایویں بھل ویندے۔ جیویں اول
ڈکھ دی کیداہیں شکل دی نہ ڈٹھی ہووے۔

شہر دے معزین دے سزاوہ گائمن دے تانکے ڈاڈکے تے
موزیہ۔ دی القادر" دے ڈھکن شروع تھی گئے ہن۔ شام کوں
چار وچے اوندا نکاح ہا۔ ویلہ جوان بول نیڑے دیندا آتا ہا۔ گائمن دے
ساہ ہولے ہولے بھگے ویندے تختہ بندے ہن۔ اوندا۔ انگ انگ
وچ نر بہت دے لاجو ہا۔ انشہ اثر کر گیا ہا۔ او ہوں خوش ہا
جو او کوں سوہنی شہزادہ پڑھی تھی وال پین ملدی ہئی۔ شام
کوں جینج پڑھی تال گائمن۔ دیا ران تال لپٹی ہوئی موٹر وچ بازو
دی موجود ہئی۔ او پرانی ماہوں بھل تے تہیں ماہی خوشی وچ پھنڈا
نہ ماندی ہئی۔ ہوں ڈینہہ اوندی ڈاڈی او کوں بھنے فروری رنگ
دے ساٹن دا گھیر وار لانگھا پوایا۔ ہوں رنگ دے پور وکھا
دی قمیض پوایس۔ فروری رنگ دا پینٹریا ہو یا ایشیا دا پوچھن آوند
چھٹے گورے رنگ کوں نکھاری کھڑا ہا۔ کتاں وچ بھگے بھگے
بنتہ وچ سونے دیاں وکھا دتے پک کوں باہر وچ ٹھکن دے
بعد لانگھا سنبھلی دی۔ ہئی تے ہا پینتے تھی تے عرتاں ہوں

رشتہ بڑھتی ہوئی رہتے بیویوں سمیت تک۔ گھن گئی تے او کوں اُتھاں بہاؤ
 دے پور خود نر بہت دے ہے کرے دو۔ ہتی۔ ہتھاں نر بہت دے
 علاوہ اونہاں کالج دیاں سکائیاں وی پیٹیاں ہن۔ نازو کرے
 دا دروازہ لکھی تال ساریاں او کوں نھور تال ڈیکھن لگ پیاں
 نازو جلدی نال آئی تے نر بہت دی کناری والی ترنگوی، نما چا در کینے
 پوہنڈیاں ہونیاں آکھن لگی۔ "ماسی۔۔۔"

"آکھیں۔ نازو۔۔۔ نر بہت اھنوں نانک الا وچ اوں کینے پھیا
 "میں کھی تھوڑی آئی آل۔ بابے ہوئی وی آہن تے انہاں تال جیج

وی آئی اے۔"

نازو وڈے ڈھاؤں نال گانہ کیتی تے نازو دی گالھ سُن تے نر بہت
 شرم کینے و لھٹج گئی۔

"جیج کیا کرش آئی اے۔" کہیں چھو کری پھیا۔

"اج ماسی وی شادی جوے۔" نازو نر بہت دو اشارہ کیتا
 "کیندے مان۔۔۔" پتی چھو کری پھیا۔

"میڈے آتے نال اپنا کیندے نال۔" نازو وڈے فخر
 نال سیرا چا کرتے اکھیا۔

"اڑی اومائی۔ تیدیا بیوتاں ڈاڑھا کو جھاہے۔" کہیں پتی

جھپیل دو شیزہ نازو کوں چڑھوایا۔

"کیوں ڈی بہاں۔ کو جھا تھوی اپنا تپو ڈاڑھاں تال اوتراں

کولھیں کر بندیں میں دی جھلا تیدے سے پور دے نال کچھ آہری بیٹی

آں۔" نازو کاوڈ نال اکھیا تے نازو دی این گالھ تے کمرہ

ٹھکاراں نال گوئیں دیکھ پیا

رات دا اندھارا جوئے ہر لے ددھدا ویندا ہا۔ حسین لاج دھج
 بند و اجیاں دا الا اچیا تھیا۔ موڑ توں پیساں دا مینہ و سیا تے جتھ مگر
 شروع تھی گئی۔ اقادرت ڈھیر دیر ہنگامے تھیناے ریسے تے
 ہنگامے وی دل رات دے اندھارے وچ غائب کھنی گئے۔ ہر پلے
 کمل سکون ہا۔ رات آرام آرام نال گزردی ویندی ہئی۔

گائمن سہرا ہاتے باب پاسے رکھیا تے دھڑکدے ہوئے دل
 نال نزہت دے نال دینچ بیٹھا۔ مکہ ڈینہ وانگوں روشن ہا۔ نزہت
 شرم کینے کھٹی کھٹی تے آچے آچے ساہ۔ بیٹھی گندی ہئی۔
 "نزہت گائمن پیار نال او کوں سید ماریا۔

نزہت دے پیر کیم کھٹے تھی گئے تے سہر زیادہ نو گیا۔
 "نزہت۔۔۔" گائمن اوندے منہ توں گھنڈ لہایا۔ نزہت ہک
 دفعہ گائمن در پڑھا۔ دید نال دید مل تے نظراں دل جھک گیاں
 گائمن کوں ہوں ویلے وی ناز و خیال ہا۔ ناز و خیال آون
 نال او تھوڑا رنجیدہ تھی گیا ناز و دی معصوم شکل اوندیاں اکھیں
 دے سائے پھر دی کھڑی ہئی۔ او کوں علم ہا جو متراں ما آرزو
 کوں کپڑا ہی پیار کیناں ڈے سکی۔

اوں مناسب سمجھیا جو نزہت کوں ایں بارے وچ سب
 ڈسا ڈیوے۔ تے دل اوں اپنے ایں ارادے تے عمل کیتا
 "نزہت! اچ کینے توں میڈی زندگی دی سا تھی بن گئیں۔
 میڈی ہر خوشی میڈی خوشی اسے تے تید اہر غم میڈا غم ہوسی

انشاء اللہ میڈیٹے طرفوں تنکوں کوئی تکلیف کیناں بچھی میں اپنی بھاری
 عم نیڈی ہمدردی و سچ گذریاں۔ توں میڈے نال جیوں گزاریں
 سو گذاریں پر میڈی نازو دا پورا پورا خیال رکھیں۔ نرہنت بیگوں
 میں سوہاگ والی رات وی قسم! نازو وی معصوم چند کون ہی جاہیں
 تکلیف وی نہ اوٹ ڈیویں۔ میڈیاں غمیاں خوشیاں اوندے نال
 وابستہ نرہنت۔

تقدیر دے بے رحم ہتھ تہاں سیکوں اول کینے صرا کر ڈیوان تہاں
 توں ہمیشہ ما بن تے اوندے سر تے ہتھ رکھیں۔ نازو میڈی امانت
 بیوی۔ ایکوں میں ہلکے پھلاں وانگوں تہیڈے نال ڈیکھاں تہاں
 گامن بکھ ایں انداز و سچ گالھیں کیتیاں جو نرہنت دا خود اپناں
 ہاں وی ماندہ ہنئی گیا تے کنبے لال تہاں آکھتیں

”تہاں سیکوں اتنا گریا ہویا سمجھدے وے۔ انشاء اللہ

نازو دا معصوم دل پکھ کینے ہمیشہ محفوظ راہی۔“

تے گامن پیار نال اوندا منہ اتوں کرتے ایجھے انداز و سچ اوندا
 شکر یہ ادا کیتا جو رات دی پپ غروب و سچ ہلکی جاہیں آواز پیدا
 تھی تے نرہنت دا منہ لال تھی تے شرم کینے تھکا گیا۔

ایوں ہفتے۔ پینتے سال گزار دے رہے۔

نازو سنوں جماعت و سچ بچ گئی تے نرہنت بک پتہ دی ماہی
 گئی ہئی۔ نازو جو تیں سکول راہندی ہاں نرہنت کول ہوندا۔ تے
 جیرے نیلے او سکولوں ول آندی تہاں پال اوندے حوالے تھی
 ویندا پہلے نال او خوشی نال تھرا کول چاتی و دی راہندی ہئی۔ پر

جیڑھے ویلے اونڈے امتحان سہرتے کئے تال پوڑوں ہر ویلے
 دا چاؤن اونڈے کیتے باعث تکلیف بن گیا۔ نازو کئی وڈی زہت
 کوں آخیا دی ہئی۔

”ان اکل میڈا امتحان تھیون والا ہے۔ فی الحال تال
 پوڑوں سنبھالی رکھو۔ میڈی پڑھائی رچ ہرج تھید۔۔۔
 تے زہت وامنہ کاوڑ کیتے لال پوڑ تھی ویندا۔
 ”خیر اے۔ ڈیڑھا آل امتحان ہئی۔ کوئی اسمان کوں تلی تال
 ہوی ڈیڑیا۔۔۔“

زہت سڑ بھج تے آہدی تے اونڈیاں ا بجاہ ہی پائی پھلیں
 نازو دے ساس دل تے کافی وانگو لگییاں۔ وقت جوں جوں
 بدلا گیا تے وقت دے تال تال زہت وی بدلی گئی۔ او
 گائون دیاں سنتاں فرحت دیاں پار تال تے نازو دی معصومیت
 کیتے بکھم اکھیں پیرتے اوں شکل وچ نظر پھرتی گئی جیکو اوک ترقی
 آمدن زہت دل تال کیتے ہئے سارے۔ عدے بھل گئی تے
 نازو دی حسین صورت او کیں گولی وانگون نظر ٹ اپن پئی۔
 بل شام او نازو مال تکھن سٹھی وی تھی پئی۔ جیڑھے ویلے
 گائون گھر ولیا تال او صاف صاف لفظاں وچ گائون کوں آکھ

”اے گھر وچ، مچ میں ناہساں یا نازو راہی۔“
 گائون زہت کوں ہر فریقے تال سمجھاؤن دی کوشش کیتی
 پر اونڈی کاوڑ بوڑی ہنہ ورحدی گئی۔ نازو سو بچے دل مال

ڈاڈی کول نہ بہت دے ایں گندے سلوک دی شکایت کہتی تال
 او چپ کر گئی۔ پیو کول دھال ڈتس تال او وی تیکھیاں تکھیاں گالھس
 کرن ٹپ پیا۔

میں وی بھلا کڈے مراں۔ ڈوپا میں وچ مٹھی کہنی۔ میوں کیوں
 آہیں۔ اپنی آپ جانڑو۔ گانن کاوڑ تال آکھیا۔

پیو کول بدلا ڈیکھ تے نازو دا پھل وانگو شکفتہ چہرہ کاوڑ
 شروع تھی گیا۔ او کول سولے فرحت دے کتھاوں وی مٹھی
 گالھ دی امید نہ رہ گئی۔ فرحت۔ نہ بہت کول دل دل سجایا پر نہ بہت
 دے دتیرے دتھ کوئی فرق نہ آیا۔

نہ بہت، گانن دی ساری سٹانی بوئی او کہانی ہک ڈینہہ جھپے
 دے دوران نازو تے فاش کر ڈتی جھپڑی گانن نے نہ بہت کول
 سمجھ دے نازو دے متعلق سٹانی ہئی۔

کراڈی زن دی دھی آ۔ تیدے وچوں تال بو وی کراڈی والی
 آندی لے۔ خیر دار جو اگول تے میڈی کہیں شے کول ہتھ لایو تال
 پر نازو ایں گالھ کول نہ بہت دی کاوڑ سمجھ تے چپ کر گئی۔

او کول بلکا بلکا و ہم ضرور پوندا پر او سمجھ کجھ چھٹرا و ہم وی و ہم
 ہوندا تے ہک ڈینہہ نازو دا ایجو و ہم حقیقت وچ بدل گیا۔ ہونے نہ
 نازو کول زور شور نا کو سا ہا۔ کسے دی تیزی کینے ادنا بہت
 بھاء وانگو بدلا پیا ہا۔ اوہدی ڈاڈی حفاظت دے طور تے مونی ہا میں
 کھل اونے آتے سٹ ڈتی۔ گانن کلم لوں واپس ولیا تال نازو کول
 سٹا ڈیکھ تے سدھا اونے کول گیا۔ نازو کول بلوائیس پر مانی جہاں

از کول چپ راہن دا اشارہ کہتا تے اشارے دچ ڈسائیس جو
 ہالی ایکوں ندرائے حالانکہ نازو جاگدی مایہی ہی۔ مایہ ترگا لھیں کول
 بیٹے تاں اولی دا موضوع نازو ہی۔

° اماں ایس وی بھلا کیوں کراں۔ نازو کول منہ لینداں تاں
 نر بہت ہتھ وچوں ویندی اے تے جے نہت تاں نبھینداں تاں
 نازو رلدی اے۔ ہک پاسے پرتے ڈال ان۔ ڈو بھے پاسے
 مریم دی نشانی نازو اے کوئی سمجھنی آندی جو کپڑے دچاں
 گانٹن ٹھڈا ساہ بھرنیدیاں ہویاں اکیا!

° ہوں ویلے خاتما، اے مصیبت گل پا تو چیا۔ مردی پئی ہی تاں مرٹ
 ڈیوں ہاتے جے چادی آیا ہاویں تاں کہیں ڈیڑھ بلاگوں پلنے ڈیوں
 چیا۔ مائی جنداں دی نفرت ہک دفعہ ول سر جاتا۔ پتہ فی ایکوں
 کیوں خواہ مخواہ اونڈے نال دشمنی تھی گئی مہی۔ شایت اونڈے پرتے
 خیال دل جاگ بیٹے ہن۔ یا اپنی دل والی نو نہہ دا دل رکھن کیتے۔ او
 نازو کینے ذرگی کئی کنارے تے راہندی مہی۔

° اماں اتساں وی ایویں اہدے دے۔ گانٹن ڈیاں اکیں
 ہنجوں تر آئے مریم دی صورت کھیر دے آجھارے واگو اہتے
 لونڈے سامنے آگئی تے پرائیاں یاداں ہک ہک کہتے اونڈے
 ذہن دے سامنے پھرن شروع تھی گیاں۔ مریم تے نازو دیاں یادوں
 حسین تے معصوم یاداں۔ کھلیاں۔ ہنٹیاں یاداں۔ نازو دے حسن
 کیتے ذہن زیادہ حسین تے دلربا یاداں۔ جنہاں کول بھلاوٹن گانٹن
 دے وس دی پکا لھ کیناں مہی۔ او مادیوں پکا لھیں سن تے مو بھجے

دل نال اٹھاتے اپنے کمرے وچ ڈھیر دیر تک ہنچوں دا ہیندا
 رو گیا۔ نازو دیکھے جی تے۔ اوندی گندی قسمت تے ملتے ڈال
 دی کورڈ دل تے تے رو رو تے جیڑھے ویٹے دل کچھ ہلکا تھیس
 نال دل نازو دے کمرے وچ آیا تے نازو ہوں ویلے کھی سستی
 پیٹی ہئی۔ ارام نال اوندے منہ توں کھل دا پانہر ٹائیس۔ ہنچواں نال
 نازو دا رہا نا ایسا پیا ہاتے رو رو تے اونڈیاں اکھیں سچ گیاں
 ہن۔

”کیا مائے نازو! اماں اکھیں نال کھول۔“

گائمن اوندے سر تے پیار نال ہتھ پھریندیاں ہونیاں اکھیا
 پر نازو اکھیں نہ کھولیاں۔ تے ڈول تے تے ہنچوں اکھیں وچوں
 دہہ تے گلہاں تک آئے تے دل ویہانا انہاں کول دی پی گیا۔ محبت
 جوش باریا۔ اے ہنچوں تیرن تے گائمن دے کلبے وچ لگے تے
 بارے کھتی گیاں تے ول گائمن دامنہ نازو دے چٹے گورے
 تھیتے ہاتے اکھیں بدرا دے مینہ وانگو وسدیاں پیاں ہن۔

”اما۔ ابا۔ میں کیا واقعی ہندو دی دھی آں۔“ نازو رونہاں
 ہونیاں گائمن کھنے پھیا۔

”کیناں اماں! ہندو دی اولاد ہوں تھیڑے دھن۔ توں تاں میڈی
 دھی ہیں۔“ گائمن اد کول تسلی ڈتی۔ پر او کول شک پئے گیا
 جو نازو شائیت ساڈیاں کالھیں سٹن گدھن۔

”ڈاڈی ہونی تاں اہدے بیٹھے ہن۔“ نازو ہتھ نال گلہا
 صاف کرنیڈیاں ہونیاں اکھیا جیڑھیاں ہنچواں نال بھرتج گیاں ہن

”از۔ اوتاں۔ انویں آہدی بیسھی ہئی۔ کاوڑ کیسے۔ توں تاں اماں
 میڈی دسی ہیں۔“ گاتنن نازو دیاں پکا لھیں سنن تے وپل گیا۔ نازو
 کوں کھ لیتن ڈویرنس پر نازو دی ہنچ رکن وچ نہ آئی تے نہ آئی
 گاتنن فرحت کوں آندا ٹی کچھ تے باہر آھئی گیا تے او کوں وچختے
 اکھن لگا۔

”بھربانی خدا داناں من۔ نازو کوں کہیں طرح سمجھا۔ ارتاں ہمتاں
 دے وچوں نکلدی ویندی اسے۔ تے ول او کوں نازو دی
 حفاظت دی چھیٹھ کرتے خود بپہر نکل گیا۔

نازو دا بخار تاں بہتا بہتا گیا ہا پر کمزوری مانویں ہئی تے اونویں
 ایں کمزوری کوں فرحت دے پر خلوص پیار بیوں جلدی زور کر دیا۔
 قاذر بخش داپتر اختر بیوں دینے پارھویں پر بھدا ہاتے نازو،
 ڈاھویں دی طالب علم ہئی۔ ڈو ہا میں دے امتحان ہولے ہولے
 نیرے آندے ویندے ہن۔

”اختر! میڈا امتحان سرتے آگے پر ماہدولت“ آکا نین کوں غا
 ان۔ کچھ ہکپ کریں ہا۔“ نازو لپٹے یا قوتی بباں تے لازوال
 سکاہٹ بھندیاں ہونیاں اکھیا۔

”نازو۔ امتحان تاں میڈا وی نیرے آگے۔ پر خیر تھوڑا ہننا وقت
 ڈے ڈیندا اربساں تیکوں۔“ اختر اوندے حسین چہرے تے
 دید ٹکیندیاں ہونیاں آہلا۔

سیچ کہدن جو وقت ہمیشہ ہو جیہاں نی راہندا۔ ڈینہہ رات دے
 تال نال انسان دے سمالات دی ہر لہریے راہندن۔ وقت ہربانی

کہتی تے معصوم نازو جوانی دی حد دچ آگئی۔ جوانی انہیں تاں ہر شہر
 تے طوفان بن تے آندی اے۔ پر نازو دی جوانی تاں قیامت
 ہئی۔ اڈے معصومیت۔ اڈوں شباب دا جو بن۔ چٹا گورا رنگ
 اکھیں مستی کشش کڈا پڑے ہن اتے حیا دے بار کینے پلکاں
 ٹویاں ہونیاں۔ سڈول سنگ مرمر دا بت۔ لمبا۔ لچھا قد۔
 چیل وچ کئی کئی ول۔ زلفاں وچ سو سو کڈھل۔ نازک
 صراحی دار گردن۔ اداستانہ۔ ٹور قیامت۔ گنار کھنڈ نبات
 لب آب حیات۔ نمک باغ بہارتے دیس کوں ولھٹ سلہٹ
 کرن والی۔ قصہ کوتاہ او حسن دا ایہو جیہاں شاہکار ہئی جو
 اونڈے وچرد نال کائنات حسین تے سوہنی نظر دی ہئی۔ ہئی
 چالھ تاں پچھے رہی۔

اختر سبقتی شروع کرن کینے پہلے روز نازو کوں
 ہدایت ڈیندا۔

”کھا لھ سٹ نازو! پڑھائی دے دوران گاہیں کم
 تھیون تے سبقتی دو توجہ زیادہ ہووے سمجھا
 گئی اے ناں۔“

”جیہاں سیں جیا۔ آگئی اے سمجھ۔“
 نازو مسکتے جواب ڈیندی

ڈوں جوانیاں رتے دل باہندیاں تے پڑھیاں پڑھیاں
 دل قصے شروع معنی ویندے۔ سلوٹے تے مزیدار قصے
 محبت کینے بھر پور قصے۔ اہے قصے جیڑھے اکثر ڈوں

جوان دل تنہائی وچ کریندن یا کرٹن دے خواہش مند
 ہوندن تے انہاں قصیاں محبت دا رنگ اختیار کر گئے
 ایہی پاک صاف محبت جیہڑی چہ ہاری وی ہندی اے
 تے لاڈوال وی۔

”نازوا! میں بھی تیکوں پرٹھاوٹ چھوڑ ڈیساں۔“
 اختر کھل تے آہدا۔

”کیوں خیریت تاں ہے۔“

نازوا حیرانی تال پچھدی
 ہ نازوا توں میڈے نال آندی تاں میکیوں اپنے
 آپ وا ہوش نی راہندا۔ پڑھدا کجھ آں۔ خیال
 کہیں پاسے ہوندے۔ لکھدا کجھ آں۔ لکھج کجھ
 ویندے۔ پتہ نی جو توں کیا جادو کر ڈیندیں
 میڈے آتے۔“

اختر جذبات نال بھرے ہوئے الا وچ آہدا۔
 ”ٹیکھ اختر! میکیوں تیڈیاں اے شاعران،

والیاں پکا لھیں چنگیاں نی نگدیاں“

نازوا منہ پھکاتے آہدی۔

”نہوں پڑھیندا تاں میں کیناں آساں پڑھن“
 ”بیچ۔ اوہو۔ نراض پتی کھنڈیں۔ میں تال تیڈے
 نال مذاق کہتی امی نازوا۔“

اختر بیقراری نال آہدا

توں تہ آویں تاں میں بھلا پٹھہ سگداں ۔

تے انہاں دی بکی بکی ہستہ کھڑا منڈول شروع تھی دیندی تے ڈوہیں
دل منج پتر منج تے نول بنول تھی دیندے ۔

جولائی دا مہینہ جو بن تے ہا ۔ ڈوہیں امتحان ڈے تے فارغ تھی
گئے ہن ۔ اختر گھر والیاں کوں مری دی سیردا شوق ڈیوایا ۔ نہت
تاں ہک دفعہ کالج دی پارٹی نال مری دا چکر لائی ہئی ۔ فرحت کوں
شوق ہا جو میں دی مری ڈیکھاں ۔ پہلے تاں تا در بخش انہاں دے اس
ارادے دی مخالفت کیتی تے عذر پیش کیتس ۔ " میں نے کالج کم وینج
رہہ ہوئے ہیں ۔ کلھے کیوں ویسوں ۔ " تے فرحت اختر دی
موجودگی دا حوالہ ڈے تے اوندا غلہ نا قابل قبول بنا ڈتا ۔

" پتر گا بابا ۔ جیویں مناسب سمجھو ۔ " تا در بخش اجازت ڈیے
ڈتی ۔ تاں تیاری زور شور دی شروع تھی گئی ۔

شوق ہووے مری دی سیردا تے نندر بھلا کیڑھے کافر کوں آندی
میں ساگوں ساریاں دی رات پاسے پتر نیندیاں گزری تے سویرے
نہ دے سارے مشن تے پہنچ گئے ۔

نالو خوبصورت جوڑا زیب تن کیتا ۔ منٹن دے کالے برقعے

وچ اور ڈیکھنے والیاں کیسے عجیبی لگی۔ قیامت نیز شباب نانہ کوں نام
 سنبھال سنبھال تے پیاوٹن نغصہ محوہ پیا کر پورا پورا جوانی ساریاں پڑیاں
 دے وچوں آپ کیسے آپ باہر نکلیں دی کوئی شش پئی کسندی ہی تے
 نازو دنیا والیاں دیاں نکھیاں نظراں کیسے بچری بچاندی تے
 سینڈ گلاس دے ڈبے وچ وچ وڑی۔

تے ول

گچاڑی منزل مقصود دو روانہ تھی گئی۔ ہندو ماہ جو مولے ہو لے بھرتیا
 دینا ہاتے منزل جوں نیڑے آندی ونیدی ہی۔ گاڑی رات دے
 اڑھائی بجے راہ پنڈی چٹا ہا۔ ادھے گھنٹے دی منزل ستیں باقی
 رہ گئی ہستی۔ ڈبے وچ منجیل سکوں ہا۔ فرحت - ترہست - بشری تے
 یو نوکس سد رہی۔ اختراں والے مردانے ڈبے وچ ہا۔ نازو ایسی
 سیرٹ تے بیٹھی مری دے حسین موسم تے انہوں دے دکھ نظاریاں
 دے متعلق سوچ سوچ تے خوش بیٹھی تھندی ہی۔ بیٹھیاں بیٹھیاں
 اوکوں ترہی لگی۔ گاڑی دے دکھ نوکوں وی دیر ہی چپ کرتے آہٹی
 تے ہک پڈ بٹری دی صراحی وچوں پانی دا گلاس دینچ بھرے نازو اٹا
 گلاس منہ تار لندی پئی ہی جوئیں اوکوں زور دا دھکا لگا۔ تے ہر
 سیاہ دیا نکرتے وچ لگا۔ لہودی ہک میٹرہ فوڑ کرتے مسک وچوں
 باہر نکرتے۔ ڈبے وچ دھاڑاں تے کوکاں دا راوا پانچ گیا تے نازو
 بے ہوش تھی گئی۔ ذرا دھاڑاں تے اکاں تال کمبڑ پٹے ہی۔
 نیل ایکسپریس دا ڈوہی گاڑی تال ایکسیڈنٹ تھی گیا ہا۔ خودک
 ایکسیڈنٹ۔ جیندے وچ ہزاراں بندے مارے پیٹھے ہزاراں

زخمی تھی گئے۔ اسے حادثہ راولپنڈی کیسے پندرہاں میل پر سے تھیا یا۔ خبر
سنناں دے وقت سارے شہر رتج کھنڈ گئی تے لوک بند دیکتے اون
شروع تھی گئے تے سرکاری ایمبولنسز زخمیاں کوں سرکاری ہسپتال
رج ڈوبن شروع کر پڑتا۔

حادثے کوں ترسجا ڈیہہ گزرن والا ہا۔ سمجھ اپنیاں پھکڑی لاناں
ہسپتال دی پکی عمارت تے سٹینڈا کھڑا ہا۔ ڈیہہ دی پیش کچھ تھولی
بھئی گئی ہئی تے ہکی ہکی ہوا گھلن لگ پئی ہئی۔ واڈ رج کئی زخمی
عورتاں پیاں ہن۔ نرس انہاں دے بستریاں دے نال کھڑ کھڑتے
انہاں دی نصی ڈیڈھی ودی ہئی واڈ رج اصول چپ غریب ہئی اچانک
واڈ دروازہ کھلیاتے ڈاکٹر یوسف رحمانی "آلہ گچی وچ لوکیندا تے
انڈراگیا نرس او کوں آندا ڈیکھ تے اونڈے کول آگئی۔
" ہوش آئس یا کیناں۔ " ڈاکٹر یوسف رحمانی بیڈ نمبر ۱۷

دو اشارہ کیتا۔

"ابن تمیں تاں ہوش کہنسی آیا۔" نرس جواب پڑتا
"ایکو بیڑے ویلے وی ہوش آوے۔ میکوں اطلاع کریں"
ڈاکٹر مردیاں ہونیاں اکھیا۔

"پہوں بہتر جناب۔" نرس تعظیم نال جواب پڑتا تے ول پاپی

جاہ تے آن بیٹھی۔

جو تمیں مرضی نمبر ۱۷ اچلی پکڑتے نرس بھیج تے اونڈے کول آگئی۔
ناز و آن سوئیں بجاہ پڑھی تاں حیران رہ گئی۔ کئی دفوا کھیں بھلیونس تے
غیونس۔ آسوں پاسوں دید بھنوتے ڈیکھن پراونڈا کمزور زمین کچھ ہن

ذبح بھی ہو گیا۔

نرس جلدی جلدی باہر دوں کل گئی تے جیڑھے دیے اندر ولی تاں اکر
یوسف رحمانی اونڈے نال ہاتے او آونڈ سیتی نازو داممانہ کرٹ
لگ پیا۔ نازو جیرانگی نال انہاں دے منہ دو ڈٹھا۔
"میں کیرھی جھاتے آگئی اں۔" نازو اصلوں کمزور آواز
وچ پچھدا۔

"تساں بی بی! ایں ویلے ہسپتال وچ بیوے۔"
ڈاکٹر شفقت نال جواب ڈتا۔

"جی! ہسپتال۔" نازو دیاں حیرت کینے اکھیں پٹج گیاں۔
"گھراونڈ دی کوئی لوڑ کہنی بے معلومی جاہیں سٹ لگی اے۔
انشاء اللہ پیوں جلدی ٹھیک تھی ویسوں۔"
ڈاکٹر اونڈی تسلی کیتے آکھیا۔

"جی۔ جلدی ٹھیک تھی ویساں..... میوں سٹ لگی لے.....
تساں کیا کھڑے آدے دے۔"
نازو جیرانگی نال ڈاکٹر دو ڈٹھا۔

"تاڈی گاڈی دا ڈو جھی گاڈی نال ایکسٹرنٹ تھی گیا ہا۔ تڈا ہو
تساں کون ساں لگ گین۔ گھراونڈ نال جلدی ٹھیک تھی ویسوں۔"
ڈاکٹر آہستہ آہستہ جواب ڈتا۔

"گاڈی دا..... کیرھی گاڈی دا ایکسٹرنٹ تھی گئے..... میں
رضی تھی تھی اں..... میں کیوں زخمی تھی اں..... میوں کیا
تھی گئے..... میڈے سرتے بییاں کیرن پھیاں پئیں....."

نازو و پلیدیاں ہونیاں سر تے ہتھ مارا تے ول کہیں سوچ دھج
غرق تھی گئی۔

ڈاکٹر پریشان نظراں نال نرس دوڑ پٹھتے نرس نہیں دھج گچی ہلائی
جینا مطلب ہا جو ایندا دماغ ٹھیک کہنی۔

”بی بی! تہاڈے والد صاحب داناں کیہے۔“ ڈاکٹر وڈے
اخلاق نال پچھیا۔

”میڈے والد صاحب داناں..... اے..... لے
اہاں داناں ہا..... پتہ نی پڑیکھاں کیا ناں ہا۔“ نازو ذہن
تے زور پڑیندیاں ہونیاں آکھیا۔

”بی بی! تہاڈی جہاہ کیڑھے شہر دھج ہے۔ تہاں کیتھوں سوار
تھے ہا وے۔“ ڈاکٹر ول سوال کیا۔

”اساں..... اساں سوار تھے ہا۔ پتہ نی پڑیکھاں
کیتھوں سوار تھے ہا۔“ نازو لا پڑا ہی نال جواب پڑتا۔
جیویں اوکوں جان دی کہیں شے دادی پتہ نہ ہووے۔ ڈاکٹر اوندی
حالت پڑیکھ تے سمجھ گیا۔ جو عادتھے ہج اے لپٹے ہوش سوار
دنجا بیٹھی اے۔ تے ڈاکٹر کوں اوندے پتے نشان دا کوئی پتہ
نہ لگ سگیا۔

نازو دے زخم ہولے ہولے ٹھیک تھیندے دیندے ہن۔ پر
اوندے ذہن دی یادداشت جوں جوں گھٹری دیندی ہٹی۔ ہک
ذہنہ او مکمل صحت یاب تھی گئی تے زخم چھٹ چھٹا کئے
ہک شام کوں ڈاکٹر اوندے کوں مایا تے آکھن لگیا۔

بی بی! تالیاں صحت یاب سستی گئے وے۔ زخم بھرنے لگے۔
 تہاڑی چھٹی دی پر چلنے تالیاں آج۔ کینے فارغ ہوئے۔
 نازو ہسپتال دی یونیفارم والا بو پھٹا سر تے بٹرنیدی ہوئی تے
 اکھی سٹھی۔

”تالیاں ڈسچارج تھیون ڈے بعد ول کتھال ویسوی بی۔“
 ڈاکٹر سوالیہ نظراں نال نازو دو ڈٹھا۔
 ”میں پتہ نی کتھال ویساں ڈیکھاں...۔ پس جتھال ٹکن دی
 جھاہ بل گئی۔“

نازو دے تالیاں تے دلفریب مسکراہٹ کھنڈ گئی۔ او ددی لاپرواہی
 نال جواب مہٹی دیندی ہی تے اونڈیاں پگالھیں سن تے ڈاکٹر دے
 پیرے دارنگ بدین شروع مہٹی گیا۔ سوچنڈا کھڑا ہا جوہن کیوں
 کراں۔ نوجوان کٹھی چھو کری جنیدا دماغ وی سہی کہنی۔ پتہ نی کپٹے
 دیسی۔ او ہولے ہولے نازو دے تال آیا تے اونڈے سر تے شفقت
 بھڑاں ہتھ پھرنڈیاں ہوتیاں اکھنڈ لگا۔

بی بی! دنیا ڈاڑھی بڑی ہے تے جوان عورت دی تال دنیا
 اتوں وی دشمن ہے۔ کول تہن ایں حالت وچ بھلا کتھے ویسیں
 مناسب تہی سمجھد جو تیکوں بے سہارا چھوڑ ڈیوال میں وی
 کدھی دا پیو ہاں۔ جے رانا نہ ناویں بی بی! تال میکوں
 پیو سمجھ تے میڈے گھ چل رہے میں انشاء اللہ ہمیشہ پیو ہن
 تے تینڈے سر تے ہتھ رکھیاں۔“
 تے نازو حیرانگی نال اونڈے منہ و ماڈن لگ پئی۔

ہوں شام کوں ناز و ہسپتال دے کپڑے بہاتے اونڈے اپنے
 کپڑے جہڑے ہسپتال دی طریقوں دھو بیج پوتنگ تے صاف تھئے نے
 ہن۔ انہاں کوں پاتا۔ ترسی اونڈی گھڑی پرک۔ سونیاں دیاں جگہاں تے سونے
 دی سمندری چھا آئی تے ناز و دے حوالے کر ڈٹوئس پر ڈاکٹر اے
 ساریاں چیزاں گھن تے پرک وچ رکھیاں تے دل او پرک کوٹ دے
 کھیسے وچ رکھ ڈٹوئس۔ تے ناز و اونڈے نال موڑتے چراہد تے
 اوڈے گھرا گئی۔

ڈاکٹر ڈاکٹر کیا ہا۔ یک عظیم الشان سنگھ ہا۔ جو بصورت نکلنے کے پلاٹ
 مہرے چمن۔ تے جو بصورت جوئی وچ چلا اہو ہوا تو ارد۔ کوٹھی دی
 رون تے ودھائی کھڑے ہن۔

موڑ پورچ وچ وچ رکی۔ پہلے ڈاکٹر لٹھا تے دل ناز و کتے موڑ
 دا دروازہ کھولے تے اوڈی باہر آگئی۔ موڑ دا آا سٹ تے ڈاکٹر جھانی
 دی تیرھاں سالہ دہمی کرے۔ جیڑاں باہر نکلی تے اپنے وانہ دے
 نال سوہنی جاہیں چھو کری کوں پڑیکہ تے جیران رہ گئی۔

”روہی! اچ میں تیدی پڑو جی بھین دی گھن آیاں۔ کھن موئھی جو
 تھندی ہاویں۔“ ڈاکٹر کھدیاں ہونیاں ناندو دو اشارہ کتا۔
 ”پہلے انہاں کوں گھن وچ۔ غسل کروا تے حال حوال چچھے

منڈیاں۔“

روہیہ اگوں تے تھنی تے ناز و نال ہتھ دھلایا تے سلام خلیک کر تھس
 ناز و وڑی شائستگی نال مسکرا ندیاں ہونیاں اونڈے سلام دا جواب
 ڈتا۔ دافرہب مسک۔ رخسار دل دے ہلکے ہلکے چکھ۔ دل ناز و بصورت

تے ونیش سیرت کویں ڈیکھ تے روہینہ حیران رہ گئی تے اے پگلاہ
 اوندے ذہن وچ ہر دانگو چم گئی جو اے کہیں اعلیٰ خاندان دی نشانی
 اے۔ ڈاکٹر اندر لنگھ گیا تے روہینہ ناز و کول تال لائے اپنے کرے
 وچ آگئی۔

”تہاڈا اسم گرامی!“ روہینہ کھلایاں ہویاں ناز و کینے پچھیا۔
 ناز و اوندے منہ دو ڈیکھتے چپ کر گئی۔ او بھلا او کول کیا جواب
 پڈندی۔ جیڑھے دیلے یاد وی کجھ کیناں ہس۔

”میں تہاں کینے تہاڈا نام پچھیا ہا۔“ روہینہ ول پچھیا۔
 ”جی میڈا نام!۔۔۔ دراصل میگوں یاد کہنی۔“ ناز و پوی
 تھی تے کھلایاں ہویاں اکھیا۔

”اچھا تہاں چلو غسل کرو۔ میں تہاڈے کیتے کپڑے کڈھ گھناں“
 روہینہ او کول غلخانے دو گھن ویندیاں ہویاں اکھیا۔

ناز و صاف سھرا غسل کیتا۔ کئی ڈیہاں کینے دھاتی کیناں ہی بہت
 میلا گج تھی گیا ہا۔ سرتے سھتے دے زخم چھٹ گئے من بہ دانگ
 انویں صفا نظر دے کھڑے ہن۔ انہاں کول وی صاف کیش باہر
 نکتی تاں ڈاکٹر دی دھی روہینہ اوندے کیتے غلابی ساٹن وی سلوار
 تے بھلا ہویا غلابی زائل دا چولہ تے ہون رنگ دا برھن کڈھی کھڑی
 مٹی۔ اے روہینہ دے اپنے کپڑے ہن جیڑھے اول ناز و کیتے
 پسند کیتے ہن۔

ناز و کپڑے پاتے روہینہ اوندے والاں دا نیش ایل جھوڑا
 بنایا۔ ناز و سنگار میرے بھی فٹے شیتے وچ اپنا سنگار ڈٹھا تاں

خود کئے شرمادون گپ پی نکھریا سو یا غلابی رنگ۔ غلابی سوٹ تال
چھکیا کھڑا ہا۔ جوڑھے ویلے روہینہ او کول گھننے ما کول گئی تاں۔ ڈاکٹر
رحمانی ذال کول اونڈ۔ مے متعلق ڈسینڈا بیٹھا ہا۔

” شریفینتے آچے خاندا ان دی لڑاگی معلوم ہتھیندی اے۔ سوٹ لیکن
نال دباغ بدل گیس۔ پرائیاں کھلے، ہیکل بھلا گئی اے۔ پیا تاں پیا
اے اپنا مال تے جھاہ پتہ وی بھل گئی اے۔ توں ایندے مال چنگیا
سلوک رکھیں۔ امید اے بہوں جلدی ایندا چھتیا جھاہ تے اویسی تے
ایکوں ایندے گھر والیاں کول پچا ڈسیوں۔“

بیم رحمانی نازد کول آندا ڈیکھتے آٹھی کھری۔ اندے سرتے
پیار نال ہتھ پھیرس۔ بگم رحمانی کہیں ویلے اونڈے ملوٹی حسن
کول ڈیرھی تے کہیں ویلے پتے دے منہ دول۔ پر نازد سرشے
کینے تیاز تھی تے کرے دی سجاوٹ تے شو شتابھی ڈیرھی سی۔

آٹھواں باب ختم تھی گیا

ناواں باب

حادثے دی غیر ڈوجھے ڈینہہ عک دے گوشے گوشے وچ کھڑ
 گئی۔ اے حادثہ کوئی معمولی حادثہ تاں نہ ہا جو اخباراں وچ ایندراں
 سرخیاں نہ چھپدیاں۔ تاہم بخشے کپانن دی ایں حادثے دی خبر پڑھ
 تے روندے کپدے راو لپنڈی آئے۔ انہاں کوں تاں پتہ ہا جو جیڑھی
 گاڈی تے اسان بالان بچیاں کوں سوار کر آئے ہا۔ ایکسٹنٹ
 وی ہوں گاڈی دا تھئے۔ انہاں سرکاری ہسپتال دے ساری واڈ پیٹ
 مارے پرسوا اختر دے کوئی نہ ملیا۔ اوہو وی زخمی حالت وچ یک بستے
 تے نیم بے ہوشی دے عالم وچ پایا ہا۔ مردے خانے گئے تاں بے شمار لاشاں
 دے وچوں انہاں کوں فرحت۔ نہ بہت۔ بشری تے پو دیاں لاشاں ہوں
 ایتر مات وچ مل گیاں۔ ایں حادثے نے انہاں دیاں صورتاں دی تبدیل کر
 ڈتیاں ہن۔ انہاں ہسپتال دے ہر واڈ تے ہر کسے وچ نازو کو گویا
 او انہاں کوں نہ مل سکا۔ تک ہارتے لاشاں چینے روندے
 کھاندے انتر کوں مال لالتے گھر آ گئے۔

”الہا لار“ جتھاں ہر ویلے بندیاں دے ٹھٹھے لگے راہندے ہن
 اسلوں اُجربچر گئی۔ جتھوں ہر ویلے ہکارے سنائی ڈیندے ہن او تھاں
 بن ٹھٹھاں ساواں تے ڈنگیاں دا لائنٹر نیدا ہا۔ مالی جنہاں دوات

ڈینہہ رو دیتے جھڑ گئی۔ قاذر بخش دی بس مکھ طبیعت موخجہ منجھاری دا
گھر بن گئی۔ گائمن دا سال تاں اداں کینے دی ایترا۔ اول شوبے
دا پچا دی بھلا کیا ہا۔ سارے داسارا گھر تباہ تھی گیا ہس۔ ذال
پترتے دھی اول کینے ہمیشہ ہمیشہ کیتے پھیر گئے ہن۔

اختر ہولے ہولے صحت یاب تھی گیا تے اداں اپنی موخجہ منجھاری
کوں ختم کرن کیتے ذل کا بج داخلہ گھن گد جلتے ہک ڈینہہ ایم۔ اے
دی پاس کر گد ہس۔ کٹھا گھر کھاوٹن کوں آندا ہا۔ ہر ویلے وی پچپ غریب
کینے او املوں گھیر بیج گیا۔ اپنے آپ کوں مصروف رکھن کیتے اداں
نوکری دی بیج درک شہ صبح کر ڈتی۔ او کوں نوکری کیتے ہر پاسے دیو
دپ در خواستاں بھٹیاں لے ہک ڈینہہ اسلام آباد دی چوں او کوں اترو دیو
دا بڈا آ گیا۔ اختر اترو دیو چوں نیر خوشی زال کامیاب تھی گیا۔ تے
کجھ عرصے دے بعد او کوں راولپنڈی وچ آرام دہ محقول تنخواہ والی
ملازمت وی مل گئی۔ اداں بنگلہ مری روڈ تے ہا۔ اے بنگلہ ترائے پہرے
کے کمرے۔ بک باورچی خانہ۔ ہک سٹور تے بنگلے دے سامنے نیکے جاہیں
چن تے مشمل ہا۔

اختر دے پرائے ملازم رمضان۔ جیکوں او گھروں گدھی آیا ہا۔ سنٹاں
دے وچ سامان سانجھ تے فارغ تھی گیا۔ ان واقف شہر، گھر کینے دود
اختر بھٹولا موخجہ جیہاں نظر دا ہا۔ اپنی این مایوسی کوں ختم کرن کیتے
او باہر سڑک تے نکل آیا۔ بھڑ اپنی سارے ڈینہہ دی ڈیوٹی ڈیوٹاں دے
بعد ہولے ہولے لہندا ورتدا ہا۔ ہر پاسے ہلدی رنگی دھپ کھنڈھی
ہوئی ہئی۔ مودم پہوں اداں اداں نظر دا ہا۔ کالے سوٹ وچ بلوس

آخر فٹ پاتھ تے ہو لے ہو لے ٹہلا ورندا ہا۔ چہرے تے مویں بھاری
 دے باخترات صاف نظر ہر کن تے ایں پئی دھپ وج اوند پر کشش
 مردانہ حسن بیمار بیمار نظر آندا ہا۔ ہوادے جھولے نال وال اڈتے آخری
 متھے تے ان پئے۔ سر کوں جھٹکا ڈے تے والوں کوں پھپھوں تے ہٹائیں
 تے ٹھکارے دی آواز سن تے پھپھوں تے ڈیکھن لگ پیا۔ ڈوں لڑوں
 تے خوبصورت چھوہریں بکے رنگ دے سوٹ پاتے ہونے تے کھلیاں
 آندیاں ہن۔ آخر ٹہلا ٹہلا تے اتھائیں کھڑ گیا۔ جوہیں او چھوہریں
 اوندے اصولوں نیڑے آگیاں۔ غیر ارادی طور تے ہک دفعہ ول نظر یا
 تے انہاں کوں ڈٹھس تاں جیرانی کینے اوندیاں اکھیاں پٹج گیاں۔

”ماڑو۔۔۔“ آخر دے مویں آپوں آپ نکل گیا۔
 ”کوں۔۔۔ توں جیندی ہیں ماڑو۔“ آخر پانگلاں وانگوں
 انہاں دے نیڑے تھندیاں ہوسیاں بتراری نال۔ پیا
 آخر وہی ساری مایوسی لھٹے دے وج غائب تھی گئی۔
 خوشی کینے اوندانہ لال تھی گیا۔ تے اس لھٹے کھن دی خوشی
 اوندے مردانہ حسن کوں پر کشش بنا ڈیا۔

”تساں کیکوں پوانے۔۔۔“
 ماڑو ٹردی ہوئی تے اچانک ترک گئی تے اوندے نال روہنیہ وی
 کھڑ گئی۔

”ماڑو۔۔۔ ماڑوہ میکیوں سچانا کہنوی۔ میں آخر ہاں۔ جیہا۔“

”آخر۔۔۔“

آخر بے میری نال آکھیا۔

”جی۔ آخرتے میڈا اختر۔ معاف کر لے مجھ کو۔ ساڈے
 وچوں نازو نامی کوئی لڑکی کہنی تہا کوں شاییت غلط نہی
 مٹھی اے۔“

نازو کھدیاں ہوسیاں لاپرواہی مال جواب ڈتا۔
 ”مشکلاں ستویاں مشکلاں سے۔“ رومینہ کھدیاں ہوسیاں اکھیا
 ”ہا جے تہا کوں ساڈا نام معلوم کرن دی ضرورت ہے تاں
 اتاں تہا پڑی اے مشکل وی پوری کر سگدے ہی۔ مایدت
 داناں مس رومینہ تے بر خورداری دا اہم گرامی رومینہ ہے۔“
 رومینہ وڈی ادکاری نال پہلے آپ داناں ڈسایا تے بعد وے وج
 نازو دو اشارہ کیش

”یا کوئی ازناد۔۔۔“ رومینہ قدرے جھکریاں ہوسیاں اکھیا
 تے نازو اوندیاں کھلیاں سن تے کھٹن لگ پئی۔ او ہا پرائی کھل جانی
 پھپھانی کھل۔ کھیاں دے دل کش چکھ تے چہرے دی شگفتہ رخصیت
 اختر کوں بھلا کھتاں بھل سگدیاں ہن۔ جہاں سارا بھین رتے کھدیاں
 گزارا ہاتے جوانی دے کچھ پر بہار ڈینہہ وی کھدیاں ہسندیاں کھٹے
 گزارے ہاتے، جیر معی صورت دل دے قیشے تے جم گئی، ہٹی او بھلا
 کیوں بھل سگدی ہٹی او کوں۔

”پل! پل! وی سہی روتی! دیہ پئی تھندی اے، گھرو وی ولے
 یاکیاں۔۔۔“ نازو اختر کوں لاپرواہ نظر اں نال ڈیکھتے رومینہ
 دی باہنہ کینے چھکیندیاں ہوسیاں اکھیا۔

اختر۔ نازو کول چکی طرح سچاٹ گدھا۔ او کوں نازو دی پڑی

تے بیگانے پن نے بہوں کا ڈر لگی اور ہتھ مسلیندا تے اتہاں گوک ویندا

ڈید ہا ریہا۔
 "پر نازو تاں مرگئی اے۔ کیا پتہ اے اوندی شکل وی کوئی
 پئی چھو کری ہووے۔ نازو ہووے ہا تاں میگوں ہر حالت
 زنج سچاں گھنے ہا..... میں ثنائیت بھداں.... ہڈیاں
 سویں بندے سئے۔" اختر دل وچ دلیل کیتی۔
 "پر میڈیاں اکھیں دوکھانی کھا سگدیاں۔ اے واقعہ نازو ہی
 آہے ہتھ تے اوہے پیر۔ نازو موئی کہنی جیندی اے۔"
 اوکوں ڈو جھا خیال آیا۔

آخر کوں خیال توں خیال آندے ایہے تے او اتھائیں خیالاں
 وچ غرق کی جہا تے بخت نہر پاتے کھڑا ریہا۔ خیالات دے لیے
 اوندے ذہن وچ تا بجاہ چائی کھڑے ہن۔ او کوئی پکا فیصلہ نہ کرپا
 سگدا ہا جو جیڑھا بچھ میں ڈنھے او سچ اے یا میڈیاں وہم اے۔
 ڈینہہ لہہ گیا ہاتے بھلیاں روشن تھی گیاں ہن تے آخر کھیے
 نال لگاتے سوچاں وچ غرق ہا۔ ہک عجیب جاہیں بقیاری اوندے
 لہدر پیدا تھی گئی ہی۔ ذہن متواتر خیالاں وی چکی وچ پیدا کھڑا ہا
 "نازو۔ روزینہ۔ نازو۔" اے ڈوہیں نال اوندے ذہن
 وچ گھوڑے وانگو ترپول کھڑے کریندے ہن۔

"کیا روزینہ واقعی روزینہ ہے یا نازو ہے۔ جسے او نازو ہی
 تاں میگوں سچاڑیس کیوں نہ۔ نازو ثنائیت میگوں بھل گئی ہو سی
 پر۔ پر کیا پتہ او نازو نہ وی ہووے۔"

سوچندیاں سوچندیاں اوترا دماغ چکرا اونٹ لگ پیا۔ تے او سر کول
 ہلک جاہیں جنبش ڈے تے گھر دو ٹرپیا۔ اچانک پھول یک ہی
 آئی تے اختر بے مال ولے نکلے جسے صائے رک گئی اوے
 پوں چھوہریا سکھی کینے باہر نکتیاں تے کھلایاں ہونیاں تے گیٹ
 بے اندر نکلے گیاں۔ آہاں کول اندر ویندا ڈیکھ تے اختر کول کجھ نہ
 کجھ تسلی تھی۔ جو اے جیکر نازو بے تاں ایندا پتر کریندیاں دیروی
 کیناں گئی۔

اختر دی ادساری رات بیقراری وچ گذری۔ سمن دی بہوں کشش
 کیتس پر نا کام رہیا۔ تنگساتے بجلی پالیس تے رسالہ پھولن شروع
 کر ڈتس۔ تے رسالہ پڑھدیاں پڑھدیاں اوکوں گھٹی آگئی۔ جاگ
 تھیس تاں فجر دیاں بانگان بلدیاں پیاں بن۔ بلب لورن پلدا کھرا ہا
 تے رسالہ سینے۔ تے کھلیا پیا ہا۔ ساری رات دیاں دلایاں او غلط
 ذہن کول تھکاتے اصولوں بے حسن جیہاں کر ڈتا ہا۔ بت وچ
 بلا ہلکا درد ہس تے جکڑے کینے اکھیں وچ ساڑھیا کھرا ہا۔
 او اٹھیا تے کل شام والے واقعے کول یاد کریندا تے غصہ خانے وچ
 گیا۔ دھاوٹ بے بعد نماز ادا کیتس۔ روحانی تے ذہنی پڑھتیاں کرن
 ختم کرن دا واحد ذریعہ نماز ہی جیکوں پڑھتے او کجھ سکون محسوس
 کریندا ہاتے دعا مانگن دے بعد میر سپاٹے کینے گھر کینے باہر نکل گیا۔
 ہلکا ہلکا اندھارا اجڑن میں کائنات تے مسلط ہا پر سیر دا دل پذیر
 نور ایں اندھارے کول ہولے ہولے سو جھلے وچ تبدیل ویندا کریندا
 اختر دی دید اچانک ڈاکٹر رحمانی دے بگلے دو گئی تے اختر دل

دلیاں وہی غرق کتنی گیا۔
 "نازو۔ اتنے عظیم الشان جنگلے وچ کیوں آسگدی اے"

"رہینے تے روزینہ ڈوہیں بھنیریاں ان یا....."
 "جے اوچھو کری واقعی نازو ہندی تاں میکوں سنچار پس کیوں نہ
 میں۔ میں ثابت بھلا پیاں۔ او نازوئی کوئی پئی اے۔"
 اختر انہاں میں سوچاں دے وچ چہنگا بھلا پنہہ کر گیا۔ پھول
 تے دلیاں ڈاکٹر رحمانی دے جنگلے دے سلسلے اونہ دے تم تو
 بخود رک گئے۔ ریشمی بیکردار پا جلمے تہلکے سا دے رنگ دے
 گاؤن وچ نازو اپنے ہمین وچ پھل تندی ودی کریدی پئی۔ حسن،
 ادا دا بہترین شاہکار۔ نازو دا حسن سا دے رنگ دے گاؤن وچ
 پرے کینے بھلا کھڑا ہا۔ اختر حسرت بھر بظنراں نال اوکوں تاڑ
 تے کھڑا ریا۔ تے ہوتے خیال دل جاگ پئے تے ذہن چرکھی
 وانگوں پھرن ہگ پیا۔

نازو دی دید اچا جیت گیٹ دوپٹی تے او اختر کوں راہ گیر سمجھتے
 ٹھلکی رہی۔ لحظہ کھن دیر کرتے دل گیٹ دو ڈٹھس تاں او انویں
 کھڑا ہا۔ اوزدائے نازو دو ہاتے او بیت بنیا تے اوکوں تاڑی کھڑا ہا۔
 نازو کوں ہک خیال آیا جو میں اندر لگی جلاں۔ پتہ فی او جوان سوہ
 دا میکوں تاڑی کھڑے۔ پر ول سوچیں کیا پتہ او بابے کوں کہیں
 مرضی کیتے گھنٹن آیا ہو دے۔ تے ایں خیال دے آؤن نال او کجھ
 سوچندی ہوتی تے گیٹ دو آگئی۔ بوچھن نال سر کوں کچھیں تے
 اوزدو ڈٹھیاں بغیر اوں کینے پھین گئی۔

”تاں ڈاکٹر صاحب کوں ملنے۔“

”جی۔ جی۔ میں۔۔۔۔۔ میں دراصل تباکوں ڈیرھا کھڑا ہوں۔“

اکثر نازو کوں ڈیکھتے تھوڑا دبل گیا۔

نازو کا ورڈ نال نظراں اچیاں کیتیاں تاں چٹی وائل دے بھرے جئے
پہلے تے چھے پاجاے وچ طوس اختر نال اونڈیاں نظراں ٹکرائیاں
تے نازو یکہ ڈک تھی تے اونڈے مردانہ حسن دی بھک ڈیوے جی ہر سی
سینڈ کپڑیاں دے وچ لہندی شخصیت ہوں پر و تار نظر دی ہئی چا پانک
نازو دے مسھے تے وٹ پیا تے اونڈے پکا کرتے اکھن لگی۔

”تاں کل وی میکوں میڈے خیال وچ کہیں دی ہمشکل سمجھ

سمجھتے بلوایا۔ تے ہن وی تباڈی اوہا حالت ہے۔ لہذا
میں اتنا عرض کر لیاں بہترم! جو میں تباڈی مطلوبہ ہستی نہیں۔

میڈا ناں روز تینہ ہے نہ کہ نازو۔“

”پر میں کیوں کراں نازو! میڈیاں اکھیں دکھانی کھا سگدیاں۔“

میں جیڑھا کجھ ڈٹھے او وچ اے۔ میں لے وی منیداں

جو حالات نے تباکوں نازو کینے روزینہ بنڑن تے مجبور کر ڈتے

پر اتنی سنگدلی وی چگی نی ہوندی نازو! توں باہے۔ چاچے تے

ڈاڈی اماں دا حال تاں چل ڈیکھ جو انہاں دے دے تے اپنا کیا حال

بنڑایا ہوئے۔ گاڈی والے حادثے دے بعد اپنا سارا گھر اچوتے

تباہ تھی گئے۔ اماں۔ نزہت چاچی۔ بشری تے ہوں۔ سارے ماں

گئیں۔ اماں تاں تیدے متعلق وی کجھ بیا سمجھی بیٹھے ہاں۔ پر

لہو کا میں تیکوں ڈٹھے تاں میکوں ایویں معلوم تھیدے جیویں

میکوں فوتی زندگی مل گئی ہو وے۔۔۔ اختر درد بھرے
 لہجے وچ گپا لھیں کر نیا رہیا تے نازو حیرانگی نال اونڈیاں چا لھیں

سنتر دی رہی

”میکوں افسوس اے بہترم! جو تہا ڈاسارا گھراڈ تباہ تھی گئے۔
 میڈے خیال وچ ہوں حادثے تہا ڈے دماغ تے برا اثر سٹے
 تہا ہوں تہا کوں میں نازو نظر نیک پی آل۔ میں پہلے وی بھول
 کیسے تے ہن وی اوہو کجھ اکھیاں جو میں روزینہ ہاں نازو
 نہی۔“ نازو سنجیدگی نال گپا لھ گیتی۔

”پر نازو! اکھیں تہاں درکھانی کھا سیکدیاں۔“ اختر بے بسی

نال اکھیا۔

”کیوں نی کھا سیکدیاں۔ بندے دیاں اکھیں ان نال۔ تے
 اکھیں دا تاں کم وی دوکھا کھاوٹ اے۔“ نازو شان بے نیازی
 نال اختر درد ڈیدھیاں ہونیاں جواب ڈتا۔

اختر دا مسکراہو یا چہرہ لھنڈے دے و سج ول اجر
 گیا۔ اول ہک دفعہ ول اکھیں نوٹ تے دماغ تے زور ڈاتا تے کجھ
 سوچیندیاں ہونیاں نازو دو ڈٹھس بے تاب تے بے چین نظر
 نال کنبدے ہونے دل نال تے یڈ دیاں امیدیاں نال تار تے
 ڈٹھس۔ نازو اوندی اے حالت ڈیدھی رہی۔ اختر دی حالت
 ہوں دیلے قابل رحم ہئی تے اوندے منہ تے مایوسی دے بدل
 ڈیکھ تے نازو کوں اوندی حالت تے تھوڑا بہتا ترس آیا۔ پر
 او ترس چھڑا ترس لا۔ جیڑھا حقیقت کینے اصلوں دا ندا لا۔

"دل نشایت میں بھلا ہوسال —" اختر موندھ منجھاری
 دج اکھیا تے گھر دوڑ پیا۔ دل دھاڑ دھاڑ کرتے اکھن بگ پیا۔
 " اختر بھولانہ بن۔ اے مازو پوی روز پنی —" پر
 اختر اپنے دل دی پکار کوں اپنا وہم سمجھتے چپ کر گیا۔
 نازو او کوں گیت تک ویندا ڈیدھی رہی تے جیڑھے زینے
 اختر گیت کینے اندر ٹپ گیا تاں نازو والاں کوں تھامس اداں
 جھکا مارتے پچھو تے دل آئی۔
 " ہوں وڈا آگئے نازو دا دیوانہ —" نازو آپ موہانہ
 اکھیا۔

" روزی باجی! اچ سویرے سویرے کیندے نال کالھیں
 پیاں تھندیاں ہن —" روپینہ نازو دے مونڈھتے ہتھ
 رکھندیاں ہوسیاں اول کینے چھپیا۔
 " او ہو کل والا پاگل ہ۔ اچ دل سویرے نال متھے بگ
 گئے۔ کالھیں تاں اینویں کریندے جیویں کوئی مسکھ ہووے
 تے عاداتاں ماشاء اللہ —" نازو اپنی کالھ ادھوری چھوڑ
 تے کھلن بگ پنی تے ڈوہیں بھینڈاں کھلداں ہوسیاں تے اندر
 وڑ گیاں۔

جڈن دی نازو آں گھر وچ آئی ہسی وڈی سکھ دی زندگی ہسی
 گزرنیدی ہسی۔ اول اچ بگ اے وی نہ سوچیا ہ جو میں کون
 آل نہ کھوں آئی آں۔؟ میڈا مایو کون اے تے اے ڈاکٹر پیڈا
 کیا لگے۔ روپینہ دی سنگت تے ڈاکٹر رحمانی دے محبت بھرے

خلوص او کول اے گا لھیں سوچن ڈا کڈ اپن موقع وی نہ ڈتا
 ہا۔ پر سن اختر دیاں گالھیں ازل کول اپنے متعلق سوچن ڈتے مجبور
 کر ڈتا ہا۔ حرمیں کون آل تے جبرٹھے ویلے دباغ کجھ نہ ڈسائیں
 تاں اول ایس دلیل کول وی چھوڑ ڈتا۔ کڈ اپن کڈ اپن اہان
 دا آپت وچ ٹکرا دی تھی ویندا تا ڈوہیں کہبتے دے منہ دو
 ڈیکھن ڈے بعد چپ چاپ کہبتے دے نالوں لنگھ ویندے۔
 "کذا حسین زوجہ ان اے۔" نازو کول کہیں کہیں ویلے خیال

آندا۔

"کہیں آپے گھرنے دا معلوم تھیندے۔۔۔۔۔ پتہ نی اے
 کہیں غلطی وچ مبتلا ہے یا۔۔۔۔۔ یا میڈے نال محبت تھی گئی
 اس۔۔۔۔۔" نازو کول ڈھیر ڈیاں دے بعد اسے کوپرکٹ
 خیال آیا۔ جیہ اوندے دل دے مارے مار ہلا ڈتے تے انہاں
 بارال دی بھنگا روچوں لفظ "محبت" اوکوں صنفی مشربین لگ پیا
 ماکھی کینے وی مٹھا لفظ "محبت" پہلے دفعہ اوندے لاپرواہ ذہن
 وچ آیا ہا۔ کتنی لذت ہئی اول لفظ وچ کڈا سرور ہاتے کتنی
 مٹھاج ہئی اوندی ایس دلیل وچ۔ نازو ایس رنگین لفظ کول
 بے خیالی دے عالم وچ دہر نیڈی رہی تے دل اسے دلیل
 اوندی ہمیشہ دی دلیل بن گئی۔

اختر دا خیال جبرٹھا اوندے کیتے وبال جان بن گیا ہا۔ اس
 بولے بولے رنگ وچوں رنگ ویندا کڈھیندا ہاتے اوندے
 لات ڈیہتے ہیں حسین خیال وچ گزرن لگ پئے۔ اختر دا چٹا گورا

رنگ۔ پَر و تار چہرہ ول دل اوندے تخمیل دپح اڈتے اُن پوندا
 اوڈا اچا لبا تدا، موٹا تازہ جسم تے موٹیاں موٹیاں روشن اکھیں
 بازو دیاں اکھیں دے سامنے پھر دے راہندے ساو کہیں کہیں
 ویلے اے وی سوچندی جو میں اختر دے متعلق کیوں سوچندی
 اں پر اوے رنگیں خیال اوندی ای سوچ کوں ہضم کر ویندے
 دل اختر دا وی دفتر و سچ نہ لگدا۔ ابا سی توں ابا سی تے دلیل
 ڈن دلیل آمدی راہندی کم کوئی کریندا خیال نازو دو ہوندا۔

”کتنی بدل گئی اے نازو پہلے کینے۔“ اوں کرسی دی ٹیک
 تے سر رکھیندیاں ہونیاں سوچیا۔ کیوں جو اسال محبت بھریا
 وقت گزریندے آندے سے لے سے۔“ دیلاں ہولے ہولے اختر
 کوں دلہیٹ کریندیاں گیاں۔ اختر کوں مادی کیتی ہوئی او کالھ
 یاد آگئی جڈن اوں اکھیا ہا

”اختر۔ تازو تاں تیڈی نکلے لادی منگیندی اے۔“
 پڑھیندیاں پڑھیندیاں جیڑھے ویلے او خادی داناں گھن تے
 نازو کوں چڑھ وینا تاں اوندا منہ شرم کینے لال کھیا ویندا تے او
 کتاباں اتھا میں چھوڑتے بھیج ویندی۔ مری دی تیاری کینے ہک
 لات ہلے اختر تے نازو رے بہتے طعیر دیر تک پکھیں کریندے
 رہ گئے تے مری وچ اپنیاں ملاقاتاں دے وندے وے لے کیندے
 رہ گئے ہٹھ

”نازو مریہ جل تے میکوں کھل تاں کیتا جلسیں۔“
 اختر ویندیاں واری اوندے ہتھ کوں زور نال گھنیدیاں ہونیاں

رنگ۔ پَر و تار چہرہ ول دل اوندے تخمیل دپح آڈتے اُن پوندا
 اوڈا اچا لبا تدا، موٹا نازہ جسم تے موٹیاں موٹیاں روشن اکھیں
 بازو دیاں اکھیں دے سامنے پھر دے راہندے ساو کہیں کہیں
 ویلے اے وی سوچندی جو میں اختر دے متعلق کیوں سوچندی
 اں پر اوے رنگیں خیال اوندی ای سوچ کوں ہضم کر ویندے
 دل اختر دا وی دفتر و سچ نہ لگدا۔ آبا سی توں آبا سی تے دلیل
 ڈن دلیل آمدی راہندی کم کوئی کریندا خیال نازو دو ہوندا۔

“کتھنی بدل گئی اے نازو پہلے کینے۔“ اوں کرسی دی ٹیک
 تے سر رکھیندیاں ہونیاں سوچیا۔ کیوں جو اسال محبت بھریا
 وقت گزریندے آندے سے لے سے۔“ دیلاں ہولے ہولے اختر
 کوں دلہیٹ کریندیاں گیاں۔ اختر کوں مادی کیتی ہوئی او کالھ
 یاد آگئی جڈن اوں اکھیا ہا

“اختر۔ نازو تاں تیڈی نکلے لادی منگیندی اے۔“
 پڑھیندیاں پڑھیندیاں جیڑھے ویلے او خادی داناں گھن تے
 نازو کوں چڑھ وینا تاں او ندامنہ شرم کینے لال کھیا ویندا تے او
 کتاباں اتھا میں چھوڑتے بھج ویندی۔ مری دی تیاری کینے ہک
 لات ہلے اختر تے نازو رے بہتے طعیر دیر تک پکھیں کریندے
 رہ گئے تے مری وچ اپنیاں ملاقاتاں دے وندے وے لے کیندے
 رہ گئے ہٹھ

“نازو مری جھل تے میکوں کھل تاں کیتا جلسیں۔“
 اختر ویندیاں واری اوندے ہتھ کوں زور نال گھنیدیاں ہونیاں

اول کینے پچھیا ہاتے نازد درد کینے ڈنگی ٹیڈی تھندی ہے ہے
 کرندی تے "وڈا ہک ایں" آکھتے بچھ گئی ہی۔
 "چھٹی دا وقت تھی گئے حضور! — چیرا سی اختر دے
 نیڑے آنڈیاں ہوتیاں اکھیا۔

"اچھا چھٹی دا وقت وی تھی گئے۔" اختر پھر کی بھرنڈیاں
 ہوتیاں چیرا سی کینے پچھتے ول گھڑی دو ڈیدھا ہویاتے اٹھی
 کھڑاتے اپنا کالا بیگ چاتے دفتر کینے باہر نکل آیا۔
 اختر دا گھر دفتر کینے مسیٹں ادھ میل پرے ہا او اے پنڈھ
 اکثر ٹیکسی تے یا پیدل کر نیدا ہا۔ ڈینہ بے ڈوں و حدے پئے ہن
 گرمی زورال تے ہی۔ اختر کچھ دیر تال ٹیکسی دی انتظار گیتی پر نا امید
 تھی تے ہراں پڑ پیا۔ دھپ دے تا کینے او قدم زری چوکھے جاتی
 آندا ہا۔ ہک گرمی ڈو جھا جس۔ اختر دی قمیض پگھر کینے جھباروں
 تھی آنڈی ہی۔ کھیسے وچوں چٹا رد مال کڈھٹے سرتے کھیسے
 عینک دے خیشے صاف کرتے انھیں کوں کجیس تے قداماں دی نثار
 کچھ چوکھی کر ڈٹس۔ جو تیں پچھوں ہک ٹیکسی آئی تے اوندے مال آتے
 رگ گئی۔

"صاحب! ڈرائیور ٹیکسی دا پچھلا دروازہ کھولیندیاں ہوتیاں اختر
 کوں اندر باہن دا اشارہ کیتا۔
 "بس بھئی! گھر نیڑے آگئے۔" اختر ٹیکسی دو ڈٹھیاں
 بغیر جواب ڈٹانے ول ٹرن کیتے قدم جالتس۔
 "حضور! بلیم صاحب دا حکم اے۔" ڈرائیور ادب مال اکھیا

”جی..... بلگم صاحبہ؟“ اختر دی نظر یکدم ٹٹکی دوج
بھیٹی ہوئی نازوتے بیٹی۔

”میاں! بلگم صاحبہ ساڈے نال کجھ تراض ان۔ مناسب نہی سمجھا
جو انباں دے نال بہتے گھر و نجاں۔“ اختر نازو کول کاٹی اکھ
نال ڈیکھتے کھل دیاں ہوتیاں آکھیا۔

”چھوڑو صاحب! نئے مسکے جھیرے جھٹے ماں عموماً گھراں دوج
تھیندے راہندن۔ جے بندہ انا نہیں جھیریاں جھٹیاں دوج ردھا
راہے تاں از دو اجی زندگی بے مزہ بن ویندی اے۔“ ڈرائیور
نصیحت دے سانداز دوج پکالھ کہتی۔

”اچا یار توں اُپدی تاں تیدا آکھیا من گھنداں۔“ اختر
نازو دے نال باہندیاں ہوتیاں اکھیا۔
ڈرائیور دروازہ بند کرتے اپنی سیٹ تے آن بیٹھانے ٹٹکیسی
ہک جھٹکے نال پل پئی۔

نازو دراصل کہیں ضروری کم دے سبب بزار گئی ہئی۔ والیسی تے
اختر اوکول دھپتے ڈرنا نظر آیا تاں پتہ نہیں ازراہ سہر دی
یا کہیں مے خیال دے تحت اول ڈرائیور کول ٹٹکیسی روکتے اختر
کول چرٹاؤٹ دا حکم ڈرتا۔ او اکھن کول اکھ بیٹھی ہئی۔ پر شرم کینے
اوندا برا حال ہا۔ چہرے دا رنگ عین سرخ تھی گیا ہا۔

”کیا پتہ اے جو ان میڈے متعلق کیا خیال کریندا ہوسی۔“
نازو کول اچانک خیال آیا۔

اختر اوندے اصلوں نیڑے آیا بیٹھا ہا۔ کپڑے نال کپڑا لپکتے نازو

دے معصوم جذبات وچ ارجح گئی۔ زندگی وچ پہلے دفعہ کہیں
 غیر مرد دے نال اتنی نیرے تھی تے مٹھی مٹھی۔ بت سبھی وانگوں
 یگ پنا۔ اکھیں دے اگیں ترورے آگئے۔ اوکوں ٹیکسی دے نال
 نال سارا جہاں بھوندا ہویا نظریا۔ ڈرائیور دیاں پگھلیاں اجنڈنیں
 کتاں وچ زالاں لائی کھریاں ہن۔ دل دی دھڑکن ہولے ہولے
 ٹیکسی تعیندی گئی تے ہاں اوہا توہلاں تھیون یگ پنا۔ ہک دفعہ
 چوری اکھ نال اختر دو ڈٹھس پر اوکوں آپ دو عجیب انداز وچ تنڑی
 ڈیکھ تے جلدی جلدی منہ پھیرئیں پاتے درمی کینے باہر ڈیکھن
 یگ پنا۔ ول پتہ نی کیا خیال آئیں جو چھت دو تنڑی تنڑی
 تے ول اختر دو ڈٹھس۔ اختر دے چہرے تے پرسکون مسک
 ای۔ نظراں نال نظراں ملیاں۔ دل دل کوں سلام کیتا تے چاریاں
 نظراں ول جدا تھی گیا۔

ٹیکسی رکی تاں پہلے اختر لھاتے نازو دے ہن کینے پہلے ٹیکسی دا
 کرایہ ادا کر ڈٹھس نازو لھتی تاں ٹیکسی گئی پنا۔
 "شکرے اس روزینہ۔" اختر کھل دیاں ہویاں نازو دا
 شکرے ادا کیتا۔

"ایندے وچ شکرے دی بھلا کیرھی کاکھ اے۔" نازو
 پرس کھولیندیاں ہویاں اکھیا۔ "اے کرایہ۔" نازو تیخ دانٹ
 اختر دو دھیندیا ہویاں اکھیا۔

"جی! کرایہ۔ کہاں کرایہ۔" اختر جیرانی نال پچھیا
 "ٹیکسی دا۔" نازو سر جھکا کرتے جواب ڈتا۔

”کیا مطلب ہے“ اختر وول پچھیا۔

”مطلب کیا۔ پس ٹھیکسی دا کرایہ جیڑ جاتساں ادا کیجئے او میں کینے
گھن گھنوں۔“ نازو قدرے پھکی پئے گئی۔ او اپنی ایں بے تگی
مچالہ تے پھکت محوس کھڑی کریندی ہئی۔

”ساں کلہے بگم صاحبہ! ٹھیکسی دا بے تہاں کرایہ ادا کرنا ہاتاں
ٹھیکسی کوں ادا کروا۔ میں کوئی۔“ اختر گالہ اذ صوری چھوڑتے
سکیا۔۔۔ ”بندے کوں اتنا کینہ وری نی ہونا چاہیدا۔“
اختر گالہ مکالت تے گھر دوڑ پائے نازو تھکے تھکے قدم چنیدی ہوئی
تے گھر آگئی۔ نازو دی حالت ہوں ویلے پا پھلاں والی ہئی۔ او کوں
اپنی ایں غلطی تے ول کاڑ پئی لگدی ہئی۔ جو او کوں اپنے نال
کیوں بلہائے تے اہاں لڑھکیاں دے وج او کوں ندر آگئی۔

”شہزادی! اتنی دیر نہ لانی کر۔ میں نال پھٹیاں بیٹھیاں تھک وینڈاں
تیکوں پتہ کہنی شہزادی جو انتظار کتنی وڈی مصیبت داناں ہے۔“
شہزادے شہزادی کوں اپنے نال پہنڈیاں ہوئیاں آکھیا۔

”کیا کراں جویں۔ مجبور جواں۔“ شہزادی اپنی سوہنی تے من
مرہنی صورت کوں سوگوار بٹرنڈیاں ہوئیاں سر جھکاتے جواب ڈیتا
”توں انہاں مجوریاں کوں اپنے رستے کینے ہٹا کیوں نہویں ڈیندی
شہزادی۔“ شہزادے ادنیال اکیں وج تنڑنڈیاں ہوئیاں
اول کینے پچھیا۔

”انہاں مجوریاں کوں اپنے رستے کینے ہٹاؤں دی کہ مجبور
اے۔“

شہزادے! مڈی نازک جذائیں قابل کہنی جو اتنی وڈیاں مجبوریاں وا
"مقابلہ کر چکے۔" غلگین آواز وچ شہزادی جواب ڈنا۔

"ہاں ایندا مطلب اے توں اپنیاں مجبوریاں وچ پھس تے میوں
تاں بھل ویسیں ناں شہزادی!۔" شہزادے پیارناں ادنا
منہ آتوں تے کریندا ہونیاں اکھیا۔

"نہ۔ نہ۔ نہ۔ ایں نہ آکھ شہزادے۔ توں تاں میڈا پہلا
پیار ایں تے اپنے پہلے پیار کوں دی بندہ بھلا کیداہیں بھل سگدے
توں تاں میڈی زندگی میں شہزادے۔ تیدے بغیر میں بھلا کیوں جی
سگدی آں۔" شہزادی دے نیشے پنناں وچوں ڈول ہنوں نکھتے تے
شہزادے دی بھولی وچ آن پئے۔

"میڈے اے ہنوں گواہ ان شہزادے تے توں انہاں کینے پچھ
ڈیکھ جو میڈی زندگی کتنی بے چین۔ تے بیقرار پی گدردی اے۔"
"شہزادی۔" شہزادے اوں کوں چھک تے سینے نال لیندیاں
ہونیاں اکھیا۔

بجلی جلی۔ بدل گجیا۔ ہوا دا ٹھڈا جھولا آیا تے موسم رنگین بن گیا
"شہزادے کتنا سوہنا موسم ہے۔ دل کریندے جو آپاں
ساری عمر ایویں رلے پیٹھیاں گزار ڈیوں۔"
شہزادی اپنا سر اونٹے سینے نال رگڑیندیاں ہویاں مچل تے
اکھیا۔

دنیا تے محبت دے سارے دواڑے انہاں کیتے کھل گئے ہن
محبت بھریاں پکھلیں کریندیاں کریندیاں وقت ویہا گیا۔

” اچھا شہزادے! میں کین ویندی آں۔ دیر تھی گئی اے۔ کل ول
 اتھائیں ملیں نال۔“ شہزادی اٹھیاں ہونیاں اول کینے بچھیا۔
 ” حکم میں دا ہووے تے میں نہ آواں اے وی بھلا تھی سگدے۔“
 شہزادے تعظیم نال سر جھکاتے جواب ڈتا۔ تے ول شہزادی گئی پی
 اہاک نور دا بدل گجیا۔ بجلی لنگی تے اوز لال لال سعد شہزادے
 تے ڈٹھا۔ شہزادی پھرتے ڈٹھاتاں شہزادہ سٹرا پیا ہاتے اے
 خورناک حادثہ ڈیکھ تے شہزادی وے سوہوں چیک نکل گئی۔
 ” شہزادے۔ شہزادے۔“

” روزی۔ روزی باجی۔ کیا لھی گئے تہا کوں۔ کوئی خواب تاں نہرے
 پے ڈیدھے۔“ روہینہ، نازو کوں پلنگ تے اٹھاتے بلہندیاں ہونیاں
 اول کینے جلدی وچ بچھیا

” جی۔۔۔ خواب۔۔۔ تہا میں خواب پئی ڈیدھی سم۔“
 نازو بوہن دے پاندال اپنا منہ پونچھندیاں ہونیاں جواب ڈتا
 جیرا پگھر کینے ترما کھڑا ہا۔ ساہ تکھا تکھا پیا چلدا ہس تے ہاں
 کوں وی ہمتکار لگیا بیٹھا ہا۔

” باجی! تہاں میڈے خیال وچ کوئی ڈراکلا خواب ڈٹھے۔“
 نازو کینے بچھیا۔ ” کم از کم جی تاں ہاتے سہو ہا۔ بندہ جتی
 پاتے سمے تاں گندے خواب تاں ضرور آندن۔“ اول اوندی
 جتی بلہندیاں ہونیاں آکھیا۔

نازو دی طبیعت اول کہاں توہلاں ہی۔ اول ڈردیاں ڈردیاں
 آسوں پاسوں ڈٹھا۔ اکھیں کوں ملیس تے توبہ توبہ کرتے اٹھی کھڑی

”باجی! اے شہزادہ کون ہا۔ جیکوں تہاں ہنگلاں پئے مریندے

ہاوے۔“

روہینہ کھلیاں ہوتیاں نازو کینے پھپھا۔

نازو شرمسار نظراں مال او ندو ڈٹھا۔ ہوں ویلے او اپنے آپ
کوں ایجھا ملزم تصور کھڑی کریندی ہئی۔ بیڑھا چوری کریندیاں ہونیاں
موتھے نئے پکڑیا گیا ہووے۔

”خواب ہا۔ میکوں تہاں یاد کہنی۔ پتہ نی کیا پئی ڈیڈھی ہم۔“
نازو جلدی جلدی جواب ڈٹاتے اپنی شرمندگی لکاؤن کیتے کرے کینے
باہر نکل گئی۔

”سچ آہدی ہئی مس حاکم! لڑکی جوان تھی۔ منجے تاں ادا کتر خواہاں
دے وچ شہزادیاں مال ملا تا تاں کریندی راہندی اے۔ دل آہدی
روزی باجی وی کہیں شہزادے مال ملاقات کریندیاں ہونیاں و پھل

پئی اے۔“

روہینہ آپ موہانی پکا کھ کیتی تے کھلی ہوئی نئے نازو دے پھپھوں
باہر نکل گئی۔

ناوات باب ختم :-

ڈاہوال باب

نارو خواب نہ ڈٹھا کوئی مصیبت نکل گھن گدھی رہتی۔ خواب وی
انسانی زندگی کوں خراب تھوار کرین دی وڈی جہالت رکھیندن۔ بندہ
کہا پس کہ پڑا میں ایجھے خواب وی ڈیدھے ناں جیڑھے اونڈے سکون تے
آرام کوں یکم تباہ کر ڈیندن۔

آٹھیاں پابندیاں، سمڈیاں جاگدیاں، نازو کوں اختر دے
خیال ہن۔ اونڈے خواہیاں دآ حسین شہزادہ اختر، اونڈے دل وچ چگی
طرح گھر کر گیا ہا۔ نارو بولے بولے ایجھے مقام تے آنڈی ویندی سٹی جھٹول
واپس وٹن اونڈی طاقت کینے باہر ہا۔ ہر وقت دیاں آساں اُپاسیاں تے
بچیراں محبت دیاں نشانیاں نہ ہن تال پیا گیا ہا۔ ہن او سنگار میز دے
سامنے پابندی سٹی تاں شینے وچ اچھے وجود دے نال اختر نا وجود
وی محسوس کریندی۔ اختر دے ہتھاں داسر وچ چڑھا اول خواہیچ
محسوس کیتا ہا۔ او نیال بن تے اونڈے وجود کوں کجھ دیر کیتے بے حس
کر ڈیندا تے کتنی دیر او دم بے خود تھئی تے شینے وچ اپنی حسین صورت
کوں معنی خیز نظراں نال ڈیدھی راہندی۔ اپنے تے اختر دے سخن دا
تقابلہ دل دل وچ کریندی تے کجھ سوچا تے شرم کیتے لال تھی ویندی
تول ادا کیں جھکاتے شینے کینے بہت ویندی
!ینہ ڈھیر گزر گئے ہن۔ اختر تے نارو دل ہسپے کوں نہ

ڈیچے سنے ہن۔ بازو پک دفعہ چھڑا برائے سے وچوں کھڑے نے سڑک توں
 او گوں بنگھدا ڈٹھا۔ ہوں ویے اوندا دل جیرا کھجھ سوچ سوچ
 خوش کھرا تھیندا ہا۔ او اختر دے حسین خیال ہن۔
 جیرے ڈینہہ اختر نازد مال کیسی وجی ہستے گھرایا ہاتاں اول
 ڈینہہ کیئے اوندے دل وجی کئی کئی دوسواں جاگپ پئے۔
 "ڈیکھاں روزینہ میکوں کیسی تے کیوں چڑھایا۔ شامیت میٹھے
 مال بخت تھی گئی اس۔"

اختر اے دلیل سوچی تاں خوشی کیئے اوندا دل پھڑکن ٹپ پیا ہا
 نازو داسٹھا امٹھا نازک اللہ اوندے کتاں وجی انویں زونگا کھڑا ہا
 تے اوندے اللہ دی شیرنی وجی مست تھی تے سرور کیئے اکھیں ٹوہرا
 گیا۔

"اختر میاں!۔۔۔" اوندے نوکر رمضان۔ آرام مال او کوں سیڑیا
 "روٹی تاں کھا گھنویں۔۔۔" تے اختر اٹھتی تے ڈٹھے ڈٹھے ہاں
 نہ روٹی کھا دن پہر گیا۔

"بہنوں دی طبیعت تاں خراب تی۔۔۔" رمضان اختر کوں ڈھلا ڈیکھ
 تے اول لینے چھپیا۔

"دراصل یار۔ گرمی کیئے طبیعت ذری بور تھی ودی اے۔"

آخر بے روعا گراں بھیندیاں بوئیاں اکھیا

اجکل اختر دا ذہنی کم کجھ وودھ گیا ہا۔ میر تفریح دی فرصت دی
 ذہنی گھٹ بلدی ہئی۔ کہیں کہیں ویٹے شام کوں او نازد کوں ڈیکھن
 کیئے گھروں نکلدا ہا۔ پر نازد ہ نشر دی تے اوندا بہتر ذری ہوت۔ ہیکے

دو صدی گئی۔

رات شب برات ہٹی تے ایں مقدس رات کول او کول گھروالے
ڈاڈھے یاد کٹھے پھرتے ڈاڈھی دے بعد ماتے بسین وی ڈی
اگپوش تے اونویاں اکھیں دے کنارے منجوال کینے یس کینے
اچانک کہیں الٹ واقعہ جاہیں بندے کول انڈا ڈیکھتے او اسی
بیٹھا تے اکھیں کول پونجھن لگ گیا۔

”سلام صاحب —“ اٹ سوہیں شخص سلام ان کیتا
”وعلیکم السلام —“ اختر اول جوال دے سلام دا جواب دتا
تے حیرانی نال اونسے ہتھال وچ جوی ہوئی تریں نوں ڈیکھن
لگ گیا۔ جینے وچ ڈول ڈھا کوئی پنے ہن۔

”کیویں آئیں میاں! اے سامان کیہاں ہے۔“ اختر پچھیا۔
”میں ڈاکٹر صاحب دے گھروں آیاں تے انہاں تہاڈے
کیتے اے عید بھیجی اے۔“ ڈاکٹر دے نوکر تریں میز تے دکھنیریا
ہونیاں اکھیا

”کیرھے ڈاکٹر صاحب! اختر حیرانگی نال اونڈو ڈیکھا۔
”اے سیں! نال دے بھلے والے۔“ ڈاکٹر دے نوکر نال
والے بھلے دو اشارہ کیتا۔

”ادبو! اچھا اچھا۔ آگئی اے سمجھ۔“ اختر کجھ سوچ تے اکھیا
تے نوکر کول ہل مارنیں تے تھوڑے دیر دے بعد رمضان ڈھا کوں
دڈاتے واپس آگیا۔

”میڈی طرفوں انہاں داہوں ہوں شکرہ ادا کر ڈیوا ہے۔“

آخر انہاں دے نوکر کوں اکھیتے او "ہوں چنگا میں۔"
اکہتے گیا پیا۔

"آخر میاں! اے کاغذ چادراں والے ڈھا کوں دیوں نکتے۔
ہیلے تاں میں رکوں سٹینڈا پیا ہم۔ پر دل خیال آئے جو تہا کوں وی
ڈیکھا والی جا۔ پتہ نی ڈیکھاں کیاں کاغذ اے۔"

رمضان گھیرناں ترما کاغذ آخر دے ہتھ وچ ڈے تے پھپھوں
تے ول گیا۔ کاغذ کوں ڈیکھتے آخر دی سو بھی مانی طبیعت پھلاں اگل
بلکن لگ بی۔ اول دھر اکہے ہوسے دل مال ویٹھے ہونے کاغذ
کوں کھویاتے اونڈیاں نظراں تکھے تکھے کاغذ تے بھجن لگ پیاں۔
اجنبی محبوب! کوئی ڈیکھ پیش نہ آوی۔!!

محبت سلام مئی آدی اے!
خط لکھن دی گستاخی کرنیدی پئی آں۔ جان بچھتے کینا لے وی
دل دے ہتھوں مجبور تھی تے سمجھ نی آندی جو تہا کوں کیا لکھاں سوچنیا
کچھ آں خیال کھائیں وینچ پوندے۔

پتہ نی تسال میڈے متعلق کیا سوچیندے ہوسو۔ پر میں اتنی گڑبگڑ
مرد کرسیاں جو میکوں دل دے ہتھوں مجبور تھی ہوں لڑکی کینے
زیادہ کچھ نہ سمجھائے۔ دل مجبور کیتے تاں بے دس تھی تے جیڑھا کچھ
ذہن اجازت ڈیندا ہے لکھدی پئی آں۔ تہا کوں گیا لکھساں۔ ایندا
پتہ میکوں کہنی۔ تہا کوں کیوں پئی لکھدی آں۔ لے وی میڈی سوچ
سمجھ کینے باہر ہے۔ میں تاں بس اتنا جانرادی آں جو ہک دکھن تصویر
تخیل وینچ ظاہر تھیندی اے تے میکوں دنیا جان دا ہوش نی راہندا

ہک خوشی ہندی اے۔ ہک سرند ہوندے جیڑا میڈے انگ انگ
 دج راج بریندے تے دل پتہ ہینے، میڈا دل بھلا کیا آدے
 — آزل ہوں۔ میں نی ڈسندی خود بچھ گھتو یا اپنے دل کینے
 پچھ گھنو۔ کاش! انسان کوں اللہ سینس دل دے راز جانن دی
 طاقت وی ڈیندا تاں اچ میگوں اتنی بقراری داسا مٹانہ کرنا پڑا
 پتہ نی اے بے چنیاں تے بقراریاں کتھوں میگوں چنیر گئیں۔

جواب سوچ تے ڈیو اے

اچھا ہن اجازت،

ڈھیر ڈھیر سلام تے!

پھڑی تہا ڈی

روزینہ رحمانی

ناز و داخطا ختر کیتے خوشی دا پیغام بن آیا ہا۔ جیکوں او پڑھ
 تے حقیقی خوشی محسوس پھیٹا کریندا ہا۔ اکھیں دی چمک پہلے کینے ودھ
 گئی ہئی۔ چہرہ خوشی کینے لال تھی گیا ہا تے کنٹریر ہوئی وی ہن پڑھی
 شروع تھی گیاں۔ عجیب حالت ہئی ہوں ویلے ختر وی کئی دفعہ خط
 کول پڑھ تے بند کینس پر سک نہ پئی ہندی ہس۔

“ختر میاں! اے کاغذ کہاں ہا۔“ رمضان اوندے سلاٹے

چاوالاں دی پلیٹ رکھن دیاں ہوئیاں پھیا۔

“میڈے خیال وچ اتناں دے..... رڈھا گویں دے

تل وچ تنگ ہاتے اول تنگ کوں بند کرنا کیتے اتناں اے کاغذ

تل وچ رکھ چھوڑا ہوسی۔“ ختر مسکدیاں ہوئیاں جواب ڈیا۔

”اا سیں! اتا وڈا گھرتے تھاں ٹنگا والے۔“

نوکر جیانی مال پچھیا

”وے میاں! غیراں داہر کوئی اینویں مرنا کڈھیندے۔“

بھنے تہاں راج دل وی شے ڈٹی تاں پیسے چا۔ ناں

ڈیندے تاں اتہاں دا کوئی کیا کرے ہا۔ اے وی اتہاں

دی مہربانی اے۔“ اختر گالھ مکاتے کھا ون کول پگ

پیاتے رمضان پانی پا ون کیتے پچھوں تے ول گیا۔

رات گذرن وچ نہ بی آندی ہئی۔ اختر دیاں سوچاں ہولے

ہولے ودھیاں ویندیاں ہن تے سوچاں دے مال مال بے قراری

دی ودھدی دیندی ہئی۔ تاندو کی محبت ٹھے وانگو۔ اونڈے دل تے

چھی ہوئی ہئی۔ اونڈی سوہی سوہی صورت۔ سونے وانگو بکھدی ہوئی

شوخی جوانی نازک اداوں تے اونڈا بے لوث خلوص جیڑھا محبت دی

شکل وچ تبدیل تھی گیا ہا اونڈے دل تے خوشی دا مینہ کھڑا سیندا ہا

ناز و دے حسین تصور اوں کینے اونڈی نندر زورے مال کس گدھی

ہئی۔ محبت دی بجاہ آرام تے چین دے گانہاں کوں ساڑتے کولا کر

ڈتا ہا۔ رات دے ڈوں وچ گئے پر او ابرائیس اکھیں نوٹ تے

کچھ سوچنیا پایا ہا۔ بھانویں ہوا دی مسٹی مسٹی جیل وی لھتی کھڑی ہئی

پر نندر اختر دیاں اکھیں کیتے ہزاراں میل پرے ہئی۔ روز جیڑھے

بسترے تے او امن دی نندر کرنیا ہا۔ اچ او بجاہ وانگو بلدا ہویا

مطوم تھیندا ہاتے او پلنگ تے آٹھی پیٹھا۔ صراحی مال ہی ہی ٹھٹھے

پانی دا گلکس پتیس۔ ہوں پرے سمجھ دے آہرن دی نشانی ظاہر تھندی

آنڈی ہئی۔ ہکی ہکی لالی ہولے ہولے اسراں تے وچھدی آنڈی ہئی
 آخر آخری کوشش کرتے تاتے اونڈیاں اکھیں نذر کینے گھوٹنڈیاں
 گیاں۔

بچہ چپکا بھلا چڑھ آیا ہا۔ رمضان ناختمہ وی تیار کر گدھا پر اختر
 اجن تیں انویں غراڑے پایا ڈیندا ہا۔

”اختر میاں۔ اختر میاں! اٹھو ماں۔ آج تاں دفتر کینے وی دیر
 تھی گیو ہے۔“

رمضان اختر کوں جگنو نڈیاں ہوسیاں اکھاتے اختر پاسی
 ڈیندا ہویا تے اٹھی پھیلتے ول آس بھن تے پنگ کینے تلے لہ آیا
 ”ہا بھئی! آج تاں واقعی دیر تھی گئی لے۔“ اختر غلخانے
 دو ویندیاں ہوسیاں اکھاتے تھولی دیر دے بعد او دفتر دو ویندا
 پایا ہا۔

ناز و کڈ جاگ تھی تاں رات والا واقعہ او ندے سینے تے باروندا
 نہ بٹردا ہا۔ دل دے ہتھوں مجبور تھی تے او اختر تے اپنی محبت دا اظہار
 تاں کریندھی مہی پر بعد دے وچ جیر تھی اونڈی حالت بٹی ہئی او وت
 اوندا دل چاٹردا ہا۔ بعد دے وچ اپنے آپ تے کنگیاں کریندی رہ
 گئی۔ ڈیندیندی رہ گئی۔ پڑھن بھلا کیا بٹردا ہا۔ تیر ہتھوں نکل گیا ہا
 تے اوندا وطن ہٹن نامکن ہا۔

اللہ کرے اول خط نہ پڑھیا ہووے۔ کیا سمجھی جو میں اتنے گرے
 ہوئے معیار دی لڑکی آں اپنی اے کیا تھی گیا۔ ناز و کوں دل
 دل ایسے خیال آندے۔

ہوں ویلے ماں اوندے دل وچ خوشیاں دے سمندہ ٹھاٹھاں
 کھڑے مریدے ہی جیڑھے ویلے اوں خط ڈھا کوئی دج رکھتے
 اتوں چارلاں دی پلیٹ موندھائی ہئی تے خوش ہئی جو میڈے خواہیاں
 دا شہزادہ میڈا خط پڑھتے کتنا خوش تھئی۔ کتنا چنگا ہوندا جو
 ہوں ویلے اوڈھا کوئی واپس رکھ ڈیندی۔ جیڑھے ویلے اوندی ما
 اوں کینے پچھیا ہا۔

روزئی! اے ڈھا کوئی کیندے گھر بھجندی پسے۔“

“اماں! اے اپنے مال والے بنگلے دج پک نواں ہمسایہ ان پیٹھے
 ناں۔ اوندو بھجندی پسے آں نہ بھجوں ماں کیا بھئی جو عید رات دے
 مروتے تے ہمسایاں دا خیال ری تی رکھیندے۔“
 روزیہ وڈی چیرائی بال جواب ڈنا ہا۔

“جگے ویلے خیال آگئی روزی! میڈا اتاں ایں پاسے دھیان ہی
 کیناں ہا۔“ بیگم رحمانی آکھن لگی۔

تے ول نازو دارتہ صاف تھی گیا ہا۔ ہوں ویلے جیڑھا محبت دا
 بھوت اوندے سر تے سوار تھیا ہا۔ ازہن لہر گیا ہا۔
 محبت ناں شے وی اکھی ہے ناں۔ جو انسان کینے سوچن سمجھن
 دی طاقت وی کس گھدی اے تے ایہو حشر نازو ناں تھیا ہا۔ پر
 وقت دے گزرن دے نال نال اوندو اوڈرتے خوف لہندا گیا تے
 رنگین خیالاں دل ذہن تے قبضہ کر گدھا۔ محبت دا جیڑھا ون۔ نازو
 دے دل والے ہمیں دج چڑھاں چھا چکیا ہا۔ اوندو ڈاہن ہن
 نامکن نظر دا ہا۔

کل ۱۲ اگست ہے۔ یوم پاکستان دی خوشی بچ دنترتے باقی سرکاری ادارے بند ہیں۔ اختر گھر و محلے دا پر و گرام بنایا۔ پر وقت کم ہوون دی وجہ توں اول اپنا اے ارادہ تبدیل کر ڈیا۔ او اے پر رونق ڈینہہ اتھائیں رہتے گزارن چاہندا ہا۔

روینہ، ڈاکٹر رحمانی دی دھی دا چھٹریں والا ڈینہہ دی سہ ماہی گت ہاتے کل اوندی سالگرہ ہئی۔ ڈاکٹر رحمانی ہر سال دھی دی سالگرہ وڈی شان شوکت مال منیدا ہا۔ تے ایں دفعہ دی او سالگرہ وڈی شان شوکت مال منیدا اپیا ہا۔ کوٹھی دی صفائی تے رنگ روغن ول نویں پئے تھیندے ہن۔ ہر پاسے دعوتی کارڈ ویندے پئے ہن۔ ڈاکٹر دی کار بزار ادبج لائی کھڑی ہئی۔ سامان آندے پئے ہن۔ کوٹھی سنگردی پٹی ہئی اختر سمجھ کجھ ڈیڈا رہیا۔

سالگرہ ہے تاں ڈاکٹر دی دھی وی اے۔ میڈیا بھلا ایندے مال کیا مطلب" اختر خیال کیا۔

پر ناز و دا خیال اونٹ مال اوکوں ہلکی جا میں خواہش پیدا تھی۔ ہمیشہ ایچ میگوں دی دعوتی کارڈ بلداتے روزینہ مال ملاقات دا کوئی موقع مل ویندا جو روزینہ میڈو کارڈ ہرز بھجی۔ پر جوں جوں رات آندی گئی اوندا دل مالوس تھیندا گیا۔

"پتہ نی اوں کارڈ کیوں نی بھجیا۔ جے اوکوں میڈے مال محبت ہوندی تاں او کارڈ ضرور بھجے ہا میں وی بھلا کتا بے وقوف ہاں جو بغیر سوچے سمجھے اوکوں اپنی منزل سمجھ بٹھاں۔ جے اوں میگوں کیسی وینج بلدایا ہا تاں اے اوندا اغلاقی معیار ہا۔ اکیوں میں محبت

نی آکھ سگدا..... جے اذکوں میڈے نال محبت تی تاں ول
 اول میڈی و خط کیوں لکھیا ہا۔ تے اوندے وچ اپیاں بھیریاں
 دا اظہار کیوں کیتا، نس..... بہ ایسے خیال اختر کیتے پریشانی
 دا سبب بن گئے۔

اول سویرے سویرے غسل کیتا۔ کالا سوٹ پاتس برساتی چھوٹے
 بگ وچ رکھیش تے رمضان کرون شام ویلے دلنڈا ناں آکھ
 تے گھر کینے باہر نکل گیا۔

آج پاکستان دی آزادی دا ڈینہہ ہا۔ راولپنڈی نوں کنوار
 وانگو دل کش انداز وچ سنگریا کھرا ہا۔ جاہ جاہ تے جلسے جلوس پریڈیاں
 پاس مارچ غرض چھپے چھپے تے بندیاں دے مجھے لگے ہوئے سن
 تے اختر اچ دا ڈینہہ مری دی حسین جمیل وادی وچ گزارن پابند
 ہا۔ پرسکون تے سخ وادی جھتے بندیاں واہندا۔ جتھے سارے پنج
 پہاڑ آسمان نال گالھیں کھڑے کریندن۔ مری دی سرسبز شاداب
 وادی جھتھاں بندہ حسن قدرت ڈیکھتے اپنے سارے غم بھل ویندے
 جھتوں دے پانی وچ آپ حیات دی تاثیر اے۔

اختر روتی مینے ڈیرھا۔ ٹہلدا ٹہلدا لیاقت پارک تک گیتے
 بندیاں دے کڈا میں نہ مکن والے ہجوم تے بھونڈی نظر صیڈا تے
 ٹیکسی اڈے تک آگئی۔ ٹیکسی اڈہ وی بندیاں نال ٹٹ مارہاتے
 بندیاں دے ٹھٹھہ کون ڈیکھتے اختر کون یقین نھی گیا۔ تواج
 دے ڈینہہ ٹیکسی دا ملن محال نظر دے کجھ دیر او بندیاں دے وچ
 پھر دارینہاتے ول ہک کھبے نال ٹیکسی لگتے کھڑ گیا۔ کالے رنگ

دے تہمتی سوٹ ورج اور واقعی شہزادہ کھڑا لگدا ہا۔ چہرے تے
نوشی کینے نکھار آگیا ہا۔ مری دا خیال اونڈے سارے تم بھلائی
کھڑا ہا۔ خیال پھردیاں پھردیاں نازو ول گئیں۔ اج او نازو
تے روہینہ دے ورج فرق کھڑا گولیندا ہا۔ ڈونائیں دی ہرکا
چال ہئی۔ ہرکا شکل ہئی۔ آواز ہرکا ہئی۔ سبھ کجھ ہرکا جہاں ہا
اختر انہاں دے ورج کوئی فرق نہ کپڑھ سگیا تے جیر پھریلے
او سوچندیاں سوچندیاں تھکیا تاں اونڈے خیالات بدلن
شروع تھی گئے۔ ”شکلاں سوئیاں شکلاں سئے۔ خامخواہ اول
چھو کری کوں نازو سمجھ بیٹھاں۔ نازو دیاں تاں شاییت پڑیاں ہی
نیل گیاں ہوسن۔ جتھاں اماں جوٹی تے باقی گھر والے مارے
گئے۔ انہاں دے وچوں نازو بھلا کیوں نج سگدی لے۔ لے
چھو کری نازو تہی بلکہ ڈاکٹر دی دھی اے۔“

اختر دل کوں قسلی ڈیون کیتے سوچیا۔ مادا خیال آون
نال اختر دا بشاش بشاش چہرہ دیر دی نہ تھی تے کما گیا۔ لال
رنگ کجھ پھکا تھی گیا تے اکھیں جھکڑ رگ پیاں۔ بیقراری ول ودھ
گئی تے ایں بیقراری کینے چھکارا پاوٹ کیتے او سر کوں جھٹکا
ڈے تے سدھا تھیاتے کوئی ٹیکسی گرلن کیتے اکوں ودھن پیا۔
سامنے ڈٹھس تاں اونڈے سامنے کجھ بندھتے نازو جیرت دا
پوتا بیٹے او اکوں عجیب نظراں نال ڈیدھی کھڑی ہئی۔

”او ہو! معاف کراے۔ ڈیکھ نہیں سگیا.....“
اختر او کوں اپنے نال کھڑا ڈیکھ تے اپنی سونجھ منجھاری کوں

اول کینے لکیندیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "تے تہاڈی دید پوندی وی کتھاں ہے۔ نریاں تے۔"
 نازو ہک ترم پیا وی اختر دے نرے آکھی۔
 "خیر اتنا تھوڑ دلاتاں ساکوں وی تصور نہ کرو تساں۔"
 اختر کھل کھل کھلداں ہوسیاں اکھیا۔ اسے خیال اوندے
 ذہن وچ گھر کر گیا ہا۔ جو اسے لڑکی نقطہ دل لگی دی خاطر میڈے
 نال ایجھی چال چلدا اے۔ ہذا میں کنے اوں کنی کتر اون مناسب
 سمجھیا۔

"میڈے خیال وچ تساں میڈی گالھ دا بڑا پئے میڈے وے"
 نازو اوندی بدلی ہوئی حالت کینے اندازہ لاتے اوں کینے چھپیا
 اختر دی بے رخی ڈیکھتے نازو دا پھل وائلو ترڑیا ہویا چہرہ کماون
 لگ پیا تے اوندی خوشی یکدم اداسی وچ بدل گئی۔
 "بڑا مناواں تے او وی تہاڈی گالھ دا۔ اسے وی بھلا تھی پگدے"
 اختر۔ نازو دی موٹھی حالت ڈیکھتے کھلداں ہوسیاں اکھیا۔
 "پر اسے ڈساؤ تساں اتھاں کیوں آتے ہاؤے۔" اختر چھپیا
 "ہیکسی دے انتظار وچ کھڑی ہم۔" نازو! ایسا گالھ کرتے
 چپ کر گئی۔

"دل۔۔۔" اختر چھپیا۔
 "دل تساں نظر آگیوھے۔ تے۔۔۔" نازو ناز بھریاں لکھیں
 نال اختر دو ڈیکھن دے بعد سیر نوایا چا۔ او کوں اپنی ایں گالھ
 تے شائیت شرم پیا آندا ہا۔

آخر اونڈی ادھوری گالھ دا مطلب سمجھ گیا۔ جو ول میوں
 ڈیکھ تے میڈے کول آگئی اے تے ڈوہیں کجھ دیر کیتے چپ کر
 گئے۔ ثابت کرن کیتے گالھ نہ پئی ملدی ہانے۔
 "تاں اچ گھر دیندے پئے وے۔" نازو دی آواز وچ

غضب دا پیار ہا۔

"گھر تاں قسمت تے۔ البتہ سری ضرور ویندا پیاں۔" آخر
 اوزے حسین مکھڑے دو تنڑ نیڈیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 تے اچ ساگرہ تاں ہے۔" نازو سوالیہ نظراں مال اونڈو
 ڈٹھا۔ دیدنال دیدلی تے نازو دیاں نظراں ول جھک گیاں۔
 "جی ساگرہ رکھدی ساگرہ!۔" آخر حیرانگی نال پھیا۔
 "روبی دی۔" نازو جواب ڈتا۔

"کیڑھی روپی۔" آخر ول پھیا۔

"میڈی بھین اے زال روبی۔ میڈے خیال وچ تہا کوں
 دعوتی کارڈ کہنی طیا۔" نازو جلدی نال پھیا۔

"دعوت نامے بر کوئی اپنیاں دو بھجندے۔ غیراں کوں بھلا
 کوئی اپنی خوشی وچ۔ کوئی شریک کریندے۔"
 آخر نازو تے طنز کیتی۔

"میں تاں کل شام دانو کر کوں کارڈ ڈتا جو تہا کوں ڈے
 اوسے ول پتہ لیا کیا بلا پئے گیس۔"
 نازو کارڈ نال اکھیا

"بھئی! کما ڈ ملتا تاں پتہ لگ ونجے ہاتے کیا پتہ شرکت

وی کر گھنوں ہاں لگرہ دتھ۔“ اختر گھڑی تے وقت
ڈیڑھیا ہوئیاں اکھیا۔

“تاں ایندا مطلب اے من تساں کیناں آسو۔“
نازو و اختر دیاں اکھیں پلاتے مایوسی نال بچھیا۔
“اون داناں ول سوال پیدائی تھیندا۔“ اختر بے رخی نال
اکھیا۔

“البتہ یک صورت تھی سیگی اے اون دی۔ جے تساں
خود میڈے گھر آتے کانڈا پاڈے و پنچوں تاں۔“
اختر کھلایاں ہوئیاں اکھیا۔ اوکوں پتہ مایوسی اے چھو کر آئی
کرسی تے نہ و بکڑیاں پوسی۔

“ڈیوٹا تاں کانڈھا ہے۔ گھر ہواے یا ہزار۔ ایندے
نال تاں کوئی فرق نی پوندا۔“

نازو دے چہرے تے پہلے دنہ مک نظر تھی
“اے تاں ساڈی مرضی جو اسان گھر دا کانڈھا قبول کروں
یا ہزار دا۔“ اختر کھلایاں ہوئیاں ادنہ اعلیٰ نیڑے
اکھیا۔

“میں مجبور آں۔ دنیا دیاں تکھیاں نظراں میگوں تہاڈے گھراوڈ
کینے روکیندن۔ فی تاں دل تاں ڈاڈھا کریندے جو۔“
نازو اپنی گالھ ادھوری چھوڑتے سرتے بوچھن بناون لگ پئی
اپنے دیوتے کینے اوکوں شرم اونٹ لگ پیا۔
“جو کیا۔“ اختر شرارت نال بچھیا۔

ناز و پیار بھری نظراں نال اختر دے چہرے دوڑٹھا۔ جہاں
 دج لکھاں خواہشات تے ہزاراں ارمان ہن۔ جہاں دج کئی معصوم
 حسرتاں تاریاں وانگوں رہ چھم لائی کھڑیاں ہن۔ اختر دے
 سارے سوالاں دا جواب انہاں نظراں دج صاف ظاہر ہا۔ ناز و
 دیاں اکھیاں اوندے دل دی ہر گالھ بے پردہ کیتی کھڑیاں ہن۔
 تے حیا دے بار کینے اونڈیاں لمبیاں لمبیاں پلکاں جھک گیاں۔

ہک بجلی ہئی جیڑھی چلک تے اونڈی چمک اختر کوں پگھار ڈتا ہا۔
 جیڑھی گالھ کوں ناز و دی زبان بیان نہ کر سگدی ہئی۔ اونڈیاں اکھیاں
 اوں گالھ کوں کہل تے بلین کر ڈتا۔ تے محبت دے ایں لہدی
 پیغام نال۔ جیڑھا ناز و دیاں اکھیاں ڈتا ہا۔ اختر دا وجود خوشی کینے
 بے حس ہئی گیا۔

اپانک پک ٹیکسی آئی تے انہاں دے سامنے آن رکی۔ اختر
 نے ٹیکسی دا پچھلا دروازہ کھولیا تے ناز و وڈی نزاکت نال اندر بیچ
 بیٹھی۔ تے دل اختر وی ہوں سیٹ تے پہن گیا۔ ٹیکسی چل پئی۔ ڈرہ میں
 ناموش نظراں نال پک بے دو ڈیدھ بیٹھے ہن۔ دلاں دادھراؤ
 ودھ گیا ہا۔ سادہ تکھے تکھے آنڈے ویندے پیٹے ہن۔ تے ٹیکسی ہرک
 تے فرڑا تے ویندی بھرنیدی ہئی۔ ہک مسافر تے پاتھ توں بہہ تے
 سڑک گلکھن پیا۔ ٹیکسی رفتار وچ ہئی۔ ڈرائیور یکدم سڑک مارے۔
 ٹیکسی کوں جھٹکا لگاتے ناز و دا پھلاں وانگوں ناز و تے کولاریشم
 چہرہ اختر دے چہرے دے نال آن لگا تے اختر اوندے ناز و
 وجود کوں ڈھانڈا پکھ بھرنیدی جنڈی اپنیاں مضبوط باہنیں وچ جکڑ گدھا

ناز و دے جوان وجود دی گرمی اختر دے انگ انگ وچ
 کرنٹ واگ کھنڈ گئی تے کنڈیر ناز و دے بت دی دی کھڑی
 مہتی گئی۔ ڈوہا میں جوان جہاں ہکے دی گرمی دا اندازہ لایا
 اکھیں لال تھی گیاں۔ وجوداں تے نشہ جیہاں چڑھ گیا تے ٹیکسی ول

چل پئی

”کیا بد تمیزی لے کرا یوں۔“ ناز و اختر دیاں پارہیں
 وچوں نکل تے ساکریاں ہوئیاں اکھیاں۔
 ”انسانی زندگی دا سوال ہا بیگم صاحبہ!۔“ ڈوہا شیشے

وچ ڈیکھ تے جواب ڈوتا۔

تے ٹیکسی منزل مقصود تے تیج گئی تے ڈوہا میں ٹیکسی کینے باہر
 نکل آئے۔ ناز و اجن تیں وی اکھڑے اکھڑے ساہ کھڑی گھنڈی
 ہئی تے چہرہ کابل دے اتار و اگیوں لال انگوش مہتی گیا ہا۔
 اچ ناز و بہوں خوش ہئی۔ حد توں وی زیادہ خوش ہئی ایندی
 امید اچ پوری جو مہتی گئی ہئی۔ اوندے خواباں دے شہزادے
 اچ از کول اپٹیاں پارہیں وچ پکڑ تے سینے زال جو لایا ہا۔ دل نال
 دل جو مل گیا ہا۔ منہ نال منہ جو ٹکڑ گئے ہن۔ دناں کینے جیڑھے ارمان
 سینے وچ، نچل پجانی ددے میں ٹھڈے جو مہتی گئے ہن
 ”دل کیا پروگرام بنڑیا۔“ ناز و ٹیکسی کینے تلے ہندیاں

ہوئیاں پچھیا۔

”جیویں حضور دی مرضی۔“ اختر ٹیکسی کول کرا یہ ادا کرنییاں
 ہوئیاں پچھیا۔

”جیوں حضور دی مرضی —“ اختر ٹٹسی کول کر ایہ ادا کریندیا
ہوئیاں جواب ڈتا۔

”میں وچ تے کارڈ بھجوندی آں۔ گواہ ہے ضرور۔ میں بے پیری
نال تاڈا انتظار کریاں۔“ نازو مخور نظراں نال اونڈو ڈیڑھیاں
ہوئیاں کھل تے آکھیا۔ اوہا لاجواب کھل جیڑھی دلاں دا قرار تے
چین ٹٹ گھندی اے۔ ہک دوشیزہ وی ججاہاں نال ٹپ ٹاپ مار مسک
جیندی پاکیزگی توں حوراں وی مدد تے گھولے تھیندن۔ اوہے
پرانے چنگے گھاہاں تے وڈی دل کشی نال ظاہر تھئے تے اختر دیاں
پرائیاں یاداں دل چاگ پیاں۔ اوکوں سوئی ہوئی نازو ول یاد
آگئی ہی۔

”ادبوراٹساں اپنا نال تاں ڈسایا نہ —“ نازو سارے جان دی
کھل اپنے لبیاں تے سجدیاں ہوئیاں چمکتے آکھیا۔
”نال پھینڈی بھلا کیا ضرورت اے۔ ویسے اختر سڈو چاتاں
حساب ہو رہی سی —“ اختر ہولے ہولے جواب ڈتا۔
تے خاصا ادا نال سلام کرتے اندر وڑ گئی۔ اختر وی گھر ول
آیا۔ تے تھوڑی دیر دے بعد او رڈ بیڑی سالگرہ دا دعوتی
کارڈ اونڈے ہتھ وچ ہا۔ تھری مدتاں کینے جانی پیمچالی ہی
نازو دی جیوں روزینہ لکھے۔ پر اختر اکوں اپنا وہم سمجھ تے چپ کر گیا
شام گول اختر بزار گیا تے روہینہ کیتے ہک نمینی ساڑھی
تے ڈیزائن دار لاکٹ گھن آیا۔ سالگرہ تے تحفہ جوڈیوٹا ہا۔
رہمانی سترل ایچ ضرورت کینے وی کجھ چوکھی شگری کھڑی آئی۔

رنگ برنگ بھنڈیاں تے رنگدار کنا تاں کوٹھی دے حسن کوں پیار
 چند لائی کھڑیاں بن۔ ناز و وی ایچ دا ڈھینہ پھول خوش ہستی۔
 ٹیکسی والا حادثہ دل، دل اونڈیاں نظراں دے سامنے آویندا ہا۔
 اور اجن تیں وی اختر دے نال ٹکریجی دا مزہ محسوس کھڑی کریندی
 ہستی۔ اونڈا انگ انگ لذت تے مسرور کینے پیر ہوش ہا۔ ایچ اول قیمتی
 ساڑھی وڈی نفاست نال پاتی۔ تنگ بلاڈز پائس۔ والال کون نوس
 ڈیزائن نال بنرائیس۔ ہکا ہکا میک۔ آپ کنٹس تے جیڑھے ویلے ہار سنگار
 تاں روینہ خوشی کینے اونڈے نلابی ہوٹھاں تے پیار ڈیندیاں ہونیاں
 اکھیا۔

یا جی! دنیا وڈی خراب اے۔ دھیان کر لے کوئی اکھ نظر نہ مار
 گئے۔ تے ناز و کھدی ہوئی تے اونڈے نال یا سر پین وچ نکل آئی
 مغرب تھیون والی ہستی۔ بہان آون شروع تھی کینے ہن۔ گواراں
 دی تعداد وی چگی بھلی تھی گئی ہئی۔ ٹیکسیاں وی کافی تعداد وچ منیاں
 کوں چھوڑن کیتے آیاں ہن مہاناں دے وچوں ڈھیر تعداد روینہ تے
 روینہ یاں سنگتا نیاں دی ہئی۔ عورتاں تے مرد تھوڑی تعداد وچ آئے
 ہوں۔ مہاناں کوں بلھاؤن دا انتظام باہر والے جین وچ ہا۔
 ڈاکٹر رحمانی۔ روینہ تے روینہ آون والے مہاناں کوں جی آیاں
 کوں آہے کھڑے ہن۔

بابا! اے اپنے نہیں ہسائے۔ جناب..... ناز و اختر
 دا تعداد ڈاکٹر رحمانی نال روینہ یاں ہونیاں اختر دو ڈھاکھ جیویں اد
 آہی کھڑی ہو دے۔ ڈس وی ہن اپناں تاں۔ جپ کیم ایڈیٹر کھڑے ہن۔

”اختر محمود۔۔۔“ اختر نازو دافترہ پورا کر لیا ہوں یہاں ہو گیا کھیا
 تشریف آوری داپہوں پہوں شکر یہ بر خوردار!۔۔۔“ ڈاکٹر رحمانی
 کھدیاں ہوئیاں اختر داکٹرہ ادا کیا۔ ”میکوں تاں پتہ دی کیناں
 جوتساں اساڈے ہماٹے اُن تھے دے۔“

”نازو ادکوں سیٹ تک پہاوں اوندے مال آئی۔ نازو
 اوندے مال ایویں شک شک تے ٹردی آندی ہی جویں اپنا گھوٹ
 ہوس۔ لوکاں عجیب عجیب نظراں کینے بجدی بچاندی تے اختر کول
 چند والی میز تک گھن آئی۔ ”اختر۔۔۔“ ایج پہلے دفر اوندے
 منہ وچوں بے ساختہ نکل گیا۔

”توں ایتھیں پہ تے میں سنے آئی۔۔۔“ تے اد پریاں
 وانگول اڈدی ہوئی ”بندیاں دچ گم تھی گئی۔“

”نازو ہولے ہولے اختر دے اصلوں نرے تھی آئی ہی۔ تے
 نازو دی معصوم محبت وی اختر دے دل وچ ٹکانا کر گئی ہی۔ نازو
 دے نازک نقش میں۔ حیا دے بار کینے نوپاں ہوئیاں موٹیاں موٹیاں
 پرکشش اکیں، الٹر جوانی تے جوانی دیاں مچور اد اول ڈیچ تے اختر
 ڈاڈھا خوش پیٹھا تھندا ہا۔“ سارے جہان لگے ہن۔ سالگرہ دی
 تقریب وی شروع تھی گئی۔ روہینہ کیک کیا۔ لوکاں تاڑیاں
 وجایاں۔ ہریاسوں مبارک باد دا شور بلند تھیاتے لوگ دل اپنی
 جہاں تے اُن بیٹھے۔ روہینہ دیاں سنگاٹیاں ساری مچل کولیں بھرتے
 پاتی پیٹیاں ہن۔ انہاں دے فاک ٹکاف ٹھکارے پرے پرے
 تک پتے منتر بندے ہن تے اختر ساریاں کینے ایچ سگریٹ بجھائی

تے کہیں سوچ وچ گم بیٹھا ہا۔ کیرھا بھلا اونڈا واقف گار ہا جنیدے
 نال او گوری ویبانی و نڈیندا۔ صاف سقڑے یاوردی ملازم کھاوٹ
 پیوٹ دا سامان بندیاں وچ تقسیم ودے کریندے ہن۔ دعوت
 واقفی پر تکلف ہئی جئیں کینے ڈاکٹر دی امیری دا پتہ لگدا ہا۔ نازو
 بندیاں دے سامنے اختر کول و خچن کینے کتر ویندی و دی ہئی۔
 پر ول وی ادیک ادھ دفعہ اختر کینے تھی ضرور آئی،
 "اختر کہیں شے دی لوڑ تاں کہنی۔" نازو باقی بہاناں دو
 ڈیکھتے ہوئے ہولے ہولے اول کینے پچھیا۔
 "جیاسئیں! بہوں لوڑاے۔" اختر مسک تے جواب

ڈیتا۔
 "حکم۔" نازو دیاں اکھیں اختر دیاں اکھیں نال ایویں پیچ
 گیاں جویں مدت کینے ہک بے کول ڈیکھن دی سبک وچ ہون
 "ڈسیاں تڈ جو میڈی او لوڑ پوری تھیوے تاں۔" اختر
 رازداری لہجے وچ گلہ کہتی۔

"حکم جناب دا ہووے تے پورا نہ تھیوے۔ لے وی بھلا
 تھی سگدے۔" نازو کھل دیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 "مابدولت کول صرف جناب دی ضرورت ہے۔ جے کچھ لے
 ساڑے کول بہہ سگوتاں۔"

اختر گلہ کرتے بندیاں دو ڈیکھن لگ پیارہ کوئی ہوں
 ویلے آپ تڑاپی وچ ہا۔ کوئی کئی شے پیا کھاندا ہا۔ کوئی کھلا
 بیٹھا ہا۔ کوئی کہیں دو تاروی بیٹھا ہا تے کوئی کپا لھیں وچ مست

ہن — تے۔ نازو اختر دی پکا لھ سن تے ذری دسم گئی۔ بک پاسے
 لوکاں دا ڈر ہا ڈو جھے پاسے اختر دا اکھیا ہا تے کجھ سوچ تے
 نازو اختر دی نال والی کرسی تے بہہ گئی۔
 روزینہ! میڈی سالگرہ کڈن تھسی — "اختر اوندے
 منہ دے نال اپنا منہ نیدیاں ہوتیاں اکھیا۔
 "کیوں — نازو پچھیا۔

"اٹوئی پچھد اپیاں۔" اختر جواب دتا
 "میڈی سالگرہ... لے... اے... پتہ نی ڈیکھاں کڈن
 تھسی۔" نازو مستھے تے ہتھ رکھ تے سوچن دیاں ہوتیاں اکھیا
 تے دل روہینہ کول آپ دو آندا ڈیکھ تے او جلدی جلدی آٹھ
 کھڑی۔

"اچھا اختر! میں چلدی آل۔ روہی آندی پئی اے۔" تے دل
 او پلٹے پلٹے مریندی تے بنایاں وچ غائب تھئی گئی۔
 نازو دے ٹھکار۔ پرے کینے صاف سٹرنیدے پتے بن لوک
 کھا پتے وانڈے تھئے بیٹھے ہن تے ہ کوئی اپنے حال حوال چولی
 بیٹھا ہا۔

"خواتین و حضرات!

میں اہل مصلحتوں کجھ دیر کہتے چپ کرٹن دی درخواست کریاں
 کیوں جو میں روہینہ وی بک ہم جماعت سالگرہ دی خوشی وچ جہا کوں
 بک عنقریب سٹرنیدی اے۔ "کہیں دا الایا " ضرور ضرور"
 ہر پاسو بلو الایا۔

بک فیشن ایل پھو کر ی اکھی تے غول سناون اے بعد اول

پہہ گئی۔

حضرات این تباڈی خدمت وچ ڈاکٹر رحمانی صاحب دے
بالکل قریبی ہساتے جناب اختر محمود صاحب ہک شوقیہ غول پیش

کریندے۔

اوپا آواز اول اُبھری تے اختر دے ہتھاں دے طوطے
اڈ گئے۔ گھر وچ روٹھی تاں ہر کوئی اکھر دے پر محفل وچ
گیاون معنی رکھیندے۔

”واہ۔۔۔!۔۔۔ واہ!۔۔۔“ لوکاں یک زبان بھئی تے آکھیا
”اختر صاحب! ذری تکلیف گزارہ فرماؤ۔“ روہینہ تے

ادنییاں سنگتائیاں اختر کول ولہیٹ گیاں۔
”جی۔۔۔۔۔ م۔۔۔۔۔ میں۔۔۔۔۔ میں تاں۔۔۔۔۔ کھڑو میڈی پالہ

تاں سنو۔۔۔۔۔ تچ۔۔۔۔۔ میں روہینہ۔۔۔۔۔ میں آکھے۔۔۔۔۔

”ہے ہے میڈی پالہ تاں سنو۔۔۔۔۔ دراصل میں۔۔۔۔۔“

اختر کول پالہ پوری نہ کر سگیا تے چھوہریں او کول نورا

نال گھل تے بندیاں دے ادھ وچ گھن آیاں۔ عجیب مصیبت

وچ پھس گیا ہ اختر۔ جیڑھے پاسے دید بھڑتیدا۔ ہوں پاسوں

بندے نظر دے تے بان چھڑواونج دا کوئی رستہ نہ نظر دا ہا۔

”واہ سئیں واہ۔۔۔۔۔“ دیر نہ بھتیوے، ”کہیں پاسوں بک مودا

الا آیا۔ اختر کول سکول دے زمانے دی بک غزلی یاد ہئی

اکھیں نوٹ تے کنڈا کنڈا اول غول کول گائتا تے ولدا اپنی جہا

ان پٹھا۔

ہمان پچھوں تے وخن شروع تھی گئے ہن۔ ڈاکٹر رحمانی
 وخن والے ہمان نال ہتہ کھڑا ملیندا ہاتے دعوت وچ
 شامل تھیون کیتے انہاں دا شکر یہ ادا کھڑا کریندا ہا۔ اختر وی
 او کون ہتہ بلا تے وخن پیا ڈاکٹر او کون بھل گدھا۔
 "خیر اے اختر میاں۔ وچا ہے پئے۔ اے تاں گھر کھڑے
 کجھ دیر پو تاں سہی۔"

تے اختر دل پہہ گیا۔ سارے ہمان چلے گئے ہن۔ ڈاکٹر رحمانی
 ڈیہہ ڈیر ٹی ملانمت دے تے گھر بار دے حال حوال پچھا رہا
 تے جیڑھے ویلے اختر وخن پیا تاں ڈاکٹر وڈی ہر بانی نال کھیا
 "اختر میاں! کیس شے دی لوڑ پوے تاں اپنا گھر سمجھو تے
 اتھاؤں منگوا گدھی کرو۔"

بیم رحمانی وی او کون چھیٹھ کیتی۔ جیڑھی بانی دیر کینے انہاں دیاں
 پکھلیں پیٹھی منڈی ہئی۔ ہاؤے پتر آ گھن گدھی کر۔ توں
 تاں غیراں وانگو اصلوں چھکیا مکیاں را بندیں۔ "تے اختر
 کھل تے چپ کر گیا۔"

"روبنیہ! آ بھٹی! اپنے ایں ہمان دا شکر یہ تاں ادا کر گھن"
 ڈاکٹر رحمانی دھی کوں ہکل ماری جیڑھی میز توں تھفے تھانف
 چا چاتے نوکرائی کوں کھڑی ڈیندی ہئی تے او اتناں کوں
 اندر کھڑی رکھندی ہئی۔ ڈاکٹر تے اونڈی ذال اندر وڈ گئے تے
 روبنیہ تے ناز و اختر کول آ گئے۔ روبنیہ کھدیاں جوٹیاں اونڈا

شکریہ ادا کیاتے دل میزد دل گئی پر نازو اوندے نال گیت بند
آئی پئی۔

”روتی! اے شرارت کئیں کیتی ہئی۔“ اختر نازو کینے پچھلے
اوجھل نازو کوں واقعہ ڈاکر دی دھی سمجھن لگ پیا۔ اوندے
ذہن ایں پکا لہ کوں حقیقت تسلیم کر گدھا جو نازو واقعہ مر گئی اے
تے اے لڑکی نازو دی ہمشکل ضرور ہے پر او اصل نازو نی۔
”کیرھی۔۔۔“ نازو پراگئی نال پچھیا۔ ”اچھا۔ اچھا گاون
والی۔“ نازو کوں جیویں گلا لہ یاد آگئی ہووے۔

”اے ساری روپی دی حرکت ہئی۔ میں جھلندی ڈاڈھا۔ پر
اول نال میڈی ہک وی نہ سنی۔“ رات دسے ہنگامے
ہولے ہولے ٹھڈے ویندے تھندے ہن۔ ڈوں جوان دل رات
دی تہائی وچ جو گنگو ہن۔ امتگاں چلن کیتے بیقرار ہن۔ نازو وا
رشی ہتھ اختر دے ہتھ وچ ہاتے ڈوں جوانیاں ہکے دے
وجود دی گئی جذب پیاں کریندیاں ہن۔

”اچھا اختر میں ویدی آل۔ روپی پتہ نی کیا سمجھی۔“
نازو آرام نال اپنا ہتھ اختر دے ہتھ وچوں کڈھویندیاں ہویں
اکھیا۔

”رستے وچ چھوڑتے دل ویسی روتی! میں تال سمجھا ہتم نہایت
منزل تے بجاتے ویسی۔“
اختر اپنے ہتھ اوندے موڈھیاں تے رکھیندیاں ہویاں
پیار نال اول کینے پچھیا۔

”مجبوریاں بریائیں اختر۔ انسان کون بے وس کر ڈیندن“
 نازو کہنے سے جوئے والا وحج جواب دینا۔
 ”بک گالھ پچھاں روزی!۔“ اختر اوندی کھاڑی پکڑ
 تے اوندا منہ آٹول تے کریدیاں ہوسیاں اکھیا۔

”کچھو۔۔“ نازو دا الا شدت جذبات کینے ہوئے ہولے بار
 تھیندا گیا۔ اختر دے وجود دی تائش اوندے بت وحج رچدی
 ڈیندی ہئی۔ اوندا بت میں وانگول اُپوں آپ پگھرا دیندا ہا۔
 اکھیں پھلج تے متانیاں بن گیاں بن۔ دل دی دھرا کن دے مال
 نال ساہ وی تکھا تکھا چلن لگ پیا ہاتے وجود مستی کینے بے قابو
 ویندا تھیندا ہا۔

”میکوں ہر منزل تے ایویں اصل وحج نال کیناں چھوڑ لیں۔“
 اختر نازو دیاں نشیلیاں اکھیں وحج بھائی پندیاں ہوسیاں پچھیا۔
 ”اختر بکاش! میں تیکوں اپنا دل چیر تے ڈیکھا سگدی۔ توں۔۔
 توں نال میڈی زندگی میں اختر۔ تے اپنی زندگی کینے وی بھلا کوئی
 رنج تھی سگدے۔ جہاں واسا تھ چھٹ و بنے نال چھٹ و بنے
 پر روح کپڑا میں خدانا تھین۔۔“ نازو بے خودی دی حالت
 وحج اپنا سر اختر دے سینے نال لٹکا رہتا۔

”دھیان کریں روزی! پیار دے رستے پہوں اوکھے ہوتدن
 دنیا وائیاں کینے بڈ تے میڈا سا تھ چھوڑ ڈتو تاں میڈی زندگی زمانے
 دے اتنے وڈے جکل وحج بے وس تھی تے پتک پتک تے مکاری
 بک ویسی۔“

بے وقاصی میں۔ اختر۔ "مازہ اوندے منہ دو تارے شکرانی
بے بیچ گناہ کہتی۔"

"روزی بے وقاصی کوئی ہی ہوندا۔ معاملات اذکوں بے وقاصی ہوتے
مجبور کر ڈیتا۔" اختر جواب دیتا۔

یہ معاملات داٹتے مقابلہ کریاں اختر! "مازہ فیصد کن گناہ
کہتی۔"

"بیچ روزی۔۔" اختر دا دل خوشی کینے پھٹن نے آگیا۔
"ما اختر۔" مازہ اپنا اٹھیا ہویا سر اول اختر دے سینے نال
لا دتا۔ تے اختر خوشی کینے بے تاب تھی تے اوندے ہتھ دا پیار گھن گھا
ہوٹھاں دا چہرہ بجلی بن تے اوندے سارے وجود وچ کھنڈ گیا
"خدا حافظ۔ اختر۔" مازہ اختر کینے جدا تھندیاں ہونیاں

اکھیا۔

"خدا حافظ۔ روزی۔" اختر گیٹ کینے باہر نکلیاں ہونیاں اکھیا
پیلے اختر کیں بے قراری کینے نندر نہ آندی تھی ایچ خوشی کینے
نندر نہ پئی آندی اس۔ مازہ داجین سپرد تے کن بھاڑیاں گنا لھیں اوندے
ذہن تے چدیاں کھریاں بن۔ محبت وی کیا شے ہے انسان دے اندر
ہزار پناہک ہک ایجا جذبہ پیدا کیتے۔ جنیدی نہ تال کوئی شکل لے تے
نہ وت وجود اس پناہی بے وجودے جذبے دے سرے اشراوت ہون جو
ایندی مردگی وچ انسان اپنے آپ کینے بے خبر تھی ویندے لفظ
محبت ندر سٹھاتے پیارا ناں پتے ایںدے جذبات تال ایں کینے
وی لکھ تھتے پیارے تے کو بھاڑیاں ہوندن۔

چاندنی رات اپنے بون تے مٹی۔ تاڑو حسین و سب نازو تے اختر دی
 دل منگدی محبوبہ نازو رو بینہ دے نال والے پلنگ تے پاسے پئی پرتندی
 ہئی۔ چندر دی مسٹی مسٹی روشنی نازو دے جذبات وچ بچل پچانی کھڑی ہئی
 نازو پاسے پتر اول ڈوے بعد بک دفعہ ول تندر کینے باریاں پھلک کھیں
 کوں آرام نال سلیس تے نظراں ول چندر دے منور مٹھڑے نال بلا ڈتوس
 نیج دی چکی چلدی رہ گئی۔ خیال نئی کئی دیس دکاتے اوندے ذہن وچ
 اندے رہ گئے۔ اختر چندر دی روشن دنیا وچوں بھجاتی پلتے نازو دو
 ڈیدھا تے نازو دیاں بے تابیاں ودھ ویندیاں۔ اختر دے وجود
 دی گرمی کینے اوندائیت اجن تیں تتا تھیا پیا ہا محبت دی گندم ہستی
 چنگی طرح اوندے شعور تے قابض تھی گئی ہئی۔ محبت دی مسٹی مسٹی بھاء
 وچ سٹردیاں ہوئیاں نازو کوں مزہ پیا آندا ہا۔ اختر دے ملن نال
 اوکوں اپنے دل دی دنیا آباد تھندی نظری بھتھاں متاں کینے
 ویرانی تے بے رونقی دے شوا کچھ کھیاں ہا۔

اختر اوندی زندگی ہا۔ اوندی خوشی پاتے اوندی ارمان بھری زندگی
 دا محافظ ہا۔ اختر اوندی زندگی وچ بہار دا جھولابنڈ تے آیا ہاتے
 اوندے عیس خیالاں دے گلشن تے قابض تھی گیا ہا۔

بے خیالی دے عالم وچ نازو دے لیاں وچوں بک بھڑے اسرا دکتا
 تے رات دی خاموشی کوں ترورٹن دے بعد پرسکون فضا وچ غائب تھی
 گیا۔ تے واں اوکوں تندر آگئی۔

ڈاھواں باب ختم

یار ہواں باب

”جناب! اے ذری دستخط فرما ڈیو اے۔“
 دفتر دی کلرک میں تجھ اختر دے دفتر دی چیک چاتے اندر
 وڑ دیاں ہوتیاں اکھیا۔

تجھ اختر دے دفتر دی کلرک ہئی جیڑھی شعبہ خواتین وچ کم
 کریدی ہئی۔ دفتر دا کیرٹھا کلرک یا افسر ایجیڈا ہا جیکوں ایسا اٹھاناں
 سالہ حسینہ ٹھڈے ساہ نہ بھروائے ہوسن۔ سفید گلابی رنگت۔ تیکھے تیکھے
 نقش نینٹ کئے ہونے وال۔ ابھریا ہویا سینہ سوڑا لباس۔ جیندے
 دچوں بست دا اگ اگ صاف نظر دا ہا۔ بھر پور جوانی۔ کافر ادا وال
 پینچل تے شوخ ہک مردی۔ کہیں اکھ چاتے ڈٹھلتے لے اوندے گل
 پیٹی نی۔ مسٹر مصطفیٰ احمد۔ جیندی حجاب تے اختر تختات آتھیا ہا۔
 تجھ دے نیڑے وچن دی کافی کوشش کیتس۔ اول اپنا سر حربہ ہتھال
 کیتا۔ ساں تجھ میڈے دتے وچ آونچے۔ پر کئی ڈییاں دے بعد
 اوں کوں معلوم ہئی گیا جو تجھ ہک ایچھا ہیرا ہے جیکوں حاصل کرن
 اوندے دس دی گالھ کہنی۔ اوندی ٹٹ کھٹ چال۔ پیچی وانگو چلدی
 ہوئی زبان تے روح چھک نیرے جواناں کیتے تے خاص کر دفتر وایاں
 کیتے اعز رائل بٹے ہوئے ہن۔ جیڑھا اکھ چلتے ڈیڈھا بس بست
 تے ڈیڈھا رہا۔ دینا۔ پر تجھ اہناں کینے بے نیاتے لا پرواہ ہن تے اپنے

کم پچ مست راہندی۔ کچھ جوانی دا غرور۔ کچھ حسن دا گھنڈ تے کچھ شرتی
 تہذیب دا ڈر۔ اول کہیں گول وی اپنے نیڑے اوٹ دی اجازت
 نہ دیتی تے نہ کہیں دے نیڑے وچن دے متعلق کپڑاہیں غور نال
 سوچتیں۔ پر جیڈن دا اختر آیا ہا۔ اوندا دل عجیب عجیب سوچاں سوچ
 لگ پایا ہا۔ اختر دی بھرپور جوانی اوندی نظر پچ ہی۔ اختر کول
 ڈیکھ تے اوندا دل تیزی نال دھر کر ڈیکھ پونڈا تے اوندی شوخ طبیعت
 وسہ تے پانی تھئی ونیدی۔ پر اے سب کچھ عارضی ہوندا۔ تھوڑی دیر دے
 بعد او انویں لوں ہونوی۔ ختمہ جان بچھ تے محبت دے اندھے
 کھوہ وچ تریپ نہ مارن چاہندی ہی۔ کیوں جو محبت اوندے کیتے
 بے معنی تے بے ہودہ مشے ہی۔ محبت دا تصور اوندے کیتے آواہ خیال
 ہاتے محبت کرن والے اوندیاں نظراں وچ پاگل تے آوارے ہن
 آج وی اول سوڑا لباس پاتا ہویا ہا۔ چھاتی ادھل تک ننگی
 ہی۔ جھکدیاں ہویاں گول گول باہیں کچھاں تک ننگیاں ہن۔ باہیں
 دی ننگنگ تے اونہاں نا غلابی رنگ انھیں کول ول ول آپ دو
 ڈیکھن تے مجبور کریدا ہا۔ اختر سگریٹ بچھائی تے کہیں خیال وچ
 مست بیٹھا ہا۔ پر ختمہ دے پیراں دا کھسکار سن تے سدھا تھی بیٹھا
 ”اؤ مس ختمہ۔“

اختر اخلاقاً کھل دیاں ہویاں آکھیا۔

ختمہ وڈے خمرے بال فائیل اختر دے سامنے رکھی تے میردا
 برا بکھڑ تے کھڑ گئی۔

”تشریف رکھو! مس ختمہ۔“

اختر تک در خواست تے دید بھونیدیاں ہوتیاں اکھیا۔ تے تجھ نہولے
 نال کرسی تے پہ گئی۔ اختر تک دفعہ درخواست چنگی طرح پڑھی تے
 اوندے آتے دستخط کرن دے بعد فائیل تجھ دو سوور رکھتیس۔
 اکھ چاتے تجھ ول پڑکھس تاں او اوندے منہ دو تاڑی بیٹھی ہی
 تے اختر او کون آپ دو تتر پیدا پڑکھ تے سر نوایا جا۔
 "بس یا بیادوی کوئی کم ہے۔" اختر سگریٹ ایٹھا تے وچ
 سٹیدیاں ہوتیاں پچھیا۔

"جی۔ بس۔ تھیک۔ یو۔" تجھ نخرے نال اکھدیاں ہوتیاں اکھیا
 تے اختر کون عجیب نظراں نال پیدھی ہوئی تے باہر نکل گئی۔ او حیران
 ہی جو اختر میں کینے اتنی لاپرواہی کیوں کریندے۔ ایہو اختر سلاٹھس
 یا جس تکھی نظراں نال اوندے کینیں ڈٹھا ہا۔ تجھ کون اپنے نام
 حسن وچ کجھ کمی جاہیں محسوس تھی تے ڈوبھے ڈینہہ او پہلے کینے
 وی کجھ چو کھی بن جن تے آئی۔ سفید رنگ دی تنگ قمیض تے سفید
 ٹیڈی سلوار وچ اوندی جوانی چندر وانگوں بکھدی کھڑی ہی۔ دفتر
 دے تقریباً ہر فرد او کون نظراں نظراں نال داد دیتی تے اوندے
 حسن کون وچ رچ تے ڈٹھا۔

مٹر پانمن جاوید۔ دفتر دے نوجوان کلرک وڈے خوشامد بھر
 بھجے وچ آکھیا۔

"دیر کی گڈ اس تجھ! آج تاں واقعی حور بیٹھے لگدے دے
 "جی گیا فرمائے دے۔" تجھ بھر بھٹیاں کون اگوں تے
 جھکیندیاں ہوتیاں وڈے نخرے نال اوندو ڈٹھا۔ جیوں اول

اور میری لہجہ کی طرح نہ سُنی ہوئے۔

"میں عرض کیتی بھی جو انا کہیں دو، نظر نہ لگے وپنے سین کوں
ریاض مُک تے آکھیا۔

فشاریہ ریاض صاحب! پر ایگوں تے اچھی داد ڈیوان دی کوشش:
کراہے سمجھے۔ "تجہ بھٹے نال متھے تے اٹے ہوئے والوں کوں
پھپھوں تے کیتا تے دل اپنے کم وپج رُدھ گئی۔

اج جیڑھے ویلے او آخر دے دفتر نو وپنٹی پئی تاں دل وپن
وڈا گھنڈ ہنس جو آخر دے داں تے تیر مار تے وداں۔

"لدا یارنگ سہرا۔۔۔ تجہ غلابی لبوں تے مُک ظہر کرینہاں
ہوئیاں آکھیا۔ آخر کاغذ توں دید ہنڈے تجہ دو ڈھاجیہ مھی وئے
دل با انداز وپج پک پکڑی تے اندر اوٹ کیتے تیار کھدی سہی۔

"آؤ۔ آؤ تشریف گھن آؤ۔ اچ تاں وقتی وقتی تیر سیتاں ہئے
آخر سوالیہ نظاراں نال او بندو ڈٹھا۔ آخر توں وڈے شوق
نال آپ دو ڈیدھا ڈیکھتے تجہ دے پھرے تے رتا پھوٹ گئی۔

"اج کم دری چو کھاہا۔ یکم نیٹ آگئی اے۔ گرشوارے مکھ کر ڈن۔"
تجہ کے ہونے والوں دی لٹ جتہ نال مچھوں تے کرنیدیاں ہوئیاں
جو اب ڈنہا۔

"اتنا کم دی نہ کیتا کرو۔ متاں صحت تے اثر پراسے تہ" آخر از
راہ ہمدردی پکا کھ کیتی۔

"اثر تاہا پوندے پر کیا کرینے تو کری جو تھی۔"
تجہ اپنے سینے دے نیچے کول بالی دار بوچھن نال کھن دے بعد

ماہیت بہتہ پرندیاں ہونیاں اکھیا۔

اج آں تجربہ اُسن دانان وی نہ پئی گھنری ہئی۔ آخر اونڈو ڈٹھا
 او کھل پئے اوندے ڈیکھن دیا انڈاز محبوانہ سخی گیا تے دل تجربہ
 دے مہرتے محبت نال آخر کینے اوندے مکان دا پتہ پھیا۔ آخر وہ
 پھین تال نکل تے گالھ ٹال گئی۔ پچھلین تھنیدیاں رسیاں تجربہ آخر
 لینے اونڈی نجی زندگی دے متعلق پچھدی رہ گئی تے ہوں شام کوں آخر دے
 مکان دے سامنے پک ٹھیکسی آن رکی تے تجربہ وڈی شان نال بہ تے آخر
 دے بھٹے دو لگھ گئی۔ آخر وڈی ابللی جواتی تے اونڈی پرکشش شخصیت
 تجربہ کوں زورے نال اونڈے گھر گھن آئی ہئی۔ اوہ چاہن دے باوجود
 وی آخر وڈی تھنیدی ویندی ہئی تے اچ او خوب بن جوتے تے
 رنگار کرتے آخر کوں ملن اونڈے گھر آئی ہئی۔

آخر ناز و دے خیالاں دتھ گم پلنگ تے اکھیں نوٹی تے ستا
 پیایا۔ پچھے ہی ٹھڈی وا کینے کرد ٹھریا کھڑا پیا۔ پیراں دا کھسکارن
 تے اکھیں بھال ڈٹوئیں۔ پچھی بھنواتے ڈٹھس تال دروازے دیہ
 تجربہ وڈی جبرت نال اونڈو ڈیکھدی کھڑی ہئی تے او جلدی جلدی آگئی
 پیٹھا۔ آخر حیران ہا جو تجربہ اتھال کیوں تے کیوں آئی اے۔

کیوں اوں بھٹے۔ سر تجربہ!

آخر اونڈے نال سلام علیکی رٹ دے بعد او کوں صوفے تے

بہنیدیاں ہونیاں اوں کینے پچھیا

بس ویندی تال ماسی دے گھر ہی ہم۔ خیال اے اچو تباہی خیریت

دی معلوم کیتی و نجاں۔

تجہ صاف کوڑ ماریا۔ او تاں گھروں خود طبع وی خاطر کول آئی ہئی۔
 اختر شکر نظراں نال اونرو ڈیرھیاں ہوئیاں او نڈا شکر ادا کیتا۔ خبر
 بل وانگو چیک چک تے گپا لھیں کر بندی رہ گئی تے اختر اوندریاں مہٹیاں
 مہٹیاں گپا لھیں سڑ تے کھلدا رہیا۔ دل تجہ اکھڑ تے کرے دی ٹھی مسکئی
 سینگ کیتی۔ اختر لکھ روکیا پر اونہ رکی تے کرے داسا مان ہک جہاہ
 توں چاتے پئی جہاہ تے رکھندی رہی تے دل۔ چاہ پیو ڈے
 بد ڈیہیں کرے کینے باہر نکل گئے۔ تجہ۔ خوش ہئی جو اول اختر
 دے دل وچ اپنا مقام حاصل کر گدھے۔ او اختر کول ہر حالت
 دپج خوش رکھن چاہندی ہئی۔ بھانویں او کول کتنی وڈی قربانی
 دی کیوں نہ ڈیوئی پوندی۔

اگست جون تے ہاتے گرمیاں زورال تے بن۔ روہینہ دے کالج
 دی بند ہن۔ او انہاں ساریاں گرمیاں وچ مستیں ہک ادھ دفعہ مری
 گئی ہئی۔ پر اگست دے پھیکڑی ڈیہاڑے او مری گوارن چاہندی
 ہئی۔ شام کول ناز و نال مری وچین دی صلاح کیش تے رات کول
 روٹی کھاندریاں ویلے کھلایاں کھلایاں اول پیو دے کتوں گالھ
 پٹائی۔ اونڈے یو مجبوری پیش کریندیاں ہوئیاں آکھیا۔
 "بچی۔ میں تاں وچ نی سگدا۔ تہاں کلے کیوں راہسو اتھال
 پر روہینہ میں گالھ داخل جلدی گول گدھا۔
 "لوکر ساڑے نال ہوسن۔ تہاں وی اٹھویرا دے اٹھویراں
 پکر مار گدھا کرو۔" روہینہ کھلایاں ہوئیاں آکھیا۔
 "اچھا بھلا تہاڈی مرضی۔ وچو۔" ڈاکٹر آکھیا۔ تے روہینہ

خوش تھی گئی۔ فیصلہ تھا جو رو بیتہ روزینہ تے اوندی ماہیک
 نوکرتے نوکرائی مری دی تیاری کرن۔ تے بک نوکر پھپھوں کوٹھی دی
 رکھوالی کیتے کھر دگیا۔ گاکھ راتوں رات پکی تھی گئی تے سبیلے انہاں
 دی تیاری دی ہوئی۔ جلدی دے وچ ماڈو اختر کول اپنی مری
 دی تیاری دے متعلق نہ پڑسا سگی۔

سویرے اوکوں ٹیڈی کوٹش وی کیتس۔ پر اختر زور چلیا
 گیا ہاتے ناڈو باقی گھر والیاں دے نال مری روانہ تھی گئی۔

• سہنگل لاج دے سامنے والی بہترین کوٹھی ڈاکر دی ذاتی کوٹھی ہی
 اوں اے کوٹھی صرف گرمیاں گزارن کیتے اتھاں بڑائی ہی بہر سال تاں
 او وقت مری آویندے ہن پر ایں دفعہ مصروفیت دی وجہ توں آدی
 دی حائل کردے مری آئے مری داخن لازوال پیاراں پکڑی پیا ہا
 سارے ڈینہہ دیاں ٹھڈیاں ہوائیں۔ کالے چٹے بدل تے ہلکی ہلکی کون
 من ٹوکاں کیتے میر سپاٹے دا بہترین سامان بیٹے ہوئے ہن۔

شام کیوں سارے پہن تے نکدے نال ایں لوکان پرود نفا وچ
 ماڈو کول اختر لڈا لڈا یاد آندے تھڈی ہوا دے جسمے وانگر
 اختر دی یاد اوندے ذہن کول تازہ کیتو رکھندی

تے ہے !! اج اختر نال ہوتا تاں ، ، دا سوہنٹریا پیا وی سوہنٹریا
 نظرداے « ناڈو دل دھج خیال کیتا۔ جج آہن طبیعت نرونی ہو دے
 تاں سچن ڈاڈھے یاد آدن۔

کئی ذہباں کیتے ناڈو اوکوں کیناں نظری ہئی۔ اختر دا دل لڈا لڈا
 سوچھا ہا۔ بھانویں جو بچہ روز آتے کچھ نہ کچھ وقت اوندے کول گزار

ویندی ہئی۔ پیر نازد دے بغیر اوکوں اپنی زندگی کھو کھلی تے بے رونق
 جاہیں نظردی ہئی۔ نازو اونڈی محبت دا منظر ہئی۔ اونڈے رنگیں خواہاں
 دی تیر ہئی۔ اونڈے بغیر دنیا اوکوں اوپری اوپری تے بے جہی نظردی
 ہئی۔ تے ولت گزارن اونڈے کیتے پھوں مٹھل کھنی گیا۔

شام کوں ڈاکٹر رتھانی اختر کوں اپنے گھر دے گیٹ دے ساوٹے
 بل گیا تے اونڈے بال گھاس کریندا ہونیا تے اوکوں اپنے گھر
 گدھی گیا۔ جگا لھیں جگا لھیں دے وج ڈاکٹر اکھن رکھا۔

اختر میاں: کل تبا کوں وی چھٹی اے تے میوں وی کیوں نہ
 اپاں تے مری چلوں۔ گھر والے وی آٹھائیں ان۔ سیر دا ڈاڈھا لطف
 آسی!

تے اختر فرما نیر دار بال وانکو "جیاسیں۔۔۔" اکھ تے چپ کر گیا۔ سویلے
 ڈوہائیں تیاری کیتی۔ اختر نیلے رنگ دا بہترین سوٹ پاتا تے اپنا رنگ
 سکا سامان اٹھی دپج رکھتے ڈاکٹر دے گھر آگیا تے تھوڑی دیر دے
 بعد انہاں دی موٹر مری ددا ڈوہی ویندی ہئی۔ اختر بیوں خوش حال
 جو روزی ہلسی تے ایڈے سوینے موسم وج اونڈے بال گھاس کریندا
 مزہ آسی۔ کھاوتیزی مال مری وی دل دارتے ڈنگی ڈوڑی سزک تے
 بھجدی ویندی ہئی۔ تھیل وج پہاڑاں دی چوٹی تے نازو لورانی باس
 دپج کھڑی اختر کوں نظردی تے خوشی کینے اوندا دل ٹرے مارن
 پک پوزاتے پندہ گزردیاں پتہ وی نہ لگا۔ کب بہتر این جاہیں نازدے
 سلٹھے موٹر ڈوں چار دفعہ مارن پڑتا تے اونہاں دے سوٹ کینے تے
 لہن کینے پیلے روہینہ سروں نگی بھجدی ہون تے باہر نکلتے بھگتے پیر

کون چنبر گئی۔ پھر کون ملن دے بعد اول اختر نال رسی سلام علیک کرتے
تے ترے کو سٹی دے اندر آگئے۔ اختر وڈے ادب نال بگم رعا نال
سلام کیتا تے باہر پلاٹ وچ باقی بندیاں دے نال ہک کرسی تے بیٹھ گیا
موسم ہوں ویلے وی بہوں شاندار ہا۔ اسمان کایاں کچھ یاد میں لایاں
کھڑا پاتے ٹھڈی ٹھڈی ہوا وڈے روتے لائی کھڑی سی۔ اختر
بھنوتے اڈے اوڈے ڈٹھا پر نازو کھتاوں وی نظری۔ اونڈیاں
بے ناب نظراں نال چھڑیاں نازو کون ڈیکھن دیاں خواہشمند ہی
ناز و جیر صے ویلے نال نظریں نال اونڈی طبیعت کچھ موخھی تھی
گئی تے اونڈی بیزاری کون ڈیکھتے ڈاکٹر اکھن لگا۔

”آخری میاں! تہاڈی طبیعت کچھ بے سکون نظری اے کچھ دیر کیتے
اندر وچ تے آرام کر گھنور۔ مری دیاں پچھے دار سڑکاں تے سفر کرن نال
بندے دی طبیعت اکڑ بے مزہ تھی ویندی اے۔“ ڈاکٹر دی ڈال
وی اونڈی ہال وچ ہاں ملائی تے روہینہ کون اکھتس جو او اختر کون
اندر کرے زچ پہنچا آوے۔ روہینہ اختر کون نال لائے کھدی ہوئی تے
کرے وچ وڑ گئی۔

”اے تہاڈا پنگ تے اے الماڈی۔“ روہینہ پنگ دے بعد
الماڈی دو اشارہ کیتا۔ ”کپڑے تبدیل کرتے سُم وچو۔ کہیں شے
دی لوڑ پورے نال میکل سپڈ گھنا ہے۔“
روہی باہر ویندیاں ہوئیاں اکھیا۔

پھر اختر کون وی واقعی آگئے ہن۔ سر بیونڈا کھڑا ہن تے
کپڑے تبدیل کیتاں بغیر او پنگ تے سیدھا تھی گیا تے اس کینے بڑا

دی نہ ہون

ناز و شایہ سہگل کوں ملن اوندے گھر گئی ہوئی ہئی۔ کچھ وقت
 اوں کوں گزارن بعد اٹھوں اٹھی تے گھروں آئی۔ گیٹ کینے کھڑے
 یک لمی دید پنڈی دو مارئیں تے اختر دی یاد اونڈی نال ٹھڈا اٹکارا اوند
 سینے کوں زورے نال چیرتے اوندے باں کینے باہر نکل گیا۔ یک خیال
 آئیں "خط اکھ تے اختر کوں سڈ واواں۔" محبت دے چکر آرام
 نال راہن نہ پئے ڈیندے ہن۔ بے چینی تے بقراری حد کینے وی
 ددھ گئی ہئی۔ سارا ڈینہ مری دی رنگین نضارچ گزارن دے
 باوجود وی او کوں حقیقی خوشی یک ذری جتنی نصیب نہ کھیندی ہئی
 کھنڈ ہن کوں تاں اوروی نال کھل ہن گھندی ہئی پر اوندی لے
 کھل پھکی پھکی ہندی تے اختر دیاں دیلاں نال کھیڈی دی ہوئی او
 گھر آگئی۔ سپلا کرہ لنگھن دے بعد او ڈوجھے کرے دے نالوں
 پٹن پٹی نال پنگ تے کہیں جو ان کوں ستا بویا ڈکھ تے حیران رہ
 گئی۔

"پتہ نی کون اے ڈکھاں۔"

ناز و کرے وچ جھائی پنڈیاں ہوئیاں دل وچ خیال کیتا تے اختر
 کوں ڈیکھتے اوندے آداس چہرے تے یکدم بہار آگئی۔ دل خوشی
 کینے بے تاب ہوتی گیا تے او بیرتے پیر رکھیندیاں ہوئیاں اوندے
 پنگ دے نیرے پنج مگئی۔ اختر مونہ تے بانہہ ڈتی تے ستا پایا۔
 ناز و ہوں ویلے ہوں خوش ہئی۔ محبوب جو گھر آگیا۔ اس۔ اختر دی
 پکرت پنگ کینے لڑکھ ی پئی ہئی تے ڈوجھی پنگ نے ہی اس

ہوئیاں او کول ہنگی جاہیں ہکل ماری :-

جی ۔ ” کہیں کھوہ دے تل و چوں کنبدا ہوئیاں نازک جہاں الالایا
 میں کئی گالہ کچھی ہئی ۔“ اختر او کول پھکتے اپنے نال پنگتے
 بہینہ یاں سوئیاں اٹھیا ۔ ” کیہ ڈساواں ۔“ نازو اپنے نیلے رنگ
 دے بوچھن نال کھیڈ دیاں سوئیاں اکھیا ہوں ویلے اندامنہ عین
 سرخ تھی گیاہا ۔ دل کریدا ہس جو اختر میکوں اپنیاں باہیں وچ
 گھٹتے اپنے سینے نال اتنی دیر لائی سپٹا رہے جو تیں میڈے
 سارے ارمان پورے نہ تھی و بچن ۔

” روزی ! کیا گالہ اے چپ کیوں کیتی بیٹھیں ۔ کوئی گالہ نال
 کر ۔ ڈینہہ کیوں پنے گزرون ۔ آنھوں وی نسبت میڈے خیال وچ
 اتھال وقت پر بہار بسویا تھنہا ہوسی ۔“ اختر اوندے بوچھن
 کول پکڑتے اپنے ہتھ تے ولہنیاں سوئیاں اکھیا ۔

” اختر ! توں کیا سمجھریں جو تیڈے بغیر اتھال میں خوش رہ
 آل ۔ ایہ سوال توں اپنے دل کینے کچھ ڈیکھ جو اذ کیا اہدے ۔
 دل وی یقین نہ اوی نال میڈیاں اہاں اکھیں وچ جھاتی پاتے ڈیکھ
 جھڑھیاں رات ڈینہہ تیڈا انتظار کرتے تھک پئن ۔“ نازو بقرار تھال
 نال اوندو پڑیدھیاں سوئیاں اکھیا ۔

” اختر میں نیوں کیوں یقین ڈیواواں جو تیڈے بغیر زندگی تک
 نقاب بن ویندی ۔ میں اختر ! توں ایسے ڈیہاڑے چھٹی گھن تے اتھالیں
 کیوں نی اوندیہ ۔ مئی پھیں نال اختر ڈاڈھے سوئے ڈینہہ گزرے ۔“
 تے دل اوندی دیدھے پاسے دو پھرتی ۔

کیوں نی آویندا۔ سچ چھپی تال اختر ڈاڈھے سوہنے ڈینہ گزرن۔
تے دل اونڈی بیہ پے پاسے دو پھر گئی۔

”چھی تال خیرل ویسی پر کھان بندہ اتھاں راہساں کیوں“
اختر گالھ کیتی۔

”کھائیوں۔ اسان تال ہیں۔“ نازو حیرانگی تال چھیا۔
”تساں سیوے تال آپ جو گے سیوے۔ اج کون بھلا کہیں دی
سنیہال بندے۔“ اختر کھلہ باں ہونیاں آکھیا۔

”اساڈے آتے اعتبار کہنی۔“ نازو نخرے تال چھیا۔
”اعتبار تال ہے پر مناسب نی سمجھا جو۔“ اختر اجی گالھ
وی پوری نہ کیتی تے برانڈے و حوں روہینہ دا الا سن تے نازو
جلدی جلدی کرے کینے باہر نکل گئی۔

”باجی! اختر کوں لے دے۔“ روہینہ نازو کینے چھیا
”او آئے جو۔“ نازو منہ پکا کر نیدیاں ہونیاں اول کینے
چھیا۔

”سویر دا۔ تہا کوں پتہ ونی کہنی۔ اوڈ لوواں تہا کوں اونڈے تال“
روہینہ نازو وی ہانہ پکڑتے او کوں اختر دے کرے دو نیدیاں
ہونیاں آکھیا۔

”روہی کھڑتاں سہی۔ گالھ سن تال۔ او اپنا بھلا کیا لگدے۔ جو
آپاں او کوں لوں۔ غیر مرداں تال اینوی فی لینڈا ہوندا۔“ نازو پار
تال اونڈی گلھتے چاٹ مارن دے بعد اونڈے وال سدھے کر نیدیاں
ہونیاں آکھیا۔

”ہوں بیہنہ سا لگرہ تے تاں اوکوں ملے ہا دے تہ دعوتی ڈارڈوی
 خود بھیجا دے ہن اوندے سامنے ویندیاں سہیاں ترم آندے
 کم از کم گھر آئے ہوان تال سلام علیکی تاں کرہیجے۔“ روتی اکھیا۔
 ”اوپنی نکالھ سہی روتی۔ خیرین دی میں بک شرط تے چل دی آں۔ جو
 میں اوندے مال آلیساں بلیساں کیناں۔“

نارو اپنی کھل بکندیاں سہیاں اکھیا۔ اور روتی کینے اپنی محبت لکان
 دی کوشش ہی کریندی ہی۔ تہ ہر جو روتی کول ساڈے پیار دا پتہ
 بگ گیا تاں سچ بگسی تے روہینہ بالال وانگوں اوندی بانہہ پکڑتے او
 کول اختر دے کمرے دو گھن گئی۔ اختر نارو دا ڈنٹا جیڑی پکھول
 تے تلویندی آندے ہی تے جیڑے ویلے روتی اوکوں اختر دے
 پنک کول گھل آئی۔ تاں نارو روتی کینے اکھ بچاتے اختر کول بھولا
 بھن دا اشارہ کیا۔

”اختر بھائی! اے میڈی! جی روتی۔“

روہینہ تعارف دے انداز دچ اکھیا۔

”تے یا جی! اے ہن اختر بھائی۔ اپنے بالکل تری ہسائے۔ یاد

ہیوے تاں ہوں ڈینہہ میڈی سا لگرہ تے کپاٹے دی ہن۔“

روہینہ نارو جون ڈیدھیاں سہیاں اکھیا تے ایں تعارف تے اختر

تے نارو ذری چک چے پر جلدی جلدی سنبل گئے۔

”تشریف رکھو۔“

اختر آٹھی تے پنک دی سرانہ تال ٹیک لاسٹھانے او ڈوہ میں بھڑیاں

اوندی پاندی کینے بہہ گیا۔

” اختر بھائی! طبیعت کیوں ہے۔ سیرتے وی چکسو یا پنگ ملی پئے راہو“

روبی کھنڈیاں ہونیاں اکھیا
” سروچ دردناں ہے۔ پر نساں ہے اکھیوتاں سیرتے وی چلسوں

پئے۔“
اختر نازو دو ڈیکھن دے بعد روہی دو ڈیدھراں ہونیاں
اکھیا۔

تے دل —
اختر تے روہی سیر دا پد گرام بنڑیندے رہ گئے تے نازو محبت
بھریاں نظراں نال اختر کوں ڈیدھی تے مسکدی رہ گئی۔

” روہی اتنا ڈی باہی گلی تال نی —“
اختر نازو کوں چپ غروب ڈیکھتے روہی کینے پھیا۔
” اللہ زکے۔“ روہیہ کناں کوں ہتھ لاتے اکھیا۔

۶ الیندی جولی — اختر اکھیا
” اے دراصل بن ذری کم گو —“ روہیہ جواب ڈتاتے تریہے
کھارے ہوئے تے باہر نکل گئے۔

موسم ڈاڈھا سرہنا ہا۔ رضا ایہوں خوشگوار ہئی۔ ٹھڈی بھاہاں
نال دیاں پتھو پئی تھر بند کی ہئی۔ ڈاکٹر رجحانی تے بیگم رجحانی اگوں اگول
گالیں ویندے کرنیدے ہن۔

اختر چوری اکھ نال نازو کوں ڈیکھ گھنڈاتے ول روہیہ نال ایڑوں
ارڈوں دیاں بارن تھر۔ عک ڈیندا۔ اختر دیاں پھلاکی تھنا زور دل
دل دے وچ کھدی ویندی ہئی۔ خوش تالی اوڈا منکرتی حسن بیاہی نکھرا

دیندا ہا۔

ہاں روڈ مکٹن والی ہٹی۔ او سٹریک توں لہتے تک کچے رستے تے
 ول اٹے درخاں دی اوڈھ وریج لکڑ دے پٹے ہوئے تک ساوے
 چہرے تلے وریج پیٹھے۔ بڈھڑیاں دی جوڑی تاں تھوڑا اجہاں پنڈھ
 کرن نال تھک گئی ہٹی پر نوجوان تے شرخ طبعیاں ایجھے موسم وریج
 کھاں آرام نال بہہ سگدیاں ہن۔ انہاں ہولے ہولے بہاڑ کینتے ہن
 شروع کر پٹا۔ روہینہ اگیوں اگیوں ویندی بھدی ہٹی تے اختر نازو
 دا ہتھ پکڑی تے اوندے پھپھوں آرام نال ٹر دا ویندا ہا۔ اختر خوش ہا
 جو نازو دا ہتھ اوندے ہتھ وریج ہاتے ایجھے سوہنے موسم وریج
 او پاسے نال پاسہ اکی دی تے کھلے ویندے ہن۔ ہلکی ہلکی ہولتے
 کھڈ دے باوجود وی انہاں دے بت توے واگو تپے ویندے
 ہن۔ خوشنارا حول تے موسم دی متی کول ڈیکھتے ڈوہیں جو اسیاں
 کھی جھاتے ملن دیاں خا ہشت ہن۔ اختر کول بہانہ ہتھ نہ پیا اٹدا
 ہا۔ جو او روہینہ کول کیوں ٹاے۔ جوتیں بدل کچے تے ہلکی ہلکی کن سن
 شروع کھئی گئی۔ روہینہ اختر دا ہتھ پکڑی تے ہرنی وانگر تریپ آندی
 مریدی ہئی۔ ایجانک او بی ٹکی تے منہ دے بہرے ڈھانڈی پچی تے
 دل اون وی اد۔ دا ہتھ پکڑ گدھا۔ مینہ بھری وانگوں لہہ پیا
 تے او بھیج تے چہرے تلے وڑ گئے۔ کپڑے ساریاں دے پس گئے ہن
 "توبہ! مینہ تاں بھین دی ہلت وی لی پڑتی۔ بھنے وی ڈانڈے
 سے پر اوتیں سارے کپڑے پس گئے۔" روہینہ پئے ہوئے بھین
 گول پیر تے چنڈ کیندیاں ہونیاں اکھیا۔

اے مری اے اماں۔ پتہ کہنوی اتھاں تاں مینہ اللہ دے نال
تے دسٹ لگ پوندے۔۔۔ بیگم رجحانی۔ روہینہ دے سینے والوں
وجہ ہتھ مریدیاں ہونیاں آکھیا۔

کپڑے پس تے جہاں نال پنہنٹ گئے ہن۔ شرم پر جراتیاں پئے
ہوئے کپڑیاں دی اوٹ وچوں بھاتیاں کھڑیاں پنہنیاں ہن
اختر دیاں نظراں ول ول نازو دے بت دو اٹھ دیاں تے ول جھک
دیندیاں تے نانو اپنی چست تھیں کیں۔ جیڑھی بت دے نال چڑھی
کھڑی ہئی۔ جھک چھک تے ایچ کھڑی کریندی ہئی۔ شرم کینے اوڈا
براعال ہا۔ اختر نال اکھیں ملیندیاں اوکوں جھجک پئی تھیندی ہئی
"استیاس کرے ایس فیشن ایل زمانے دا جیہیں ایس طریقے
لباس کدھ! رن جو بندہ ضرورت دے ویلے انہاں نال اپنا کج
دی نی کج سگدا۔"

نازو ووں ہوں ویلے ایٹے ایس سوڑے لباس نے کماؤ لگی کھڑی
ہئی۔

مری دی ہوا ہئی۔ پڑوں جھولے آٹے تے کپڑے کج کج کرک
گئے تے ول ادسارے گھر ول آئے۔

ڈو پیر ڈھلے پئے ہن۔ اختر تے روہینہ کے پلنگ تے بیٹھ
تے شام دی سیر دا پروگرام بیٹھ تہنہ نیدے ہن۔

"اختر بھائی اماں ہونئی فلم تے تاں وچنئی ڈیندے لہ
تساں انہاں کینے ساڈی چھی گھنوتے فلم ڈیکھن جہوں۔ پیراڈانز
تے کیا جو بہتر فلم آئی ہونئی اے۔ کیا خیال اے تہاڈا۔"

رؤی اختر دا ہتھ پکڑتے لوڈ نیریاں ہوسیاں اکھیا۔
 "نہ بھتی قلم نہ چنگیاں سمیاں، انماں نال بھلا کیریاں کم۔"
 اختر پیار نال اونڈے سر تے پراٹ مریدیاں ہوسیاں اکھیا۔
 "بھائی جان تاں۔" رو، یہ اونڈے مونڈھے تے سر رکھتے
 رسدیاں ہوسیاں اکھیا

"اچھا بھتی۔! اکھیاں تاں سہی۔ جے اناں ہونی من گیاں تاں
 ضرور چلسوں۔" اختر لھاریاں ہوسیاں اکھیا۔
 (ناز و اختر دے جراب تے رومال دھون باہر گئی بیٹھی ہئی۔
 بچھوں تے ولی تاں اختر تے روینہ کول لاڈ کریندا ڈیکھتے پچھوں تے
 ہٹ گئی پہلے اوکوں اختر دی محبت تے لغین اچ پر ایج روینہ نال
 اوکوں لاڈ کریندا ڈیکھتے اونڈے تن بان وچ بھاہ لگ گئی
 "ناز و دے اندرستی ہونی عورت جاگ پی ہئی۔ اونڈی محبت بیٹھی
 اکھیں نوٹ تے تیزی نال ہکے رستے تے پنڈھ دیندی کریندی ہئی۔
 ایج اپنے رستے کینے بدل گئی۔ خود جوان ہئی۔ محبوب زی جوان ہستے
 اپنے محبوب نال کہیں یے جوان جسم کول او بھلا کیوں برداش کر سگدی ہئی
 اوکوں علم ہا جو ڈولی جوان جسم تنہائی وچ ملن تاں ایند اتیجہ کیا بکھلے
 اوکوں اختر دی محبت کھوکھلی تے کچی نظری تے محبت دا جیڑھا
 رنگین تے حسین تاج محل۔ ناز و اپنے ارماناں تے امیدیاں دے لے
 تارے نال تیار کیتا ہا۔ اور قامت دے ہکے دکھے نال لوڈے کھلون
 لگ پیا۔ اونڈے مضبوط ایرے ساڈ تے نفرت دے ہکے طوفان نال
 بل گئے۔ دل وچ محبت دا جیڑھا جن بہار پیا چیندا ہا او ول کھاوٹ

شروع تھی کیا تے پیار نفرت وچ بدل گیا۔

”اختر برہائی اے — او میوں ووکھا ڈتے — اور ہی
 محبت ریت دا ڈپ لہ سہی جیندے بھردیاں پتہ وی نی لگا —
 — میں وی بھلا کنتی بھولی آں۔ چودل دیاں رامال ہکان وقت
 تے غیر مرد دے ہتھ وچ ڈے بیٹھی آں — شخراے وقت تے پتہ لگ
 گئے — پتہ نی کیا کینے کیا تھی ویندا — میں — میں غلطی تے ہم — اختر
 کیندے ہے — بد معاش ہے — بے وفا ہے —“ ناز و پلاٹ
 وچ کرسی تے بیٹھی دلیلاں وچ غرق ہئی۔ اکھیں وچوں بجاہ دے
 لبتے پتے نیکل دے بن۔ اندر وچ بھٹیاں پیاں بلدیاں ہن تے ناز و
 دا نازک و ماسخ نے نازک وجوداں بجاہ وچ سر ڈا پیا ہا۔ مکاتفاہی
 بے چینی او کول و لہٹی بیٹھی ہئی۔ جیڑھے اوندے سکون کول تہن ہنس کنتی
 دیندی ہئی۔

اختر تے روبینہ بھلدے ہتے تے کمرے کینے ابر نکاتے تے بھلدے
 بھلدے ناز و کول آگئے۔ ناز و انہاں کول آندا ڈیکھتے منہ ڈو جھے
 پاسے چا پھیریا۔

”ہاجی! فلم دا پروگرام نبرائے سے۔ جلسو نان —“ روبینہ
 ناز و کینے پھچیا۔

”تساں و پنجابے ڈیکھ آوا ہے۔ میڈی طبیعت کجھ ٹھیک کسئی
 ناز و کاوڑناں آکھیا۔

”زل کہیں ہی جھاہ دا پروگرام نبرائے۔ جتھاں کجھ دیر چڑکا وقت
 گزاراؤں —“ اختر کرسی گھل تے ناز و دے سامنے پابندیاں

ہوتیاں اکھیا۔
 "تساں بیشک چلے ونچا ہے۔ میڈے کول اوارہ گردی جو گیا
 وقت کہنی۔"

نازو قبر اورد نظراں نال اختر کول ڈیدھی ہوئی تے اندراکھی
 گئی۔

نازو دا سوڈیکرم ہیرا ڈیکھ تے اختر حیران رہ گیا۔ اوکول کجھ نہ
 پئی آندی ہی جو بیٹیاں بیٹیاں پگنی بھلی کول کیا تھی گئے۔ اختر سوالیہ
 نظراں نال روہینہ دوڑٹھا۔

"پتہ نی بیٹھی بیٹھی کول کیا تھی گئے۔ اگے تاں کڑاہیں اینویں
 نستی کیتا۔" رولی حیرانگی نال پکا لھکتی۔ "خیر تاں پاہو میں
 پتہ گریڈی آں۔" روہینہ اندراکھی گئی۔

نازو کاوڑ نال کہیں رسالے دے وقتے پٹیندی سلیندی بھٹی
 ہٹی چہرہ۔ خصے کینے لال ہاتے اکھیں بھراں نال بھریاں کھڑیاں بہن
 "باجی! کیا کاکھ اے۔ طبیعت تاں خراب نی تھی گئی۔" رولی
 ارنم مل نازو کینے پھچیا۔

"جے طبیعت خراب وی تھی گئی ہئی تاں بہان دے سامنے تاں
 اتنی کاوڑ نہ کرو ہا۔" روہینہ نازو دے نال کرسی دے بازو تے
 باہندیال ہوتیاں اوں کینے پھچیا۔

"اکیر ہیا بہان۔ میں کہیں بہان نی جانڑدی۔"
 نازو کج کج تے اکھیا تے اے کاکھیں اختر دے کتاں وچ تیر
 بن تے مگیاں جیڑھا دیویدے کچھوں کچھوں نازو دو آندا پیا ہاتے

اوندے قدم دروازے کینے باس رک گئے۔
 "باجی۔ آخر تباہیوں تھی کیا گئے؟" روبینہ پیار تال اوندی لہجی
 دے باہروں بانہ ولیندیاں ہوشیاں اکھیا۔
 "میں ٹھیک آں۔ ٹھیک آں۔ میوں کچھ کہنی تھیا۔"
 نازو اوندی بانہ گوں جھکے تال اپنی لہجی کینے اچ کریندیاں ہوشیاں
 اکھیا۔

"آخر نراض تھیوں دی کوئی وجہ وی ہے۔" روبینہ اٹھدیاں ہوشیاں
 "روبی۔ میوں زیادہ اک نک نہ کر۔ کوئی وجہ کہنی۔ بس میڈی مرضی۔"
 نازو اک نک تھنیدیاں ہوشیاں اکھیا۔
 "باجی جہان کیا سمجھسی۔" روبینہ چولے چولے اکھیا۔
 "کیاں سویر دا جہان۔ جہان ان لائی۔ میوں کہیں جہان دا پتہ
 کہنی۔" نازو جھکے تال رسالہ بند کریندیاں ہوشیاں اکھیا۔
 "باجی تمام ٹھیک! اں اپنا موڈ ٹھیک کر گھنو۔" روبینہ ول
 اوندے سلسے اگئی۔

"میوں زیادہ نہ ہروا۔ روبی۔"
 نازو دانہ کاوڑ تال انگاریاں وانگوں بکھن لگ پیا۔
 "باجی تال۔" روبینہ نازو گوں بھاگل پاوڑ کیتے اوندے نرے
 آوڑ پتی پر نازو دا سجاہتہ ہوا دج اٹھیا۔ کمرے دج پھا کے دا
 الاپیدا تھیا تے پھا کے دے تال ہک نلی جاہیں "ہائے" وی نکیتی تے
 کمرے دج فل چپ تھی گئی۔
 "ایں تال چپ کیناں کریں ہا۔ ہن تال آپے چپ کر لیں۔"

لال لال اکھیں تال زوی دو ڈٹھلتے لکرنے کینے باہر نکل گئی۔
اختر کدھی دی ٹیک لگاتے انہاں دیاں پگھیں ستر دا کھڑا ہا۔ نازو
کرے کینے باہر پستی تال اختر کولوں ڈیکھتے اوندا رنگ تال لال سہی
گیا۔ نہروا نگولہ کولوں ڈیکھتی ہوئی تے اوندے نیڑوں لنگھن پئی تال
اختر بچ تے اوندے سامنے آگیا۔

“آخر گالھ کیا ہے روئی کیوں خا مخواد تراض سہی گئیں۔ میڈا
اونڈے تیکوں چنگانی بنیا تال میں چلیا ونیاں۔ ایندے وچ پھو کھن
دی مہلا کیر سہی گالھ لے۔“ اختر پھنگی کھل کھلایاں ہونیاں اکھیا
نہروا تیز اپٹ وچ میڈے دستے کینے۔ چوہری دارستہ رو کھنیا
تیکوں شرم نی اتھا۔“ نازو لال آکھنے کڈھنیاں ہونیاں اکھیا۔
“نہروا دی منہ سے کڈھ کھن پر میں پچھاں نہروا جو زرا مگی دی وجہ
کیا ہے۔۔۔۔۔“ اختر فیسا کھن بچے وچ پگھ لکھتی۔

“میں آبدی آن میڈا رستہ چھوڑ ڈے۔“

نازو بک دفعہ ول گئی۔

“توں جاتے آگئیں تال میں وی پکھتے راہاں۔“

اختر اونڈا ہتھ پکڑنیاں ہونیاں اکھیا۔

“اختر۔۔۔“ نازو زور دی چھکی ماری تے ہتھ چھڑواتے باہر نکل

گئی۔

“اختر ہاریاں نظراں نال لوکوں ڈیکھ رہا ہاتے ول تھکے تھکے تھکے تھکے

نال کبے نہ بچ آگیا۔

راہیہ ویاہنے وچ منہ ڈے تے روندی پئی ہئی۔ اونڈیاں نکیاں

نکیاں ڈسکیاں کرے ویج مویج بھاری دا نقشہ بدھی کھڑیاں ہن۔
 "میکوں افسوس اے روہی جو میڈی خاطر تھا کون اتنی تکیوں اٹھاؤں
 پئی اے۔ میکوں ایں کچھ دا پتہ ہونا جو روزی میڈا آواں چھوڑی سمجھری
 تاں میں کڈا ہن نہ آغا۔" اختر روہی دے سیرتے مجھ پھر نیڈیاں ہن
 بارے آلا نال اکھیا۔

نارو دیار کھنیں اختر دے خلوصتے محبت کون زخمی کر گیاں ہن۔
 جیڑھی اونڈے دل ویج نارو کیتے ہئی۔ طبیعت یکدم مویجھی تھی گتیر۔
 او کون اتھاں باہن مسیت پیا نظر دا ہا۔ آٹھی تے اپنا ایچی پلنگ
 توں کدھیں۔ کوٹ کون گنچوڑ منچوڑتے اونڈے ویج رکھیں۔
 باقی نکاسکا سامان وی ایچی ویج رکھتے اونڈا ڈھک جھکے نال بند کر
 ڈٹس۔ روہینہ ڈسکیاں بھرنیدی ہوئی اٹھی تاں اختر ایچی پاتی تے
 تیار کھڑا ہا۔

"آچھا روہی! اللہ بلی۔" اختر دروازے دو ویناں ہن
 اکھیا۔

"بھائی جان۔ کڈے ویندے۔ پئے۔ وے۔"

روہینہ ڈسکیاں بھرنیاں ہن اکھیا۔

"گھر ویندا پیاں روہی سیر کرک آیا ہم۔ سیر کر گئی اے تہاں وی

ہمان نوازی دا پھول پھول شکریہ۔ زندگی رہ کئی تار، ول تہاں پھول

رہے۔ نہ نثریں آواں تاں آکھ ڈیو اے ہک ضروری کم یاد آ گیا۔ مجھ

جلدی و خبر ازاں پئے گئے۔" اختر بھانجھو گئی تے کوٹھی کینے نکلی

باہر سڑکتے آ گیا۔ او کتے ارمان گہروں گھن تے نکا ہار پر ہک دکا

پورا نہ تھیں۔

مری امی حسین تے سترپوش وادو اوکوں ہوں ویلے دوندخ معلوم
تھندی ہئی! اوندا بت کب ان ڈٹھی بجاہ وچ سٹرا، نیرا ا۔ آخری
دند منہ پھیرتے انہاں دے مکاں دو ڈٹھن تے نال روڈ دی بھیر
دج گم تھی کینا۔ اوندا بت ہونے ہونے یے جس ویندا تھیندا ا۔ پیر تھو سوا
من دے معلوم تھیندے ہن۔ مری دے لوک تے اوندے سوہنے تے
ان سوہنے قطارے ہوں ویلے اوکوں اپنے دشمن معلوم تھیندے ہن
دل وچ غیب جاہیں سو بھیر منجھاری تے بے قراری تراں کھری مری
ہئی۔ ٹیکسی اڈے تے وڈی شکل نال پنیاں ٹیکسی وچ پاہن دی دیر ہئی
تے اوندی ٹیکسی مری کینے چوں چوں پرے ویندی تھندی ہئی

ناز ورتی لال تھی تے کچھ دیر پلاٹ وچ پھردی رہی۔ اوندا
خیال ہوا آخر یا روٹی اوند وول آسٹ۔ بقراری دے عالم وچ کرکی
تے بیٹھی تے دل اٹھی کھری۔ اچھ اوکوں باہن ناں باہن ساہ گھن وی
ادکا پیا نظر دا ا۔ خیالات تن بدن وچ بجاہ لائی کھڑے ہن۔ پرے
پرے تک کھنڈی ہونی ساوی پنج وادی تھی ہوا آپے لمبے ساں
ون تے چاندی وانگہ چکرا ہویا ہاڑی نالیاں واپاتی جنت دی یاد
پئے ڈیویدے ہن۔ پر ناز وکوں ہوں ویلے اسے ساہیا چیزاں
بار پیاں نظر دیاں ہن۔ ازر وچ جو بجاہ لگی کھری ہئی۔ کوئی شے
چنگی وی بھلا کیوں نگدی۔ کاوڑ تے یڑ ویلیاں کینے داغ
پھن تے آگیں۔ سولے ہونے قدم چنیدی ہونی تے اندر آگیں۔
ردینہ لال لال اکھیر، اہن ٹیوں بو جھان نال مسلہ زدی بیٹھی ہئی۔

ناز و گوں ڈیکھتے روہینہ وانٹھڑا ساہ نکل گیا تے، سنجو ول پیوں اگول
 کرن گیک پیار ناز و وی ڈکھ کینے بھری ناں پہلے وی ووی ہئی تے
 روون ڈا آسرا و دی گھ لندی ہئی۔ روہی کول روہینہ ڈٹھس تاں ازندا
 بھیر گھل گدھس تے ڈھنڈھکار سے مارا مہاتے رتی۔ روہو تے تھکیاں
 ناں روہینہ سنجوں پوجھنہ یاں جوتیاں اکھیا۔

”باہی! تاں سیڈی نے عزتی کر تھنوں پر اختر بھائی ناں تاں اتنا
 گندہ سلوکتہ مدد نہ پڑا، او دل وچ پتہ نی کیا تیاں کر لین“ پر ناز و چپ کیتی
 تے اہیں مسلندی روہ کیتی۔

”او پتہ تی کتنے ڈیہاں دا پر وگرام بناتے آئے بن۔ پرتھا ڈی ورتہ
 توں او اماں اتے کول ملیاں بغیر بچپوں تے ول گھنن۔“
 روہینہ شکوہ کیتا۔

آخر دی واپسی دا ناں سٹن تے ناز و دیاں اکھیں پٹیج گیاں۔
 ”آخر گیا۔!“ ناز و دے منہ آپوں آپ نکل گیا۔
 ”تے اچن وی راتے ہا۔“ روہینہ تھوڑا نراض تھنڈیاں ہویاں
 اکھیا۔

ناز و دے پھرے دارنگ یکدم بدل گیا۔ بت سن تھی گیا۔ شوخی
 تے کاوڑ موٹھ منجھاری وچ بدل گئی اکھیں چھت دو لگ گیاں تے
 او کہیں یاد وچ بیٹ گئی۔

”یک آتہ بجالی ناں اچ نلم دا پر وگرام نیڑا یا ہا۔ پرتھا کول تاں
 پتہ لی کیا تیا جو یکدم بدل گیا ہے۔“
 روہینہ نکاسیتی ہے وچ آکھیا

تیں جھلیا نہ اوکوں نہ تازو چھت

دو نٹریاں ہونیاں بے خیالی وی عانت و پچ بچیا۔
 " جھلم تان ڈاٹھا۔ پر او میڈی کالھ بھلا کتھاں نیندے ہن
 نراض مھتی تے گین پئے۔ کیا سمجھن جو اسے کتے بد اخلاق لوکاں
 رو بہتہ کالھ مکاتی تے موڑ دا ہارن ٹن تے باہر نکل گئی۔
 تازو ٹھڈا ساد بھر نییاں ہونیاں کرسی توں اٹھی تے پلنگتے
 ان ڈٹھی ہن اختر دی یاد اوکوں پہلے کیے وی چو کھی اول
 لگ مچی ہئی۔ اوں اختر نال سیر کرن دے کتے سوہنے منصوبے
 تہڑائے ہن۔ پر اوندے او سارے منصوبے مٹی وچ مل گئے
 اوکوں اپنی بے وقوفی تے جلد بازی تے ڈاڑھی کاوڑ لگی مچی، مٹی
 اختر آیا وی ہاتے ڈکھ سکھ وندایاں بغیر واپس وی ول گیا ہا۔
 اختر نال جبر ہاسلوک اوں کہتا ہا۔ اوندے آتے ہن او اسوس
 بیٹھی کریندی مٹی سا اختر دامونجھا مونجھا چہرہ اونڈیاں نظراں
 سامنے پھرن لگ پیا تے تازو دا دل غوطے واسا گیا سینہ
 کینے پھٹن تے آگیا۔ او اج دھاڑاں مار مارتے اپنے دل دا درد ہکا
 کرن چاہندی مٹی پر گھر والیاں دا خیال سامنے آوینا۔ اوندی ساری
 رات پریشانی وچ گزری۔ تے اختر دی یاد اوکوں پاک۔ گھڑی وی
 آرام نہ کرن ڈٹتا۔ پاسے پتر نییاں ٹھڈے شکارے مھر نییاں
 تے منجوں واپس دیاں اوندی رین ویسا کی۔
 رو بہتہ تاپیو کورا، اختر دی واپسی دا ناں ڈسا یا تاں ار حواں لپے
 تے ڈاکر پوسو رحمانی اوندی واپسی کول مھرو لینا، ناں ڈے تے چپ لگیا۔

۱۲ باب بارہواں

”تنگ دیکتا کر۔ رمضان!“
اختر کا دڑناں اکھیا۔ او اکھیں بند کیتی تے پلنگے تے سستا

پیا۔

”اختر میاں۔“ رمضان اڈوریاں ہوئیاں اکھیا۔ بوٹاں دے

تسے پیا کھو لینداں۔“

اختر بوٹاں سمیت پلنگے تے سستا پیا ہا۔ اوں وڈی جیڑگی
نال پہلے رمضان دوڑ ٹھانے ول اپنے پیراں دوڑ کھین لگ پیا
”رمضان! میوں خدرا گئی ہئی۔“ اختر چھت دو تنڑ نیندیاں
ہوئیاں بے تھی دے عالم وچ رمضان کینے کھیا۔

”شائیت تھا کول مندر سہی میں۔“ رمضان ادب نال اکھیا

”کئی گھنٹیاں کینے تھا کول اینوں سستا ہیرا ڈٹم میں سمجھ شائیت تھا کول
مندر آئی ہئی آے تے ہئی کھوں میں تہا ڈے بوٹے پیا ہیندرا ہم۔ کتھاں شائیت
مندر خراب نہ تھیوے۔“ تے اختر کول جیوں کوئی ڈرا کلا خواب یاد آ گیا ہو
کرے وچ ہلکا ہلکا اندھا رآ ہا۔ مینہ وسٹوں کھڑ گیا ہا۔ اسمال بدلالاں
کینے صاف ہا۔ مینہ وسٹن دے سانگول ٹھارہ وی کچھ ودھ گئی ہئی
انے رنگ نرالے ہن۔ مخلوق خوش خوش نظر دی ہئی۔ پرا اختر مہنجا
اندھ سویرا ہکی حالت وچ سستا پیا ہا۔ سوچاں سوچ سوچ تے اوڈا

دماغ تک گیا ہا۔ اول پاسہ پتر اول دن کو کشش کیتی پراوکوں اپنا
وجود دسمیا ہو یا معلوم تھیا۔ انگ انگ دردی تھیا پیا ہا۔ ہلکی ہلکی
ٹھٹھ دے باوجود دی پترے پگھر نال پُرس گئے ہانس۔ مری وچوں
ولٹ دے بعد اختر دی طبیعت یکدم بدل گئی ہئی۔ پہلے تال منسوبہ
نیرٹیس جو گھروں و پنج تے چکر لاناواں۔ پر خالی گھرای کھاوٹ کول
آندا ہا۔ ڈو جھا گھروں تازہ تازہ خط آیا ہو یا ہا جیندے وچ اوندے
پتو لکھیا ہا۔ اسال سارے گھر والے خیریت نال ہیں۔ میں کچھ ڈیہاں
کیتے کاروباری سلسلے وچ گھر کیتے باہر ویندا پیاں۔ چا چا سلام
آہی۔ ڈاڈی بیار پتی کرندی، اپنی خیریت دا خط جلدی کاھا کرے
ہک دیل تھیس جو ایہے ڈینہہ چھی گھن تے باہر کھائیں گزارا ناواں
نازو اوندے دل وچ جیڑھا نشتر ماریا ہا اوندا کاری بھٹ اختر
کول جین دی تدرنہ کرن ڈیندا ہا۔ اوندا ڈینہہ سوچیندیاں تے رات
پاسے پتریندیاں پتی گزردی ہئی۔ دفتر ویندا تال عملے والیاں نال
خانوادہ لڑا راہندا۔ گھر آندا تال شورے رمضان تے سختی آویندی
ہر ویلے دے تڑبھاتے ہر ویلے دی بقراری اختر کیتے اوندا دہنی
سکون زودے نال گھس گدھا ہا۔ چہرے دارنگ راتیں جیکارے
کینے سانولا تھی گیا ہا۔

نازو اوندی محبوبہ ہئی۔ نازو محبت دا ہتھ خود اوندو دودھایا ہا
جیکوں اختر خیریشی نال قبول کر گدھا ہا۔ اختر کول نازو دی محبت
تے پکا یقین ہا۔ او اختر دے دل دی دھڑکن ہئی۔ نازو اوندے
دل وچ بہار ہن تے آئی ہئی تے کچھ عرصے بعد خزاں ہن تے

اوندے ہرے پھرے چین کورں اچاڑ پچاڑتے کچھوں تے ہٹ گئی ہئی
 اختر کورں اپنی بربادی دا بہوں ماراں ہا۔ محبت دے دھاک تال
 باری ہوندا۔ جنکوں ہک دفعہ لگدن ساری عمر کھنوا لیاں کھاند رہند
 اختر کورں وی محبت جوڑتے رخ لائے من۔ اوندی کھلنی سٹی طبیعت ڈیال
 دے وچ بڑھیرای تے جنونی دی ماری تھی گئی ہئی۔ ایج دی او دفتر کینے
 ولن دے بد سٹی سمیت پنک تے سناپیا ہا۔ رمضان اوندی سٹی کھاوٹ
 بیاتال اختر اوندے گل بگ گیا۔

”میکوں واقعی ندر سہی رمضان! —“ اول اکھیں کڈھنیاں
 ہونیاں نوڑ کینے پچھیا۔

”شایت تال ستے پیٹے ہاوے سٹیں —“ رمضان اوندیاں لال
 لال اکھیں کینے پڈتے کچھوں تے ہنڈیاں ہونیاں اکھیا۔

”شایت کیا۔ سدھی گافھ کیوں نوہی پوسندا۔ —“ او پنک تے
 اگلی بیٹھاتے اکھیں آگاریاں وانگول بکھن پنک پیاں
 ”تال سٹیں! لمے لمے ساہ پٹے گھدے ہاوے —“

رمضان کھنڈیاں ہونیاں اکھیا۔ اختر دے الٹ کینے رحمت
 ظاہر تھندی ہئی تے رمضان اصولوں پڈ گیا ہا۔

”میں کیا پچھدا بیٹھان —“ اختر پنک کینے تے ہنڈیاں ہونیاں
 اکھیا۔

”کیا سٹیں —“ رمضان سر جھکا کر ہنڈیاں ہونیاں پچھیا۔
 ”سٹیں دے پتر آ۔ توں میکوں کیوں اک نک کرندیں۔ چل دفع
 تھی نکا وچ اتھوں —“ اختر بکھے شیر وانگول گجیا۔ کاور کینے

اوندہ سارا بت کھنڈا کھڑا ہا۔ رصفان چپ کرتے باہر نکل گیا۔ اختر کچھ
 دیر بیٹک دے نال چپ کیتی تے کھڑا رہا تے دل بنقاری نال ٹھہر گیا
 پیا۔ اوندی پریشانی جوں جوں ددھی وندی ہی۔ بخارتے گلہ ان
 پیا ہا۔ بے خیالی دی حالت وچ پھلاں دیاں پتیاں پٹ پٹ تے مسیندا
 رہا۔ چہرے توں دیوانگی و ٹھنڈی پئی ہی۔ اوندے ہوٹھے اصلوں خشک
 تھئے کھڑے ہن۔ اور ڈاڈا ڈاڈا ایچی تک گیا۔ جھٹکے نال اوندہ ڈھک
 کھولتے تے نمک دال لہا لہا چا دن دے بعد ڈھک ول بے دردی
 نال بند کر ڈیس۔ لہا لہا وچ ناز و دی تصویر ہی۔ بے چینی نال لہا لہا کھول
 تے اوندی تصویر باہر کڈھ گے۔ ناز و دی من بھانڈی صورت اوندے
 سامنے ہی۔ ناز و دے منہ تے بے پناہ معصومیت ہی۔ اکھیں وچ محبت
 دے چراغ روشن ہن۔ ہک اتو کھی جاہیں خوشی ہی جی۔ ناز و دے
 حسین چہرے کوں پرکشش تے پاکیزہ بنا ڈتا ہا۔ اختر دیاں بے چین
 نظراں کچھ دیر نوٹو کوں ڈیہیاں رہیاں تے دل اوندے مسھے تے
 وٹ پوٹن شروع تھی گئے۔ ناز و دی صورت اوکوں ہوں مے اوں
 ڈاڈا و انگوں ہی لگی ہی جیڑھی فنکار کوں دکھاتے کھا وٹن کیتے
 وات پٹی بیٹھی ہووے۔ ناز و دی محبت جیڑھی اوندے انگ انگ
 وچ لہج گئی ہی۔ نفرت دی بھاہ اوکوں ساڑتے کولا کر ڈتا۔ او
 اپنی بے عزتی واید لہ اوندی تصویر کینے گھن چاہندا ہا۔

"بے وفا۔ مکار چھو کری۔" اختر ڈنڈ پندیاں ہونیاں اکھیانے
 اوندی تصویر دے ٹوٹے ٹوٹے کرتے انہاں کوں کھا وٹن نال مسیندا
 رہیا تے ول اوہے ٹوٹے پرے بھکا مار پوس تے سر پکڑتے کرسی

بہہ گیا۔ خیال بدل بدل تے آندے رہیے۔ پیٹیاں پیٹیاں پیتہ فی
 کیا خیال آئیں جو اکھٹی تے توڑ دے کھنڈے ہوئے ٹوٹے کٹے
 کرن لگ گیا۔ اے تصویر اوندی محبوبہ دی یادگار ہئی۔ اول اوندے
 ٹوٹے کرتے وچ اظلم کیا ہا۔ کچھ دیر انہاں ٹوٹیاں کولں پیار بھری
 نظر نال ڈیدھا رہیا تے دل اوندے سوٹھ بتیاری نال انہاں
 کولں چنن لگ پئے۔ انہاں ٹوٹیاں کولں لفانے وچ رکھتے دل ایچی
 وچ بند کر پتس۔ اوکولں ایچی بے وقوفی تے کا وڑ پئی لگدی ہئی جو اول تصویر
 کیوں پھاڑی۔ تھکاتاں پہلے دا کھرا ہا۔ بستر سے تے اینویں ڈٹھا،
 جویں زندگی دی ساریاں کینے وڈی بازی ہر گیا سووے تے واقعہ او
 ہر یا وی ہک وڈی بازی ہا۔ بٹاکٹا طاقتور نہ جوان ہک چھو کرھا کینے
 ہر گیا ہاتے اول کمزور چھو کری اوکولں شکست وی اچھی ڈٹی ہئی جو
 دنیا دا کوئی ہوش نہ رہی ہا۔

رات دی اول روٹی نہ کھا دی تے رمضان کولں سمجھ نال ہر ایت
 کر پتس جو اوندے کرے وچ کوئی نہ آوے۔ رمضان اختر دی
 ایں حالت کینے بہوں خوف زدہ ہا۔ اوندی سمجھ وچ کچھ نہ آندا ہا جو
 او کیا کرے۔ اوکولں ایندے پاگل پئے دی وجہ معلوم نہ تھی سگی۔
 رات گذر دی ویندی ہئی اج دی رات دی اختر وے مقدر وانگو
 کالی ہئی۔ کرے دیاں ساریاں دیاں کھلیاں پیاں ہن۔ ریشمی پڑے
 ہولے ہولے کنبدے کھڑے ہن۔ او تازہ دے اچا چیتہ نراض تھیوٹ
 دی وجہ نہ سمجھ سگیا تے ایں حدے کینے او پاگل ویندا تھیندا ہا۔

کھتی گئے۔ جتنے ہونے تھا تو ان دے ٹکڑے ڈیکھتے اور کول اپنا
دل یاد آگیا جیڑا اناں وانگو چور چور تھیا پیا ہاتے اوندا ٹھڈا ساہ
مکمل گیا۔

اوندی طبیعت بچائے سنہلس دے ڈیوں ڈینہہ ڈھادی گئی
تے اوندی ڈھادی ہوئی طبیعت کول نخبہ کانی حد تک سنہالی رکھیا۔
اخترائی ڈیاں کینے دفتر نہ گیا۔ نخبہ کول اوندی بیماری دا پتہ
لگاتاں او اونڈے گھر گئی تے رمضان دے روکن دے باوجود
وی اختر دے گھرے وچ لنگھ گئی۔ اوندی حالت ڈیکھ تے
نخبہ کول ہول ارمان لگا۔ اختر دالال رنگ پلے کھتی گیا ہا۔ وال
بے ترتیبی نال منہ تے آئے پے ہن۔ ڈاڈھی ودھی ہوئی ہئی
ہو کھال تے ردیاں چڑھیاں پیاں ہن تے موٹیاں موٹیاں چکھار
اکھیں ویران ویران لگدیاں ہن۔ نخبہ وڈے پیار نال اختر کول
دلاشہ ڈتا۔ ڈھیر دیر تیں اوندیاں خوشامداں کرنیدی رہ گئی۔ چاہ
بناتے اوکول پلاٹس۔ پتہ تی نخبہ دیاں ہاں وچ کہیاں جادو
ہا۔ جو اختر بھولے پال وانگو اوندا آکھیا منہ آگیا تے۔ ہڈی دی
بعد نخبہ اوکول تیار کرتے اپنے نال سیرتے گھن گئی۔ اختر کئی
ڈیہاں دے بعد کمرے کینے باہر نکتا ہا۔ رمضان اختر دی چنگی
حالت ڈیکھی۔ تاں اوندی جان دھج جان وینج آئی۔ تے ول۔
نخبہ سوز دی یک بدھ گئی۔ اوہر روز چار، چھ آندی تے اختر کول
نیار کرتے اپنے نال گھن ویندی۔ کہہ ایہ اسلام آباد۔ کہہ ایہ اول
ڈیم کہہ ایہ ایب پارک۔ نخبہ دیاں کوششاں نال اختر دے

ہوٹھاں کینے کھسی ہوئی کھل ناں واپس نہ دل سگی۔ اونڈیاں اکھیں دی
 چمک تاں دل برقرار نہ تھی سگی۔ ہا البتہ اتنا ضرور تھینا۔ او کچھ نہ کچھ
 بندیاں دے ہوش و سچ ضرور دل آیا۔ اونڈی پال وانگوں زندگی
 دی راہ تے اڑ گیا ہاتے اگوں تے ودھن کینے انکار کر ڈنا ہس
 پر تجھ اونڈے ستے ہوئے احساس کوں جگایا تے اونڈی دے اوں
 رستے تے جیڑھا کنڈیاں نال بھریا ہویا ہا۔ دل بندھ کر ڈن شروع
 کر ڈتس۔ اونڈیاں پاگیلاں وایاں حرکتاں ختم تھی گیاں تے بظاہر
 او کچھ پرسکون نظر دا ہا۔

مری کچھ ڈینہ گزارن دے بعد نازو گھر واپس آگئی۔ اونڈے ات
 ڈینہ وی اختر وانگوں بد مزگی دے پے گزر دے ہن۔ اختر کوں تاں
 وی تجھ وند لائی و دی مہی پر نازو دانگسار کوئی کیناں ہا۔ اونڈیاں
 بندراں آچاٹ تھی گیاں ہن اور وندی مہی۔ تاں او کوں چپ کرواؤ
 والا کوئی کیناں ہا۔ فراق تاں نہ ہا یک دوزخ مہی جنیدے وچ او مری
 بچدی ویندی مہی۔ یک نہ مکٹ والا عذاب ہا۔ جیڑھارات ڈینہ اونڈی
 جان کوں کھادی تے رڑکی ویندا ہا۔ جیڑھے ڈینہ دا اختر مری وچوں
 نراض تھی تے گھر ولایا ہا۔ ہوں ڈینہ کینے نازو دی زندگی یکدم بدل
 گئی مہی او ہر ویلے کم ستم راہندی تے بندیاں کینے حتی الوسیح پرے
 پرے راہندی۔ روہینہ زورے نال او کوں سیر لفریح تے گھن دی
 ویندی مہی تاں نازو وسی وسی اونڈے نال ویندی تے سوکھی مانی
 گھر ول آندی۔ نازو دی اداسی اونڈی موخہ سنجاری تے بے چینی
 گھرا لیاں کینے پریشانی دا سبب بن گئی۔

"روزِ باجی! تباہوں کیا تھنیدا ویندے۔ تہا کوں میڈے سر دی
 قسم سج پڈ ساڈیو۔ میں تہا ڈی ہر مشکل دور کرٹ دی خوشش کریاں"
 روہینہ نازو دی کچی دے باہریوں پاہیں و لائے پیار نال ابدی
 تے نازو دے پرکشش چہرے تے ادا سی دی چادر ول و چھوہندی
 سو نچھ مٹھاری او کوں ول ولھیٹ گھتری۔ ڈکھ اندوہ نال او ندے
 پیلہ ہونٹھ کنہیں تے ڈکت بگ بوندے۔ "میکوں تاں کچھ کہنی روہی
 توں خا خواد و ہم کرئیں۔" نازو پھکی کھل کھلدا یاں ہونیاں آہی
 ابدی پریشانی ڈیہو ڈہینہ و دھدی ویندی سہی۔ ڈھیر ڈہیہاں
 دے بعد او دھاتی۔ صاف ستھرے کپڑے با توںس۔ اختر دی یاد
 او کوں زورے نال اختر کوں گھن و بچن تے مجبور پئی کرئیدی سہی
 نازو اپنی غلطی تے شرمندہ سہی تے کافی سوچ و چار دے بعد اول اختر
 کوں و بچن دا پکا ارادہ کر گدھا۔ اختر اوندی زندگی ہلتے اپنی
 زندگی دے بغیر او بھلا کیوں رہ سگدی سہی۔ اتنے ڈیہاں ہی
 جدائی نازو دے ہوش ہوا سر سدھے کر ڈتے ہن۔ او ہنٹیں
 کافی توں زیادہ سزا بھگت چکی سہی تے ہن اپنے من مندر دے
 دیوتا دے پیراں وچ ڈھتے اپنے گناہاں دی معافی منگن
 پچا ہندی سہی۔

چارے تے ٹہلدا یاں ہونیاں اختر دی دید ڈاکر دے بنکلے
 دو گئی۔ نازو زور کوں براندے دیاں پوریاں ہندی سوئی نظری۔
 پے پستریاں سڑک تے او ہولے ہولے گپٹ دو پئی ویندی سہی
 آسمانی رنگ دے لشمی سوٹ وچ اوندی قیامت خیز جوانی پل پل

پئی کریندی ہئی۔ والال دیاں آوارہ لٹاں روز وانگو نرانی مستے
تے جھوٹکیاں پیان ہن۔ اکھیں تے کالی نینک ہئی ہنٹھ وچ پرس
کہیں سوچ وچ گم او پیرتے پیر ویندی رکھیندی ہئی۔

اختر او کول ویندا لڑکھا۔ صبر تے ضبط دیاں کھٹیاں تھیاں
ہوئیاں ساریاں طاقتاں ہولے ہولے کھنڈ دیاں ویندیاں ہن زور
نال آیا ہویا چین تے سکون تباہ کھنی گیا ہا۔ سر چکر کھاوٹ لگ پیا
ہا۔ او جلدی جلدی پوڑیاں کینے تلے ستھاتے بے حس تھی تے پنگ
تے آن ڈٹھا۔ طوفان بک دفعہ ول آگیا ہا۔ جذبات دے
جھکول ول چلن لگ پئے ہن۔ زلزلے توں زلزلہ پیا آندا ہا۔
تے تجھ دیاں وڈی محنت نال تیار کیتیاں ہوئیاں سکون دیاں کھٹیاں
دھڑکیاں کرتے ڈھ پیان ہن۔ اختر تے ول جنونی دا دورہ پئے گیا ہا
شام ہولے ہولے پیلا رنگ، دیندی وٹیندی ہئی۔ ناز و کچھ
دیرتاں گیسٹ وچ کھڑتے سوچیندی رہی جو اختر کول وچاں
یانہ وچاں۔ اختر دی محبت اونڈیاں نظراں دے سامنے ہئی۔ دل تابو
کینے باہر تھی گیا ہا جیست بچین تھنی کھڑی ہئی۔ گھڑی تے دیدار
بچ وچ والے ہن۔ او پکا ابادہ کرتے اختر دے مکان دوڑ پئی۔
پوڑھیاں چڑھتے برانڈے وچ آئی تاں رمضان او کول اترو نچن
کینے روک ڈتا۔

’اختر میاں دی طبیعت، ٹیک کستی بی بی صاحبہ تساں اندر نہ

توں بچ تے میڈے آوٹ دی انہاں کول املاخ کر ڈے‘

تازو عینک دے شیٹے صاف کرینیاں اچھا کر آکھیا۔
 "پر بی بی صاحبہ..... رمضان دے منہ دارنگا اڈن شروع
 کھتی گیا۔"

"پر کیا....." تازو حیرانگی دے نال پچھیا۔
 "آج دل اختر میاں کول دورہ تھی گئے۔ او کہیں کول وی فی
 جڑے۔" رمضان بولے بولے آکھیا۔

"توں ونج میڈا ناں آکھ ڈے۔ میں اتناں کول پک ضروری
 کم دے سنگے ملن آئی آں۔"

تازو کچھ کراڈ نال اکھیا تے رمضان ڈیویاں دواڑہ کھول تے
 اندر ننگھ گیا۔ تازو باہریں دواڑے نال کھڑی ہئی۔ اچانک اوندا
 ارادہ کمزور تھیون لگ پیا۔ او کول ول ول خیال آندا جو میں اختر
 نال اکھیں کیوں ملیاں۔ اتھوں چلیا وخن تے اوندا دل کریندا ہا
 پر مجبوری او کول جھلی کھڑی ہئی۔

"میں تاں اختر دے سامنے کوئی کاکھ وی کیناں کر سگیاں۔
 ہن کیوں کراں۔ بچپوں تے ول ونجاں..... بے او اجن
 سوچندی کھڑی ہئی جو میں اختر دی گریڈار سکل آئی۔
 "او کول آکھ ڈے چلی ونجے سیکوں ہن او تری کرنی لوڑ کہن
 میں کہیں نال نہ چاہندا!۔"

تازو کول اتنی پنے کچا جیویں او کول کہیں اسمان توں چاتے
 کایاں دھولی نماں وچ تھکا سٹیا ہووے۔ جتھاں اندھارا وی
 اندھارا ہووے۔ جتھاں زندگی کڈا ہئی جھاتی وی نہ پاتی ہووے

ایں کھلی فضا وچ اوکوں اپنا ساہ گھوٹیندا ہیرا معلوم تھا۔ منہ دارنگ
 دھیتے لٹے وانگو سٹی گیا۔ کچھ دیر او بے حس تھئی تے کھڑی رہی۔
 اجاں ندامت اوکوں جھوڑیا۔ رمضان منہ نماٹا کرتے باہر آگیا تے
 نازو اونڈے کچھ کھنڈے پینے پیرانڈے کینے باہر نکل گئی۔ اونڈی آباد
 دنیا ول تباہ تھی رہی ہئی۔ دماغ سہ سہ پھوڑ پڑتا۔ بخوال دی جھل کھیں
 وچ آنڈی پر اونڈی غیرت تے خودداری ضبط دے پن بدھ
 پیندی۔ اجاں شکستہ نے انہاں بخوال کوں جھل گدھا۔ اونڈے
 اندر سرور دی عظمت دا شان جاگ پیا۔ جس عارضی طور تے اونڈی
 چاہت تے محبت دے جذبات تے پڑدے پاڈتے۔

خوڑی دیر نہ گزری ہوا ختر کوں لینے ایں وحشیہ سلوک تے
 ندامت اونٹ لگ پئی۔ تجربہ دے خلوص اوکوں سنبھالا ڈتا۔ اپنا
 وقت صاف کرتے اوہر روز اول کینے آنڈی ہئی۔ اوکوں میر
 تے گھن ویندی ہئی۔ اونڈی ویسپی کیتے روز نوال رستہ گولیندی
 ہئی۔ تے اچ او کور جھڑک ڈتا۔ اے تسوانیت دی توہین
 ہئی۔ دوہٹی نال نہ انصافی ہئی۔

“ہالی اتھائیں ہوسی۔“ ختر کوں خیال آیا تے ایں خیال دے
 اونٹ نال او جلدی جلدی اکھیا۔ کھنڈے پنڈے والال کوں
 ٹنیک کیتس تے کپڑے وٹاتے تقریباً پنج منٹاں دے بعد او
 باہر نکلا۔ اتفاق ایہو جہاں تھیا جو اجاں چیت تجھ آگئی اجنڈ
 او پیرانڈے دیاں پوڑیاں جڑھوٹ پیا ہئی جو تھیں ختر باہر آگیا

تے بغیر کسی گناہ کیتیاں اوندے نال ٹر پیا تے تجھ دی اوندی بدلی
 ہوئی حالت ڈیکھتے اوندے نال گناہ کرن مناسب نہ سمجھیا۔

چواہک کسے باہر نکالتے تاں نازو اپنے گیسٹ وچ پریشانی جاپیں تھی
 کھڑی ہئی۔ آخر آل بک فیشن ایل چھو کری گول موٹھے نال فوٹھا
 پلاتے ٹر دا ڈٹھس تاں اونسے پیراں تلوں زمین کل گئی۔ آخر تے

تجھ بک ٹکی روک تے اوندے وچ بہہ تے نازو دے سامنے
 لنگھ گئے۔ نازو جانویں سامنے کھڑی ہئی پر آخر ول وی اوڑاں

نہ ڈیکھ سکیا۔ نازو کول ایویں محسوس تھیا جیویں جو ٹھلسی اوندے
 ارماناں دا خون کرتے لنگھی ہو دے ماوندیاں اکھیں دے سامنے

انڈھارا تھی گیا تے ایں اندھا بے کمی تھی تھناں کول روشن کر پڑا۔

سارا رتنہ آخر تجھ دے عظیم اخلاق دے متعلق سوچیندا رہیا

اج اوول اوکول ایوب پارک گھر گئی۔ تالا وچ پٹری دی سیر
 کیتونے۔ قدرت دا حسن دی آخر کول اتنا نہ لجا سکیا۔ جتنا

تجھ دے بے لوث غلوس نے اوکول موہ گدھا ہا۔ رات دی روٹی

دی انہاں بک ودھائے ہوٹل وچ کھادی تے تجھ اوکول گھر
 چھوڑتے واپس ول گئی۔

آخر تجھ دے نال تال گریا ما پیا تے کجھ وقت وی اوندی قربت

دعا گزار آیا ہا۔ پر اوندے دل تے بلکا بلکا بار اجڑ وی ہا۔ ضمیر او
 کول من تھن کھرا کریندا ہا جو تیں تجھ نال گندا سلوک کیوں کیتا۔

ہکیا پتہ رمضان اوکول کجھ نہ ڈسایا ہووے۔۔۔ ایں حال

دے اونٹ نال اوں رمضان کنل ہرکل ماری تے رمضان بھیج تے اندر

آگیا۔
 "حکیم سنیں۔۔۔ رمضان ڈر دیاں ہوسیاں کھچیا
 "رمضان! ایچ شام کوں میڈا پیغام اول چھوڑی کوں ڈتا ہاوی
 اختر سگریٹ بکھیندیاں ہونیاں اوکینے کھچیا
 "کیناں میں۔ اوں۔۔۔ رمضان کاکھ ادھوری چھوڑ ڈتی
 "اوں کیا۔۔۔ اختر سگریٹ دادھواں باہر کڈھیندیاں
 ہوسیاں کھچیا۔

"او تیاں میں خود پاہرول کھڑی ہئی تے جواب وی خود سن گدھا
 ہس۔۔۔ رمضان جواب ڈتا۔

"کھتاں کھڑی ہئی۔۔۔ اختر کھچیا۔ تجھ ارنہیاں نظراں وچ ہیں
 اچی ہستی ویندی تیردی ہئی او اونہے عظیم نطق دامداح ویندا
 تھیندا ہا۔ جس اکیجی زسری کپالھ وڈ کھل تے وینچا ڈتی ہئی
 "اوسیں دروازے دے مال بھڑ، سہی۔ جیڑھے ویٹے میں
 کرے کینے پاہر نکتم تال او جلدی جلدی براڑے کینے پاہر نکل
 گئی۔ ایچدا اونہا رنگ دھوتے لہٹے وانگو تھیا ویندا ہا۔ وجود
 کھدا ویندا ہاتے ہے او اپنے گیت کوں نہ پکھیندی تال تلے ڈھ
 پوندی"

رمضان کاکھ لھیں کھڑا کھیندا ہاتے اختر سوچیندا بیٹھا ہا۔ جو
 تجھ اتنی جلدی اپنی وگڑی ہوئی حالت کوں قابو وچ کیوں کر گدھا
 "پر اوں میڈے مال تال کوئی کاکھ کیناں کستی ہئی۔۔۔
 اختر سگریٹ واکش لیندیاں ہوسیاں آکھیا۔

”تساں اناں کوں ملے ہاوسے“ رمضان حیرت نال پچھیا
 ”اوی ملے تیڈے سامنے تاں پئی اے۔“ اختر اوندی حیرانگی
 دود کرٹا کیتے پراسکون لہجے وچ آکھیا۔

”پر۔ او۔ اے تاں۔“ رمضان دی زبان اڑن لگ پئی
 ”کیا پکا لہ اے رمضان!“ اختر دے ذہن کوں جھٹکا لگا۔
 ”اے تاں کیناں ہسی سیں۔ اوتناں نال واے بچلے والی
 بیانی صاحبہ ہئی۔ جہاں دے گھروں ہوں ڈرینہ چاول آئے ہن۔
 رمضان جواب ڈرتا۔

”رودینہ ہئی۔“ اختر دے ہتھ وچوں سگریٹ نکل تے تے

ڈھپیا۔

”جیا سیں۔“ رمضان سگریٹ چھیندیاں ہوسیاں جواب ڈرتا
 ”وے تہن میکوں ہوں ویلے کیوں نہ ڈسلیا۔۔“ اختر پوری
 طاقت نال گھیاتے اکھیں وچوں بھاد دے لہجے نکلن لگ پئے۔
 رمضان ڈرتے باہر نکل گیا۔ اول سمجھیا شائیت اختر میاں کوں اکل
 دورہ پئے گئے۔ بولے بولے رمضان کوں وکی پتہ لگ گیا
 ہوتسائی اختر داساریاں کینے وڈا علاج اے۔

تجہ روزہاں او کوں سیر کیتے گھنن آندی ہئی۔ اچ وی اول آند
 کوں تجہ سمجھ تے ترش کلامی کینے کم گدھا ہا۔ رمضان دے ڈساوٹا
 نال او حیران رہ گیا۔ سوچن سمجھن دیاں ساریاں طاقتاں بے کار
 دیندیاں تھیں۔ اہل ہن۔ او کوں ہوں دینے پھڑا ایہو احساس اجو او
 نہیں دے محسوس جذبات دا قائل اے۔ او ڈھیر دیر تھن کمرے نکل

کھڑاتے ہتھ مسیندا رہیا۔
 "اد آئی ہئی۔ کیوں آئی ہئی۔ کیا کرن آئی ہئی۔" اوندے
 دماغ وچ ایہ سوال گیندھیں ونیدا گھنندا ہا۔
 "شایت معافی منگن آئی ہووے۔" اوکوں خیال آیا پر اپنے
 گندے سلوک والا واقعہ یاد اوندے آتے رزہ طارنا تھی
 گیا۔ وقت گزر دا گیا تے او سوچیندا رہیا۔ ٹھلدا رہیا تے دل مکرے
 کینے باہر نکل آیا۔ چندر دا چانٹن آسمان تے نکھریا مویا ہا پر اوندیاں
 اکھیں دے اگوں جوں جوں اندھارا ونیدا گھنندا ہاتے اول
 ساری رات جاگدیاں گزار پڑتی۔

یا موسم کچھ گرم ہا یاوت سینے وچ بلدی ہوئی بھٹی دا بیک۔ نازو
 کوں مکرے وچ جس معلوم تھی تاں او مکرے کینے باہر نکل آئی۔ اول
 ساری رات بترے تے پاسے پترنیدیاں گزارنی ہئی۔ ساری رات
 دے جگارے کینے اکھیں خشک سنی گیاں ہن۔ انہاں وچ چنگاریاں
 والی چمک تے انگاریاں والی گرمی ہئی۔ ساری رات دے جگارے
 اوندیاں اکھیں کوں بجاہ لا پڑتی ہئی۔ اختر دیاں گولھیں وڈی والی
 داگر اوندے نازک دماغ تے سٹ توں سٹ پیاں مریندیاں ہن تے
 انہاں دے دھکیاں نال اوندی روح تے انگ انگ دھل ونیدا ہا
 اوکوں اپنے آپ تے کاوڑ لگی کھڑی ہئی جو او اختر کول کیوں گئی۔
 انتقام دی بجاہ شعلے بن بن تے اوندے دل وچوں باہر سنی نکلی
 ہئی۔ او دل ول اختر دے ایڈے گندے سلوک تے دل وچ دھٹ
 کھڑی کھاندی ہئی۔ او اپنی محبت تھارتے ختم کر ڈیوٹن چاہندی ہئی

اپنے عیش کوں تباہ تے برباد کرن چاہندی ہئی۔ اوندی شجرت اوکوں
 اتنا ذیل جو کیتا ہا۔ پتہ نی کیا خیال آئیں جو نکلے تے پہن تے وضو
 کرن لگ پئی۔ ٹھڈے پانی نال وضو کرن نال اکھیں دی بجاہ کجھ
 کم تھی گئی تے دماغ وی ذری پر سکون تھی گیا۔ چٹی سلوار تے چٹی
 وائیل دے چولے وچ اوہوں ویلے جنت دی سحر کھڑی نظری
 ہئی۔

مازو وڈی عقیدت نال نماز ادا کیتی۔ سچے دل نال خدا دی
 درگاہ وچ سجدہ کیتس تے اکھیں وچوں ہنجواں دی نینہ بھاری
 تھی گئی۔ ڈھیر دیر تک اوڈسک ڈسک تے روندی رہی۔ ہنجواں
 واطرف نال، مکن وچ نہ پیا اُندا ہاتے آخر کار روتے او آپے چپ
 کر گئی۔ رو دن نال دل دا غبار کجھ ہلکا تھی گیا ہا۔ جیویں جو تکھی بارش نال
 آسمان قوں اندھاری تے طوفان دا گرد غبار صاف تھی دیندے۔ اینوں
 اوندے امتقانی جذبات دی اندھاری نے جیڑھی میل تے گرد اوندی
 اوج تے اوندے ذہن وچ کھنڈاٹی ہئی لو انہاں ہنجواں نال دھو بیج
 پونج گئی۔ آتے اوندی غمیر دی دنیا پٹی ری نکھ آئی پر ساری رات جاگ
 دے یا وجود وی او دل وچوں اختر دا خیال نہ کڈھ سگی ہئی تے ہوں
 ویلے اول خدا کیتے دعا منگی۔

پوں جہاناں دا مالک آ۔ اختر دی یاد میڈے دل وچوں اینوں
 کڈھ ڈے جیویں جو میڈی یاد اوندے دل وچوں کڈھ گدی۔
 بر اوندی اے دعا قبول نہ تھی سگی۔ تے او اختر دے خیال کوں اپنے
 دل وچوں نہ کڈھ سگی۔ اختر دی یاد اوندے دل دے ہر گتے

گوشے کوں اینویں پنہٹری ہوئی ہئی جیویں اختر دے دل کوں نازو
دی یاد۔

دعا دنگ تے سر پائس تاں سامنے او کوں اختر نظریا۔ او پک
وٹ دے منڈھ نال لگا تے وڈی محبت نال اونڈو ڈیڈھا کھڑا ہا۔
نازو گم گم تھی تے او کوں ڈیڈھی ریسی۔ او اختر کوں اے خال
دا کرشمہ بیٹھی سمجھدی ہئی۔ پر او تاں جنید جاگدا اونڈے سامنے کھڑا
ہا۔ نازو کوں اٹھرا ڈیکھ تے اختر اونڈے نیڑے آ گیا۔

’روز کی۔۔۔‘ اختر وڈے حوصلے تے پیار نال او کوں میڈیا
او چانڑھا ہا جو ساڈے درمیان غلط فہمی دی جوڑھی کدھ اسرا آئی
اے او کوں سٹن نامکن ہے۔

نازو دھک کھادے ہوئے ناگ وانگوٹ کھادا تے روندیاں
بجوال نال پسیاں ہوتیاں اکھیں پوچوں بجاہ دے لہجے نکلیں یگ
پتے۔ ”کل توں میڈے کول آئی ہا نویں۔۔۔“ اختر بارے الا
نال پھیا۔ اختر دیاں اکھیں وی جگا رے کینے لال تھیاں کھڑیاں
ہن۔ او دل دل اپنے خشک ہوٹھاں تے زبان کھڑا پھرتیا ہا
”جیا آئی ہم۔۔۔“ نازو اختر تے غصناک لگا و ستندیاں ہوتیاں
اکھیا۔ اونڈے کورے الا کوں اختر شدت نال محسوس کیتا۔

”میں پتے گڈے سلوک دی تیاں کینے معافی منگن آیاں۔۔۔“
اختر جھکی مھوٹا سٹ تے آکھیا۔

”در اصل میں تہا کوں تخبہ سمجھیا ہا۔۔۔“
لفظ اونڈے سنگھ وچ پھس گئے۔

ہوٹھاں تے ہوں ویلے اچھی کھل مہی جیندے وچ سارے جہان
دا زہر ملیا ہو یا ہا۔

”تساں میلوں معافی کیناں ڈھیسو۔“ اختر نمانی صورت
بہتر بندیاں ہوئیاں آکھیا۔

”معافی منگ تے تساں اپنی جلیل القدر شخصیت دی توہین پئے
کرنڈے دے۔ تساں اپنا جائز حق ادا کیتا ہا۔ میں تہاڈے درتے
آئی ہم بیڑ ہا کھ آکھو آکھ سگدے ہا وے۔“
نازو بے باکی نال اوندو ڈھیرھیاں ہوئیاں آکھیا۔

نازو دیاں گالھیں اختر دی تنگی کنڈتے چا پک پیاں وسیندیاں ہن
لفظ فہمی دور بھینوں دی بجائے جوں جوں ودھدی ونیدی سہی۔ اختر اپنی
بے گناہی ثابت نہ پیا کر سگدا ہا۔ نازو کوں اپنیاں اکھیں نال ڈھٹھا
ہویا واقعہ اجنٹیں و سسریا کینا ہا۔ اوندے لفظ تیرن بٹن نے اختر
دے سینے وچ پئے چھدے ہن تے او وڈے صیر نال اتھاں کھرا ہا
نازو گالھیں کرنیدی کھڑی سہی تے او سٹروا کھرا ہا۔ دل دی رفتار ہولے
ہولے مسھی ونیدی تھندی ہس۔ ساہ پھس پھس تے آندا ونیدا پیا ہا۔
اختر دیاں نظراں ساوے تلے تے ہن جیکوں او پیراں نال سلیندا
کھرا ہا۔

”میڈے سلوک دی بُرائی تہاڈے ذہن وچ شاییت گھر کر گئی اے،“
اختر کھٹھا ساہ بھرنیدیاں ہوئیاں آکھیا۔ او کوں ساہ گھن مشکل
پیا نظر دا ہا۔

”اللہ کرنے او وقت جلدی آوے عیڈن جو میڈی ایسا بُرائی

تباہوں کوڑی لگے تے میڈے خلافت تہا ڈے ذہن وچ جھڑے
 نفرت بھرے جذبات پیدا تھی گئیں۔ اور عہدی ختم تھی وچن خیر
 اول گا کھ جھل جھل تے کیتی

”میں تمناں کینے صرف ایک گا کھ کھین کیاں۔“ تے نازو
 دے جواب دا انتظار کیتیاں بغیر اکھن لگا۔

”کیا میں پچھ سگدراں جو تک دفعہ میڈے نال تعلقات ختم
 کرن دے بعد دل کیوں تشریف گھن آئے یاوے۔“
 ”اول بچے کچے تعلق کون ہیشہ ہیشہ ختم کرن کیتے۔“
 نازو دویدو جواب ڈتا۔

اچ اوہی زبان کون پڑن دا موقع ملیا یا۔ اچ او اپنی سماکی
 زورگی دا زہر باہر کھڑی کڈھیندی تھی۔

”میں سمجھیا نہیں۔“ اختر نازو دو بے تاب نظرال
 نال ڈیدھیاں جوئیاں آکھیا۔

”شابت ہن ساری عمر وی تہا کول سمجھ کیناں آسی۔“
 نازو دل ٹنگ ماریا۔ اختر تے جیویں بجلی ان ڈکھی سووے
 صبر مٹکوا گیا تے اوہرا چہرہ یکدم آداس تھی گیا۔ اول مونجھیاں
 نظرال نال نازو در ڈٹھا۔ جیڑھی سوں ویلے تک لٹھے دی سوہیں
 وی نہ نظر دی ہئی تے بریگیاں وانگو پٹیاں اکھیں کھڑی ڈیدھی ہئی
 ”روزی! میڈی گا کھ سچ نکتی ناں۔ میں تیکوں پہلے ڈیہنہ آکھیا
 تا جو تون تیکوں آدھل وچ پھوڑ ڈیسیں۔ اچ آخر اوہا گا کھ
 نل پئی ناں۔ روزی! تینہیاں او تہاں تے نیڈے او وعدے گڈے

گئے جیڑھے تیں وڈے فخر نال کیتے ہن توں بدل گئیں تاں چرچکا
 کیتی۔ میں تیکوں گل نہ ڈیساں۔ محبت نال ڈول دلال دی چاہت
 داناں لے روزی بسے بک دل وچ او چاہت ختم تھی ونجے
 تاں او محبت۔ محبت فی رہ ویندی۔ تیں جیڑھا کجھ کیتے ٹھیک کیتے
 پر میں اتنا ضرور اکھیاں جو تیدی ای مذاق جیکوں تیں محبت دا
 نال ڈے ڈتا ہا۔ میڈے میں تے سکون دے گلشن کول اجاڑ
 بجاڑ ڈتے۔

اچھا روزی اہیں کیتے جیڑھیاں غلطیاں تھی گئیں۔ میکوں مجبور
 سمجھتے معاف کر ڈیوں۔ نیڈی میڈی منزل جدا جدا ہئی۔ پر سہیل
 تے تیکوں ایسی منزل سمجھ بیٹھا ہم۔ اچ توں بعد انشاء اللہ تہاڑے
 سکون وچ شکل پاوٹ دی کوشش کیتاں کرنیساں۔
 اچھا تیدا ساڈا عشق اللہ“ اختر اپنی گلاہ مکاتی تے جلدی
 جلدی ہن کیتے باہر نکل گیا۔

نادر ساہ جنڑی تے کھڑی ہئی۔ اوندا دل کریندا ہا۔ جو از بخیر
 بٹ تے اختر دے پیراں کول بدھ گھنے پر او اینویں نہ کر سگی۔
 اوندا اختر اول کیتے پرے ویندا تھیندا ہا تے آخر او پھانک کیتے
 دی باہر نکل گیا۔ نادر منہ وچ انگل ڈتی تے حیرانی نال او کول ویندا
 ڈیدھی رہی۔ محبت — جو ان تے البیلی محبت — جیڑھی ہولے
 ہولے گھلاں ویندی کھانڈی ہئی ہک دفعہ ول جاگ پئی ہئی۔
 جیڑھا طوفان میں میں ان آکیا ہا اول گھل پیا ہا۔ جیڑھے خیال
 اوندے ذہن کول ہولے ہولے۔ ہڈے ویندے ہن اول ہانگ

پئے ہن۔
 "کیا اختر دی یاد بھلاوٹن نامکن کچا لھ اے۔" تازو مسجوری
 لال کول ڈیکھتے دل وچ خیال کیتا۔

"اختر کول بھلاوٹن نامکن اے روزی! اختر تیدی پہلی محبت اے
 تے پہلی محبت انسان ساری زندگی نی بھل سگدا۔" دل فیصلہ کیتا
 "روزی ہوش کر۔ توں کول۔ اختر کول؟ محبت محبت۔ محبت کیا
 شے ہے۔ محض فضول تے نکمی چیز دا نام محبت ہے۔" دماغ دے
 کہیں رخنے وچوں آلا آیا۔

"اے محبت دی توہین اے۔ محبت ہک لافانی جذبہ ہے۔ ہک
 چھی ہوئی لازوال طاقت ہے۔ جیکوں مٹاؤٹن انسان دے وس
 دی کچا لھ کہنی۔" دل جواب ڈتا۔

"اختر نہر جاتی اے۔ ظالم اے۔ بے وفا ہے۔" ذہن
 بچ ہک خیال ابھریا۔

"مجوری بڑی بلا ہے۔ حالات اد کول مجبور کر ڈتے۔" دل
 جواب پیش کیتا۔

تازو دے خیال چھی وانگول بھوندے ریستے اوترا ذہن
 اذنبے وچ پیدا رہا۔ اوکول اے ہوش وی نہ رہیا جو سمجھ کلاکٹ
 تے توہی اوکول نا فستے کیتے سیڑنی دی کھڑی اے۔

باب مذبہ اختتام

(۱۳) سیرھوال باب

”اچ میں سیرتے فی وچ سگدا۔ مس تجہ!“ اختر تجہ دیاں سنگیاں
 پاہیں وچو اپنی بانہہ کڈھوئیاں ہویاں اکھیا۔
 ”اوکیوں۔۔۔۔۔“ تجہ حیرانی نال اختر دوڑ پڑھا۔
 ”میڈی طبیعت ندی خراب اے“ اختر دری کینے باہر سما وچ کچھ نظر نہیلا
 ہویاں بیراری نال اکھیا۔

”توہا کوں کیا تھن اوئیدے۔ اختر۔۔۔۔۔“ تجہ بے خود تھی تے اپنا
 سر اختر دے مونڈھے نال لگا رکھا۔

زمیندار گھراٹے دا موٹا تازہ تے تھیرن فوجوان تجہ دی گجھی نگاہ تے
 ہوس دا نشانہ نہیڑیا ہویا ہا۔ تجہ اوئدے مونڈھے نال سر ٹکاری تے
 اپنی مستی وچ مست کھڑی ہئی۔ فوجوان جہاں دا جلاب، بھاہ نے کیاہ |
 ڈالا سباب ہا۔ تجہ ایں سٹی سٹی بھاہ وچ خود کوں پگھرا محسوس کرتے
 لات کھڑی گھندی ہئی تے اختر کوں او ڈینہہ یاد آگیا جیڈن ٹھیکسی کوں
 اچانک جھکا لگن نال ناآو دا سر اوئدے مونڈھے نال ان لگا ہا کتنا
 فرق ہا اول سیر وچ تے ایں سیر وچ۔ نازو دے سیر دے اچانک
 لکڑی جیڈن تے تجہ دے جان پچھ تے سیر کھن وچ زمین اسمان دا فرق ہا
 جیڈھے ڈینہہ ناآو دا سیرتے اوئدے حسین مکھرا اختر دے چہرے
 نال ان لگا ہا۔ ہوں ڈینہہ اختر ڈاڈھا خوش ہا۔ سارا ڈینہہ اوئدے

دماغ تے روح دوج کج عجیب جیہاں سرور وچھدا ریا۔ اوندی رگ رگ
 تے ریشے ریشے وچ مسرت دی بکل دیاں لہریاں ویہہ گیاں ہن۔ تے اول
 ہریشہ ایہا خوشی نصیبی ہے " دی خواہش شدت نا اچھے کس
 کیتی ہئی۔ براج تجہ دا سر اوکوں اپنے ٹونڈھے تے باز لوم تھنیا
 لہریاں پورے ازدا لہریاں ٹونڈھے کئے لہج کرئیا گیا۔ تجہ اوکوں نیویں ڈٹھ اجویاں اوکوی
 کھڑی ہرے میوں مویانہ کراخرا
 پر اختر کج گج تے اکھن چاہندا ہا۔

"میں تیکوں کجھ نمی ڈے سگدا تجہ، این تاں خود دی خالی ہنڈھ آں۔
 میں کئے سبھ کجھ کھسج گئے۔ میڈی زندگی دا دھن لٹ گدھا گئے۔ لوکاں
 میوں کنڈال کر ڈتے تیکوں ڈیون کیتے۔ میڈے کول کجھ وی کہنی
 اینویں ڈیکھتے میڈی بے وسی تے براق ذکر۔ میوں شرمسار نہ کر۔ میں
 مجبور آں۔ بے ڈن آں۔ میڈے اتے رحم کر تجہ۔" پر او اکھ
 نہ سگیا نے سقراری نال تھلڑا لگ پیا۔ تجہ اگوں تے ودھتے اپنیاں
 نیلیاں تے چنیاں چنیاں گول پاپن اختر دی گچی دے باہر دل وادوں
 پئی۔ اختر اوندیاں اٹھیاں پریاں باہر کوں ہتھاں نال جھل گدھا
 "ڈرکوں اتنا ستانہ بنا تجہ!۔" اختر پکے منڈال اکھیا۔
 "میں سوچھا تھیون نی چاہندی۔" او دل اختر دوسری۔
 "میں تیڈے جذبات دی قدر کرن دے قابل کہنی تجہ۔" ہا
 اختر بول حالت دوج جواب ڈتا۔
 اختر میں تیڈے بغیر نہ سگدی۔ "تجہ وڈی بک سج
 نال اکھیا۔

۵ میکوں افسوس اے جو میں — تجھے اختر دی گیا لکھ ٹوک ڈتی
تے آکھن لگی۔

”میں کجھ نی سنرٹ چاہندی اختر۔ میں نیڈی محبت دی کجھی آں۔“
”میں تجھ —“ اختر اک نیک تھنیدیاں ہونیاں آکھیا۔

”انگاریاں کوں پکڑن دی کوشش نہ کر۔ اے تیکوں ساڑتے سہا
کر ڈیس۔ چمن دے چکاں موہناں پھلاں کوں چھوڑتے کنڈیاں تال
بھولی بھرن دی کوشش نہ کر۔ بھنیاں ہونیاں پاہیں دے سہا سے
دی فضول تفریح تے طاقتور تے منسبوت یاہیں کوں نہ چھوڑ۔ میں تیکوں
کجھ دی نمی ڈے سگدا۔ میڈے کول دی کجھ ہووے تال تیکوں
دی ڈیواں۔ میں تال کنکال آں۔ میں کول کجھ وی کہنی تیکوں سہارا
ڈیون والیاں دی کمی کہنی۔ تیکوں یک چھوڑ لکھاں سہارے بل سگدن
پر۔ میں۔ میں مجبور آں۔ میں بے دس آں۔“ اختر نے کھورا
تے آکھیا۔

اوندی آواز وچ یک جوش ہا۔ یک درد ہا۔ یک بھڑکا ہا بیڑھا
گالھیں کوں ہواڑاں وانگو باہر کھڑا کہہ دیندا ہا۔ تجھ حیرانگی تال او
کوں ڈیدھی رہی او اونڈیاں گالھیں کجھ سمجھتی تے کجھ نہ سمجھتی تے ولی
اپنیاں خوبصورت اکھیں کوں چھوڑے جاہیں ریشمی روال تال پوجھندی
بوٹی تے کرے کینے باہر نکال گئی۔

اختر زندگی دے اچھے موڑ تے آگیا ہا جتوں سے او کجھوں
تے دلدا ہا تال جھکیاں غاراں نظردیاں ہن بے اگوں تے درددا
ہا تال موت نظردی ہئی۔ او سوچ سوچ تے تھک پایا جو او کیا

کرے۔ ایسے کون حل کرٹا اوندے وس دی گالھ کیناں ہنی
 جے کہیں ویلے او کہیں بیٹھے تے پچدا وی سہی تاں دماغ ساتھ چھوڑ
 ڈیندا تے او پاگلاں وانگو کندھیاں نال ٹکراں مار مار تے پہہ راہنہ
 نازو کون بھلاوٹا اختر کہیتے نامکون کم ہا۔ اول مکھاں کوشش
 کیتیاں او کون بھلاوٹا کہیتے۔ پر نازو دی جیڑھی تصویر اوندے
 دل والے شیتے تے جم گئی اوندا مٹن محال ہا۔ نازو نال ول ملن
 دی تاں کوئی راہ وی نہ رہ گئی ہئی۔ تھوڑی گھنٹی امیدیں تاں او وی
 ختم تھی گئی۔ تے رات ڈینہ سوچ سوچ تے اوندی طبیعت ول ڈاہن
 شروع تھی گئی محبت دی کراری چاٹ ۔۔۔۔۔۔ جیکوں مک دفعہ
 لگدی اے: ہوش ٹھکانے نی راہنہ دے۔ جتھاں وڈے جانباڑ کن
 پیر گئے آتھاں شودے بال بچونگڑ بھلا کیا دم مار سگدے ہن
 نصیحت دے خشکنجے نے اختر دی روح تے جسم کون ایجا کستیا جو
 بہو دا قطرہ قطرہ پچڑ گیا۔

سویرے ڈاہ دا وقت ہا۔ موسم کافی خوشگوار ہا۔ گرمی دا زور
 ترٹ گیا ہا۔ فیضا سہانی بن گئی ہئی ہسپتال وچ غضب دی
 بھڑ ہئی۔ ہک ٹکیسی ہسپتال دے سامنے آن لڑکی ساوے رنگ
 دی کھل وچ ولھٹیا سلہیٹیا اختر اوندے وچوں باہر نکلتے مضان
 واسا! گھن تے ڈاکٹر رحمانی دے کمرے وچ وڑ گیا۔ اندر مریضاں
 دی چکل بھلی بھیر ہئی۔ اختر ڈھانڈا پوندا تے ہک کرسی تے وینچ
 بیٹھا۔ بخار دی تاپش کینے اوندا منہ انگاریاں وانگوں بھجدا کھڑا
 اکھیں دے اگوں ترورے پئے آندے ہن تے نبض تراٹاں کھڑی

مریندی ہوئی۔ ڈاکٹر مریناں کینے: "انڈا تھیا تاں اوندی دیدا جا کما اختر
تے پیئی۔"

"اختر میاں تساں —" ڈاکٹر رحمانی حیرانی مال پچھیا۔
"تا کوں کیا کھئی گئے —"

"سینس! کئی ڈیہناں کینے انہاں کوں بخار پیا آندے ہیں تاں اند
اند اسم جو دوا گھن آواں۔ پر میگوں جمل رکھے نے۔ آہدے من آپے
ٹھیک تھئی ویساں —" رمضان ڈاکٹر دی گالھو دا جواب ڈیٹا
"اتھاں آون دی بھلا کیا ضرورت پیئی۔ میگوں اتھائیں اطلاق
کر ڈیو ویا —" ڈاکٹر اٹھی تے اختر دی نبض ڈیدھیاں ہونیاں
الھیا۔ "سہی شاباش! اتنا تیز بخار! رمضان توں انہاں کوں
گھر گھن چکل میں ہنٹے آیا۔" ڈاکٹر او کوں جیٹھ کیتی۔ ڈاکٹر صاحب! کوئی
دوا تاں ڈے پھوڑو ویا۔ انہاں دی حالت تاں ہتھاں دے وچوں نکدی
دیندی اے۔ "رمضان اختر داسر کھل مال کجیندیاں ہونیاں آکھیا۔
"توں پس انہاں کوں گھر گھن چل میں ہنٹے ایم۔ ہوا دے لگن دا خیال
کریں۔" ڈاکٹر اکھیا۔

برانڈے دیاں پوڑیاں چرٹھدیاں ہونیاں اختر کوں زور دا چکر
ایاتے جیکر او کوں رمضان نہ جھاندا تاں او ضرور منہ دے بھرے ڈھ
پوندا۔ رمضان او کوں پلنگ تک تھاباں دے سہارے گھن آیا۔ اختر
بے حس تاں پلے تھیا کھڑا ہا۔ رمضان بہاؤ کیتے باہیں دھلیاں کیتیاں
تے او مردے وانگر پلنگ تے ڈھ پیا۔ منہ وچوں ہلکا جا میں ہے
نکلتے اختر بے ہوش تھئی گیا۔

ڈاکٹر دی کار بنگلے دے سائے آن رکی۔ رمضان سنجوں واپس آسہا

تے باہر نکلتا۔

”آخر میاں بے ہوش تھی گئے۔ ڈاکٹر صاحب! رمضان سنجوں پوچھو

ہوئیاں اکھیا۔

”تیں میاں! انہاں کوں ہسپتال گھن آوٹ دی وڈی غلطی کیتی اے
کندھی نال کندھی اے۔ کم از کم میکوں تاں چناویں ہاے“ ڈاکٹر جلدی
جلدی اندر ویندیاں ہوئیاں اکھیا۔

کو سے دا زور ہا۔ اختر دابت بچھ واکھو تپیا پیا ہا۔ اکھیاں دھیاں
بندھن تے ادھیاں کھلیاں پیاں جن۔ ساہ تکھا تکھا چلدا اپیا ہا۔ مسھے
تے ہکا ہکا پگھر ہا۔ ڈاکٹر آئے نال اوندا معائنہ کرن دے بعد کالے
بیگ وچوں سرخ کندھی تے ہک دے بعد بیٹھیکہ لایا۔ نو ہڑی
دیرو اوکری تے پریشان جیہا کھیا تے بیٹھا رسیا۔ گھڑی ڈیکھن
بعد ہک بیٹھیکہ لائیس تے ول اپنا سامان بند کر ڈیس
”توں بھی! انہاں دا خیال رکھیں۔ میں چنے آیم۔“ ڈاکٹر اوزار چا
تے باہر ویندیاں ہوئیاں اکھیا۔

نازو آرام کرسی تے بیٹھی تے غزلاں دی ہک کتاب بیٹھی پڑھ رہی
ہئی او اختر کوں بھلاوٹ دیج کافی حد تک کامیاب تھی گئی ہئی۔ اول
او اتنی ہن باہروی کیناں نکلی ہئی جے شہر ہزار دیندی وی سہی۔ نال
ایکھے وقت تے ویندی جیڑھے ویلے اختر دفتر ہوندا ہا۔ ہن او کول
جیکر اختر دی یاد آندی وی ہئی تاں او اپنا دھیان پڑھنے پاسے
تبدیل کر گندی تے اوندی یاد کوں نیڑے وی نہ آوٹ ویندی

نازو اپنی اس کامیابی سے بے ہوش ہوئی۔ کتاب بند کرتے زور دی اس
 بھینس۔ سامنے میز سے رکھی ہوئی اپنی تصویر سے نظر سٹیش تے ول
 آپ ہو پانی کھل پئی۔ او کوں ول اختر دا خیال آگیا ہا۔ کچھ دیر او دل
 دے وچ اپنا تے اختر دا مقابلہ کر بندی رہی۔ کہیں ویلے خود کوں
 کتر سمجھدی تے کہیں ویلے اختر کوں۔ آخر او دے دل او دے حق
 وچ فیصلہ ڈے ڈیا۔

’ روزی! توں اختر کیتے لکھ حصے سوہنی ہیویں۔ توں ڈاڈھی‘
 سوہنی ایں تودی! تیز پٹا حسن لازوال تے بے مثال اے۔ تیز پٹے چہرے
 تے چندر دا گمان مہیندے۔ تیز پٹیاں گہاں وچ سویر دی لالی پلدی
 اے۔ تیز پٹیاں اکھیں وچوں شراب دی ہستی وٹندی اے۔ تیز پٹی
 جوانی قیامت اے تے توں ————— تیز پٹی جوانی قیامت اے
 تے توں ————— او سوچندی سوچندی مسک پئی تے کتاب
 کھول تے ول کرسی تے سدھی تھی گئی۔

’ حدیسی وے بیگم! اختر نئی ڈیہاں کینے بیمار اے تے تہاں
 پتہ دی نی کروایا۔ اج توکر او کوں ہسپتال گھن آیا ہا۔ پر واپسی تے
 او بے ہوش تھی گئے۔ تے جن میں وی بے ہوش اے۔‘ نازو
 دے کناں ڈا کر دا آل آیا۔ جیڑھا ڈال نال گھا لھیں کھڑا کر نیا ہا۔
 تے نازو دیاں اکھیں دے اگوں اندھارا تھی گیا۔ کتاب ہسپتال وچوں
 نکل تے پیراں وچ ان پئی تے سر کرسی وی ٹیک نال وینج لگا۔
 ’ اختر بے ہوش اے۔‘ اے کچھ بجلی بن تے او دے
 ذہن تے ڈھکی۔ او ٹپ کھاتے اٹھی تے پیو دے نال وینج کھڑی

کیا تھی گئے اختر کون۔؟ کیوں بے ہوش تھے۔؟ اللہ
سئیں آں او شود اتاں ہے وی پردیس و سج۔ ڈیکھاں کیا تھی پیش
ڈاکٹر دی ڈال پریشانی نال آکھیا۔

”تساں تاں کوئی پاوڑی کرواں۔“
”ٹیکے نال لا آیاں۔ امید اے تھوڑی دیر میں ہوش ول

اسس۔“

ڈاکٹر کوٹ لبندیاں ہونیاں آکھیا۔
اللہ سئیں آں! رحم کریں مشودے تے۔ نہ مال کول نہ پیو کول
نہ کوئی پیاسکا سوہرا جیر کھا ایندی سدھ لندا۔ ڈاکٹر دی
ڈال ہر دی ظاہر کرنی دیاں ہونیاں آکھیا۔ وٹج ہاں رٹی اماں!
میڈا برقعہ تاں چاتی آ۔ پیو تیتے دے دے نال میں وی تھی آواں
کیا سمجھی جو انہاں دے گھروں کوئی ٹرا وی نہ آیا۔“
بیگم رحمانی ہر دو مائی بیٹی۔ ساری عمر پتیر کیتے سکدی رہ گئی تے
او خیراں دے باللاں کول ڈیکھ ڈیکھ تے خوش تھیندی راہندی سی
اختر کول وی اول ہمیشہ پتیراں وانگول سمجھیا ہا۔ اوندی بیماری دا
حال سنس تاں ہو کدی ہوتی اوندے کوٹج پتی۔
ٹیکے گن نال اختر کول تھوڑا گھنا ہوش ول آیا ہا پر کوسے
دا زودا جن تیں انویں ہا۔

”کیا حال اے۔ دے پتیر آ۔“ بیگم رحمانی اختر دے پیگ
دے نال کرسی تے باہندیاں ہونیاں آکھیا۔ اوندا لاس تے اختر
ہک دفعہ اکیس بھایاں بیگم رحمانی دے منہ دو ڈٹھس تے اونڈیاں

اکھیں دل نوٹج گئیاں۔ بیگم رحمانی اختر دے متھے تے ہتھ لایا تاں
 او بھاہ وانگو پلدا پیا ہا۔

اللہ خیر کرے دے پال آ۔ بیگم رحمانی ول اوندے منہ
 تے کل سٹ ڈتی کجھ دیر او آٹھائیں پٹی رہی تے اوندے نو کر کینے
 اوندی بیماری دا حال پچھدی رہی۔ رمضان کوں جیڑھا کجھ معلوم ہا
 پسندار پیا۔

ایتویں ہر ویلے انہاں وی طبیعت موٹھی ماڈی را ہندی ہئی
 میں ڈاڈھی کو شش کیتی جو انہاں دی طبیعت سنبل و نچے اوتتاں
 جوں یوں ڈھانڈی گئی۔ ہلکا ہلکا بخار وی آون شروع مٹھی گیا
 تے کھو کا بخار زور کر گئے۔ اللہ سین! رحم کرے۔ سارے خاندان
 دی ایہا تک نشانی نیچی ودی اے۔

رمضان گالھیں کریندا کریندا اتے روون لگ پیا۔
 پیڑتاں نوکری کرن وی نہ ڈیندا ہا۔ پر زورے نال ضد کر
 تے کر گدھونے۔ لکھاں دی جائیداد دے مالک ان بھلا گیا
 ضرورت ہئی نوکری دی۔ اللہ سین! دفعہ تاں خیر خوشی نال گھر
 پچانے پچا۔ وں تاں میں انہاں کوں کڈا ہیں ولٹ وی نہ ڈیواں
 پچھوتے۔

رمضان خدادے حضور وچ ہتھ بدھندیاں جوئیاں اکھیا
 تے رمضان کوں روتا ڈیکھ تے بیگم رحمانی دے منجوں زورے نال
 باہر نکل آئے۔ جیڑھے ویلے ہاں کجھ چوکھا ماڈہ تھیون پئیں،
 تاں رمضان کوں چھیٹہ کرتے باہر نکل گئی۔

”کہیں شے دی لوڑ پورے تاں میڈے گھروں آتے گھن ا

ونجیں۔“
 بیگم رحمانی گھر پئی تاں ناترو دروازے دے وچ کھڑی ہئی
 ”کیا حال اے اماں! انہاں دا۔“ ناترو بے تابی ناں کھیا
 ناترو دے چہرے دارنگ اڈیا پڑیا کھڑا ہاتے بے قراری ودھ
 گئی ہئی۔

”اللہ رحم کرسی۔ حالت تاں خطرناک نظر دی اے۔“

بیگم رحمانی برقعہ ہیندیاں ہوسیاں اکھیا۔
 ”ہوش وی ولے یا کیناں۔“ ناترو دے موہول
 آپوں آپ نکل گیا۔

”ہوش کتھاں آئے۔ میں تاں جتنی دیر وی بیٹھی رہ گئی اں
 ہک دفعہ اکھ بھالی اس تے ول بے ہوش تھی گئے۔ اوکوں ڈیکھ
 تے میڈا تاں اپنا ہال وی ماندہ تھی گیا۔ جوان امان بشو دا پتہ
 نی کیا نہڑ دی اے ڈیکھاں۔“

بیگم رحمانی ایی انداز وچ گپا لھیں کیتیاں جو پیں بچن دی
 امید وی نہ رہ گئی ہووے۔ تے ناترو تے فہرٹ پیا۔
 ”اماں تساں وی ایی حالت وچ چھوڑ تے ول آتے
 وے۔ کچھ دیر تاں پہو ہا۔“

ناترو شکوے دی لڑ وچ ماکوں اکھاتے کرے وچ
 ڈاگئی۔ بت کنیدا ہو یا معلوم تھیس تاں پلنگ تے بہہ گئی۔
 ”اختر بجایر اے۔ اوتدا بکھرن مشکل اے۔ میں وی کتنی ظالم

آں۔ جو اونڈے دل کوں دھکا ڈٹم۔ اونڈی مجرم میں آں بیڈی
 وجہ توں او ایں حالت تے پئے۔ البنی ہن کیا بٹرسی۔ "نازو
 سو چینی رہ گئی۔ اشتر نال آخری ملاقات والا واقعہ اونڈیاں
 اکھیں دے سامنے ہا۔ اونڈی نمائی صورت، واسطے تے تزلے
 سارے او کوں یاد ہن۔ تے جیڑھے دینے دل ڈکھ کینے بھریج
 گیس تاں منہ ویہاٹے وچ ڈے تے رووٹن یگ پی۔
 "روز کی باجی۔۔۔" باہروں روہینہ دی بکل دئی۔ او ہٹے ہٹے
 کالج وچوں آئی ہئی۔ اپنی بکل دا جواب نہ پائس تاں آپ موہانی
 گاندی ہوئی تے نازو دے کمرے وچ آگئی۔ نازو ہتھیاں ہلکیاں
 ڈسکیاں پئی بھرنیدی ہئی۔

"باجی! تاں روندے کیوں پئے وے۔"
 روہینہ حیرانی نال چھپیا۔ پر نازو کوئی جواب نہ ڈتا۔ ہنچوں پیلوں انگوں
 اکھیں وچوں کر دیاں پیاں ہن تے چنگی بھلی صورت لکھتے دے
 وچ غم دا پوتا بٹن گئی ہئی۔

"باجی کیا گال اے۔ میوں تاں ڈساؤ۔ اماں اے کجھ
 آکھے یا کوئی بی تکلیف اے۔"

روہینہ اونڈا منہ آپ دوکر نیڈیاں ہوئیاں آکھیا۔
 "کوئی تکلیف کہنی۔ کہیں کجھ کہنی آکھیا۔"
 نازو ہنچوں پوچھنیدیاں ہوئیاں جواب ڈتا۔ رو رو تے اول
 دیاں اکھیں لال تھی گیاں ہن۔

"نئے دل روندے کیوں بیوے۔" روہینہ چھپیا۔

”بس اڑی۔“ نازو ٹھڈا ساہ بھر نیڈیاں ہوسیاں اکھیا۔

”بھینٹری کینے وی بھلا درد لکیندن۔“

روہینہ نازو کوں بھاکل پینڈیاں ہوسیاں اکھیا۔ بھینٹری کوں
ہمسد ڈٹھس تاں نازو دے ڈول بڑکدے بڑکدے ہنجوں اکھیں
وچوں دہرتے اونڈی بھوکی وچ ان ڈٹھے۔ اونڈا دل کریندا ہا جو
او بھینٹری وچ لگتے دھاڑاں مار مارتے روہینہ تے او کوں
سبھ کچھ ڈسا ڈیوے جو او اختر نال محبت کریندی اے
اختر اونڈی زندگی اے۔ اختر اونڈے انگ انگ وچ تے اونڈی
محبت اونڈی توں کوں وچ رچ گئی اے۔ پر او سوا ہنجوں ہا وڈ
دے کچھ وی نہ آکھ سگی۔ اونڈی روڈیاں ہوسیاں اکھیں ول
ول آمدیاں کھڑیاں ہن۔ ”جیڑھا کچھ پچھنا ہو وی انہاں ہچوال
کینے پچھ گھن۔ اے آپے نیکیوں سب کچھ ڈسا ڈیوے“ پر روہینہ
بھلا اتنی عقلمند کتھوں آگئی ہئی جو او نازو دے دل دی کہانی
اونڈیاں اکھیں وچوں پڑھ گھندی۔

”باجی اڈنسا ڈوی سہی۔ تساں تاں نرا روو پڑتے زور پڑتی
بیٹے دے۔ رووٹ دی کوئی وجہ وی ہے یا بیٹیاں بیٹھاں توڈ
بن گئے۔“ روہی اپنے ہتھاں نال اونڈیاں گلیاں توں ہنجوں
پر بھینڈیاں ہوسیاں اکھیا۔

”روہی! او۔ او ڈیکھاں تاں بیمار تھی گئے تے سویردا
بے ہوش اے۔“

نالو ڈیکھاں بھر نیڈیاں ہوسیاں اکھیا۔

ہیں! بیمار تھی گئے تے بے ہوش تھی گئے۔ تساں کنیدا ناں
 پیٹھے آہرے دے ماجی! — ” رونی حیرانگی نال بچھیا۔
 ” اماں دی تھی ائی اے اول کینے۔ آہری اے اوند اچھن محال اے
 نازو کوں ول ڈکھ آکیا نے منہ تے بوچھن ڈسے تے پہلے کینے وی
 کچھ جوکھی روٹ لگ سچی۔

” ہائے اللہ! آخر پتہ وی لگے ناں۔ کون بیمار اے تے اماں
 کیندے کول گئی ہئی۔“
 رونی کچھ چرٹ تے پوری اودھ کچھ پچھتے تھکی کھڑی ہئی۔
 ” آخر — ” نازو دے موہوں نکلتا تے ہکا جہاں ڈنڈ جکار دی
 اوندے نال نکلتا گیا۔

” آخر بھائی بیمار اں۔ کیا تھی گئے انہاں کوں۔ سُن تاں ٹھیک
 ٹھاک۔“ رونی حیرانگی نال اکھیا۔
 ” کیا پتہ کیا تھی گئیس۔“ نازو ہن روتے تھک پئی ہئی
 ” رونی! توں تاں پتہ کر آؤج تے انہاں دا جوہن کیا حالے۔“
 نازو منت دے انداز وچ اکھیا
 ” اماں! تھوڑی دیر میں توں انہاں نال وچ تے اچھیاں
 اکھیں نال سبھ کچھ ڈیکھ آویں تے میکل اُن ڈسیں۔“ رونی
 قدرے حیرت نال بچھیا

” کیناں توبی! میں نی دیندی۔“ نازو جواب دتا۔

” کیوں۔“ رونی بچھیا۔
 ” بس میں! توں وچڑاں نی۔“ نازو سرتے بوچھن بن بنی رہا

ہوئیاں اکھیا۔
 "ول وی پتہ ناں لگے۔" روہینہ ضد کیتی۔
 "اومیدے مال ناراض ان روہی!۔" نازو شرم کینے
 نگاہ جھکی کر نیندیاں ہوئیاں اکھیا۔
 "کیا تھی پیارا رض ان ناں۔ دعا کرک ناں فرض اسے
 ساڈا۔" روہینہ آکھیا۔

"ضدنی کر نیدی روہی۔ جیویں میں آکھے توں انویں کر
 حالی توں تھی آ۔ آپاں ول رے رات کوں چلسوں تے تھی آسوں
 ٹھیک لے ناں۔" نازو پیار نالی اوندے سر تے بہتہ
 پھر نیندیاں ہوئیاں اکھیا۔ تے تدنی کمی پئی۔
 نازو خیالاں وچ غرق مونجھ منھاری سٹی تے کرسی تے بیٹھی
 ہئی۔ اوندی دید دی کینے باہر کہیں شے تے جھی ہوئی ہئی۔
 پچھلے پیر اختر کوں ہوش وینچ آیا۔ ڈاکٹر، اوندی ڈال تے
 روہینہ سارے اوندے کول موجود ہن۔ اختر دیاں نظراں آسوں
 پاسوں پھرتے ول روہینہ دے منہ تے ان ٹکھیاں۔ جیویں او
 اوں کینے پچھدیاں کھرٹیاں ہوں۔

"روہی! روزی کیوں نی آئی۔"
 اختر خشک ہوٹھاں تے زبان پھر نیندیاں ہوئیاں پانی سگیا
 رمضان پانی پاؤن کیتے آٹھیا پر روہینہ اوندے آٹھن کینے
 پیلے پانی دا گلاس بھرتے اختر دے کول آگئی۔ ڈاکٹر اوکوں
 بانہ دا سہارا ڈیڑے تے پانی پلایا تے اختر ول سدھا کھئی گیا

کو سے دا زور کچھ ترٹ گیا ہا۔ پر بت ول وی بہوں گرم ہا۔ کپڑے
پگھل کینے پس تے جھار ول تھئے پتے ہن۔ لال انگرش سپرہ ڈیہاں
دے وچ کما تے پیلہ ہار مٹی گیا ہا تے اکھیں وی چک وی
کپڑا ہرا مٹی گئی ہئی۔

”کیا حال اے اختر مھائی! بن طبیعت دا۔“ روینہ او بند
پلنگ تے ہا ہندیال ہوسیاں آکھیا۔

”من ٹناں۔ کچھ آرام ہے۔“ اختر رک رک تے اصلوں
کمزور آواز وچ اکھیا تے ول کہیں سوچ وچ گم مٹی گیا۔ سارے
اوندی حالت کوں حیرانگی نال ڈیدھے رہیے۔

”بیگم! شام کوں انہاں کیتے یخنی کدھتی اے۔“
ڈاکٹر ہولے ہولے ذال کوں آکھیا

”رمضان! تھوڑی دیر نہیں شورواں آسی۔ او انہاں کوں
پلا ڈیویں میں رات وی آتے پتہ کرو لیاں۔“ ڈاکٹر آکھدیاں
ہوسیاں اکھیا۔ ڈاکٹر کوں آکھدا ڈیکھ تے اوندی دھی
تے ذال وی آکھی کھڑے تے اختر کوں حوصلے تسلیاں
ڈیواتے باہر نکل گئے۔

”لوزی! ڈیکھا کیوں نہ آئی۔“ اختر دا ذہن ول ول
ہیں سوال کوں دوہریندا پیا ہا۔
”کیا او واقعی میں کینے رس گپٹی اے۔“ او کوں پیا خیال

آیا ”گھبر بیج نہ اختر۔ لوزی تیڈی اے تے تیڈی بن تے راہی“

دل او کوں تسلی ڈتی۔ پردیاں گاکھیں تسلی بخش ثابت نہ تھیاں
 اے ماں یک وہم ہا جیڑھا اوں دل کوں خوش کرن کیتے سوچ
 گدھا ہا۔ اختر یک دفعہ اٹھن دی گوشن کیتی۔ یزبت بے جس
 معلوم تھیا۔ تے او دل سہم پیا۔ بخار او کوں بہوں کمزور کر ڈتا ہا
 او کچھ دیر ہتھاں نال متھے کوں گھیندا رہیا۔ سر درد کینے پھندا
 ہا۔ طبیعت پانی کینے پئی ویندی تھندی سہی۔ زندگی یک بار
 معلوم تھیندا ہا۔ پہلے ماں کپڑا ہیں کپڑا ہیں نمبہ۔ او ویندی سہی تے
 دل ہلا رہندا ہا۔ پرین ماں اوں وی آونٹ پھوڑ ڈتا ہا۔ نارو
 اوں کینے دی رس گپتی سہی۔ نہ پیو کول نہ ڈاڈی تیرے۔ ماہین
 او ہا جیڑھی اشد کوں پیاری تھی گئی سہی۔ پر ایسا وطن۔ بیماری دا زور
 کچھ سمجھ نہ آندا ہس جو کیا کرے۔ رات ہولے ہولے دنیاتے قابض
 تھینی ویندی سہی۔ اندھارا ودھدا ویندا ہا۔ کلہا اختر اپنے
 کرے وچ ستاتے ہونگدا پیا ہا۔ تکلیف کینے اکھیں دیاں بھراں
 ہنجاواں نال پس گیاں ہن۔ بخار زور پلا کینا۔ ہاں او لہا تو ہلاں
 تاں کھل اتوں لہا سٹیس۔ طبیعت دی بہتراری بول بول وودھی
 ویندی سہی۔ او پلنگ دیا پانی دا سہارا گھن تے اٹھیا۔ اکھیں
 اگوں چکر آگئے۔ رمضان بیٹھا کیناں ہا جو او کوں سنبھلیندا۔ اٹھن
 نال سردا درد نال زیادہ ودھ گیا تے او کندھی دا سہارا گھن تے
 باہر نکل آیا تے ول برانڈے کینے وی تے لہہ گیا۔ باہروں رمضان
 دی کھٹ پئی سہی۔ پکر کھاتے اونڈی کھٹ تے ڈٹھاتے دل
 کوئی ہوش نہ رہیں۔

رمضان تاں اختر کوں اندر سمہاتے گیا ہا۔ واپس ولیا تاں اختر
 کوں اپنی کھٹ تے ستا ڈیکھ تے حیران رہ گیا۔ نیڑے آیا ڈٹھس
 تاں اختر بے ہوش ہا۔ بخار پہلے کینے وی تیرا۔ بت ہلا پیا ہا
 مونڈھے تے چاتے اوکوں اندر وینج سمہا بیس تے کہل اتے
 سٹ تے اوکوں گھٹن بہ گیا۔

اچانک اختر بے تابی نال سینے تے ہتھ ماریا تے "ہے" وی
 مہوں نکتی گئی۔

"میڈا سینہ درد کینے پھدے۔ میڈی سمجھ کر رمضان! اختر
 نیم بے ہوشی دی حالت وچ تلواں ہوٹھ نہ پرنیدیاں ہوسیاں آکھیا۔
 "دھاڑوائے"۔ اختر درد کینے چکیا۔ رمضان پوا تھی تے
 ڈیرھا بیٹھا ہا جو او کیا کرے۔ جیڑے ویلے اختر کوں مچھی وانگو
 پھنکا ڈٹھس تاں بیاناں کجھ نہ سمجھیس۔ سدھا ڈاکٹر دے گھر دو
 بھتا۔ ڈاکٹر کہیں مرض کوں ڈیکھن گیا ہویا ہا۔ اوندی وی جلدی
 ولن وی امید کیناں ہئی۔ نازو پاپرول اختر دے نوکر دا لاسٹریا
 نال بچ تے باہر نکتی۔

"اختر میاں دا کیا حال اے۔ طبیعت نال جنگی سینے مٹے۔"
 نازو بقراری نال پچھیا۔

"کہتاں بی بی صاحبہ! طبیعت جنگی تھی اے۔ بیماری سواتی تے
 یوڑی ویندی تھندی اے۔ من جیڑھی انہاں دی حالت تھی ہئی
 اے! اللہ ڈیکھتی نہ ڈیوے۔ ہتھ پیر تھرے پن۔ سینے وچ درد
 جو بھال مرید ہے۔ مچھی وانگو پھنکار لگا ہے۔ ہاں اولہاں لہاں

ہے۔ سمجھنی آندی ڈیکھاں کیا تھیون والہ ہے۔
 رمضان گالپہ مکاتی تے ڈاکٹر صاحب کول جلتی بیچن دی
 چھٹہ کرتے ول گیا۔

رات دا بک وچن والا ہا۔ ڈاکٹر رحمانی اختر دے پنگ مال آبیاں
 بیٹھا پڑیا ہا۔ اونڈیاں دلیلاں اختر دی بیماری دوہن۔ رتو کا اونڈے
 آتے نمونے دا حملہ تھی گیا پاتے حملہ وی اتے زور دا تھیا جو ڈاکٹر پہلے
 تاں مایوس تھی گیا ہا۔ اونڈی حالت ڈیکھتے۔

اختر داساہ رک رک تے آندا پیا ہا۔ سینہ پکيا پیا ہا۔ تے
 خرخر دی آواز صحتی پی سنڑنیدی ہی۔ اونم بے ہوشی دی حالت وچ
 پنگ تے مردیاں وانگوستا پیا ہا۔ گرم پانی دیاں بوتلاں سینے مال
 لگیاں پیاں ہن۔ تھوڑی تھوڑی دیر دے بعد ٹیکے لگدے پئے ہن
 پر اہن تیں طبیعت دے سنجلن دی کوئی امید کیناں ہی۔

پہلے تاں اختر کول چھڑا بتا رہا پر رات پگھریا ہویا جیڑھے ویلے
 پاہر وینچ ستا تاں ہوا لگن مال بیماری نمونے دی شکل اختیار کر
 گئی۔ ڈاکٹر گھر ولیا تاں نازہ اوکول اختر دی شدید بیماری دی
 خبر پڑتی تے او آہن پیراں تے اختر کول آگیا۔

ڈاکٹر رحمانی چیکری ٹیکہ لایا تے اختر اکھ وینچ بھالی
 کیا مال اے اختر میاں۔ ڈاکٹر اونڈی نبض پڑیدیاں
 ہونیاں بچیا۔ اختر چھڑیاں اکھیں بھالیاں۔ ڈاکٹر دو پڑیکھ تے
 بلکہ جیہاں منکیا تے ول اکھیں لڑٹ گدھونس۔ سویر تھیں اختر
 دی صحت کجھ نہ کجھ سنجل گئی۔

”رمضان! ڈاکٹر صاحب دے گھر والے دل دی آئے ہن۔“
 اختر کمزور آواز وچ پچھیا۔

”جیائیں! رات ڈاکٹر دی زال وی آئی ہئی تے اوندی دھی
 وی۔“ رمضان اندیاں جنگھال گھوٹندیاں ہویاں جواب
 ڈتا۔

”کدھی آئی ہس یا ڈوہیں دھیاں آئیاں ہائس۔“
 اختر دل پچھیا۔

”نہ سئیں! اوہا ہسکا آئی ہئی۔ جیڑھی کل ڈوہیراں کول وی آئی
 بیٹھی ہئی۔“

ڈوہیراں کول روہینہ کالج وچوں وی تاں گھر وچن دی بجائے
 اوہی دھی اختر کول گئی۔ اختر کول ہوں ویلے تندر دی غنودگی ہئی
 پیراں وا کھسار سن تے جاگ تھی گئیں۔
 شائیت نازو آگئی اے۔ پیراے اوندا گمان ہا۔ نازو دی بجائے
 روہینہ اونڈے کرے وچ آئی کھڑی ہئی۔

”بھائی جان! کیا حال اے ہن تہا ڈی طبیعت دا۔ خوب مگر
 بنا جانڑ دے دے۔“ روہینہ کھلریاں ہویاں اکھیا۔ اختر
 اوندی کاکھ سن تے مسکیتے اختر دی اے مسک ڈیکھ تے روہینہ
 وادل اصلوں گھبرا گیا۔ اونڈے ہوٹھال تے جیڑھی مسک ظاہر
 تھی ہئی۔ اونڈے وچ لکھال وِس بھرے تیر ہن۔ ہزاراں درد
 ہن ڈھکال موہنہ موہنجاں تے بے قراریاں ہن۔ اختر و اضمحوظ تے
 طاقتور بدن اصلوں کمزور تھی گیا ہا۔ اکھیں چٹیاں تھی گئی ہن۔ منہ دا

رنگ اڈیٹ گیا ہا۔ روہینہ جتنی دیر دی مہیسی رہی۔ اختر کوئی کاکھ
 نہ کہی تھے نہ وہ اور کون کچا لیس کرٹ دی تفریح مہیسی۔ اختر پانی منگیا
 روہی اور لیں پانی پلاوٹ بی تان رمضان اور کون ہنک ڈتا۔
 "بی بی صاحبہ! ہن دوا پلاوٹی اے۔ پانی نی ڈیوٹا ہے۔"

رمضان دوا دی شیشی روہینہ دے ہتھ وچ ڈنڈیاں ہونیاں
 اکھیا۔ روہی اور کون دوا دی خوراک پلائی۔ بخار اجٹا وی تیز ہاتے
 اور کون اندے بخار دی زیادتی دانپنہ ہوں ویلے لگا۔ جیڑھے ویلے
 اول اختر دے سر تلے ہتھ ڈے تے اور کون دوا پلائی۔

"بھائی جان! کہیں شے دی لوڑ ہووے تاں میکونی ڈس جھولو۔"
 روہینہ اختر تے کھل جوڑنڈیاں ہونیاں او کئے پھیا۔
 "ہر بانی روہی! نیڈا ایہو وی احسان اے۔ جو۔ توں۔
 ٹرٹاں آندس۔" اختر جواب ڈتاتے اونڈیاں نظراں کہیں
 شے کون گو تری کیتے چھت دو پھر گیاں۔
 تے دل —

ہولے ہولے اختر کون نندو آگئی تے روہینہ گھر ول آئی۔

تیرھواں باب ختم

۱۴
 چوڑوال باب

روبینہ کالج درجوں پڑھتے تے ولی ماں اوندی طبیعت موٹھی نظری
 ہئی۔ اختر دی بیماری دا اوکوں پھوڑکھ ہا۔ اوکوں ماں او ڈیہنہ
 نہ بھلا جا جڈن اختر کالے رنگ دے سوٹ وچ اوندی سا لگرہ
 تے آیا ہا۔ کتنی دل کش شخصیت ہئی اوندی۔ زبیر یا جسٹ یا شہزادہ لگا
 ہاتے ہن ماں معاملہ ایندے برعکس ہا۔

روبینہ اون سبتی سدھی زارو دے کرے وچ گئی۔ او پنگ تے
 کہیں خیال وچ گم مسم سستی پئی ہئی، اسمانی رنگ دا بوھن پنگ کینے
 تلے لڑکدایا ہا۔ تے اولت تے لت چاڑھی وڈے غور نال جھت دو
 زبیر پئی ہئی۔ روبینہ دے پیراں دا کھ بکار سن تے او اٹھی بیٹھی
 "آج کل وڈی دیر لڑتی روئی۔" نازو آکھیا

"کالج کینے واپسی تے اختر کول گئی ہم، نڈا ہوں دیر تھی
 گئی اسے۔" روبینہ جواب ڈتا۔ اختر داناں سن تے نازو وا
 دل دل بقیار تھی گیا۔ او بھانویں اوکوں دعا کرن کیناں گئی
 ہئی پر اوندے رات ڈیہنہ دعا منگدیاں تے ہنجوں وہیندیاں پے
 گزردے ہن۔ کئی راتاں کچھ اوندی نندر وی حرام کھنی گئی ہئی
 او بترے تے پاسے پتر بندیاں یا چمن وچ ٹہلایاں راتاں پئی گزری
 ہئی۔ ہوں ویلے وی اوندا خیال اختر دوہا۔ حالات کچھ ایس قسم
 دست تھی گئے ہن جو او باوجود کھاں کوششوں دے اختر کول

تہ وچ سیکل - دل وی آہا ہا -

”روزی اختر بیار اے - سارے آندے ویندے کھراں
توں وی وچجے تے دعا کر آوسے“ و ماخ وی ترغیب ڈتی -

”تیز اچھوب بیار اے روزی! لوک تاں سبھاں دی ہک
رتی جتی تکلیف وی نی سہہ سیکدے تے توں پتہ نی کیوں جگا کیتی
بیٹھیں - تیکوں اوندے کول ضرور دنجڑاں چا پیدائے“ پرا پیدے
باوجود وی اوند وچجے سگی - آخر کیرھی مجھوری سہی جیرھی اوکوں
وچجے کیتے ول ول رو کیندی پئی سہی ایندا پتہ خود مازو کوں وی
کیناں ہا - ہا البتہ ہک کینہ ہا جیرھا اوندے رستے وچ کندھ ہن
تے آگیا ہاتے ای کندھ کوں ڈھاوٹ یا اول توں ترپن اوندے
وس وی جگا کیناں سہی -

”تساں اختر بھائی کوں ہک داری وی نہ گیر ہے“ روبینہ اکیھا
کچھ اوندی بیاری دالفاظ تاں کرو ہا -

روبینہ کجا نہیں کریندی رہ گئی تے ناز و سھکی جھوٹ مٹی لے اوندیاں
کجا نہیں منڈوی رہ گئی - اوند اذہن ہوں ویلے کہیں فیصلے کوں
آخری شکل ڈیوٹ دی کوشش پایا کریندا ہا -

”رب چائے بھسی وی سہی یا - - -“ ناز و مچھی دا گوں،
چھکاری مارتے اچھی تے روبینہ دی گالھ کھن کینے پلے اوندے
منڈتے ہتھ ڈے ڈتے - ناز و دے منڈتے کئی رنگ آئے تے
کئی رنگ گئے - اوندیاں اکھیں وچ ویرانی سہی - مکھڑے تے
مکھڑے خاموشی سہی تے کچھ ویر کیتے او اسلوں چھپ کر گئی تے

ابن چپ وچ اوں پھیکڑی فیصلہ کر گدھا ہا۔ و نجاں نہ و نجاں
 کراں نہ کراں والے سارے رستے اوں منڈاں دے وچ طے
 کر گدھے۔ اوہکے تریپ دے نال عشق دی ایجھی آجائی تے
 پنج سنگی ہی جتھاں اوگول اپنے ماضی دا خیال ہا نہ اوں ڈوالے
 وقت دا۔ اوکوں نہ تجھ دے وجود دا احساس ہا نہ روینہ دا
 ڈر۔ حالات دیاں زنجیراں ہن نہ شرم دیاں گندھیاں بہرے
 یک پڑ دے دے پچھوں ٹنگ گئی ہی تے ہوں پرست تے اختر دی
 تصویر بوڑے کھڑی کھانڈی ہی۔ جیرٹھا زندگی تے موت دی کشمکش
 وچ مبتلا رہا۔ مے

تھوڑی دیر دے بعد او اختر کول و نجن کیتے تیار تھی کھڑی ہی
 "کپڑے دیندے پٹے دے باجی!۔"
 روینہ جیرانگرم نال بچھا۔
 "اتہاں دے کول۔"

ناز و ای طریقے نال جواب ڈتا جو روینہ دیاں اکھیں دے
 اگول کئی پردے پٹ گئے جہڑے مدت کینے اونڈیاں اکھیں
 تے پئے ہوئے ہن تے او ڈیکھن دے باوجودی سوچن
 سمجھن کینے محروم تھی و دی ہی۔ پرہن۔ ہن تاں اوکوں
 سارا علم تھی گیا ہا۔ ناز و جلدی جلدی دروازے کینے پوڑد ہٹاتے
 باہر نکل گئی۔ اونڈے قدم بے تابی نال اختر دے گھر دو اکھڈے
 پئے ہن۔ سواری رنگ دیاں کپڑیاں وچ اوندا حسن سوچھا ماندہ
 نظر ہا۔ جلدی وچ بوچھن سیرتوں کہہ تے مونڈھیاں تے آن پیا

تے اس پاس کینے بے خبر او تکھے تکھے قدم چاتی ویندی ہئی۔ رمضان
 او کوں آندا ڈٹھاناں بھج تے او ندے کوں آگیا تے اکھن لگا۔
 "بی بی صاحبہ! اندر نہ ونچا ہے۔ انہاں کوں جھٹے ہٹے شدائی
 اے۔" پر رمضان وی گپا گھ مکاؤن کینے پہلے او دروازہ کھول
 تے اندر وڑ گئی۔ کوئی مقناطیسی طاقت ہئی جیرھی نازو کوں زور
 نال اختر کوں کھن آئی ہئی۔

"شام تھیون والی ہئی۔ سچھ دیاں پیلیاں لاماں پڑ دیاں کوں
 چیرتے اندر آندیاں پیاں ہن۔ کمرے وچ اصلوں چپ غروب
 سئی تے او پننگ دے نیڑے آتے کھڑ گئی۔ سادے رنگ دی بردار
 کبل وچ اختر مندر وچ گھگھہ ہا۔ آرام نال او ندے منہ توں نازو
 کبل ہٹائی تے اختر دی حالت ڈیکھ تے نازو دی چیک بکل گئی چیک
 چیک سن تے اختر دی جاگ تھی گئی۔ تے اونڈیاں اجڑیاں پھرٹیاں
 اکھیں جہاں وچ انتظار دے ڈپو سے بلدے پئے ہن۔ نازو
 دے منہ تے جم گیاں۔ نازو جیکر ہوش وچ ہوندی تاں او یقیناً
 بے ہوش تھی ویندی۔ اختر پہلے تاں او کوں اپنے خیال دا فریب سمجھا
 کیوں جو او خیال وچ کئی دنہ او کوں اپنے نزدیک محسوس کر چکیا
 دروازیاں دے پڑ دیاں تے نازو دا کنہا ہو یا حسین چہرہ ڈیکھ مکیا
 او چھڈا خیال ہوندا ہاتے ارج حقیقت او ندے سامنے کھڑی ہئی اختر
 ہتھ لاتے یقین کرٹ پھا ہندا جو اے واقعی نازو ہے یا میڈیا دم
 اے۔ اختر اپنا کنہا ہو یا ہتھ او ندو ودھایا تے نازو او ندے ہتھ
 کوں اپنے رشتی ہتھال وچ جھل گدھا۔ اختر حقیقت کینے باخبر تھی

گیا تے نازو پنگ دی پاٹی تے بہہ گئی۔ ہک پتھری مورتی وانگو، وسہی ترمی
 ہوئی۔ اوندے حواس تے جیوں کہیں جاو کر پڑتا ہووے۔ اختر دا
 بھاء وانگو پلدا ہويا ہتھ نازو دے ہتھ وچ ہاتے او بت بن تے
 اوکوں تاروی بیٹھی ہئی۔

روزہ! اختر وا کنبا ہويا کمزور والا اوندے کناں
 وچ آیا تے ول اختر اکھیں لوٹیاں چا۔ اوندی تربت تے اوندی موجودگی
 کوں برداشت کرن دی طاقت اوندے وچ بھلا کھتاں رہ گئی ہئی اختر
 کجھ دیر اکھیں نہی تے ستا پیار بیاتے ول نازو کوں حسرت بھری
 نگاہ نال ڈیدھیاں ہوتیاں مسک نے اکھیں۔

”تساں۔ خامخواہ تکلیف۔ کیتی اے۔ اوٹ دی۔“
 ایں کالج وچ کتنا میٹراں ہا۔ کتنی تڑپ تے کتنا درد ہا۔ اوکوں چھڑا
 ہتھو محسوس کینا ہا۔

”اختر۔“ نازو دے موہوں نکلتا تے او اوندے آتے اتنا
 جھک گئی جو نازو دے ٹھڈے ٹھڈے ساد منہ اختر کوں اپنے
 منہ تے پھاوے نیسے وانگو معلوم تھئے
 ”تیں تیں تیکوں۔ مار گھتے روزی!۔“ اختر جدائی والے درد دی
 تڑپ کینے توواں۔ ہوٹھ ڈنڈاں تے ڈنڈیاں ہوتیاں اکھیاں۔
 ”ایہوں نہ آکھ۔ میں مرویاں۔ اختر۔“

نازو تانوں فطرت نے تہذیب دیاں ساریاں کندھاں تروڑتے اصلوں
 آزاد تھی گئی تے نازو اپنا لویا ہویا سر اختر دے سینے نال لاڈنا
 اختر کوں ایہیں معلوم تھیا جو چمن وچ بہار سوں ویلے آئی،

جیڑے ویلے ادکوں چمن وچرل ھل و نچرٹ دا حکم سنا ڈیا گیا۔ میں احساس
 دے مٹیوں نال ادکوں کرے دی ہر شے بھوندی ہوئی معلوم تھئی
 ”کیا پتہ میں مروسیاں۔ تے نازو میں کینے جدا تھئی ویسی۔“
 ایں خیال دے آدن نال اوندی طبیعت یک تخت بدل گئی۔
 اول خود کوں ہوش وچ رکھن دی بہوں کوشش کیتی۔ پر اونڈیاں
 ساریاں کوششاں بے سود رہیاں۔ نازو دا کولا تے تلامم ہتھ
 اوندے ہتھ وچ ہاتے او بے ہوش تھ گیا۔
 ”آخرتے“ نازو اوندا گریبان پکڑتے اتنے زور دی چکی
 جو فضا وی کھنٹ لگ پئی۔

رمضان دی نازو وی چیک دا آلاسٹ تے اندر بچ آیا تے
 قدرتی ڈاکٹر رحمانی وی آگیا۔ ڈاکٹر تے رمضان کرے وی موجود
 ہن۔ پر نازو کوں تاں جیویں اماں دا احساس وی کیناں ہا۔
 او کھن وی اکھیں پھاڑ پھاڑتے آخرتوں چڑھی بیٹھی ہئی۔
 ”الہی! ڈیکھاں کیا ماجرا تے۔ پتہ نی ٹھیک تھئی ہوئی صحت بہم
 خراب کیوں تھئی ویندی اے۔“ ڈاکٹر آخرت دی پابند وچ ٹپکے
 لاوٹ دے بعد او کوں سلینڈیاں ہوتیاں اکھیا۔
 آخرتے اجن وی پوری طرح بے ہوشی ہئی۔
 ”ابا سائیں! آخرت کوں بچا گھنو!“ نازو نسواری رنگ دے
 بوچھن نال بچوں پونڈیاں ہوتیاں اکھیا۔
 میز تے پئی ہوئی گھڑی دیاں سوٹیاں تیزی نال سفریاں
 کرنی دیاں ہن۔ رقت گزردا ویندا ہا۔ اچانک آخرت دیاں

پلیاں لڑیاں اکھیں نکلیاں تے ول بند تھی گیاں۔ اختر دے
 منہ تے سکون دی جھک نظر دی مٹی تے ڈاکٹر دی کچھ تسلی تھی گئی
 روزی اپنے جی ایچ ساڈا ڈاکٹر اں دا برڈ پیا پابندے۔ میں تنہا
 چرکے و لاں۔ توں اتھا میں بیٹھی راہی تے اس دوا دا چھپ تھوڑی
 تھوڑی دیر دے بعد ڈیٹھی راہی۔ امید اے ہنہ انہاں کول
 کمل ہوش ول آسی۔ "ڈاکٹر دوا دی شیشی نازو کول ڈیندیاں
 ہوتیاں اکھیا۔"

رات دے ڍول پئے و جدے ہن۔ اختر تے نندر دی
 غنودگی طاری ہئی۔ نبھال ہونے بولے چل دیاں پیال کن تے ساہ
 دی جھلج جھلج تے اندا پیا ہا پر چہرے تے پوری طرح سکون ہا۔
 اینوں پتہ لگدا ہا جو او آرام نال ستا پئے تے اپنی ساری بیماری
 دا تھکیرا پیا لہندے۔ پنگ دے نال ہک پاسول رہ مصناں
 ستا پیا ہاتے ڈو جھے پاسول نازو کرسی تے گھلاں بیٹھی کھانڈی
 ہئی۔ جگارے کینے اکھیں لال تھی گیاں ہن تے وجود بے جس
 تھی گیا ہا۔

اختر دا منہ بجلی دے سو جھلے وچ بکھدا پیا ہا۔ نازو
 دیاں بے چین نظراں اوندے کزور مکھڑے تے چمیاں ہنساں
 بناتے خیالاں دی چرکھی ذہن وچ بھوں بھوں لانی کھڑی
 اسی۔ ما پیو! بھینٹ بھرا نواں دے صدے ہر کوئی سہہ دیندے
 پر محبوب دا وچھوڑا کوئی نی سہہ سگدا۔ سکیاں۔ سو رہیاں دی
 جدائی دے پھٹ جلدی بھرتج ویندن پر محبوب ری جدائی دے

پھٹ ہمیشہ ساوے راہنڈن تے انہاں پھساں دادو ہمیشہ
صلامت راہنڈے۔

نازو وچ اختر دا وچھوڑا برداشت کرن دی طاقت کیناں ہئی
”نہ جے اے میں کینے وچھڑوی گیا تاں ول کیا تھسی۔“ نازو
کوں ہک خیال آیا۔

”اختر۔“ نازو دے پتلے پتلے غلابی ہوٹھماں وچوں کنڈا
ہویا لانا نکتا۔ پیار نال اختر دے چہرے تے ہتھ پھیر تے
ول پتہ تی کیا تھیا جو سبر دیاں ساری طاقتاں مٹی وچ مل گیاں تے
اونڈیاں اکھیں ساون دے مینہ وانگو و سن ٹنگ پیاں تے
اونڈے پنجوال نال اختر داسینہ پس گیا۔

”توں سم پو روزی! تنھک پئی ہوسیں۔“ اختر کمزور آواز
وچ آکھیا۔ پر نازو کوں جھوپیا ہوش وی کہیں شے دا کیناں ہا۔
”توں ٹھیک ہئی وچ اختر! میڈی خیرا ہے۔“
نازو بوچھن نال اپیاں لال لال اکھیں پو پھیندیاں ہون
آکھیا۔

”نہ رو روزی۔ تیرے زوون نال میکوں تکلیف تھندی اے“
اختر ہوں آواز وچ آکھیا۔ اختر بھٹن دی کوشش کیتی پر آہی
نہ سیکیا۔ نازو دے کنڈے ہوئے ہتھ اختر دے سر تے آگے
ہتھوں دا سہارا ڈے تے اول اختر کوں دوا پلائی تے ول
سہا ڈتس۔

نازو دے ہتھوں دی برکت ہئی۔ یا تقدیر مہراں تھی کھڑی

ہستی۔ سوہرے اختر دی حالت کچھ جنگی تھی۔ کوسے دانرود وی ٹرٹ
 گیا ہاتے طبیعت وی اوشاک اوشاک نظر دی تھی۔ سوہرے ڈاکٹر
 اختر دی طبیعت اُن ڈیٹھی تال او کول یقین تھی گیا۔ جو ہن ایدنا
 طبیعت ڈا ہن دے بجائے چڑھی تے دل تھیا وی اینویں۔
 نازو ڈینہہ را اکثر حصہ اختر کول گزرنی تھی نازو دے
 گھر والے اکیوں انسانی ہمدردی سمجھ تے چپ کر گئے۔ روہینہ وی
 کالج توں واپسی دے بعد چنگا بھلا وقت اختر کول گزرنی
 ہن تے اوندی ماوی ڈینہہ وچ یک ادھ چکر لا ویندی تھی۔
 نازو بے تالی دے عالم وچ اختر کول آئی تھی۔ جو میں اختر
 دی حالت خراب رہی او کول دنیا واکوئی ہوش کیناں ہا۔ پر
 ہن اختر دی طبیعت چنگی تھیندی آندی تھی تے نازو دیاں ہوشیاں
 کول ہوش ولدا آندا ہا۔ او کول اپنی ایں جرات تے بہوں حیرانگی تھی
 جو اول کیوں اتنے ڈینہہ اختر کول گزار ڈی تے۔ ہن او کول اختر
 کینے تھوڑا تھوڑا شرم وی آون لگ پیا ہا۔ دوا ڈیندیاں ویلے
 جیکر اندا ہتھ اختر دے ہتھ تال ٹکرا ویندیاں نازو دامنه لال
 تھی ویندے دل تیزی تال چلن لگ پوندا۔ او کول ہن لے حاس
 وی تھینوں لگ پیا ہا۔ جو گھر والے کیا سوچنیدے ہوسن۔ آج دا
 سارا ڈینہہ وی اول اختر کول گزار دیا ہاتے ٹردیاں ویلے او
 گھروں دیل کرتے ٹری تھی جو اچ دے بعد اختر کول کچھ ڈینہہ
 کیناں ویساں متاں دنیا کچھ بیا سمجھ گھنے۔
 سرانے دے سہارے پنگ تے ستا اختر اخبار پیا پڑھدا

گرم کھل سینے تک اُتے سٹی پیا ہا۔ چہرے تے سکون ہا۔ چین تے آرام دی جھلک ہئی۔ ناز و کمرے دیاں چیزاں کول اُتے تلے کران دے بعد توں ترتیب نال رکھیندی کھڑی ہئی۔

”اختر۔۔۔“ ناز و اوندے نوٹو والی فریم کول صاف کریندیاں

ہونیاں اکھیا۔

اختر اخبار توں نظراں سٹالے ناز و دوڑ ٹھا۔ اوندے کھڑے تے خوشی دی دلفریب چمک ہئی۔ بوچھنٹ سیر کول تنگیا کرتے مزیدیاں تے آن پیا۔ اوندی صراحتی دار گردن کمرے دے ہلکے سوچھے وچ بکھدی کھڑی ہئی۔

”علم حضور۔۔۔“ اختر اوکڑ کم وچ رڈھا ہویا ڈیکھتے جواب ڈتا۔

”میں آبدی آل۔ میں آپ تے ہن کچھ پابندی کراں۔ لوک پتہ نیا کیا سمجھدے ہوسن۔۔۔“ ناز و فریم کول ولدی ہوں جھاوتے رکھیندیاں ہونیاں اختر دو ڈٹھیاں بغیر جواب ڈتا۔

”کیا مطلب۔۔۔“ اختر سوالیہ نظراں نال اوندو ڈٹھا

”مطلب ایہو جو آوین بند کر ڈیال۔“

ناز و کھل دیاں دیاں بواب ڈتا سوہنیاں سوہنیاں گلہاں تے ڈوں سوہنے جگھ ظاہر تھئے تے اکھیں دی چمک دودھ گئی

”تے نال آئی کر۔۔۔“ اختر قدرے ناراضگی نال بواب ڈتا۔

نظراں جھاٹواں اخبار تے ہن پر خیال کہیں پائے ہا

چہرے تے جھٹال کچھ دیر پہلے خوشیاں سجدیاں کھڑیاں ہن ہن
 اوندے اُتے اُداسی اگٹی ہئی۔ نازو چنگ بھلی دیر اوندے نال
 کھڑی رہی۔ تے اختر پھرتے وی اوندو نہ ڈٹھا۔ نازو تھوڑی
 موٹھی مٹی گئی۔

”نراض مٹی گئے ہے۔“ نازو اوندے نال پنگ دی
 پاپی تے پابندیاں ہونیاں آکھیا۔

”میں کون تھینداں بھلا نراض تھیوں والا۔“
 اختر پکے منہ نال جواب ڈتا۔ نازو کھڑی دو ڈٹھا۔ دوا
 دا وقت تھیا کھڑا۔ پنگ توں اٹھی تے دوا دی خوراک گلاس
 وچ پاتے دل اوندے نال آن کھڑی۔

”دواناں پی گھنو۔“

نازو وڈے مٹھاج نال آکھیا۔

”رکھ ڈیو۔ آپے پی گھناں۔“ اختر میز ودا اشارہ کیتا
 کیرھے ویلے پھیو۔ وقت ناں مٹی گئے۔“ نازو پیار نال پچھیا
 ”تہا کوں کیا۔ رمضان کوں آکھ ڈیو ہے۔ آپے اوڈے

وسی۔“

اختر اکھیں نوٹ تے سر پنگ دے ٹہرے نال چاٹکھایتے
 نازو، خیالال وچ گم سم اوندے نال کھڑی رہی۔

”اختر کے تیں کھڑے رہا سو۔“

اختر اکھیں بھنوائے نازو دو ڈٹھاتے او لاونڈے سلاٹے
 کرسی تے بیہ گئی۔

گھنرو سی سہی۔ " نازو نخرے نال اکھیا۔
 " اکھیا تاں ہم۔ میز تے رکھ ڈیو۔ آپے پی گھناں۔"
 اختر اکھیں نہ تیاں نہ تیاں جواب ڈتا۔
 " آخر کیرے ویلے پیو۔ " نازک مسک پڑا۔
 " جیرے ویلے میڈی مرھی آسو۔ "

اختر نازو پاسہ پترنیدیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 نازو اوندے سامنے بیٹھی سہی۔ دوا اوندے ہتھ وچ سہی
 تے اوندی دید اپنی تمیز دے پھلار تے جھی ہوتی سہی۔ بوجھن وڈی
 خوبصورتی نال موندھیاں تے کمنڈ یا پیا لم۔ والال دیاں ڈوں
 گناں موندھیاں دے آتوں ول نے جھولی وچ آیاں پیاں ہن
 ریشمی ربن وڈی نفاست نال گناں دے پاند وچ بدھے ہوئے
 ہن۔ کناں وچ کالے موتیاں دیاں والیاں ہن جیرھیاں اوندے
 دل وانگول کنبدیاں کھڑیاں ہن تے نازو سارے جہان دے
 حسن کول اپنے مکھڑے تے سمجھانے کہیں دلیل وچ گردان سہی۔
 " رندی۔۔۔ " اختر اوکول غور نال تشرنیدیاں ہونیاں اکھیا
 " جی۔۔۔ " نازو جھکی جھوٹ سٹیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 " ہک گالھ پچھاں۔۔۔ " اختر مسکدیاں ہونیاں اکھیا۔
 نازو جانرو سی سہی جو اختر کیرے کھلی گالھ پچھسی۔ دل ندر زور نال
 دھڑکن لگ پیا تے اپنی گھیرا ہٹ و نجاوٹ کیتے اکھن لگی۔
 " دوا پی گھنو۔ دیر تھی گئی۔۔۔ "

" تساں میڈی گالھ دا جواب نی ڈتا۔۔۔ " اخترے تاب جہیاں

نظر داہا۔

”پیلے دوا پی گونوتاں ول۔“
 نازو دوا اختر دے ہمتہ وچ ڈٹے ڈٹی تے اوہکی گھٹی وچ
 ساری دوا پی گیا۔

”ہوں۔۔۔ ہن جواب ڈیو۔۔۔“ اختر منہ پونجھندیاں ہونیاں
 اکھیا۔

”تساں کیا پچھدے وے۔۔۔“ نازو ہتھال کول مسلندیاں
 ہونیاں اکھیا۔

”تساں اتھال والد صاحب دے حکم نال آنے ہا وے۔“
 اختر ہولے ہولے پچھیا۔

”کیناں۔۔۔“ نازو بوچھن دے پانڈکوں انگل تے ولھندیاں
 ہونیاں جواب ڈتا۔

”میڈی ڈاڈھی بیماری را حال سن تے میڈی عمالت تے
 نرس کھاتے تشریف گسن آئے ہا وے۔“ اختر ول پچھیا

”اداں۔۔۔ ہوں۔۔۔“ نازو دل مودہ کھنڈ والے انداز وچ
 نہیں کہتی۔ پر ایں نہیں وچ محبت دے کئی رنگ ظاہر ہن۔ نازک

ہوٹھ ہولے ہولے کنبدے کھڑے ہن چہرے دا رنگ گال ناری
 بھئی گیا ہاتے اکھیں حیا دے بار کینے جبک گیاں ہن۔ اختر

وڈی حیرانگی نال اوندو ڈید ہا بیٹھا ہا۔ نازو ہمت کرتے اکھیں
 اختر دیاں اکھیں نال ملایاں پر او کنبدیاں کنبدیاں ول جبک

گیاں۔ نظراں زورے نال آؤں تے آٹھن چاہندیاں ہن

پر شرم آتھالی کول اٹھن نہ پیا ڈیندا ہاتے ہن کشکش وچ پکال
تھر دکاٹ لائی کھڑیاں ہن۔

تے دل کیوں آئے ماوے۔۔۔ اختر عجیب جیہاں سوال
کہتا۔

”میں خود نہیں جانتی دی۔۔۔“ اول اپنا نویا ہویا سیر اتوتے
کہتا۔ پکال کول بک تیا رت خیز جھٹکا لگا۔ ہو کھال تے بقرار
تسک ظاہر تھئی تے نازو اکھیں اختر دیاں اکھیں تال ملا ڈیتاں
”تساں تال! وکھے سوالاں تال پورا امتحان گھن پئے گیوے
بس کوئی غیبی طاقت میکل امتحان گھن آئی ہئی۔“

نازو وڈی مصومیت تال ہک بہوں وڈی حقیقت دارانہ
کر ڈتا ہانے اختر دی روح خوشی دے سمندر وچ پھیر گئی۔
”ہن دل پھیر تے کیوں وچھڑ چا ہندے وے“

اختر دیاں اکھیں لشکارے پیاں مریدیاں ہن۔ ڈنڈ ڈنڈ وچ
کھل کھڑی وٹندی ہئی۔ تے چہرے دارنگ لال تھئی گیا ہانے
”تساں پھیرے جو بھتی گئے وے۔“ نازو وڈی سادگی
نال جواب ڈتا۔ اختر دیاں نظراں نازو دے منہ تال برٹ
تے چپٹ دو لگ گیاں۔ ہن تے او آب مرادی پوریا
”وڈی مشکل نال طرمان کینے بھاٹی سوٹی بیڑھی دریا دی
من نالی دی مکر کھالے تباہ تھئی مہن سگدی اتے۔“

نازو کھڑی مو بھئی تھئی گئی۔ اور بے چین نظراں نال
اختر دیاں دھکتے اختر اوندو منہ کر دیاں ہونیاں آکھیا

”آسرا ڈے تے چھوڑ ڈیو نا با تاں دل آسرا کیوں ڈیتا ہا وے
 یڈن وایاں کوں پڑے تے مرن ڈیو ہا۔“
 ”تساں اے کہیں کہیں ویلے کھیال چکا لھیں کڈھ مر سیدے
 وے۔“ نازو منہ پھر نیڈیاں اگھیا۔ اوڈیاں اکھیں دے
 حسین کنارے ہنخواں تال پس گئے۔ او بھلا اپنے منہ نال کیوں
 آکھے ہا۔

”اختر! میں مجبور آں۔ میڈیاں مجبوریاں دو نظر کر۔ جہاں
 میگوں جیون ڈا کیناں رخصتی سبجے تیں توں بہار ہا نویں۔ میگوں
 کوں جھل دل کیناں سہی۔ ہن توں شفا یاب تھی گئیں۔ آپاں،
 ڈو ہا میں ڈا کھارا ہن نامناسب سے۔“ پر نازو اپنی پوری
 کوشش دے باوجود وی اختر کوں کچھ نہ آکھ سکی۔ او انکار
 تے اقرار دے عجیب چکر وچ پھسی ہوئی ہئی۔
 ”اچھا بھلا ہک گالھ ڈا جو اب میگوں وی ڈیو۔“ نازو
 مسک تے اکھیا۔

”حکم کرو۔“ اختر اکھیا۔

”تساں میگوں کیا سمجھدے وے۔“ نازو سوال کرتے
 شرح نال دلچسپ گئی۔

”میں تہا کوں اپنی زندگی سمجھداں ہک پاکیزہ سستی سمجھداں
 اپنا ہمسفر تے ہم نشین تصور کریداں۔ نیڈے بغیر زندگی دے
 ایں مشکل راہ نے پنڈھ کرن مشکل نظر دے۔ روری! توں میگوں
 پنچ بیا بان جنگلاں وچوں کڈھتے ہرے ہرے پھل وچ گھن

گھن آئیں تے یاد رکھیں ہے تہیں ساتھ چھوڑ ڈیتا تاں ول ہمیشہ
انہاں ڈراکیاں جنگلاں وچ رلنا پوسی — اور ساد گھن پکیت
کچھ دیر رکھتے ول اکھٹ لگا —

”میں تاں پہلے ڈیہنہ تھاکوں ڈٹھا ہتے۔ دل گواہی پئے ڈتتا
ہئی توں میڈی ازیں۔ پر بک کاکھ میں آکھ ڈیواں۔ میں تہیں کینے رحم
دی خیرات کیناں منگساں تے تاں تیدیاں خالی ہدر دیاں میگوں
تسکین ڈے سگدن۔ میں اپنی بے لوث محبت دے بدلے پر خلوص
جذبات دا خواہش منداں۔ جے تہا ڈا دل ایجھے جذبات کینے
عاری اے تاں ول بے شک تشریف گھن و پتجو۔ میں تہا ڈی،
کرم نوازی دا بہوں مشکور آں۔“

اختر سیر ویہانے تے رکھتے اکھیں نوٹیاں چا۔ اختر دا
دل بک دفعہ ول ڈاواں ڈول تھتی گیا ہا۔ او نازو دے پیار
کول اوندی ہدر دی تصور کر نیدا ہا۔ ذہن بک دفعہ ول چکر وچ
آگیا ہس۔

نازو دے کولے کولے ہتھال دیاں تلیاں تے ہنجوں بھلاب
دے پترال تے تڑپڑوانگول کنبدے ودے ہن۔ او روندی
بہٹی ہئی۔ پتہ نی اختر دیاں گھانیں او کول تکلیف ڈتی ہئی۔
یا خوف جانی کینے نازو منہ پھیرتے ہنجوں بیٹھی و مندی ہئی تے
دے او کول چپ ڈیکھتے کچھ بیا سمجھ گدھا۔ بک خیال آئیں کیا
پتہ روئی کہیں بنے نال پیار کریندی سووے۔ ابہر خیال آون
نال اختر دا دل گھیرا وٹن بک پیار۔ نازو دی چپ او کول غلطی

وچ مبتلا کر ڈالتا اختر دا خیال بلم بن تے پھٹ پیا۔
 "تے اے وی ہنھی سگدے تہا ڈا دل کہیں بے کیتے۔"
 اختر دی پگھل پوری کرن کینے پیلے نازو جو مشین ناگن و انگریزا
 کھاتے اوندے پھری۔

"نساں میڈی تو میں پئے کریندے وے۔" نازو ڈسکیاں
 بھریندیاں ہویاں اکھیا۔ اختر دی پگھل پیلے تیر وانگوں اوندے
 سینے وچ لگی۔ ہنجوں موتیاں وانگوں اوندی غلابی گلہاں توں تنکے تنکے
 تے تے پئے ڈہاندے سن۔ اوندیاں گھاٹیاں پککاں دیاں نکال لچ
 پھسے ہوئے ہنجوں سچیاں موتیاں وانگوں بکھدے کھڑدے سن۔

"خدا واسے روز روزی۔"

اختر بے چارگی تال بولیا۔

"میڈے ہنجوں میڈے دل سے بارے بارے کیتی ویندن"
 پر نازو دے ہنجوں چل وانگوں بھیڑا کیتی "اندے سن۔ روتوں
 نال اوندے دل دا بار کچھ ہلکا ویندا سمجھیندا نا۔

"روزی! توں میکوں ساڑ ساڑتے مرندی پئی تے مار مار تے

سٹرنیدی پئی۔ ایس کینے تال چنگارا سہی۔ توں لپٹے ہتھاں تال
 میڈا چل گھٹ چا۔ گھڑی گھڑی دی موت میں نی مر سگدا۔"

نازو ٹنڈ گئی جو اختر تے دل بیماری دا دورہ نہ پئے و پئے۔

کیوں جو اوتا ساہ نکھا نکھا پیا پلدا اہ۔ چہرہ ول پیلے لیسرویندا
 تنقید ایا تے طبیعت ری۔ مے فراری ودھ گئی رہی۔ نازو جلدی جلدی

اچھ ہنجوں پونجھ سٹے۔ اختر منڈت باسند ڈالتے بے جس تھیا

تے ستاپیا ہا۔ نازو کچھ دیر اراکوں محبت بھری نگاہ نال ڈیدھی رہی
 محبت جوش ماریا تاں اختر نے موندھی تھی گئی۔ اوندے منہ نول
 ہاہیں بیونس۔ اختر دے ہتھ پھرتے ہوت تھی گئے ہن تے او
 اوندے اتے اتنی نوی جو ڈو ہاہیں دے تے تے ساہ آیت
 وچ ٹکراون رگ پنے۔ جیویں جو سوادے جبار ڈے نال ہی لڑی
 دے ڈوں پھل آیت وچ ٹکراونیدن۔

”اختر!۔ میں۔ میں تاں مذاق یہی کریندی ہم۔ توں خاتواہ
 نرا منی تھی گئی۔“ نازو اپنا سر اختر دے سر نال ٹکرا ڈتا۔
 ”نازو! میں سمجھ نہیں سکیا۔“ اختر کمزور آواز وچ الاٹا۔
 ”خدا دناں من صاف صاف ڈسا۔“

”کیا ڈساواں۔۔۔“ نازو کھلداں ہونیاں آکھیا۔ اختر
 دی حالت ڈیکھتے۔ او ڈر گئی ہئی۔ ہن گالھوں طبیعت تے
 جبر کرتے کھنڈ یگ پئی۔

”میں کیا سمجھاں۔۔۔“ اختر بے چین نظراں نال نازو دو ڈیدیاں
 ہونیاں آکھیا۔

”جبر ہا کچھ سمجھیں نال تہا ڈا دل خوش تھی ورنجے۔۔۔“
 نازو بیان نال ٹپ نار ٹپک۔ اپنے نازک لبیاں تے اشارتیاں
 ہن۔ اختر دو ڈیکھتے آکھیا۔

۔۔۔ دیتی!۔۔۔ ”اختر دے موہنوں بے اختیار نکتا
 اپنے اے کیتے ہوئے و عدے پھل تاں کیناں وئیں۔“
 اختر اکھی تے ہاندیاں ہونیاں آکھیا۔

عورت دی ذات بے دس تے مجبور ہوندی اے اختر۔ زمانہ
عورت تے ہمیشہ ظلم کریندا آئے تے عورت او ظلم چپ کرتے سہندی
آئی اے۔ عورت دی ذات حقیر اے اختر! جیکوں نہ بولٹ دی
اجازت ہوندی اے تے نہ وت کوئی ایندی فریاد منظر دے
جے تقدیر میڈے نال دھوکہ نہ کیتا تے حالات میکوں بے وس نہ کیتا
نال انشاء اللہ۔۔۔۔۔ نازو دامنہ پھل وانگو ترڑ گیا۔

“میکوں تیڈے آتے ایسا امیدہی رنڈی! تیڈی محبت میڈی
جیاتی دیاں اندھاریاں راہیں تے چند رہن تے چمکی تے منزل پڑو
رہی کرسی۔ توں کتنی چٹکی ہی توڈی“

اختر امندا ہتھ پکڑن پیا پر اوندے ہتھ لگن کینے پہلے نازو
کھل دی ہوئی تے پے بھج گئی۔

“اندر آسگدی آل۔۔۔۔۔ روبینہ دسواتے دا پڑو ہیندیاں
ہوئیاں اکھیا۔

“آروپی۔۔۔۔۔ اختر کھل دیاں ہوئیاں اوکوں اندر سڈیا۔
“ایج تاں سارا ڈینہہ نظری وی نہیں۔۔۔۔۔“

تے روبینہ گالھ دے وچوں گالھ کدھیندی گئی۔

“اج ہک سہلی دی پارٹی وچ شرکت کرنی ہئی۔ مضمون ہی ہستی
شاپنگ وی کرنی ہئی۔ کالج واکم سوا مکمل کرنا ہا۔۔۔۔۔“

روبینہ کھل تے اکھیا

ڈھیر دیر تیں اد اختر دے نال پکھلیں کرنیدی رہی تے
دل نازو توں نال لاتے گھروں آئی۔

رات ظالم دے دل وانگو سیاہ مہٹی نکیاں نکیاں تاریاں وہی
 ٹکدی ہوتی روشنی اس اندھارے کوں تھوڑا کرن دی کرشمش
 پئی کریندی مہٹی۔ پر اندھارے دے اگول انہاں دی نہ پئی
 چلدی مہٹی۔ سر پائے جپ غراب مہٹی۔ سکون پا۔
 ڈاکٹر سجانی دے گھروچ چار پنگ تھوڑے تھوڑے فاصلے
 تے پئے ہن۔ ہک تے روبینہ محو خراب مہٹی پئے تے ناز و سستی پئی
 مہٹی تے ڈوجھیاں تے ڈاکٹر تے اوندی ذال سستے تے پھالھیں
 پئے کریندے ہن۔

”میں تاں آہری آں۔ چھو کرا چینگا ہے۔ تعلیم وی چنگی بھلی اس
 تجواہ دی موٹی اسے تے نظر دا وی شریف گھرنے دا ہے
 ساریاں کینے وڈی کچھ اے ہے جو ساڈی روبی دا جوڑوی
 ہے۔“ بیگم رحمانی دا آلا آما۔

”پر بیگم — روبی کینے پہلے میں روزی دی شادی کرن مناسب
 سمجھداں۔ پہلے وڈی دی شادی تھی وے نچے۔ روبی دی وی
 آپے تھی ویسی۔“ ڈاکٹر جواب ڈتا۔
 ”کیا مطلب؟ تاں آہری دے دے جو روزی وی شادی اختر
 ڈال تھیوے۔“

بیگم رحمانی دا آلا حیرانی وچ بیٹا ہویا پا۔
 ”پر بیگم! روزی لاوارث لڑکی اے۔ میں دھی بنانے تاو کرل
 گھر گھن آیا ہم تے دھی دی شکل وچ گھروں رخصت کریاں
 روزی تے روبی میڈی نظر وچ ڈوہیں ہک برابر ان۔“

ڈاکٹر والا آیا۔

”لاوارث ہے۔“ تازو پاسہ پتر ایتے اے گالھ وڈوان
وانگو اونڈے ذہن وچ لگی۔

”میں لاوارث آں۔ میڈا کوئی وارث کہتی۔ میڈا ما پیو
کون اے۔ میں کیویں رہناں دے لہرائی ام۔“ انکھاں خیال
ہن جیرھے لگے ویلے تازو دے ذہن وچ اُبھرے تے ول
اونڈا ذہن انہاں دیاں گالھیں دو پھر گیا۔

”لاوارث اے تاں ہووے پی۔ کوئی پڑھ لہری تاں فی
پتی تھیندی۔ خیر اے اونڈی شادی وی تھی ویسی۔“ بیگم ساڑ دیا
سر دیاں اکھیاں۔

”جے تہاں آبدے وی ہویوے تاں شمس دی ماناں میں بیدی
گالھ لگی کر گھنناں۔“
”کیڑھا شمس۔“ ڈاکٹر جیرانگی نال بچھیا۔
”میڈی بھر جاتی دے ہمسائے ان۔“ اونڈی بیگم جواب
ڈتا۔

چھو کر اکیا کم کر خیدے۔ ڈاکٹر ول بچھیا۔
”کالو بار تال ہوں لببا پوڑا ہینے۔ پر میڈی، بھر جاتی
آبدی مٹی۔ جو چھو کر گھروں رسیا ہوتے تے اچکل کہیں دفتر
دیج چیرا سی لگا ہوتے۔“ بیگم رجمانی جواب ڈتا۔
”چیرا سی۔“ تازو دے دل تے ڈو جھانیر لگا۔
میڈا شریک زندگی چیرا سی ہوسی۔ میڈے گھر والیاں کول

سوا چیرا سی دے پیا کوئی رشتہ نہ بھیا۔۔۔
 تازہ و دلیل کیستی تے دل ڈیکھارا تھی گیس۔
 "جی۔ چیرا سی۔" ڈاکٹر سوالیہ انداز وچ پچھیا۔
 "ہا۔ ہا۔ چیرا سی۔ چیرا سی بندے نی ہوندے۔"
 بگم رحمانی جواب دتا۔

"بگم تساں عورتاں کینے وی اللہ بچا وے۔ اپنی دھی کیتے
 ناں تیکوں اعلیٰ انسر پسند اے تے غیر دی دھی کیتے تیں
 مک چیرا سی کوں وچ چنے۔ کتنی نا انصافی دی گپا لکھ ہے۔"
 ڈاکٹر نکلا وڑ ناں اکھیا۔

"تے پھو کرے کوں ڈیکھو ناں سہی۔ چوڑی دا چندر لے
 چوڑی دا چندر۔" بگم اکھیا۔
 "تیں او کوں ڈٹھے۔" ڈاکٹر پچھیا۔
 "کیناں۔" اول جواب دتا۔

"ول کیویں اہدی جو او چوڑی دا چندر اے تے ایں
 اے تے اول اے۔" ڈاکٹر پچھیا۔
 "میڈی بھر جانی اوندی تعریف کرنیدی ہئی۔" اوندی
 زال جواب دتا۔

"میڈی بھر جانی اوندی تعریف کرنیدی ہئی ناں اپنی دھی
 ڈیرے پچا۔ دوستی دا بھرم دی رہ و سٹے تے دھی وی عیش
 کریس۔"

ڈاکٹر زبردست پچھیا ہوتا تیرا بندے سینے وچ ماریا۔

”کیوں اسماں کہیں دی ڈیوٹی رکھدے ہیں۔“ بیگم رحمانی
بھرا دی دھب کیتی۔

تے میں کہیں ڈیوٹی رکھداں۔ بھر دارا جو اگوں تے نہیں
میڈیاں دھیاں داناں گدھاناں۔ میں سواں بُرا کوئی کیناں
ہوسی۔ ”میل اپنیاں دھیاں دا آپ مالک آں۔ خود سوچ
سمجھتے انہاں دے رشتے کریاں۔“ ڈاکٹر اپنی کالھ
مکائی تے پاسہ پتر تے ستم پیا۔ بیگم رحمانی دی چپ کر گئی
نازدی نازک چندری سوالاں وات آئی ہی ہئی۔ ڈاکٹر
تے اوندی خال دیاں پکا لھیں اوکوں اپنی حیثیت کیسے آگاہ کر
ڈتا ہا۔ جو اولاد وارث اے۔ چھوری اے۔ جیکوں خوب خدا
دے تحت ڈاکٹر آسرا ڈتی ودے۔
”آخر میں کون آں۔“ اے سوال اوندے ذہن

وج پیدا تھیار۔
”لاوارث لڑکی۔“ ڈیو جھا خیال آئیں۔
”آخر میڈے وارث کون ان۔ میں کون آں۔ انہاں کول
کیوں آئی آں۔“ کئی خیال آئے پر نازد کول انہاں
سوالاں دے جواب کیناں ہن۔

بیگم رحمانی دیاں نکالھیں نازد دی حساس طبیعت تے بار
بٹا گیاں۔ اوکوں پتہ کیناں ہا پھلاں دے پھول کندھے

دی لکے ہوئے ہون دن، ڈاکٹر دی ڈال دے خلوص دے اوئے
 وچ ہک ساڑ ہا۔ ہک نفرت ہئی۔ جیرھی اچ رات گھا لیس گاہیں
 دے وچ غماہر سخی گئی ہئی۔ نازو دل مال پکا ارادہ کر گدھا۔
 جویر ڈاکٹر دی کینے اپنی حقیقت بچھتے راہاں۔

”میں کون تھندی آل۔ میڈیا حقیقتی ماہیو کون اے۔ تے کتھاں
 راہندے۔“ انہاں ارادیا دے مال اوکوں ہکی جاہیں تہلی تھئی
 پر دل دا بارہ لٹھا۔ اپنی بے دسی تے مہتی دا خیال آئیں تاں
 ہاں زیادہ ماندہ مہتی کھنیں۔ اندا دل کریندا ہا او مصاڑاں مار
 مارتے دوسے پر اے کم اوندی وٹھ کینے باہر ہا۔

”نازو۔“ پیلے دفعہ اوڈے ذہن وچ خیال آیا

”کیا واقعی میں نازو تاں نی۔ اختر بیج تاں نہ آہا ہا جو
 توں نازو ہیں۔ پر۔ پر میں تاں روزی آل۔ میڈیا تاں
 روزینہ سے تے اختر وی آہا ہا جو نازو گاڑی دے حادثے
 وچ ماری گئی اے جے او مر گئی اے تاں دل میں کون آل“
 اتھائیں آتے او کھڑ گئی۔ اگوں سوچو ڈا راستہ جو نہ بلدا ہس۔
 رات دا شباب ڈھللا ویندا ہا۔ تاریاں تک چھپا کھید ان مہر
 کر ڈتلی ہئی۔ اسماں ہولے ہولے تاریاں کینے واندا تھیندا ویندا ہا
 ہوا دا ٹھڈا بھولا آیاتے نازو دنیا دے ہر فکر کینے واندی تھئی
 تے تھیر دی دنیا وچ وینج پئی۔

نازو دا وجود یکم رحمانی کون مدد بینہ وانگولوں گدھا آہی ہس
 او کھیر وچ مکھی دی مثال بن گئی تے او ایں مکھی کول کدھن

چاہندی ہوئی پر ڈاکٹر سے دی دیوار بن گیا ہمارے
 "روزی! میڈی دھی دے سہاگ دی دین اے"
 میں خیال دے آؤں نال بیگم سخانی دی نفرت ہوئی وی دودھ
 رہندی۔ او اپنی رونی دی شادی جلدی اختر تال کرن چاہندی
 ہوئی پر جو نہیں ناز و گھروچ سٹی اوندے اے ارادے پورے
 بھون مشکل نظر دے سٹی تے اول دل نال ارادہ کر گدھ جو
 ار ناز و کول گھروں کڈھ تے یا سہی ساوں ڈنڈیہ پریاں ہستیاں
 ناز دے پتنگ تے تہر دی نظر سٹی تے پاسہ پیرا تے ول
 کہیں سوچ وچ غرق تھی گئی۔

چوڑی وان باب ختم

پندرہواں باب

بگم رحمانی دا اسرار ڈیہو ڈینہہ ددھدا ویندا ہا جو توڑی دی گنہاں
 شادی مٹیوے تے میڈی دھی دے لیکھ کھلن پر ڈاکٹر رحمانی اوندی
 کہیں قسم دی مچا لھ منن کیتے تیار کیناں ہا۔ بگم رحمانی دارھیہ ناز و نال
 ڈیہو ڈینہہ وگڑدا ویندا ہا۔ اوندے ایں روئے ناز و دے چین کول
 حرام کر ڈتا ہا۔ ہر ویلے دے دھڑکے۔ ہر ویلے دے منہ ٹریں۔
 اوندے کیتے مذاہب بن گئے ہن۔ حیون اوندے کیتے ہک وڈا بار
 بن گیا ہا۔ جیکوں اوندی نازک جند چا وٹن دے قابل کیناں ہئی۔
 ہر ویلے دی مہنچھ منجھاری تے بقیاری ناز و دے رنگین شباب
 کول گھنن وراگو چٹن شروع کر ڈتا۔ گپاں دی سرخنی تے اکیں
 دی چمک ہرے ہرے لگدی ویندی ہئی تے اوندی دلفریب مسک
 کول بگم رحمانی دیاں ساڑ بھریاں نظراں کھا گیناں ہن۔ اوندی
 ڈینہہ بند کوسھے وچ سوچنیاں تے رات بے چینی وچ پاسے
 پترنیاں پی گزردی ہئی۔

“یا جی! تہا کول کیا تھیندا ویندا دے۔“

روہینہ کہیں کہیں ویلے ناز و کینے بچھدی۔ اوسبلا کیا

جواب ڈیندی جو میوں کیا تھیندا ویندے تے او کیرھے منہ نال
اکھیندی۔

”روزی اتیڈی مادیوں ہاں ساڑ پوریاں میں کینے میڈیاں شمشیاں
کھس گدھن۔“

حالات نازد کوں ہک ایجھے میڑتے گھن آئے ہن۔ جتھاں او
نور کوں کلہا محسوس پئی کرنیدی سنی۔ جتھاں او نڈا کوئی بردگار او
کوں نہ نظر دا ہا۔ اختر وی کسی ڈیہاٹیاں دی چھٹی گھن تے گھر گیا
ہو یا ہا۔ ہن او نڈا بھلا کیرھا ہر رو ہا جیکوں او اپنے ڈکھ رو
سنریندی ڈو پھراں کوں ڈاکٹر ہسپتالوں ولیا تاں نازد دھپ
تے ستی پئی ہئی۔

”روزی! یں بی دھپ تے کیوں ستی پائیں۔“
ڈاکٹر او نڈے منہ توں چا در ہٹیدیاں ہوئیاں پیار نال پھیا
منہ کھسے دے زور کینے رتا لال تھیا پیا ہاتے ایں رتا بخج طرح
مکھا مکھا کالا رنگ وی رل گیا ہا۔

”ٹیکوں تاں بی بی۔ بخار آیا پٹتے آیا وی زور دا پٹے۔ آٹھی
اندر عمل سم۔ شاباش۔ شاباش۔ آٹھے میڈی دھی۔“

ڈاکٹر او کوں اٹھاتے بلہیناریاں ہوئیاں آکھیا۔ نازد کنبدی
کنبدی آٹھی نے ڈاکٹر دے نال ٹردی ہوئی تے اندر وچ سستی
ڈاکٹر او کوں ہک ڈول گولیاں کھوایاں تے کھل سٹتے سمہا
ڈولس۔

روبنیہ کالج دھول وکی تاں نازد کوں کھل وچ ستا ڈیکھ

تے گھیرتے گئی۔

”روزہ باجی۔“ روپی گھیرا منٹ وچ اونڈے منہ توں کھل
 لہیندیاں ہوتیاں اکھیا۔ پر او ڈیکھتے حیران رہ گئی جو نازو
 راست پگھر و پانی نٹھیا پیا ہا۔ سردے وال پگھر کینے پس تے
 منہ تے جم گئے ہن۔ اکھیں لال تھیاں پیاں ہن ساہ وی
 تیز تیز چلدا پیا ہا۔ روپی جلدی جلدی کھل اونڈے اتے
 جوڑ پتی۔

باجی اکیرھے ویلے بخار آئے ہاکوں۔“ روپی اونڈا سر
 گھوٹیندیاں ہوتیاں پچھیا۔ پر نازو چپ کیتی پئی رہی۔
 روپی ڈٹھی تاں پہلے ودی ہی جو کئی ڈیہاں کینے نازو دی
 طبیعت خراب تھی ودی اے تے اچ دے بخار اوکوں پریشان
 کر ڈتا ہا۔ روہیہ نازو کوں ہمیشہ وڈی بھنٹری جننا سمجھیا
 ڈوہائیں دی آپت وچ اتنی دل ہی جو سکیاں بھنٹری دی
 کیا ہوسی تے او بھینڈ دی ٹکلیت بھلا گتھاں سہہ سگدی ہئی۔
 کئی ڈینہہ تھی گئے پر نازو دا بخار لہن وچ نہ پیا آندا ہا۔
 روہیہ دی تیمارداری تے ڈاکٹر رحمانی دا علاج وی کارگر
 ثابت نہ پیا تھیندا ہاتے علاج نگدا وی کیری نازو دے دل
 وچ تاں ہک بھاہ رات ڈینہہ پلدی کھڑی ہئی جوڑھی چپ
 چپ دے وچ اونڈے جگر دے لہو کول ساڑی ویندی ہئی
 اوندی بیماری دے دوران وی ڈاکٹر وی ڈال دا روہیہ کورار
 رہیا۔ پچ اکھیندن عورت ہمیشہ اپنے دل دی محتاج راہندی اے

جیویں دل آکھے او انویں کر بندی اے۔ تے عورت دے ایں
 پچھتے دے بار تے کئی نازک تے زنگریاں جو انیاں۔ لکھاں ارمان
 بھرے دل۔ ہزاراں حسرتاں نے بے شمار خوشیاں پھٹک پھٹک
 تے ختم تھی وینداں۔ اللہ کرے عہدت سدھی پئی آوے تے
 جیڑھے ویلے ہلکی جاہیں بدل پوندی اے تاں کھچے او کوں دنیا
 دی کوئی طاقت وی سدھی فی کر سیکدی۔ نہ تاں عہدت کہیں
 دی لاج کوں منیدی اے تے نہ خود عقل کینے کم گھندی اے
 موڈ چنگھاں تاں کم چنگے تے موڈ ہلکا جھیاں وی برلیا تاں ورت
 قیامت آگئی۔

کل شام دا اختر گھروں واپس آگیا ہا۔ پر اجڑتیں او تارو
 کوں طنز کیناں آیا ہا۔ توکر تارو کوں ڈسایا جو اختر دے تال
 اوندے گھر والے وی آئیں۔

"گھر والے۔" ناز دوستیاں ستیاں سوچیا۔ گھر والیاں
 واناں تاں آدا ہا جو سارے ختم تھی گئی تے ول لے کون
 ان جہاں کوں اختر آن ٹکائے۔ "پر اختر دی ولدڑ
 دی خوشی او کوں انہاں پھلھیں دے سوچن دا وقت نہ
 ڈتا۔"

سچھ چنگا بھلا چرہ آیا ہا۔ ناز واپنی کمزور طبیعت دے باوجود
 ماہر آئی۔ ہتھ منہ دھوئس۔ والال کوں کنگھی تال سیدھا
 کینس۔ ہلکا ہلکا سنگار کینس تے روپی بھین کوں بندیاں دے
 ہوش و پتہ ڈٹھا تاں بچ لے ناز و کوں چھوڑ گئی۔

”ماجھی! بخار دامال سناؤ۔ لہتے یا کیناں۔“
 روہی اونڈے لنگاں کوں ہتھ لیندیاں ہوتیاں آکھیا۔
 پر تہاڈا بت تاں ایہویں تہا کھڑے۔“ اول جیرانگی نال
 اونڈے منہ دوڑ ٹھا۔

”بت اتویں تہا کھڑا رہے تاں اونڈی مرضی۔ تی تاں بخار تاں
 کہہ گئے۔“

ناز و نازدے نال کھدیاں ہوتیاں آکھیا تے ڈوہیں بھینٹیاں
 باہر چین دو بکل آیاں۔

آخر بھائی کل شام واپس آگئیں پر اپن پیش اڈے نی
 پئے آندے۔ ڈیکھاں کیوں۔۔۔ روہیہ بھینٹ دے چنبے وچ
 چنبہ سٹیریاں ہوتیاں آکھیا۔

آخر راناں سُن تے ناز و نازدے منہ تے نور ظہور دے
 ویلے دی لال کھنڈ گئی۔ بیماری تاں اتنے تیں ہئی جے تیں سچن
 پرے ہا۔ اونڈے آون دے بعد بھینٹ کہیں بیماری۔ ڈوہیں بھینٹیاں
 ڈیر دی تیں چین وچ بیٹھیاں تے کجا نہیں کریدیاں رہ گیاں کئی ڈیہاں
 دے بعد ناز و نازدے لال تے مسکراہت ڈیکھ تے روہیہ بہوں خوش
 تھئی بیٹھی ہئی۔ ناز و کھدی رہی روہیہ کھلیندی رہی۔ ناز و
 ڈند ڈند وچوں آج کھل پئی نکلتی ہئی۔ او بیگم رحمانی دیاں ساریاں
 رنجشاں کوں بخل تے ہک انرکھی خوشی وچ مست تھئی بیٹھی ہئی
 بیگم رحمانی جیران ہئی جو کہے ڈیہند دے وچ روزی کیوں ٹھیک
 تھئی گئی اے۔ او کوں ناز و نازدے کچھ شک تھیا۔ آخر روزی

آمدن سے زوری دا خوش تھیون چنگی نال کیناں ہا۔ اوتاں
 اختر دے نال اپنی دھی کول پر ناوٹ دے خواب ودی
 ڈیدھی ہیٹی۔ پر نازو دیاں ابا لہیاں ڈیکھتے اوہیوں کجھ
 سمجھ گئی۔ نازو ہر شے کینے لے نیار غشی ودی ہیٹی۔ نہ او
 کول بیگم رحمانی دیاں تکھیاں کپالیں دی پر واہ ہیٹی نہ
 بھیرے سلوک دا شکوہ ہا۔ اوندے من مندر دا دیوتا جو
 آگیا ہا اوندے سارے عم خوشیاں وچ ڈھلے ویندے
 ہن ڈوپراں کول او آرام کرن کیتے ستی تاں اوندی کنتا تھارن
 وچ نہ پئی آندی ہیٹی۔ کہیں ویلے سچے پاسے، کہیں ویلے کھبے پاسے
 پاسہ پتریدی۔ اکھیں وچ چمک تے اگ اگ وچ سرور ہا۔ دماغ
 کہیں حسین ہمسفر دیاں یاداں نال ٹپ ٹار ہا۔ البیلے تصویرن مٹھی
 مٹھی پریشانی ہیٹی۔ سلوٹی سلوٹی بتیاری ہیٹی تے ہیا حالت دے
 وچ اوندی اکھ لگ گئی۔

۵ اماں! تیاری کرو ہا۔ ڈاکٹر صاحب دے گھروں تاں تھی
 اوں۔۔۔ اختر ڈاڈی کول آکھیا کل شام والی گاڈی تے
 اختر اوندی ڈاڈی تے اوند اچا چا اتھال آگئے ہن۔ اختر دا
 تاں روح ہا۔ جو اوند اچو وی آوے پر مہر و نیت دی وجہ
 توں اوں انکار کر ڈتا ہلے ڈاڈی چاچے کول وی او کنتی مشکی
 نال اتھال گھن آیا ہا۔ اوں کنتے ہانے بنائے من جیرے ویلے
 اوں ڈاڈی کول اپنے نال چلن دانال آکھیا ہا۔ ۱۰ اماں! میں
 کرا۔ مہر تھینداں۔ ڈٹھے دے سوچھ کینے میڈی ادھال

وی فی رہ گئی۔

اختر اپنی بیماری کوں سوکھہ دانان ڈسے ڈتا۔
 "بھاو لا دے پتر لوکری کوں۔ میں تیدے پو کوں وی
 آکھے جو تیکوں پھپھوں تے سڈ وا گھنے۔ من خیر نال آگیں۔
 گھر رہتے آرام کر۔" اوندی ڈاڈی جواب ڈتا۔

"میں اماں! گھر باہن کیتے تال جوان نہیں تھیا۔ لوکری تال
 بہر حال کرنی اے۔ تے تال این کرو جو کجھ ڈیہاں کیتے میڈے
 نال چلو پے۔ راولپنڈی دی سیر وی کیتی آوے تے کجھ ڈیہن
 مکھتے دل آوے۔" اختر اکھیا

"نہ آبا! میں تال لہی ویندی۔" مائی جنڈاں اذکار کر ڈتا
 "اماں تال! چھڑا آٹھ ڈیہاں کیتے چلو پے۔ سیر دی
 سیر وی کیتی آسوتے۔"

روزی دانان اختر دے موہنوں وچوں نکلے یاں نکلے یاں
 رک گیا۔ دراصل اختر، ڈاڈی کوں ڈاکٹر وی دھی روزینہ
 ڈیکھاوٹ چاہندا ہتے ڈاڈی کوں بھن گھر کرتے ڈاکٹر کوں
 اپنے رشتے دا تال اکھواوٹ چاہندا ہا۔ امتھاں تال اے
 گالھ نامکن ہی البتہ پنڈی وچ تے سمجھ کجھ تھی سگدا ہا۔ کھی
 ڈاڈی کوں رام کرن اوندے کیتے کونہ نام کرن اوندے
 کھیلے کوئی وڈی گالھ کیناں ہی او جو کجھ چاہے ڈاڈی
 کینے سزا سگدا ہا پر گھر کینے باہر امتھاں کیناں!
 اختر کوں روزی دی تانگھ ہی۔ روزی اوندی دل منگدی

محبوبہ بہتی، اوندی زندگی بہی تے اوندی ساریاں کینے وڈی خوشی
 بہی۔ اختر کول اے ڈینہہ گزارن حال پتے نظر دے ہن۔ اول
 ڈاڈی دی تیاری دی پوری کوشش شروع کر پڑی۔ اختر دے
 بابے کول پتہ لگاناں اول وی ماکول اکھڑتا۔

“اماں! کجھ ڈیہاں کیتے و پوچھ پتے۔ اختر دی خوش تھی بیسی
 تساں وی چکر لائی آویا۔”

“اوسے پتر آ۔ میں بھلا چکراں جوگی رہ گئی آں۔ بڑھڑی ڈال
 آں۔ مفت دی ہلاک و دی تھیاں۔“ مائی جنڈاں اکھیا۔

“اماں! ایندے وچ ہلاک تھیون دی بھلا کبھی کجھ لے
 رمضان آتھائیں اے۔ کنڈن کول وی کم کار کیتے رتے گدھی و پوچھ
 تے دل کرے تاں گانڈن کول وی گدھی و پوچھ۔“ قادر بخش اکھیا
 ڈوں ڈینہہ پر وگرام بنڈ دارہ گیا تے ول کل شام دے
 اے سارے پنڈی آگئے ہن۔

“ہیں آبا! اونڈیاں دھیاں نہیں کینے پردہ کہنی کرئیاں“

مائی جنڈاں اختر کینے جیرانی نال پھیا۔

اماں! اے شہر اے تے شہراں وچ کہاں پردہ۔“ اختر گنگھی

نال وال بنڈریاں ہوتیاں اکھیا۔

“ڈاکٹر دی ڈال وی تیں کینے پردہ کہنی کرئیدی آ!“

مائی جنڈاں جیرانی نال پھیا۔

“جیرے ویلے دھیاں پردہ نی کرئیاں تاں وں! کیوں کر گدی

اے۔“ اختر خیشے وچ ڈیکھ تے مائی ڈنی گنڈھ ٹھیک کرئیاں

آکھیا۔

”اٹھو وی سہی اماں! تساں تاں دیر کر ڈنی اے۔ بلا اختر آکھیا
 ”اے پال آ۔ کیوں آہناں کوں بلساں۔ پتہ فی کھجے لوک ان
 مانی جنڈاں اٹھدیاں ہونیاں آکھیا۔ اول پرائی طرز وی سلوار
 قیدھ دے آٹوں چٹی چادر وٹھیتی تے آخر دے نال باہر برانڈے
 وچ نکل آئی۔ کڈن انہاں کوں دینا ڈٹھا تاں، اول وی نال
 وچن دی بند کیتی۔ پر اختر اول کوں ہزار دی سپردالایج ڈے تے
 اتھائیں کھڑائی گیتے ول ڈاڈی پوٹرا ڈاکٹر دا گیٹ لنگھ تے
 اوندے گھر وپے وپندے ہن۔
 ”نظر دے نال مٹے امیرن۔“

مائی جنڈاں ڈاکٹر دے ودھلے بنگلے کوں ڈیکھتے آکھیا۔
 ”اماں! جتنے امیران۔ اتنے رحمدل تے خوش اخلاق ہن۔ میوں
 تاں نیکے سکے بخار آگئے ہن۔ انہاں دے سارے پیرات ڈینہ
 ہک کر ڈیتا ہا۔ دوا وی انہائیں دے گھروں آندی ہئی۔ تے غذا وی
 انہائیں دے گھروں۔“

اختر ہتھ داسہارا ڈے تے ڈاڈی کوں برانڈے دیاں پوٹراں
 جڑ معینیاں ہونیاں آکھیا۔ او کچھ دیر کیتے برانڈے دیر کھیا
 اڈے اڈے ڈھس۔ تاہی کوں کھن دی خوشی وچ دل
 دھڑکے۔ پس تے خوشیاں ہر پاسوں وٹھت گیاں تے دل
 او دسوارہ کھول تے اندر آگئے۔ جیکم رحمانی پیران دا کھسکار
 منڈیاں او کرے کیتے باہر نکلتے گیلری وچ اختر دے نال

ہب پڑھڑی جاہیں مائی کوں ڈیکھتے حیران رہ گئی۔
 آگیشیں اختر! وڈے ڈیہہ لاڈتے تی ویج تے۔ طبیعت
 داہن کیا حال اے۔“

بیگم رحمانی اختر نال سلام علیکی کرن دے بعد اوندی ڈاڈی
 دو سوالیہ نظراں نال ڈٹھا۔

“اے میڈی ڈاڈی اے۔ وڈی مشکل نال انہاں کوں آتے
 گھن تے آیاں۔ تہوں آندے وی نہ ہن۔“ اختر ڈاڈی دانان
 اکھیا۔

“آٹے وے اماں!۔“

بیگم رحمانی مائی خدآں کوں وڈی انس نال بھاکل پنیدیاں
 ہونیاں اکھیاتے ول اوکھا لھیں کر نیدے ہوئے تے ناز و دے
 نال والے کمرے وچ ان پیٹھے۔ بندیاں والا رابلا سٹن تے
 ناز و دی جاگ مٹھی گئی۔

“پتہ نی کون آئے مہوین ڈیکھاں۔“

ناز و سٹیاں سٹیاں دلیل کیسی تے ول رہاں دیاں گھا لھس
 سٹن لیک پی۔

“جیا! میڈی پس ہک دھی اے۔“ بیگم رحمانی والا
 پر میڈاں ہاں تاں آہا ہا جو تہاڈیاں ڈول دھیال ہن۔
 کہیا پڑھڑی والا آیا۔

“میڈی تاں ہک دھی اے تے ڈو دھی وئی ساڈی دھی
 سنویں اے۔“ بیگم رحمانی پوئی۔

"پلوڑی ہو سی تھا ڈی۔۔۔ ہوں بڑھڑی دیا لالا آیا
 "پس اینویں سمجھ گھنوں۔۔۔" بیگم رحمانی اکھیا
 تے اے پکا لہیں سن تے ناز و را دل و دل پہہ گیا۔ بیگم رحمانی
 من اوکوں اصولوں غمراں وانگوں سمجھن لگ پئی ہئی۔ اے نکیاں
 نکیاں پکا لہیں وی اوندے دل تے تیرین تے تے نگدیاں ہی انسان
 جیڑھے ویے مجبور تے ہے وں تھی ویندے تال او آپے بغاوت
 تے تال ویندے۔ جیڑھے شخص کیتے زندگی مصیبت من ویندی اے
 او این مصیبت کینے چھنکارا پا ون کیتے ہر حربہ استعمال کرنیوے
 ناز و وی من این زندگی کینے تنگ آگئی ہئی۔ او اپنے سر ویلے دے
 گئے تے سینہ چیں نہ سہہ سگدی ہئی۔ او نال نال ارادہ کر گدھا ہا
 جو میں این مصیبت کینے جان چھڑاتے را جساں بھانویں میوں
 اختر دی وی کیوں نہ منت کرن پئی۔ اختر اوندا محبوب ہاتے
 ناز و گوں یقین ہا جو اختر میڈی ہر ملک مدد کر لسی۔ پر اختر تال
 این تین آیا وی کیناں ہا۔ اوکوں اختر دی لا پرواہ طبیعت تے
 اوڑ لگی پئی ہئی، جو کھوکا آئے تے اڈے ٹردا وی نی آیا۔

"ڈکھاں تال ہی پتہ نی کون آئے بیٹھن۔۔۔"
 ناز و اٹھی تے دری کینے نکا جہاں و لیکھا کیتا تے اوندا منہ
 رشتی کینے لال تھی گیا۔ اختر کہیں بڑھڑی مانی نالی جھکی جھون ٹسٹی
 نے گھد سوچنیدا بیٹھا ہا۔ تھوڑی تھوڑی دیر دے بعد او چوری
 اکھ نال دروازے دوڑدھا تے دل سر نوا گھندا۔ او بڑھڑی
 مانی اپنے گھر دا حال چھیڑی بیٹھی ہئی۔ ناز و اے پکھلے حیرن تھی

جو کچھ دیر دے بعد اور بڑھتی لڑے سنجوں واہن لگ پیئے۔ او
اکھیندی بیٹھی سی۔

”نازو اختر دی نلے لادی منگ سی۔ اچ او جنیدی ہوندی
تاں میڈا اختر بالال والاوی تھیا بیٹھا ہوندا۔“
اوکوں روند ڈیکھتے بیگم رحمانی دیاں وی ہک ڈول سنجوں

ڈلہ پیاں۔

”اسی سر سلامت ہوں۔ رشتیاں دی بھلا کوئی کھوڑاے
بیگم رحمانی اختر تے ہیران نگاہ سٹندیاں ہونیاں اکھیا
اختر جلدی جلدی بقیاری دی حالت وچ پاسہ پترایتے ڈوچھے
پاسے ڈیکھن لگ پیا۔ محفل دارنگ کچھ بدل گیا ہا۔ قول مقال
رشتیاں تے دل آئی سی تے او اٹھی کھڑا۔

”اماں! تہاں بہوں تھوڑی دیر تیں ولساں۔“ اختر

دروازے دوویندیاں ہونیاں اکھیا۔
”کھڑ پتر اچا نامی پتی وپج۔“ بیگم رحمانی اٹھی تے اختر
کوں صوفے تے بلھاون دے بعد باہر نکل گئی
”ہیں آبا! باقی کھروالے کپڑے کین۔“
بانی جنڈالہ نے اختر کینے پچھیا۔

”کپڑا ہیں گئے ہوں۔“ اختر بے چینی نال جواب دینا
تے اٹھی تے ٹہلن لگ پیا۔ ٹھلدا ٹھلدا دروازہ تک گیا تاں ناٹھو۔
دری دا ولکھا بند کر ڈتا۔ تے خود گری تے ان بیٹھی۔ اوکوں پتر
لگا گیا جو اے بڑھتی مانی اختر دی مانی یا ڈاڈی اے۔

بیگم رحمانی بچپنوں لے ولی ناں بعدیہ وی اوندے نال ہی
 مائی جنڈاں اوندے فیشن تے ڈیل ٹوول کول ڈیکھتے حیران
 رہ گئی۔

”ماسی اے میڈی دھی اے۔ کالج وچ پڑھدی اے ساڈی
 ساری حیاتی دی کھی سنجی پس ایہا بگ دھی اے۔“
 بیگم رحمانی دھی دی جان سناٹ کر ویندیاں ہونیاں اکھیاتے
 رو بہینہ مائی جنڈاں کول قدرے جھک تے ملن دے بعد اوندے
 پاسے نال بہہ گئی۔

”اللہ وڈی حیاتی کری بھی!“ مائی جنڈاں روہی دے ننگے
 ہرتے ہتھ پھر نیدیاں ہونیاں اکھیاتے دل روہی اٹھی تے اختر
 نال وچ بیٹھی۔

”آگئے وے بھائی جان! ساکول تاں مونجھا کر گئے ہا وے،“
 روہی کھل دیاں ہونیاں اکھیاتے۔

”سن تاں مونجھ لہہ گئی ہو سی۔ آج گئے ہیں۔“ اختر وی
 کھل پیا۔ مائی جنڈاں کول ایہہ گالھ جینگی نہ لگی۔ اوسو چندی
 بیٹھی ہی۔ سو اختر نال اے چھو کری گا لھیاں کیوں بیٹھی کریدی
 اے۔ نہ شرم اے۔ نہ حیا اے۔ کنواری چھو کری اے تے غیر
 مرد نال مونڈھا کیوں ملائی بیٹھی اے۔

”رندی باجی کول ملے وے۔“ روہی اختر کینے پچھیا۔
 ”تھاڈے وخن دے بعد انہاں کول بخار آگیا ہاتے او کئی
 ڈینہہ مادی رد گئی اے۔ ہن وی میڈیا خیال اے او اپنے کمرے

دج ہوئی۔ ” رُو بی چکا لھیں کر بندی رہ گئی پر اختر کہیں خیال دج
غرق ہا۔

” پتہ نی۔ روزی کیوں بیمار تھی۔ ہن ڈیکھاں اونڈا کیا حال اے
میں کیوں اوکوں دعا کر لیاں۔ اونڈے احساناں دا بندہ کیوں
لہاواں۔ لکھاں سوال ہن جیرھے پھر کی وانگر اونڈے
دماغ وچا بھوندے کھڑے ہن

” اختر!۔۔۔ بیگم رحمانی اونڈے سامنے چاء رکھیندیاں
ہونیاں اکھیا۔ ” کیا بیٹھا سوچیندی۔۔۔

” جی۔ او۔ ہا۔ دراصل میں سوچیندا بیٹھاں جو چاچے ہوئے
کلے بیٹھے ہوسن۔ تے۔۔۔ ” اختر چھر کی بھرتے اپنے خیالاں
وچوں جا گیا۔ تے گلہ ادھوری چھوڑ تے چاء پیون لگ پیا۔
” اختر بھاتی! انکل ہونی وی آئین۔۔۔ ” روہینہ چاء دا
گھٹ بھرنیدیاں ہونیاں پچھیا۔

” جیا۔ او وی آئین۔۔۔ ” اختر جھکی جھونٹ سٹیاں ہونیاں
جواب ڈتاتے دل چاء پیون لگ پیا۔
” انہاں کوں وی گدھی آلوں ہا۔ اپنے گھر کینے بھلا کہاں

پردو۔

بیگم رحمانی وڈے اخلاق نال اکھیا۔
” خیر او تاں کوئی گلہ نی۔ او دراصل ہن ذری آزاد طبیعت
دے بندے۔۔۔

” اختر نالی پیالی میز تے رکھیندیاں ہونیاں اکھیا۔

” اچھا اماں! میں بن جلاں شام ویلے تہا کول گھنٹن آساں۔“
تے اختر اٹھی کھڑا۔

” اماں شام تاں تھیون والی اے۔ میکوں وی رلے گدھی
جل۔ پابندی بہہ ویساں۔“

مائی جنداں چادر سنبھلیندیاں ہوتیاں اکھیا۔
” نہ بہہ اختر بھائی تساں وچو۔ میں مائی ہوتی کول رات اتھاس
ٹکیساں۔“ روینہ مسکٹے اکھیا۔

” اماں! میکوں وچو ڈے۔ کہیں بے ویلے ول آساں۔“
مائی جنداں پیار نال اوندے سر تے ہتھ رکھیندیاں ہوتیاں
اکھیا۔

” خیر اے ماسی۔ وچا ہے پیے۔ ہنٹے تاں آئے وے۔ وچو
دی وی بھلا ایجھی کہیں جلدی اے۔“ بیگم رتھاتی اکھیا۔

” تے میڈی باجی کول تاں ملے کینوے۔ انہاں کول تاں۔“
روینہ اچن گالھ بیٹھی کریندی ہئی۔ پرا وندی ما وندی گالھ
ٹو کھیندیاں ہوتیاں اکھیا۔

” روجی! توں بورچی خانے چل تے مائی کول کم کار سمجھا۔ وڑی
کول لوڑاے تاں آپے آن پس۔ او نواب ذی دھی تاں پس سارا
ڈینہ سمن دی شیراے۔“

روینہ ما کول عجیب نظراں نال ڈٹھاتے کرے کینے باہر
کل گئی تے اختر دی باہر آ گیا۔ اصلوں گم سمہ تے وسمیا ترسمیا ہویا
بیگم رحمانی دیاں ناز و دے متعلق سارا دیاں سٹریاں گالھیں سٹ

تے او کون دلی صدمہ کھنیا۔

”رڈی۔ ساڈی پلوڑی اے۔ بے بیگم رحمانی دی اے گچا لھ
اختر دے ذہن وچ پونگدی کھڑی ہئی۔“

”جے او پلوڑی اے تاں اوندا مایو کون اے۔ کیا پتہ اے
ناز و دی ہووے۔ تے اینہاں خیالاں وچ اد گھر آگیا تے
ناز و کون طنز دا ارمان اتوں دل وچ رہ گیا۔“

”کہیں دی شادی وی کیتی وے یا کیناں۔“
مائی جنڈاں بیگم رحمانی کینے پھنیا۔

”کہنھاں کیتی سے ماسی۔ میں تاں کڈوک دی اپنی روہی دی
شادی کر گھنندی پر کیا کراں اوڈا میں تاں گھر وچ بیٹھی اے
نہ مردی اے نہ جان چھنڈی اے۔“ بیگم رحمانی کاوڑ کینے

ڈنڈ پھنڈیاں ہونیاں اکھیا
”پر اوہے کون تے کتھوں دی اے۔“

مائی جنڈاں حیرانی نال پھنیا
”کیا پتہ ڈیکھاں کتھوں دی بلا ہے۔ رول کھول سبتہ آگئی ہئی
اساں ترس کرتے گھر چاٹکایا۔ میکوں اے پتہ تاں کیناں
جو اگول تے میڈی دھی دے سہاگ دی دشمن بن ولسی۔“
بیگم رحمانی اکھیا

”او کیوں۔“

مائی جنڈاں اوشاک تھنڈیاں ہونیاں پھنیا۔
”تہ افندی کتھائیں شادی بھنڈی اے نہ میڈی دھی

دے لیکھ کھلسن۔ " بیگم رحمانی جواب دیتا۔
 "خیر اے اوندی شادی وی تھی ویسی پہلے دھی دی تاں کر
 گھنوں۔" مائی جنڈاں صلاح دیتی۔

ایہی وی ایہی تاں آہی آں۔" بیگم رحمانی اکھیا۔
 "ول کہاں آڈلے۔" مائی جنڈاں پھیا۔
 "ہکو میڈا اپنے سدھانی تھیندا۔ آہ پہلے اوندی شادی کر لیاں
 تے ول دھی دی۔" بیگم رحمانی جواب دیتا۔

"ہیں اماں! ایندے ویج کیرھی وڈی گاکھ اے تھڑی دھی دا
 جے رشتہ مل گئے تاں اوندی شادی کر گھنوں۔ ڈوہی دا جیرے ویلے
 رشتہ ملے اوندی وی کر گھنا ہے۔"
 مائی جنڈاں اکھیا۔

"پر دھی دا رشتہ کریندے اپنیاں ویج پئے وے یا غیرال
 درج۔" مائی جنڈاں دے سا چاچیت سوال تے او چپ کر گئی۔
 "ڈیکھو آپے جتھاں مقدر ہو یا۔" بیگم رحمانی ٹھڈا ساہ
 بھرتے ناکھیا۔

"نہ اماں! جوان دھیاں کول گھر بلھا وٹ چپکا تاں نی ہالی
 منگڑاں کر گھنوں شادی وی ول کر گھنا ہے۔"
 مائی جنڈاں نصیحت کریندیاں ہوئیاں اکھیا۔

شام تھی لینی ہئی۔ سچھ دیاں پیلیاں لاٹاں نازوتے بیان تے
 او آس بھن تے اٹھی بیٹھی۔ دل کول جتنی خوشی اختر دی آمدن
 تے تھی ہنس۔ اتنی مونجھ او کول بیگم رحمانی دیاں ہاں ساڑ گیا لھیں

نال جڑھ گئی۔ نازو دا شگفتہ چہرہ پیلا بھدی کھتی گیا۔ تھکے تھکے تدمال
 نال غنٹے تک گئی تے اپنی شکل ڈیکھنے گھبر گئی۔ چہرے تے اداسی
 تے ویرانی ہئی۔ اکھیں کھاتے اندر وڑ گیاں ہن۔ لال لال رنگا ڈھ
 پڑ گیا۔ دل تال درد کینے بھریا کھڑا ہس۔ مایہ دی یاد آئیں
 تال سبجواں پیلوں وانگو کرٹ لگ پیاں۔

”باچی! اختر آیا ہا ملے باوے او کول۔“ رومی نازو دے
 کمرے دبا دروازہ کنگھریاں ہونیاں اکھیا۔

”پر تساں روندے کیوں بیٹھے وے باچی“
 رومی حیرانگی نال پچھیا۔ ”کہیں کجھ اکھیا تال نی۔“
 ”کوئی کجھ آکھ وی گھنے تال میں بھلا کیا اکھیاں۔“
 نازو بوچھین نال اکھیں صاف کرنی دیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”باچی! تساں رنے نہ کرو۔ ڈیکھو تال سہی روروتے اپنا
 کیا حال بنا گدھے وے۔“ رومی ہمدردی نال اکھیا۔
 ”رومی! جیوں تقدیر رواوے او کیوں نہ رووے۔“ نازو،
 مایوسی و سچ جواب ڈتا۔

”آخر کوئی وجہ دی ہے۔“ رومی معصومیت نال پچھیا
 ”توں بھولی ایں رومی۔ کاش ننگوں زمانے دے ظلمی تیراں
 دے درد دا پتہ ہوندا۔“

نازو رسالہ چیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”رسالہ بچھے پڑ ہاتے پیہے اختر دی ٹاڈی کول تال بل او
 اور سویر دا تہاڈا نال بیٹھی کچھدی اے۔“ رومی اوندے ہونڈ

چوں رسالہ چمکنیدیاں ہونیاں اکھیا۔
 "میڈی طبیعت شراب اے روئی کہیں بے ویلے بل گھنساں
 ناز و جواب ڈتا

"تساں باجی اکمال کریدے وے۔ گھر آئے مہان نال سلام علی
 تاں کرے بندہ۔ او کیا سمجھسی جو ایڈی مغرور اے۔ بسا کول ملن وی
 نہ آئی۔" روئی اوندی باہنہ کینے پکڑتے چمکنیدیاں ہونیاں
 اکھیا۔

روئی دی ضد تے ناز و مجبوراً آٹھی۔ بوچھڑاں سرتے سیر ایس
 بخار اجن وی ہلکا ہلکا کھڑا ہا۔ جنیدی وجہ توں بت گرم تھیا
 کھڑا ہا۔ اکھیں وی تھوڑیاں تھوڑیاں لال ہن تے کمزوری وی
 وجہ توں اکھیں دے چھپر کالے تھی گئے ہن او ڈروئی ڈروئی
 روہینہ دے نال بیٹھک۔ دے دروازے تک آئی۔ چٹے سر والی
 مائی صوفے تے تھوڑی لمبی تھئی پئی مہی۔ اوندا منہ بیگم رحمانی دو
 ہاتے او آپت وچ کپ لھیں بیٹھیاں کریدیاں ہن۔ ناز و ہولے
 ہولے قدم چینی ہوئی تے مائی جنداں دے نال، وچ کھڑی
 گھر آئے مہان دے سامنے بھرم رکھن کیتے بیگم رحمانی تھوڑی تری
 نال ناز و کینے اوندی خیریت پچنی۔

"اے میڈی ڈو جھی دھی اے ماسی۔"

بیگم رحمانی ناز و اشارہ کریدیاں ہونیاں اکھیا۔
 "ڈو ہاں دا آپت وچ سکیاں بھینٹریں وانگوں پیار اے"
 مائی جنداں سر بھنواتے ناز و دو ڈٹھاتے حیرت کینے اونیاں

اکھیں صبح گئیاں۔
 "نام علیکم! نانی امان،" نازو کتو جیامیر سہو بکاتے سلام کشتیا
 پر مائی جنداں تاں ہر شے کیئے بے خبر ہوتے او ندرے منہ دوو نازو
 بیٹھی ہئی کہ دفعہ اکھیں کر لیا بر کھین نال پو بھٹاس تہہ ول غور
 ال تارن تک پئی۔ سارے حیران ہن جو ایں مائی کول بیٹھیاں
 بیٹھیاں کیا تھی گئے۔

"نازو۔۔" مائی جنداں اکھیں بند کرتے کچھ سوچیا۔
 "نازو توں۔ توں جیندی ایں" مائی جنداں خوشی کیئے پاگل
 تھیندیاں ہویاں اکیا۔
 "اگوں تے آ نازو۔ پرے کیوں کھڑیں۔ میکوں سجاتا کہتوی۔

یہ تیزی ڈاڑھی آں۔"
 مائی جنداں باہیں کھنڈ پیریاں ہونیاں اکیا۔ بگیم رحمانی نازو
 کول اکھ دا اشارہ کیتاتے او مائی جنداں دے کمزور بازوواں
 دتھ لھٹھ گئی۔

خطوی نہ لکھبو چا نازو! اتی پئی تھی گئیں ایتھاں آتے،"
 مائی جنداں کول لکھ کرٹ بحال تھی گئی تے ڈکھ کیئے او ندرے
 نیرواہن شروع تھی گئے۔ او پوتری کول گل لاتے ریح ریح تے
 رنی۔

نیدی چاچی فرحت۔ نہ ہمت۔ بشری تے پیو سارے اسال کیئے
 بچھڑ کیئے آخر کول اللہ سنیں ولا پڑ تاتے نیدی کوئی پتہ نہ
 لگ سکیا۔"

مائی جنڈاں ماوندے برستے پیار ڈیوں دے بعد ول روون
 بگ پئی۔ بگم رجھانی وی ڈوں پیار ہنجوں و پاوٹ دے بعد اکھیں
 پونجھن بگ پئی۔ انتر دی ڈاڑی کوں روند اڈکھتے توہینہ خود
 ڈکھاری تھی گئی تے اکھیں ہنجواں بھرتیج گیاں۔ البتہ ناز و کچھ
 نہ سمجھن دے باوجود وی رچ رچ تے رنی۔ روون داتاں
 اوہانہ ودی گو لیندی سی۔ مائی جنڈاں دے شفقت بھرے سینے
 نال بگن دی دیر سی پیچھے ہنجوں کھڑن داناں نہ گھندے سن۔ ناز
 کوں اے ہتھ سچا پو مطوم تھئے۔ جیویں انہاں ہتھال ہوں عرصہ
 اول کوں سنبھالی رکھیا ہووے۔

”دھی آ۔ تساں وی ساڈے کول خطہ چا لکھیا جو ناز و پئے
 کول اے“ مائی جنڈاں ہنجوں پو تھیندیاں ہوسیاں بگم رجھانی
 دو ڈٹھا۔

”پر ماسی۔ اینداناں تاں رو تینہ ہے ناز و تاں کہنی۔“
 بگم رجھانی اکھیا۔

”بندے سوئیں بندے سستے۔“
 ”میڈی اکھیں دو کھانی کھا سگدیلل اماں اجہناں اکھیں کیوں
 اپنے سامنے جو ان تھیندا ڈٹھے او بھلا کیوں۔“ مائی جنڈاں
 مائی جنڈاں سر تے بوجھن بنھرایا کیوں جو کوئی دوران در
 وچوں جھاتی پاوٹ دے بعد اگوں تے لنگھ گیا ہا۔ روہینہ
 پیو کوں پیدا ڈکھتے باہر اکھی گئی۔ روہی پیو کوں سارے
 حالات سنئے۔ ڈاکٹر کوں روہینہ دی پچا لھ سن تے کچھ تسلی تھنی

جو روزی دا کوئی نہ کوئی وارث آتاں گیا۔

”ابا سئیں! سنجان تال پہلے ڈینہہ اختر بھائی دی گدھا ہاروڑی
 پاچی کوں سپراچ انہاں دی ڈاڈی آئی تال اول سنجڑ پندیاں ویر
 دسی نی کیسی۔ تساں انہاں کول روند تال ڈیکھو ہا۔ اکیجی باکاں
 مار مار تے رتی اے شووی جو میکوں تال خورد کوں دی روون آگیا ہا
 روہینہ پیو کوں اکھیا تے او چپ کو تے اندریاں کچا لھیں سندر دا
 رہا۔“

مغرب بھٹیون والی ہئی۔ سو جھلے دی جھاہ تے اندھا اکھنڈا
 دیندا ہا۔ ڈاکٹر رحمانی کالے رنگ دا پرس جاتے اندر داخل تھیا
 ”روزی! روہی! تساں دینجو۔ اماں کیتے کھانا تیار کرواؤ۔“
 ڈاکٹر دھیاں کول باہر وچن ڈاناں آکھیا تے انہاں دے وچن
 دے بعد او ذال دے نال صوفے تے بہہ گیا۔

”اماں! میکوں بہوں افسوس اے جو تہا کول اطلاع نہی ڈے
 سکیا۔ تے جے تساں نہ آندے تال شناسیت ساری عمر اطلاع نہ
 ڈے سکیا۔ ایندے وچ کوئی شک کہنی جو روزی تہا ڈی پوتری
 اے۔ کیوں جو میں ایوں واقعی گڈی والے حادثے دے بعد
 گھر گھن آیا ہم۔ میں تہا کول اطلاع ڈے ڈیواں ہا پر حادثے
 وچ روزی اپنے ہوش براس وچا بیٹھی اے۔ او کوں
 پچھلیاں ساریاں کچا لھیں تھل گئیں۔ نہ او اپنا ناں ڈسا سکی اے
 نہ میں تہا کول اطلاع کر سکیا۔“

ڈاکٹر رحمانی پرس کوں مینے تے رکھن دیاں ہونیاں آکھیا۔

فہن دی اد کوں اپنا ناں یاد کہنی تے نہ او تہا کوں سچا نہریاں
 ہر سی۔ ہک شرط تے او تدا دماغ صحیح تھی سیکدے جو او کوں ول
 کہیں حادثے وچ سٹ لگے تاں جو ایندا دماغ جھاہ تے آونجے،
 ڈاکٹر لت تے لت چڑھاوٹن دے بعد سگریٹ پکھایا۔

”میکوں بہوں خوشی تھی اے جو اللہ مسیں تہا کوں تہا ڈی پتری
 بلا ڈتی اے۔ اے ڈیکھو اے او تدا پرس اے۔ میں پہلے ڈینہ
 کینے اکیوں کا رکھیا با جو متاں ایندا ذہن ٹھیک تھی کچے تے
 کوئی نشانی ڈیکھ تے گھر بار دا پتہ ڈسا سکے۔“
 ڈاکٹر پرس ماں جنڈاں دے ہتھ نہی ڈے ڈتا۔
 ”اماں! گھر ہی چلسو یا کیناں۔“

آخر اندر وڈیاں ہوئیاں اکھیا۔ پر ماں جنڈاں او دی گالہ
 بے غوری نال سٹی تے پرس کھول تے ناز و واسا مان ڈیکھن لگ سی
 اختر وی ڈاکٹر نال سلام علیکی کرن دے بعد ڈاڈی نال بہہ گیا
 ”اماں! اے کنگھی تاں میں کہیں رمانے نازو کیتے گھن آباہم
 تے اے ڈیکھو اے پن دی او ہو ہے۔“

آخر سیرانگی نال چیزاں دو ڈیدھیاں ہوئیاں اکھیا۔ انہاں دے
 علاوہ ہک چھوٹا ریشمی رومال وی ہا جنیدی ہک ٹکرتے نازو لکھیا
 ہو یا ہاتے ڈدھیا تے اختر۔ ہک کالی عینک والوں کوں لاوٹن
 والیاں دو چار سوئیاں تے ہک گھڑی دے علاوہ بی وی ہک
 سک ڈھیر سی

”اختر تیکوں اتنا عرصہ تھی گئے اتھاں آیاں ہوئیاں توں چھڑا

نازد کوں وی نہ سجان سگیوں۔
 مائی جنڈاں جیرانگی مال اختر کینے پھیا۔
 "کیرھی تازو۔" اختر پھیا "اچھا اچھا۔" تساں میڈے
 خیال رازی داناں پے گھنڈے وے۔ اماں میں وی پلے ڈینہ
 انہاں کوں ڈیکھتے تھیل پیاہم تے نازو سمجھتے بلوا کھرڈم پر
 جیرھے ویلے انہاں اپنی صفائی پیش کیتی تاں میر ہوں شرمندہ
 تھیم۔ "اختر آکھیا
 تے ول اے سامان کتھوں آگئے۔" مائی جنڈاں آکھیا۔ تساں
 کینے تاں میں بڈھڑی وی چنگی۔ کیوں اپنی دھی کوں گول
 گدھم۔ "مائی جنڈاں آکھیا۔

تے ول۔۔۔۔۔
 سارے ہکی میز دے چوئیر بیٹھے تے روٹی پے کھانڈے
 ہن۔ اختر دیاں بے تاب نگاواں ول ول ناند دے چہرے
 دو اٹھدیاں تے جھک ویندیاں۔ کیوں جو روٹی دیاں اکھیں
 سویر دیاں اختر دی ایں کھید کوں تاڑی بیٹھیاں ہن۔ نازو
 دے دل کینے ہن ویلے کوئی بچھ ڈیکھدا، جنڈے ہر گوشے
 دچوں طوفان پے اٹھدے ہن۔ خوشی دے طوفان بھرت
 تے شادمانی دے طوفان۔ ایکھے طوفان جنہاں وج زانے
 دیاں ستم ظریفیاں۔ رنجیٹاں، ڈکھ، درد تے، میٹھاری۔ سے
 علاوہ سو بچھ سمجھاریاں وان ویندیاں گیاں ہن۔ نازو،
 جیرھے اتھو کوں اپنا سیرے جہاں فہینی دل بن سو پے سمجھے

ڈے بیٹھی مہی۔ جنیدے مال مرٹ جیون دے دے دے وے وے
 رکا بیٹھی مہی۔ انتر کوں اپنا تے ہمیشہ ہمیشہ اپنا تھیون دا
 تار سن تے خوشی کینے دیوانی تھی گئی۔ اوگراں مرقرتے
 بیٹھی چندی مہی ہن اوکوں روٹی بھلا کتھاں بھاندی
 مہی۔ بھانویں او ایں گالھ کینے لے خیر مہی جو اختر دے
 رشتے دار کون ان تے اوندے کیا لگدن پر گھر والیاں دے
 سوہن گالیں سن تے اوکوں کافی قسلی تھی تے نا۔ سید محبت
 کیں اپنی کھیابی دا پورا یقین تھی گیا۔

اختر تے اوندی ڈاڈی جیڑھے ویے ڈاکٹر دے گھر کینے
 باہر نیکے تار روٹی تے نازو وی انہاں دے مال ہن۔ نازو
 اپنے بیو کوں تے روٹی نازو دے بیو کوں ڈیکھن پئی دیندی
 مہی۔

روٹی توں روٹی کوں پہلے گھن تے جل۔ اسماں بعد وچ
 آسولیا

انتر نازو تے چاچے دا اٹو کھا میلاپ ڈیکھن چاہندا ہا تے۔
 روٹی وی ہن گالھ دی خواہش مند ہن جو بیو دھی اتنے عرصے
 دے نہ چھوڑے دے بعد کیوں ہکے کوں بلدن۔

کے وچ تکی روشنی زالا لب بگدا پیا ہا۔ گائمن خان چٹی
 سلواتے پوزکی دی تمیز وچ واقعہ وڈا ٹھیکدار بیٹھا لگدا ہا
 اوندے کتے دی جھکار کینے پتہ لگدا ہا جو کہتیر بکارتو الغام
 دی لاج وچ ہوں محنت نال تیار کیتے گا نمونے ما کول لگدا

تاکھدا تھک پیا ہا۔ او سویرے ڈاکٹر دے گھر گئے ہن پر اپن
 تین ولدے نہ پئے ہن۔ بیٹھیاں بیٹھیاں ماں اٹھی تے بٹلن ٹک سا
 "کمال کر ڈیتی تے بھائی ارات دے اٹھوی وچ گئیں پر اجن تین
 نی پئے ولدے۔" گگامن خان آپ موہانہ الیندا کھڑا ہاتے ول
 اختر دے فوٹو دے سامنے وینچتے کھڑ گیا۔

"پیلے توں جھل۔"

"نہ۔ نہ توں جھل۔"

"میکوں شرم آندے۔"

"اچھا بھلا رتے چلے ہن۔"

دردانہ دے وچ کہیں دی تھس تھس سٹن تے گگامن خان دروازے
 دوڑ ڈٹھا۔ ڈول نوجوان چھوہری دردانہ لنگھتے اندر پیاں آندیاں
 ہن گگامن جبران ہا جو لے چھوہری کون ان کیا کرن آئین۔
 "اختر دے بھلاندر سنے تے تاں اندنی پیاں آندیاں؟ کیا
 اختر اتھاں برے کم کریدے۔" ای خیال دے آونٹ مال
 اول ول وینچاتے چھوہری دوڑ ڈٹھا تاں اوندی قریب قریب
 چیک کل گئی۔

"تازو۔۔۔ گگامن دیاں اکھیں پٹیاں دیاں پٹیاں رہ گیاں
 تے او بت بن تے او کول ڈیدھا رہیا۔ روہی غور مال ڈیدھی کھڑی
 ای جو روزی دے پیر دے مٹھ توں ہک رنگ لہندا پیا ہاتے
 پیا چھدا پیا ہا۔ او کول اپنے اتے یقین نہ پیا آندا ہا جو جیڑھا
 کچھ اوندیاں اکھیں ڈیدھیاں ہن اند خیال اے یا حقیقت اے

اتنے سالوں سے بعد نازو کوں ڈیکھتے او کوں یقین نہ پیا آندا
جو اصل نازو ہے۔ یا کوئی بیٹی اسے پراونڈی اسے پریشانی
اونڈی ما اندروڑ دیاں ہوئیاں دور کر ڈتی۔

”اے گمانٹاں! مبارک بھنوی وے۔ میڈی نازو جنیدی
اے۔ مائی جنڈاں خوشی کینے ساکدیاں ہوئیاں اکھیا۔
”نازو! مل اماں پیو کوں۔ اے تیزا بیٹو اے۔ پیو کوں
وی نہوے سنجان سگی۔“

مائی جنڈاں نازو کوں اکھیا گمانٹاں ”نازو“ اکھتے او کوں
سینے نال لاگدھا۔ کہیں ویلے اوندا مستھا چو میندا تے کہیں ویلے
اونڈے سر تے پیار ڈیندا نازو ہک چوک کھٹی تے اونڈے منہ
دو ڈیڈھی کھڑی ہئی۔ اصلوں بریگائیاں رانگوانٹاں واقذکاں والی
کار۔ او پیو ناں نظراں ملیندی تے اونریاں جیراں پریشانی نظراں
پیو دیاں اکھیں وچوں کچھ گولٹ دی کوشش کریندیاں تے ول
روپی دیاں نظراں نال وینچ ملدیاں۔
”نازو۔۔۔ گمانٹاں اونڈے سر تے پیار نال ہتھ پھرندیاں

اکھیا۔

”اماں! میکرں وی نکل گئی ہاںوں۔“

پر نازو تاں بوھن کول ٹٹ ڈیوٹ دج مشغول ہئی۔

”نازو! میڈو تاں ڈیکھ۔ میڈے نال وی نراضاں ہیں۔“

گمانٹاں اونڈے سر تے پیار نال ہتھ پھرندیاں ہوئیاں اکھیا
تے نازو اپڈیاں کنبدیاں ہوئیاں نظراں پیو دیاں نظراں نال

ملا ڈتیاں۔ ڈوں مقدس تے پاک نظراں نازو دے معصوم چہرے
 دادیوانہ وار طواف پیاں کر نیدیاں ہن، کتنی شفقت رہی انہاں
 اکھیں وچ۔ کتنا خلوص تے کتنی محبت نہی اولں پیار وچ۔ کتنی پاکیزگی
 نہی اولں بھاکل وچ۔ روہینہ ڈیکھ تے حیران رہ گئی۔ مدت
 کینے وچھڑی ہوئی دھی کول پیاں دی یا دوی کئی پر نازو
 دی خوشی سارے غم بھلوا ڈتے

”ہیں اماں! میں کول سنجانا وی نہی یا کیناں۔ اے بیگاتیاں
 وانگو اکھیں پھیر پھیر تے کیوں ڈیدھیں۔“ گگائمنٹ پیار نال
 نازو کینے پچھیا۔

”جی۔ جیا۔ جیا۔ میں تہا کول سنجان گدھے۔“
 نازو ہنٹہ مسلیندیاں ہوٹیاں اکھیا۔ پر او کول یادناں
 کچھ وی کیناں ہا جو کیندی دھی آں تے اے جواٹ میڈا کیا
 لگدھے۔

رات پتنگی بھلی گزری کھڑی نہی۔ گگائیں گالھیں دے وچ
 انہاں کول وقت دا خیال وی نہ رہیا۔

”اچھا نانی اماں! اسال ہن ویندھے ہیں۔ کل ول آسوں“
 روہی بھتی پادٹ دے بعد اٹھیاں ہوٹیاں اکھیا۔

”نازو! توں وی ویندیں۔“

گگائمن نازو کول اٹھدا ڈیکھ نے اکھیا۔

”جیا۔ میں وی ویندی آں۔ کل آسال ول۔“

نازو جھکی جھوٹ سنٹ تے جواب ڈتا۔

اختر انہاں کوں گھرتاں پچاؤن کیتے انہاں دے نال باہر
نکل آیا۔

نارو نال ملیاں اختر کوں ڈھیر ڈھینہ گزر گئے ہن سوچیں
جے کہیں طرح روہی کھسک ونجے تے نارو نال دو چار گاہیں
کر گھٹاں: نارو کوں وی ایسا سبک ہئی جو اختر نال کہیں طرح
ایج ملاقات دامو قہ مل ونجے۔ اختر نال پکا کھیں کران کیتے
اوندی زبان سبکی کھڑی ہئی۔ پر روہی نال ہئی۔ پور جتے
پنے نال اختر بقیراوی نال نارو دو ڈٹھا۔ نارو مجبور نظر نال
اختر دو ڈٹھا۔ روہی ڈوہائیں کوں کافی اکھ نال ڈیکھ گہ جہا
تے اختر کوں الوداع اکھ تے مسکدی ہوئے تے اندر لنگھ گئی
تے نارو۔ نارو دے قدم ہوں جہا تے جم گئے۔ فرط محبت
کیتے اوندا منہ بھل وانگو بڑتے دل کش بن گیا۔ اختر جیڑھا چھڑا
اوندا محبوب وی نہ ہا۔ بلکہ رشتہ دار وی بن گیا ہا۔ نگاہ شوق
نال او کوں تاڑی تے کھڑا ہا۔ لحظے کھن کیتے اختر دیاں نظراں
نال نظراں ملیونس پر اوندیاں پرکشش تے سوہنیاں اکھیں
جیا دے بار کیتے جھک گئیاں۔

رات چپ چاپ ہئی پر سڑک توں لنگھدی ہوئی موٹر یاٹکیسی
لحظے کھن کیتے ایں خاموشی کوں ترور ڈیندی ہئی۔

”نارو نہ۔“ اختر اوندا ہتھ پکڑ بندیاں ہونیاں اکھیا۔

”جی نارو! ہیں۔ میں نال۔“

نارو اپنا اصلی نال سن تے حیران کھتی تے ادگالھ ادھوری

چھوڑتے اختر دے نال چپن وچ آگئی
 کنتے خوش ہن ہوں ویلے اتہاں دے دل !! تقدیر اتہاں
 تے خوش ہئی۔ وقت ہریان تھیا کھڑا ہاتے اوکسے دے
 نیڑے۔ بہوں نیڑے۔ آگئے۔

“نازو! نیکوں اجڑ وی یقین کہنی آیا جو توں نازو ہوں۔“
 اختر اوڈے ہتھ کول تھوڑا جہیاں گھوٹنڈیاں ہوٹیاں
 اکھیا۔ پر نازو چپ رہی۔ خوشی کینے اوکول کوئی گچھا لھ سدھی
 نہ آندی ہئی۔ نازو نیشلیاں نظاں نال اختر دوڑٹھا۔ ہلکی جاہیں
 مسکی تے ول چپ کر گئی۔

“نازو۔ میں میں کینے کچھ پچھیا ہا۔“ اختر ول بولیا۔
 “جیرٹھا کچھ تساں پچھدے دے اوڈا جواب میں کول کہنی
 تے نہ میں ڈے سیکدی آل۔“

نازو دا سوہناتے من موہنا چہرہ چمکن بگ پیا۔ کچھ شرم ہا
 کچھ جیا ہا۔ کچھ جھجک ہئی تے اونڈیاں گچھاں لال بن گیاں۔
 “نال ایندا مطلب اے تول اجڑ وی میکوں غیر سمجھدیں۔“
 اختر شرارت نال اوکول آپ دو چھکینڈیاں ہوٹیاں اکھیا۔
 “اے نال تہاڈا چھڑا وہم اے تے وہم ہمیشہ وہم ہوندے۔“
 نازو دے نازک لبیاں تے دلفریب مسک کھنڈ گئی۔

“جے اے وہم اے نال ول حقیقت کیا ہوسی۔“ اختر پچھیا

“میکوں کیا پتہ۔۔۔“

نازو فٹ جواب دتا

”کہیں شے دا پتہ وی ہے یا۔“ اختر تے نازو دے اوہ
 وچ مستیں ہوا جتی فاصلہ رہ گیا تے او فاصلہ وی دل اتنا کم تھی گیا
 جو دل بک بنے دی آواز آسانی تال سن سگدے ہن۔

”میکوں تال ایہو پتہ ہے اختر! جو ایں سارے جہاں وچ
 بک ایہی ہستی ہے جیکوں میں اپنا اکھ سگدی آل۔ جیندی قیمت میڈ
 کیتے اب حیات اے۔ جیندا وجود میڈے کیتے مسرت دا باعث ہے
 تے جیندی صورت میڈیاں اکھیں دا نور اے۔ جیڑھا جیڑھا
 میڈے دل دا مالک اے۔ جیڑھا میکوں سارے جگ کینے پیارا
 لگدے۔“ نازو بے خودی وچ گک لھیں کریندی گئی تے اوندا
 سر اختر دے مونڈھے تال آن لگا۔

”او کیڑھا خوش نصیب اے نازو! جیڑھا تیکوں سارے
 جگ کینے پیارا لگدے۔“

اختر اونڈے والوں وچ ہتھ پھرنیدیاں ہونیاں اکھیاں۔
 ”اول ہوں۔ آپاں نی ٹی سٹاں۔“ نازو اپنا سراوندے
 مونڈھیاں تے رگڑیندیاں ہونیاں اکھیاں۔

”میں کینے لکیندی پئی نازو۔“ اختر پیار تال پچھیا
 ”کیا کراں۔ او شے ہے جو کراؤن والی۔“

نازو اونڈیاں اکھیں وچ تار تے کھل دیاں ہونیاں اکھیاں
 ”اچھا تال لے گک لھ اے ول۔ نہ ڈساؤ بابا۔ ماہ دولت
 کوں پچھن دا ڈاڈھا پڑاں آندے۔“
 اختر باہنہ کھیندیاں ہونیاں اکھیاں۔

”تے زابدولت وی کوئی کچا مٹی دے نی بنڑے ہوئے جواتنا
جلدی بھر پوسن۔ کیا سمجھے۔ نازو آکر نال بھر بھٹے اتوں
تے چڑھیندیں ہویاں آکھیا۔
”اچھا۔“ اختر مسکاتے آکھیا۔
”گک ویندے پتہ۔“

”ڈیکھا اختر۔۔۔ ہے وو دھاڑ وو۔ کھر میڈی گاکھ
نال سن۔۔۔ توبہ اللہ سیں ال۔۔۔۔۔ ہے ہے درد نکل
گیا۔“

نازو اپنا ہتھ اختر دے ہتھ وچوں کڈھنیاں ہونیاں اکھیا
جیکوں اوول فل چہیرے کھرا ڈیندا ہا۔
”میں بھلا کیا کھرا آہاں۔“ اختر اپنے ہتھ دی گرفت وری
بھلی کر پڑتی۔

”ہوں۔ سن پڑسو جو سیش کیرھی مٹی دے بٹے ہوئے ہن
اختر کھل پیا۔

”کھر پڑھیندی آں۔“ نازو ہارنیدیاں ہونیاں اکھیا۔
”کیا ڈھیندی۔“ اختر چھپا

”جیرھا کجھ تہاں بچھدے کھڑے دے۔“ نازو
جواب دتا۔

”ڈسا ول۔“ اختر آکھیا
”میڈا ہتھ چھوڑیوتاں۔“
نازو رحم طلب نظراں نال اوندو ڈٹھا۔

” اچھا دلچ معاف کیتا۔ کیا یاد کر لیں جو کہیں خان نال سطلہ
پیا۔“

اختر اوندنا ہتھ چھوڑ میندیاں ہونیاں اکھیا
” ہوں! خان ڈیکھ آگیا۔ اچھے کئی خان ڈٹھے میں سووی۔“
ناز و گالھ کرتے بچھن پی پر اختر او کول پکڑ گدھا۔
” اے پار سو وہی میڈے نال۔“ اختر او کول تا بو
کر نیدیاں ہونیاں اکھیا۔

” میں نال مذاق پی کریدی ہم۔ تیں سمجھے تھائیت سچی سچ بھتی
ویندی ہم۔“ ناز دوسرے بوچھن بنڑ نیدیاں ہونیاں اکھیا۔
” اچھا بھلا چھوڑ۔ میں ڈسیندی آن جو او بدھو کون اے“
” میں اے کیا۔ اگپڑنے او نیکول سارے جہان کینے پیارا نا
تے ہن او کول پرہو بنا ڈتی۔“ اختر حیرانی نال اوندو پٹھا
” پہلے میں بھلی ودی ہم تے ہن میکوں پتہ لگ گئے۔ جو
ادوا تھی بدھو اے۔“ ناز و جواب ڈتا۔

” پر ادھے کون تے کتھالی راہندے۔“ اختر چھپیا۔

” سویرے شیشے وچ ڈیکھیں۔ نظر آولیا۔“

ناز دے ڈندا نڈھارے وچ چمکن لگ پئے۔

” اچھا ناں اے اعزاز ماہرولت کول بختیش تھئے۔“

اختر او کول ول پکڑن پیا پر اوہرئی دانگو ترپ مار

تے پدے وینچ کھڑی تے دل الوداعی سلام کرتے اندروڑ
گئی تے اختر گھر ول آیا۔

"اماں! جیڑھے لوک آمید دادا من چھوڑ باہندن تھاوی
انہاں تے نرا من تھیندے۔ اللہ سیں خود فرمائے۔

اے بندہ میڈی رحمت کسے مایوس نہ کھتی۔ میڈی رحمت کینے
مایوس نہ کھتی۔ میڈی رحمت دے دریا بہوں وسیع ان
سچ بچھیں تاں اماں! میکوں پیلے ڈسینہ کینے یقین باجو
ناز و جندی اے موئی کہنی۔ تے آخر اللہ سیں بتوا ڈتی اے
ناز و "گمانن آکھیا۔

"اچھا اماں! کوئی پتہ وی لگا جو ناز و نال انہاں واسلوک
کھجبارہ گئے۔ گمانن ما کیے بچھیا۔
"نہ بچھ وے پتہ آ۔ جیڑھیاں نکالھیں او کر گئی اے۔ جے
میکوں پتہ ہوندا جو ناز و دے ناں بیٹھی آبدی اے۔ تاں بھنڈ
جو گے داتے ڈے تے آندی۔"

گمانن پتہ تے پیاں ہوتیاں مادو منہ کرتے بچھیا۔
"میں و بچ بیٹھم ناں کئی کئی گالھیں کرندی رہی۔
مائی جنداں ڈند پہنیداں ہوتیاں آکھیا۔

"ہیں ابا اچ کون بھلا کہیں دے بارے چنیدے۔ پتہ
نی اتنا عرصہ میڈی ناز و نال کیا گزردی رہ گئی ہوسی۔ ڈاکدار
تان کچھ چنگا نظر دا ہاتے علامت وی چنگی ہنس۔ پراوندی نرال
تاں اصلوں اونری پئی نظردی ہئی۔ میں جتنی دیر وی بیٹھی رہی
آں۔ یکے ناز و دے گلے۔ بکیاں ناز و تے کھکیاں۔ میں کھلی کل
اوندی تیاری کرواتے گھن آندی آں ناں ڈکھیاں اٹھائیں۔"

یانی جنڈاں کا ورڈ تال آکھیا۔
 "میڈی دھی دی تال ادھ حالت وی نی رہ گئی۔ کیا جوڑتی
 لال ہونڈی ہٹی پر بن تال جیویں اکیھے مدت کینے بیار رہ گئی
 ہووٹے۔"

"پر وڈی مصیبت اے ہے۔ نازو ساکوں پچھان نی سگدی
 جو اسان کون پرتے اونڈے کیا لگدے ہی۔" گانن پرتیان
 تھنڈیاں سوئیاں آکھیا۔

• دراصل گاڑی والے حادثے وچ اینڈے دماغ تے سٹ
 لگی اے تے اینڈی پرانی یادداشت ختم تھی گئی اے۔
 اختر کمرے وچ وڈیاں سوئیاں آکھیا

گکھیں تھنڈیاں ریاں ساریاں دی گکھ مہاڑ دا
 موصوع نازو ہٹی یا ڈاکٹر دا گھراٹہ۔ میز تے بیٹے ہووٹے،
 ٹائم پیس بار ہاں وجاھے۔ اختر چھیکری آس تھنی۔ بجلی سوائس
 تے پٹنڈے اکھیں لوٹ تے سیدھا تھی گیا۔ پر خوشی کینے نندرا
 نہ پئی آندی ہس۔ نازو کول جو مل تے آیا ہا۔

پندرہواں باب ختم

سولھواں باب

تقدیر دھڑکیاں ہوتیاں کول ول ملا ڈتا ہا۔ جتنی خوشی گائمنٹ
 ہونی کول ناز و نال ملن دی تھی ہئی ارمان وی اتنا لگا ہا۔
 ناز و اپنی یادداشت کینے ہتھ دھو بیٹھی ہئی۔ او گھر والیاں
 کول سجاڑن دے قابل کیناں رو گئی ہئی۔ ساریاں کینے ودھ
 صدمہ گائمنٹ کول ایں گالھ واٹھیا جو اوندی جوان دھی لوکاں
 دے دواں تے رلہی ددی ہئی تے حالات نے اول کینے پیودی
 سجاڑن وی کھس گدھی ہئی۔ جوان دھیاں گھر دی حویلی وچ
 بیٹھیاں راہن تاں ول وی مایوی کول سکھ دی ندرنی آندی
 تے جیندی جوان امان دھی غیرال دے ہتھ آونجے او بھلا
 کیوں خوش رہ سگدا ہا۔ پہلے تاں او اے سمجھ تے صبر کیتی ودا
 ہا۔ جو ناز و دی شائیت بیاں دے نال ماری گئی اے۔ پر
 ناز و کول جیند جاگدا ڈکھین دے بعد او کول خوشی دے نال
 نال مقررًا جہاں ڈکھ وی ضرور تھا۔

”پتہ تی ٹھیک وی تھسی یا کیناں۔“ گائمنٹ ول ول
 سوچنیدا پر او نڈا ذہن کہیں خاص نتیجے تے نہیج سگدا۔
 اچ ناز و سویرے سویرے غسل کیتا۔ مونگے رنگ دے

سراٹن دی سلوار دے نال ہوں رنگ دی لیشی پھلکار تمبھن
 پاقس۔ سرکوں پستے تے مقرر واٹے منگائی رنگ دے یو پھنڈ
 نال کچن دے بعد اول سنگار میز دے برساتے آن بیٹھی۔ اچ
 اول ڈھیر دینیش سنگار کیتا۔ والال دا نمونہ مدلا لیش۔ کالیاں
 اکھیں کول کجل دی دھار نال پیا وی کالا کیتس۔ گچی تے پگھارتے
 ہلکا ہلکا پوڈر لائیس۔ نملا بی لبال تے ہلکے رنگ دی ہلکی لہکی سرخی
 لائیس۔ ہندی کمزور طبیعت کجھ نہ کجھ سنہل تے واہ دا تھی
 گئی ہٹی۔ ہلکی کمزوری دی وجہ توں چہرے دی معصومیت رنگ
 نکھاری کھڑی ہٹی۔ او گل وچ لاکٹ پاوٹ دے بعد اٹھی
 تے پیو دے کمرے دوڑ گئی۔

”چلو ناں ابا سیٹن بابے“ نازو خوشی نال آکھیا
 ”کیڈے جاول بی بی“ ڈاکٹر سیار نال پچھیا۔
 ”تساں نہ آبدے ہاوس۔ سویرے ڈاڑھی اماں دو جلیوں“
 نازو کھوڑا جھکدیاں ہوتیاں اکھیا۔

”آکھیا تاں ہم پر ہٹ تاں بسپنا لول دیر پٹی تمبھیدی لے“
 ڈاکٹر تمبھن دے آنوں کوٹ پیندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”توں تے رونی و بچو پئے“
 اول تاں اچ کالج د پڑھ دی۔
 نازو ڈاکٹر رحمانی دے لہتے ہوئے کپڑے دیوار گیر نال
 منگیندیاں ہوتیاں اکھیا۔
 ”تے ول ما نال و بچیں پئی“ ڈاکٹر آکھیا۔

”اوتال ویٹ پر تساں وی جلوناں۔ اٹھیں تھی تے ول
بٹیک ہسپتال و نچا سے پئے“ نازو اصرار کیا۔

”اچھا تھی آبدیں تال جنساں پیا۔“

ڈاکٹر ایشا کالابریگ چندیاں ہونیاں اکھیاتے ول پوہیں
باہر نکل آئے۔ رونی دی کالج دی تیاری کرتے براندے وچ
آئی کھڑی ہئی۔ او رو کالج بیودے مال ویندی ہئی۔

”رندی!۔“ ڈاکٹر ہار اسٹارٹ کریندیاں ہونیاں اکھیاتے

”جی ہ۔“ نازو گھی پھیرتے بیودے وچ جیرھی تہن وچ
پھلاں دیاں کیا ریاں دو بیٹھی پڑھدی ہئی۔

”اچ ڈوپراں مالی روٹی ڈاڑی ہوئی کول تساں ڈیو اے
میں وی امید اے وقتی ول آساں۔“

ڈاکٹر کارگر گریڈ لیندیاں ہونیاں اکھیاتے۔

”جیا ستیں۔“ نازو سعادت مندی مال جواب دتا

نریں ماڈل دی شیورلیٹ کار اختر دے گھر دے سامنے

رکی۔ اختر دفر وچن ڈی تیاری کیتی کھڑا ہا۔ موٹر دسے

کھرن دا لائسنس تال کرے کیے باہر نکتا۔ نازو، ڈاکٹر

تے رونی دے افض وچ حن دانرا لاشا ہکا بیٹی آندی جھی

کچھ دیر تال او نازو کول دم بخود تھیاتے ڈیوہا دیا تے

دل بوڑیاں کینے تے لہتے ڈاکٹر مال ہتھ وچ ملائیں۔

رونی کینے وی خیر سلا بچپس تے دل نازو دے قیامت خیز

سنگار روڈ ٹھس۔ کس کول پرتاز ڈیوہا تے اختر کول گالھ

کرن محال تھی گیا۔ البتہ نظر۔ نظر کوں ضرور بھاکل پاتا۔ دل وی
 تیزی نال دھڑکتے دل سارے اندر آگئے۔ ڈاکٹر رحمانی
 گانن خان کوں وڈے خلوص نال بھاکل پاتاتے مائی جنڈاں
 کوں وی وڈے تیار تے ادب نال مخاطب تھیا۔ گانن خان
 روپی دے سرتے ہتھ پھیرن دے بعد تازو دے سرتے
 شفقت بھر پیا پیا ڈوتا۔ ڈاکٹر پیو دھی دے ملاپ کوں دلچسپی
 دی نظر نال ڈیدھا رہیا۔

”میں تہاڈا بہوں مشکور آں ڈاکٹر صاحب جو تہاں میڈی
 دھی دا پر ممکن خیال کیتے۔“

گانن خان احسان مند نظراں نال ڈاکٹر دو ڈیٹھا
 ”میکوں شرمسار نہ کروئیں! اے میڈیا احسان فی بلکہ فرض نا
 خدا گواہ ہے روزی وی میکوں اتنی پیاری لگدی اے جتنی
 روپی۔“

ڈاکٹر تازو دو پیار نال ڈیدھیاں ہوتیاں اکھیا جیڑھی ڈی
 دے نال پنگتے ویچ بیٹھی ہئی۔ تے کچھ دیر گپا لھیں کرن
 دے بعد ڈاکٹر اکھیا

”اچھا سبتیں! میں چلداں۔ ڈوپہراں کوں ملیسوں ول۔
 ہن ہک نال ہسپتال کینے دیر سبئی تھندی اے۔ ڈو جھانکی
 کوں کالج پچاوتے۔“

ڈاکٹر اٹھدیاں ہوتیاں اکھیاتے ساریاں کوں خدا حافظ
 اکھتے باہر نکل گیا۔

اختر کول وی دفتر کینے دیر پئی تھیندی ہئی۔ جلدی جلدی
ناشتہ کیتس تے ڈاڑی کول آگیا۔

”وڈا پیارے گئے بڑا ڈی پوتری دا آیت وچ۔“ اختر
کھلایا ہونیاں اکھیا۔ تازو محبت بھری نظرناں اختر دوو ڈٹھا
بدامی رنگ دے سوٹ وچ اوڈا ڈٹھا سوہنا کھرا لگدا ہا۔ اختر
کول ڈیکھن دے بعد اوندی دید فرشتے وچ بھیجی تے اختر
اوندی ایں ادا کول وڈے شوق نال ڈیدھا رہا۔

”اچھا اماں ایں جلاں۔ دیر تھیندی پئی اے۔ تے تساں پوتری
نال گالھیں کرو۔“ دیکھا کھلے

اختر کوٹ دی پائنتہ کول جھٹکا ڈیٹن دے بعد گھڑی دو
ڈیدھیاں ہونیاں اکھیا۔ پھیکڑی نظر تازو دی لگاہ نال ملائیس تے
کھلا ہونیاں تے باہر نکل گیا۔ اختر خوشی نال جو جھدا ویندا ہا۔ تازو دی
بے لوث تے سچی محبت اوندے کیتے دنیا دی ساریاں کینے وڈی دولت
ہئی تے اے نال ہے وی سچ جو محبت دی دولت جیکوں وی نصیب
تھی اے اوں کہیں ہئی شے دی آس فی کیتی محبت نال ہک کجھی شراب
اے جنید انشد تے سرور عمر دے پھیکڑی وقت تک وی بندے تے
چڑھیا رہندے۔ محبت زندگی دی اصلی روح ہے۔ جنید بے بغیر انسان
اٹرا اٹراتے بے جان جیہاں نظر دے محبت ہک نودا اے جنیدی
رشتی دل دے گوشے گوشے وچ چانن کر ڈیندی اے۔ محبت انانی
زندگی داساریاں کینے وڈا خزانہ ہے۔ جنیدے کول محبت اے
اوندے کول سمجھ کجھ اے۔ جنیدے کول محبت کہنی اوذا جیوں نہ جیوں

ہک برابر ہے۔ سچی تے پر خلوص محبت انسان کوں دائمی زندگی عطا کر بندی اے۔ محبتاں سچیاں ہوون تاں محبت کرن والے کڈا ہیں نی مٹ سگدے۔ اہاں داتاں اتل کینے لاتے ابد تک روشن راہندے۔ سچی محبت مرتے وی زندہ راہندی اے دنیا ری وڈی توں وڈی طاقت وی محبت کوں نہ مٹا سگی اے تے نہ مٹا سگدی اے۔ محبت دا وجود لانا ہی ہے۔ محبت وی خصلت پاکیزہ تے شکل پھلاں کینے زیادہ نازک۔ چندر کینے زیادہ روشن تے نشے کینے زیادہ نشینی تے سوہنی ہے تے جیرے ویلے محبوب ہلدا نل ونچے تاں مل تاں پوکھ وی مک گئی۔

اختر دفتر پنیاں تاں بہوں خوش ہا۔ ہو ٹھہار تے نہ مکن والی مسک ہئی۔ اچ نجمہ اوندے دفتر وچ آئی تاں او ڈھیر دیر اوندے نال گکھیں کریندا رہا۔ مٹھیاں مٹھیاں گکھیں دھیب مے لطف ڈیون والیاں گکھیں۔ کھل اے کینے ٹپ مار گکھیں نجمہ حیران ہئی جو اتنے ڈیہاں دے بعد ول اختر کیوں مہربان مٹھی کئے۔

“ اختر مناجت! تہاں وڈے بے درد ہویے۔ ”
نجمہ اختر داموڈ ٹھیک ڈیکھتے وڈے نخرے نال اکھیا۔

اختر کوں وی دفتر کینے دیر پئی تھیندی ہئی۔ جلدی جلدی ناشتہ کیتس تے ڈاڈی کوں آگیا۔

”میں تجھ کو اور کیوں —؟“

آخر اوندے ادمے ننگے سینے دو ڈپٹکھن دے بعد
اوندے بکھدے ہونے چہرے دو ڈٹھا جیڑھا میکھا پ
کینے باغ بہار بنڑیا کھڑا۔

”میں کینے کیا پچھدے دے دل کینے پچھد کیکھو۔“
تجھ مھکی جھونٹ سنڈیاں ہوتیاں اکھیا۔
”ول وی پتہ ناں لگے۔“

آخر کھدیاں ہوتیاں اوندو ڈٹھا۔

”میڈے پیار کول کتنی بے دردی ناں ٹھکرا پتا ہاوسے“
تجھ اکھیں بھر کیندیاں ہوتیاں اکھیا

”تساں تاں ساکوں بندیاں دی لیٹ ورج وی نہ گنڈریا پ
آخر حیران تھندیاں ہوتیاں اکھیا۔ کچھ دیر پرانے خیال
وج گم رہیا۔ گزریاں پکھیں یاد آونس تاں اوندی کھل کھل
گئی۔“

”تہا کول میڈے ناں محبت ہئی۔“

آخر سوالیہ انداز وچ تجھ دو ڈٹھا
”ایتدے ورج وی بھلا کوئی شک دی گنجائش اے۔“
تجھ نگاہ ناز ناں آخر دو ڈٹھا۔

”کوئی ثبوت —“

آخر دا اچ کھلھیں کرن تے دل پیا کریندا ہا۔
”میں کیا ثبوت ڈیواں۔ میڈے دل کول چیرتے ڈیکھ گھنو۔“

جہاں ہن دی تہا ڈے کیتے میڈی محبت دے جذبات بقیار
تھے کھرن۔“

تجہ ٹھڈا ساد بھرنیاں ہونیاں آکھیا۔
”پر میں تجہ! ال نظر دل کوں چیرتے ڈیکھن دی بجائے
پرے کینے ڈیکھتے پرکھ گھندن۔“ اختر کھلایا ہونیاں

آکھیا۔
”تساں کیا پرکھے۔“ تجہ انوکھی اداتاں اختر
دو ڈٹھا۔

”ایہو جو تہا ڈے دل ورج مہڈی بجائے رشید دی محبت
سیر جاتی کھڑی اے۔ تساں تاں محض مذاق کرن کیتے
میڈے مال اے کھڈ کھپڈی ہی۔“ اختر تیر نشائے تے
ماریا۔

”جی رشید ناں۔ تہا کوں کتیس ڈسائے“ تجہ وبلدیاں
ہونیاں پچھیا۔

”کرتی ڈسادے تاں پتہ لگ مسگدے فی تاں کیناں
جے میں آکھ ڈیواں جو میکوں خود رشید ڈسائے تاں ول“
اختر مسکتے جواب ڈتا۔

”اوتال چھڑا وقت گزارن کیتے میں اوندے سال مراسم
پیدا کیتے ہن۔ فی تاں میکوں اوندے نال محبت تاں کہنی“

تجہ گدا منہ کریندیاں ہونیاں آکھیا۔
”ہول ٹھیک اے چھڑا وقت گزارن کیتے تساں اوندے

نال مراسم پیدا کیتن - ورنہ تہا کول اوندے نال محبت کہنی۔
 ایندی وجہ - " اختر میز تے پیٹی ہوئی فائل کول پھر لیدیا
 ہوٹیاں آکھیا۔

" او چونکہ پک تان میڈے ایڈل واکہنی ڈو جھلے وی
 شادی شدہ - محبت تان ہمیشہ انسان اپنے دل پسند انسان
 نال کر بندے۔"

نچہ تھوڑا بور تھنیدیاں ہوٹیاں آکھیا۔
 " تان ایندا مطلب اے تساں اچ تیں وقت گنر بندے
 رہ گئے دے - محبت ہونے کہ ڈٹھی - " اختر ڈاؤنگ چھنڈ
 کیا

" کیوں نی کر ڈٹھی - میکوں تہا ڈے نال محبت نہ ہئی - تان
 بیا کیا ہا۔"

نچہ اپنی سوڈی قمیض کول تلوں تے چھک تے سینے
 دی گولائی کول ننگا کر بندیاں ہوٹیاں آکھیا - یوجن سر
 توں بعد تے بھولی وچ آن پیا ہا - پر نچہ اول کول چاؤن
 مناسب نہ سمجھیا - اول ول اپنیاں ننگیاں باہیں تے
 ہتھ پھر نی دی ہئی تے گھڑی دے چین کول اگول بچھوں
 تے کہ بندی بیٹھی ہئی -

" کک گالھ بچھاں مس نچہ ؛ ناراض تان کیناں تھیسو۔"
 اختر نچہ دیاں اکھیں وچ تنڑ بندیاں ہوٹیاں آکھیا
 " کک دفعہ کیا - لکھ واری بچھو - ایندے وچ ناراض تھوں

دی بھلا کیڑھی گچا لہ اے۔ ”تجہ ظالم نظراں نال اختر دو
 ڈھٹھا۔ تباں تے دل موہ گھنٹ والی مسک ظاہر مکتی تے ول
 او اپنے لیے لیے توہاں نال مینر کھنورن لگ پئی۔
 ”تجہ! تیکوں محبت میڈے نال ہے تے وقت گزارن
 کیے مراسمیں رشید نال پیدا کر گدھے۔ ایندا مطلب اے
 تہاں محبت دا دعویٰ نال کریندے ہا وے۔ میڈے نال تے
 وقت گزارن کیے دل خوش کریندے ہا وے رشید نال۔ اے
 محبت تان نہ مکتی مس تجہ ا بالال دا کھید او اتھیا۔ میڈے
 خیال وچ تہاں تان شاییت محبت دے نال کیے وی
 واقف کہنوںے۔ ”اختر کجھ دیر کیے رکیتے تے ول اکھن لگا
 ”صاف کریں مس تجہ! محبت انسان کوں دن بھلا ون جوگانی
 رکھندی۔ محبت تان انسان کیے اوذا چین تے سکون ہاں
 تے تان رکھ تے کس گھندی اے۔ محبت تان انسان کوں
 مندھ تے مٹا کر پیندی اے تے تہا کوں دل پر چا وٹ دا
 وقت کیوں بلدا رہیا۔ جیرھے ویلے انسان محبت دا مذہب
 اختیار کریندے تان او خود کوں وی بھل ویندے تے
 تہا کوں رنگ رلیاں بنا وٹ دا موقع کیتھوں ہنتھ آگیا۔“
 ”اختر سوالیہ نظراں نال تجہ دو ڈھٹھا۔ تجہ جھکی جھون مسٹی
 تے اونڈیاں گچا لھیں سنر دی رہ گئی۔

”محبت تان ڈوں دلاں دی چاہت دا نال ہے۔ تجہ!
 زکے سو دے بازی دا۔ پہلے تہاں میڈے نال محبت دا اقرار

کہتاتے دل رشید کوں اپنا منظور نظر بنا گدھو ہے۔ فرض کیتا تھا کوں
 میڈے نال محبت ہوندی تاں تساں کڈا ہیں وی رشید نال وقت
 پاس نہ کر بندے۔ خیر میکوں ایندے نال غرض نی پر اتنا غرور اکھیا
 جو زندگی پر امن گزارنی ہووے تاں محبت بک نال کرو۔ ڈیکھ
 بجال تے کرو سوچ سمجھ تے کرو۔ تے جے اینویں وقت پاس
 کریندے رہ گئیو ہے۔ تاں کل کوں تھا کوں کوئی باہتہ وی سہارا
 کیناں ڈیسی۔ بے سہارا زندگی کوں باسہارا بناوٹ کیتے تساں
 وقت کینے فائدہ چاؤٹ دی کوشش کرو۔ "اختر پکے منہ
 نال اکھیا۔"

"اختر صاحب! میڈے معاملات وچ تھا کوں دخل ڈیوٹ
 دی کوئی لوڑ کہنی۔ میں اپنی بے عزتی برداسنی کر سگدی۔"
 نجمہ والوں کوں کاوڑ نال جھٹکا ڈیندی مہوئی اٹھی تے
 کھٹ کھٹ کریندی باہر نکل گئی۔

اختر آپ موہاڈہ کھلدا رہیا۔ نجمہ وی حالت تے او کوں
 دل کھل بھی آندی مہی جو اے محبت کوں گتتا ستا میٹرائی
 ودی اے۔ نازو دیاں وفتاں ہولے ہولے سامنے آندیاں
 گیاں۔ او نجمہ تے نازو دا مقابلہ کیتا تاں او کوں پتہ لگا جو باوفا
 محبوبہ مکھاں مجبوریاں دے باوجود وی کیا کجھ کر سگدی اے
 نازو دا خیال آوٹ نال او قلم میز تے رکھ تے کہیں سوچ
 وچ پڑ گیا۔ اچ سویرے او کینھے سوہنڑے روپ وچ
 اوندے سامنے آئی مہی۔ نازو دا بے مثال حسن بھر پور

جوانی تے اوندی سچی محبت دا تصور آون نال اختر دے بہت
 وچ سرور دی لہر کھنڈ گئی۔ دقت بند تھیون کول تھوڑی
 دیر ہی پر اختر گھر ول آیا۔

”بے اللہ۔۔۔“ نازو اپنیاں اکھیں تے کہیں دے ہتھاں
 دا بار ڈیکھتے آکھیا۔ ہذاصل اختر جیڑھے ویلے گھر ول گیا ہا
 تاں نازو کنگھی نال اپنے وال ٹھیک کھڑی کریندی ہئی۔
 پہلے تاں او دروازے وچ کھڑتے اول پری زاد کول کجھ
 دیر شوق دیاں نظراں نال ڈیدھا رہیا۔ نازو دے قیامت خیز
 حسن تے توبہ شکن جوانی اختر دی روح کوں معطر کر ڈیا۔ او ہولے
 ہولے قدم چنیدا ہویا نازو دے کچھوں آن کھڑاتے اونڈیاں اکھیں
 تے ہتھ رکھ ڈتونس۔ نازو دے پھلاں وانگو نرم تے نازک
 رخساراں تے ہتھ لگن نال اوندی ”ھے“ نکل گئی تے اختر کول
 اپنے بہت وچ کرینٹ پھرا معلوم تھیا۔ اونڈیاں کولیاں گہاں
 کول ہتھ لاوٹ نال اختر دا اپنا منہ وی لال تھی گیا ہا۔

”کجھ کون۔۔۔“ اختر ہولے ہولے آکھیا۔
 ”چھوڑ اختر اڈی اڈی اویسی۔“ نازو ڈاڈی دا ڈراوا پوتا
 ”ڈاڈی دا ڈراوا کیوں ڈیندیں۔“ اختر اونڈیاں اکھیں
 توں ہتھ ہٹنڈیاں ہونیاں بالال وانگو آکھیا
 ”ہولے تاں آلا ڈاڈی ڈوچھے کوٹھے وچ بیٹھی اے۔
 کیا سمجھسی۔“

نازو ہولے ہولے آکھیا۔

”ایہو سمجھی جو ڈوہین سو تر ر لے کھڑن تے ر تے کھڑن
 کوئی گناہ تاں کہتی نازو۔“
 اختر ہولے ہولے آکھیا۔
 ”چاچے ہونی کھتاہن۔؟“
 ”دھاندے پاتن۔“

ناز و غلخانے دو اشارہ کیتا تے او جھٹکے نال اختر کینے
 جڈا تھی تے پرے و پچ کھڑی کیوں جو رمضان اندر آگیا ہا
 نازو دامنہ شرم کینے لال تھی گیا۔ رمضان انہاں کوں ر تے کھڑا
 جو ڈیکھ گدھا ہا۔

”رمضان! روٹی تیار تھی اے۔“ اختر اپنا شرم لکاوٹ
 کیتے اوں کینے پچھیا
 ”کیاں سیں! تہاڈی روٹی تاں اچ بی بی صاحبہ دے گھر
 اے۔“

رمضان نازو دو اشارہ کیتد تے او اپنا کم کرتے پچھوں
 تے ول گیا۔

”بھاہ لا اختر۔ بندیاں دا تاں کجھ حیا کیتا کر۔ اتھائیں جے
 کوئی پایا آویندا تاں کیا سمجھدا۔“ نازو رسدیاں ہونیاں
 آکھیا۔

”ایہو کجھ سمجھے ہا جیر طہا کجھ رمضان سمجھے۔“
 اختر دو بدو جواب دتا تے کھدا ہویا تے ڈاڈی دو
 گیا پایا۔

”کنڈن مائی! بی گپ لکھ سنو دیں۔“ رمضان بوجھی خانے
 وچ وڑ دیاں ہوئیاں اکھیا۔

”خیری گپ لکھ تاں ہے۔“ کنڈن عام عورتاں وانگو
 اکھیں پھاڑتے جلدی تاں کچھیا۔

”خیری کہتی۔“ رمضان کھلیاں ہوئیاں اکھیاتے رمضان
 کوں کھلا ڈیکھنے کنڈن کوں کجھ تسلی تھتی کہتی۔

”ول وی پتہ تاں لگے۔“
 کنڈن نمبھن کوں صابن دی چٹ مارن دے بعد تھپے مریاں
 ہوئیاں اکھیا۔

”میں مکرے وچوں صابن۔ چاون گیاں تاں اگوں۔“
 رمضان گپ لکھ ادھوری چھوڑتے دروازے دو ڈیکھن
 لگ پیا جو انا تاں کوئی نی پیا۔

”اگوں کیا ہا۔“ کنڈن شوق نال کچھیا۔
 ”اگوں اختر میاں، نازو بی بی دا ہتھ پکڑی کھرا ہاتے“
 رمضان کھلن لگ پیا۔

”ول کیا تھیا۔“ کنڈن بے قراری نال کچھیا۔
 ”تے ول او کیا پتہ اد کوں کجھ آکھے ہا پر اتوں میں وچ
 تر ٹم۔“ رمضان کھلیاں ہوئیاں اکھیا۔

”منگیندی جو تھیس۔ کیوں نہ کرے لاڈ کوڑ۔“
 کنڈن صابن والا پانی ویٹ تے صاف پانی لہن وچ سینڈیاں
 ہوئیاں اکھیا۔

اچھا وے کا کا! اختر میاں دی قسمت چمکی۔
 کھڑی ہوئی جو انہاں دی ڈاڑھی آئی تے اوندی منگینہ کی کوس
 ان گولیسے، "کنڈن اکھیا۔"

"زڑی مانی کنڈن۔ مائی صاحب تاناں ہن آئین تے اتہاں
 دی تاں پہلے دی رس پت اے،" رمضان جواب ڈتا۔
 "او کیوں۔" کنڈن حیرانی نال پھیا۔

"اساں توں توں آئے ہا سے تاں ڈھا کو یاں وچ خط پتر تے
 اونٹ شروع تھی گئے ہن تے جڈن اختر میاں بیمار تھیا ہا۔ تازو
 بی بی رات ڈیہہ تک کھڑتا ہا۔ بساری ساری رات جاگدیاں گزار
 ڈیندی ہئی۔ روندی ہئی۔ دماںں خگدی ہئی تے اپنے ہتھاں نال
 دوا پلیندی ہئی،" رمضان گلابھ کھول تے کہتی۔

"سنگ جو بکو ہا۔ کیوں نہ کرے ہا داریاں۔"
 کنڈن اپنا فلسفہ کڈھ ماریا تے ول آکھن لگی۔
 "میں تاں جڈن ماما زو بی بی کول ڈھلے خوشی کینے ساہ تے
 ساہ تی ماتا۔ کیا جو سوہنی کنوار ڈھتی اے اللہ صیہن اختر
 میاں کول۔"

اول تھیں چھو لٹ دے بعد اوکوں نیٹریا۔
 "اللہ ڈوہا میں دی عمر دراز کرے تے ڈوہا میں دے سیراں

تے مہرے ڈیکھا وے۔"
 "با جی کیا درے۔" روہینہ مکرے وچ وڑیاں ہوتیاں اکھیا
 "بس تیار میں۔ اختر کپڑے تبدیل کر گھنے۔" اختر داناں

اچانک اوندے سوہوں نکتا گیا۔ روہی شریہ نظراں نال نازو
 ورو ڈھٹانے اوسر تے بوہنٹن بٹریدی ہوئی تے ڈو جھکے
 دو مکھل گئی۔ جتھاں اوندی پڑا ڈی تے بیو بیٹھا ہا۔ تے روہی
 وی اوندے پچھوں اڈا ہن گئی پئی۔

اختر چٹی سلوار قمیض پاتی۔ نواں کھسہ پاتس۔ والال کول
 لگھی نال سدھا کیتس تے ساریاں دے نال باہر آ گیا۔ بزرگ
 اگول من۔ روہیہ وی انہاں دے نال ہی۔ اختر تے نازو ہک
 بے کول پڈیرھے تے خوش عقیدے آندے من۔ ڈو ہائیں
 دے منہ خوشی نال لال تھی گئے ہن۔ اکھیں ستانیاں بٹ گیاں ہن
 تے لبیاں تے دل وچ وہہ و بخت والی مسکراہٹ کھنڈ گئی پئی
 ڈاکٹر رحمانی پڑا ڈھی سوہنی دعوت دا انتظام کیتا ہا۔ ونکو
 ونکی کھانے قسم قسم دیاں چیزاں بہترین طریقے نال میز تے
 سجھے پئے ہن۔ جنہاں کینے ڈاکٹر دی امیری دا پتہ لگدا ہا
 روٹی کھاوٹ دے بعد سارے ڈھیر دیر میں گیا ہمیں کریندے
 رہ گئے۔ اتہاں دی گاکھ ہوا ڈا مسئلہ نازو تے اختر دی
 شادی دے متعلق ہا۔ شادی دانال سن تے نازو مشرم
 کینے ولٹیدی سلٹیدی تے کمرے کینے باہر مکھل گئی۔ اوکول
 ریندا ڈیکھ تے روہی وی اوندے پچھوں گئی پئی۔

”باہی! بندیاں وچوں اکھٹی کیوں آئے ہاوے۔؟“

”روہیہ کھراوٹ کیتے کھل دیاں ہوئیاں اکھیا
 پس انویں۔ بیٹھی بیٹھی زوری ٹھک گئی ہم۔“ نازو مشرم کریندیاں

ہوئیاں اکھیا۔
 "یا جی! اجکل تساں تھکن جلدی لگ پئے دے۔" روہی تازو
 دے مونڈھتے ہتھ رکھتے اوندنا منہ آپ دو کرئیاں ہوئیاں
 آکھیا۔

"کیا وجہ ہے۔؟"
 "مندہ جو تھیا۔" تازو شرمیلی مسک وچ جواب ڈتا۔
 "کیا مطلب۔" روہینہ اوندے متھے توں زلفاں کول ہتھ
 مال پچھوں تے کرئیاں ہوئیاں اکھیا۔ روہینہ دے انگ انگ
 وچوں شرارت کھڑی وٹندی ہئی او تازو کول چڑاؤن دے
 سوڈ وچ ہئی۔ تازو کول چپ کینا ڈیکھتے روہینہ باہن اوندی
 گچی دے باہروں ولاتے پیار مال پچھیا۔

"یا جی! اے شرم کھیاں ہے۔ تساں چپ کول سپوے۔"
 "چھوڑ۔ چھوڑ روہی میکول! میڈنی طبیعت ذری خراب تھی
 کھڑی اے۔"

تازو مند پکا کرئیاں ہوئیاں اکھیا۔
 "تھاڑی طبیعت دی خرابی میں جانرادی آں۔" روہینہ ہوں
 حالت وچ پنگ تے بہہ گئی۔ تازو کول وی مجبوراً اوندے مال
 باہٹاے گیا۔ گچی جو اوندے قابو وچ ہئی۔
 "ڈیکھ روہی! میکول اے کاکھ چنگی نی لگدی۔" تازو اوئیاں
 باہن وچوں گچی کڈھوئیاں ہوئیاں اکھیا۔
 "پر میکول تاں چنگی لگدی اے۔" روہینہ بند وچ آتے جواب

ڈٹا۔

”بے اللہ۔ چھوڑ وی سہی۔“

ناز و نراکت نال اکھیا

”باک شرط تے۔“ روہینہ اکھیا

”میکوں تیڈی شرط منظور کہنی۔“ ناز و جواب ڈٹا۔

”شرط منظور کہنی۔“ ناز و جواب ڈٹا

”شرط منظور کہنی نال دل آپاں وی نی چھوڑ بندے“

”روہی اکھیا۔ او کول بھین نال لا ڈ کوڈ کرئیاں مزہ پیا

آندا ہا۔ کیا پتہ او کتنی دیر ناز و کول تنگ کرئیدی پر آخر اتوں

اگیا تے ڈوہائیں کول چھیر چھاڑ کرئیا ڈٹھس۔ تال دروازے

وچ کھڑ گیا۔ اچانک ناز و دی دید آخر تے ہی۔

”چھوڑ روہی سہی۔ او ڈیکھ او ڈیکھ

کھران۔“

ناز و اکھ نال دروازے دو اشارہ کیتا تے روہی جلدی

جلدی چھوڑ تے ابھٹی بیٹھی۔

”آخر بھائی۔ تال۔“ روہینہ اپنی حالت ڈیکھ تے

کچھ کچھ و بلدیاں ہوتیاں اکھیا۔

”جیا۔ میں۔“ آخر کھل تے جواب ڈٹا تے ناز و

کول پھولن والیاں نظراں نال ڈیدھا ہویا تے باہر نکل گیا

تے۔

ڈوہے ڈینہ آخر بیو دو نار بھیج ڈتی جو تال بملدی پچھڑیو۔

۱۷۰ سترھواں باب

اچ گر لوسکول دا افتتاح با۔ ٹھیکیدار قادر بخش خان دی کئی
 ہینیاں دی محنت نے سخت ڈیکھ بھال دے بعد اے عمارت
 مکمل آن مہتمی ہئی۔ جیندے افتتاح دے موقع تے ایکوں وی
 شامل مینوں دا کانڈھا ڈٹا گیا با۔ قادر بخش خان وقت مقررہ
 کینے کجھ دیر پہلے بچھڑا سب سمجھا۔ سکوتر کڈھتے دروازے
 کینے باہر آیا۔ تاں ڈاکیر اوکوں مل گیا
 "اے ڈاک دا وقت تاں کہنی۔ ول پتہ نی ڈاکیر کیوں کئے"
 قادر بخش دلی وچ دلیل کیتی
 "اے تہا پڑے تاں دی تار اے جناب! ڈاکیرے غلابی رنگ
 دا لٹاؤ اوندے ہتھ وچ ڈیندیاں ہوسیاں آکھیا۔
 "میڈے تاں دی —!!"
 قادر بخش خان جلدی تال لٹاؤ گندیاں ہوسیاں آکھیا۔

”یا اللہ خیر مبروے۔۔۔“
 قادر بخش خاں لٹافہ بھاڑ ڈٹا۔ اسے تبار اختر بھیجی ہوئی۔
 جیندے وچ اول پیو کوئی راولپنڈی جلدی پین۔ وی تاکید کیتی ہوئی
 تے قادر بخش خاں وسواساں وچ پئے گیا۔
 ”پتہ نی انہاں تار کیوں بھیجی اسے۔۔۔“
 ”ڈیکھاں اماں کوں تاں کجھ نہ کھئی گیا۔ پراوہی تاں ٹھیک
 ٹھیک“

”دل ڈیکھاں ٹیڑھی وجہ ہوئی“ تے او انہاں قداماں تے
 پچھوں تے دل گیا۔ میں اینکھ پیس دے اول دا وقت ٹھیا کھڑا
 اول جلدی اپنی ٹیڑھی مسکی تیاری کیتی۔ نوکر کوں اپنی تجویزی
 دا خط ڈے تے سکول بھیجس جو مینہ تھی آسگدا تے خود نوکر
 کوں کم سمجھ تے اسٹیشن نے تیج گیا۔
 سینڈ کلاس دے ڈے وچ اینڈے مال چا مسافر بے
 وی سفر کریندے پئے ہن۔ قادر بخش خاں اپنی اٹیجی اتلی سیٹ
 تے رکھن دے بند سیٹ تے موٹھا ماندہ مکتی تے بہہ گیا۔ ہک
 تار دیاں دلیلاں ہن جو اتنی جلدی ڈیکھاں میکوں کیوں سٹرو پئے
 انہاں کوں گیاں ہوٹیاں تراٹے ڈیہنہ تاں مسٹر گزرن ڈو جھا
 او کوں پچھیاں لھیں یاد آگیاں جو ابیا گاڑی سہی جس اوزر
 سارے خاندان کوں جٹ کیتا ہا۔ فرحت۔ بشری۔ نرہت۔ پو۔
 تے نازو خیاں اول مال اوندی پریشانی سٹی وی ودھ گئی۔
 تے ٹھڈا ساد زورے مال منگ گیا۔ مال دوائے مسافر ایندی پریشانی

کینے بی نیاز اپنی بدھنک و پت لگے ہوئے سن لختے لختے دے
 بعد انہاں دے پڑکارے۔ بارے ڈپے وچ گونجنگ لگے پوندے
 یک عمر رسیدہ مرد ہا۔ پڑھی اودھی نال ہئی جنیدے سردے والی
 کتھاؤں کتھاؤں چھڑ بھنے کھڑے سن۔ نوجوان چھوکر تے چھوکر
 انہاں دے پال معلوم تھیندے سن۔ ڈیل ڈول کینے پتہ لگدا ہا جو
 او امیر خاندان دے سن۔ قبل مقال کینے پتہ لگدا ہا جو آزاد خیال
 ان۔ چھوکر کی سوڑے یا جامے دے اُتے ڈھلا چلا پاتا ہوتا
 ہا۔ وال کھٹی تک کٹے ہونے سن۔ چہرے تے میک آپنی
 زیادتی ہئی۔ کپا لھیں وچ نزاکت تے نہورے ضرورت توں
 زیادہ سن۔ سر بوجھن کینے بی نیاز ہا۔ اول دل سرکوں جھکا
 ڈے تے کھنڈے پھنڈے والاں کوں بچا کریندی تے ماحول کینے
 بی نیاز تھی تے تے تے چاڑھی تے رسالہ پتی پڑھدی ہئی۔
 کتیں ویلے ما پیو دی گفتگو وچ حصہ گھن گھندی ہئی تے اونڈیاں
 نظراں ول رسالے تے چم ویندیاں۔

گاڈی تیزی نال پنڈھ نمبر نیڈی ویندی ہئی۔ ڈو پہراں کوں
 گاڈی ماہیوال دے ٹیشن تے رکی تے ول جھٹکے نال چل پئی۔
 نوجوان چھوکر۔ ہتھ وچ روٹیاں مونڈھے وچ تھراس لڑکائی
 ہوئی تے ترپ ماہ تے اندر آن پیا۔ تے ول او ڈپہ چنکا بھلا
 باورچی خانہ تھریا پیا ہا۔ اک پلیٹ وچ روٹیاں۔ بھنہ قیمہ۔
 کباب تے چٹنی رکھی ہوئی تے او چھوکر کی نادر بخش دے سامنے
 آن کھری

انگل - روٹی حاضر اے۔" اور پلیٹ اوندے سامنے رکھیں
 رکھیں دیاں ہوئیاں اکھیا۔

"جی۔ میں۔ روٹی تاں کھادی ہوئی اے۔" قادر بخش کہیں
 خیال وچوں نکامیاں ہوئیاں اکھیا۔

"تکلف نی کرینداسیں۔" چھو کری دے پیج اکھیا۔
 "سیکوں دراصل بکھ کہنی لگی۔ طلب ہوندی تاں ضرور کھا گھندا"
 قادر بخش خان جواب دتا

"دوے سیس! ساکوں بھلا کیڑھی بکھ لگی اے۔ بس وقت
 گزارن کیتے چو چلا پیا تھیندے۔" بالال دے پیج جواب دتا
 "انگل کھاؤ وی سہی۔ روٹی تاں ٹھر گئی۔" چھو کری پلیٹ
 قادر بخش خان دے ہنٹھ وچ ڈیندیاں ہوئیاں اکھیا۔ روٹی دے
 دوران وی ہاں نا الارا بلارا بند نہ تھیاتے روٹی ختم تھیون دے
 بعد او جوان چاء چانے قادر بخش خان دے نال ان پیٹھا۔
 "تساں کتھاں وچ ٹھریں سائیں۔" بالال دے پیج پچھیا۔
 "راولپنڈی۔" قادر بخش خان جواب دتا۔

"واہ بھئی وا۔ ول تاں مزد آگیا۔ سسز چنگا گزری۔ اسال وی
 پنڈی ویندے پئے ہیں۔"

اور جوان اکھیاتے ڈوبیں آپت وچ حال وڈاؤٹ بیہ گئے
 "اچھا اتھاں تھا ڈا پیر راہندے۔"
 "جیا۔ میڈے بال دی اتھاں زکری ہے۔"
 "کیا ملازمت اے بر خور واری۔"

”بیچر لگا ہوتے۔“

”واہ سین واہ۔ تنخواہ تال سوٹی ہو سی۔“

”جیا معقول تنخواہ اے۔“

”تساز، کیا کاروبار کریندے دے۔“

”تھیکداری کریندا۔“

”ویری گڈ۔ کاروبار چنگا چلیا ہوتے۔“

”جیا اللہ و افضل اے۔“

قادر بخش اونڈیاں کھلیں دا جواب ڈیندا رہیا نے او دل

اپنے حال سٹاون لگے، پیا

”اے میڈا بر خور دار آصف محمود ایم۔ اے دا طالب علم

اے۔ تے ملا برہ بی بی، بی۔ اے دی طالب ہے،“ اول دھی دو

ارٹا کیتا۔

”ڈھیر مد گزر گئی۔ اے مضر دیت دی وجہ توں پنڈی

نےسے وچ سگے۔ ڈاکٹر یوسف رحمانی اٹھوں دی ہک ہسپتال

وچ فزیشن لگے ہرئیں۔ چنگا محاس بندہ ہے، ر مو بچھ

آئی ویدی ہئی۔ او کول ملے وی آسوں تے بال دی کوئی

گن منج ری کیتی آسوں۔“

”تہاڈا قریبی رشتہ ہو سی آپت وچ۔“ قادر بخش خان

پچھیا۔

”کیناں سینیں۔ رشتہ ناں کہنی۔ پس پرے دی سلام علیکی ہے

مگم رحمانی تے میڈی گھر والی دی کہیں تقریب وچ سنگٹائیاں

گیاں ہن اوہور سہ نگل وچ پیا ودے نے، اول جوان ہوا
ڈٹا۔

تے ول رشتہ کیوں کر نیو۔ محمد قادر بخش سیراگی ناں کھیا
"ساڈا تاں فی الحالیٰ خیال کیناں ہا۔ پر سبکچر حمانی منہ پتہ
خط بھیڑے جو تساں جلدی آؤ۔ جلدی آؤ۔ اجکل دھیالیاں
کوں وی جنگے گھراٹے دی گول راہندی آئے، اول
جواب ڈٹا۔
تے دل۔

اونڈی د۔ ٹیشن توں کسے کینے جہا لھی گئے۔ اختر
تے کافن ٹیشن تے اونڈی انتظار وچ ہن۔ ہن سیتی تار دے متعلق
قادر بخش سوال کینا۔ تاں انہاں تار دے مل و نجن دا سوال ڈٹا۔
پر قادر بخش منٹ کینے انکار ڈٹا۔

اے کیوں تھی سگدے۔ چھی سالان کینے موئی ہوئی لڑکی ول
زندہ تھی و نجنے۔ " گھر پئے تاں انی خنداں بہر توں نازو
دے مل و نجن دی مبارک دیتی۔ قادر بخش کول ہلکا بھیجا لھتین
تھی گیا۔

"کیا پتہ او نہ موئی ہو دے۔" اونڈی لاش دی تاں
ساڈے ہستہ کیناں آن ہسی۔"

ایج وی شام وی کانی رنگین تے پر رونق ہسی۔ ڈو پہراں ناں
ہکے ہلکے بدل آسمان تے بھجن شروع تھی گئے ہن تے شام
کوں او کالے بدلاں دی شکل وڈتے سارے آسمان تے کھنڈ

گئے، ہلکی ہلکی ڈانچا کرتے ٹھڈی ٹھڈی ہوا شام دے لطف
 کوں دو بالا کر ڈتا ہا۔ مازو تے روہی جن وچ بیٹھیاں تے
 موسم کینے لگاوا۔ آواز بیٹھیاں سٹینڈیاں ہن۔
 "ہیں باجی۔ ہن کیا پتہ تہاں ویسوی پتے۔" بروہی دا چہرہ
 اداس کھتی گئی۔

"میکوں تاں تہاڈے کیتے سوچھ آسی۔" والان دیال،
 آواریاں لیاں دل ول منھ تے ان پوندیاں ہن۔ ہوا تیز ہئی
 روہی دا ہتھ انہاں کون ول ول پھوں تے کھڑا کریندا ہا۔
 "کپڈے ویہاں پئی۔" مازو حیرانگی نال پھیا۔
 "تہاڈے رشتے دار جو آئے ہونین۔ کیا پتہ او تہا کوں رتے
 گھن تے ویس۔"

روہی سوچھ مینھار تہا ڈیخ آکھیا۔
 "ہیں باجی! میکوں نکل تال کیناں ویسوا آتھاں وچ تے۔"
 "کیوں کھا لھیں کریندیں روہی! جیہڑے پہلے ہوں، انھوں
 ویسوا نہ ول تیکوں تھلا کیوں ڈیساں" مازو پان نال جواب
 ڈتا۔

"نہ افتر اتھاں آندائے نہ انہاں کون تہاڈا پتہ لگدا۔"
 روہیہ منھ تے وٹ سٹینڈیاں ہوتیاں آکھیا۔
 "غلطی تال ساڈی اپنی جو اسال او کوں اتنی چھوٹ پڈے
 پڈے۔ میکوں اسے پتہ ہوندا جو اسے نوبت آسی تال میں او
 کوں پہلے ڈینہ کھڑکا ڈیندی" روہی کاوڑ نال آکھیا۔

روہینہ کچھ لکھیں سبھی کریندی تھی تے ناز و خیالوں و پوجا م
 مہی۔

”میں انہاں دے نال و نچال یا نہ و نچال پیر۔“

ناز و کون بک خیال آیا۔

”او مہیڑے کوئی رشتہ دار تال نی۔ نہ جان تہ سجان اینویں
 خانہ: دے رشتے دار بن گئین۔ سیکوں تال ایندے وین
 فراڈ نظر دے۔ میں انہاں دے تال ہرگز کیناں و لیاں۔“

بہا خیال آئیں۔ خیالاں خیالاں دے راج اختر اوندے
 سامنے آن کھڑا جیڑھا اوندل منگرا دلدار پاتے اختر دا
 خیال آون تال او سبھ کچھ بھل گئی۔ بک پاسے ڈاکٹر دا پیار
 تے روہی دی چاہت مہی۔ ڈو جھے پاسے اختر دی محبت مہی
 دلاں دے سودے کھننے پئے ہن: بک خیال آئیں جو او
 اختر کوں دلوں بھلا ڈلوے۔ پر اسے کم اوندی طاقت کینے
 باہر ہا۔ محبت و انتہا رگ رگ تے لوں لوں وچ رچ گیا ہا۔ ما
 پیو دا خیال آئیں تال دماغ پیکر کھاوٹ لگ پیا۔

”ڈاکٹر تال نیکوں راہ لئد دسی سمجھ تے پاسے تے پتہ نی

مہیڑے اصلی والدین کون! ان۔“

ار کوں خیال آیا۔ گمانن کوں اوندے ذہن پیو مہنن کیے
 الکار کر ڈتا ہا۔ انہاں خیالاں او کوں ماہول کینے بے خبر کر
 ڈتا۔

”یا جی! اختر ہوئی دی نوکرانی پتہ نی کیوں مہی آندی اے“

روڈ پر کنڈن کوں گیٹ آگیا۔ نازو دیاں نظراں
دی گیٹ دو پھر گئیاں۔ کنڈن سر۔ دے رتہ کلہیتے انہاں تک
آگئی۔

"بی بی! مافی خدا سب ہر ادس یاد کیتے۔"
کنڈن ادب مال اکھیا۔
"کیوں خیریت ناں ہے۔" روڈی پچھیا۔
"نازو بی بی دا چا چائیں آگئے۔" کنڈن جواب ڈتا۔
"چا پچھ۔ کیندا چا چا۔ کیڑھا چا چا۔" نازو پر دیشانی ناں پچھیا
"اختر میاں دا آبا۔" کنڈن آکھیا۔
"اختر دا آبا۔ میڈا چا چا۔ اختر۔"
خیال توں خیال آون تک پیئے۔
"کیا وچ آکھاں بی بی۔" کنڈن پچھیا۔
"جلی جلی۔ یو آتھی پی۔" نازو پے دلا۔ اس جواب
ڈتاتے کنڈن انہاں تہیں پیراں تے پچھ لیتے ول پئی۔
"گھنوباجی! سن ناں تہاڈا چا چاوی آگئے۔ پھنی کیا نیٹری
اے۔" روڈیہ تہے لہجے وچ آکھیا۔ پر نازو اوکوں جواب
ڈیون دی بجائے۔ آسوالن تے بھج دے ہونے بدلاں کوں ڈیکھین
گیٹ پئی۔

"ہیں۔ ہر۔ نی کہیں مصیبت وچ پھس گئی آں۔ ڈیکھاں
میڈے ہال کیا ستہ۔ ہوا لایے۔ میں کون آں اے
لوک کوں ان۔" پے کیا لگدن۔ الہی! اے سب کیا

ہے۔ کچھ سمجھنے کیلئے کہنا چاہتا ہوں کہ گدا۔ ڈیکھا یا تقدیر
 میڈیے نا ایک ہی ہے، تازہ تازہ پنکھ پھری اے۔ "خیالات دے
 لشکر تازو دے نازک دماغ الہیہ کو بند سے ریہے۔ تے اوڈا
 ذہن ہوئے ہوئے دسمتہ گیا۔ روہی وی پالی تاں دہری۔ بھٹن دی حالت
 ڈیکھ تے تاڈ گڑ جو او کیا بیٹھی سوچن دی اے۔ تے سوچیاں
 اکوں کتنی تکلیف پیاں ڈیندن۔ تازو کوں و نراون کیتے روہی
 اسٹھی کھڑی۔

"بھونڈیا بنی تہا ڈے پاپے سیں کوں مل اول۔" روہی اچھندی
 بانہہ کیے پڑھنڈیاں سونیاں اکھیائے تازو دے پیر روہی دے۔
 پیراں اکھنڈا سے گھڑ تہا اکھنڈا لگ پئے۔ تازو دا چہرہ ادا سی
 تے پریشانی دا ڈھانڈہ مڑیا سویا ہاتے ایں موبچھ مھنڈی اوڈے۔
 سٹن کوں وی پھرا پھرا ڈھانڈا ہار اکھیں آچڑیاں پچڑیاں ہن تے
 ذہن بہاں ہٹلے کوں حل کرن ویج وقعا ہو یا ہاتے او پھولے ہولے
 ٹروں ہون گیت تک آگئی۔

کڈوڈن ڈا پروگرام اے روہی باہن تاں ڈھینہ وی ہنڈن والہے
 تازو بے خیالی دی حالت وچ روہی کیے پچھیا۔ او کوں ای خیال
 دی تہ پیا جو او پاپے کوں ملن ویند کپڑی تے۔
 "اگڑے اونائی نہ سیڈ گئی رہی۔"

روہی حیرانگی نال بھین دو ڈھٹا۔

"اچھا۔ اچھا۔" نے تازو اپنی ایں تھلے تے تھلے ہنڈن پاپ پئی۔ یک
 دلفریب مسک ہوٹھاں تے ظاہر کھنڈی۔ پچھ دی نراستی وچ ملی جھلی

مُسکِ معصوم - کدو شکر - چوٹے چوٹے ڈنڈ جھاتی پاتے تک
 گئے۔ گلاباں وچ کدو چھہ ظاہر تھے تے چہرے تے ول پپ تھی
 گئی۔ گیٹ تے پنے نال پتر آہیاں کول گیٹ وچ مل گیا۔ نظر
 نال نظر ملی۔ تے موچھ بھاری دی بھانہ تے خوشی آگئی۔

“وڈی دیر لا ڈتی نازو۔“ اختر آکھاتے نازو دے
 مہ دا رنگ گل اناری تھی گیا۔ پتہ فی شرم کینے پلا پتہ بھوپ
 دے موچھوں اپنا مال سن تے۔

“بھائی جان! اچ: ہاں دی طبیعت ذری ناساز سی۔ ایہو
 دی میں زور نال کھل آئی آں۔“ رو بی کھل دیاں ہوسیاں نازو دو
 ڈٹھا۔

انے نال خیر زانو۔ اے۔ تیاری تاں میں سویر دی کیتی کھڑی
 ہم۔ پر ایہ نہ اون ڈیندی ہی۔ نازو مسک دیاں ہوسیاں جواب
 ڈتاتے ول رو بی رہ۔ ڈیکھن لگ پئی۔ رو بی حیران سی جو اتنی
 دویر وچ نازو واپس ہنڈا نہیں تھی گئے۔ بیٹے تالی کمانی بیٹھی
 سی تے لحظے وچ ہشاش بشاش کیوں تھی گئی۔ اے شائیت
 نگاہ بھوبالی دا اثر یا محبت دی کرامت سی۔ تریہ کھلدے
 ہسے ہوئے اختر دے گھر لگھ گئے۔ موسم دی تنگی دی وجہ
 تول سردی کچھ چوکھی تھی گئی سی۔ ٹھیکہ بار قادی بخش خان بھوڑے
 رنگ وا دو تالا و لھیٹی تے بھرا مال پھل پھیا کر نیدا ہا۔ مانی بندان
 دی پلنگ تے بیٹھی تے انہاں دیاں پھل پھل پھل ستر دی سی۔
 اچانک دروازہ کھلیا۔ پردے دے وچوں پیلے اختر سر کدھیا

اونڈے بچوں روتی تے تازو دے آندے آیاں۔
 "سلام علیکم! چا جاسیں!۔۔۔ بیوی تازو بخش کوں سلام کرتے
 ماٹی خداں دے پنک رو لنگھ گئی۔ سارو سبے گھامٹن دو ڈوٹھا۔ تے ول
 چاچے کوں ڈیکھتے جھکی جھوٹ پراسٹیں۔ اسے شمس وی اونڈے
 کیجیے اجتی تے الہ واقف ہا۔ حکوں تازو دیاں اکسں اچ چلے وند
 بار، بیایاں بن۔ او سوچیدی کھڑی۔ ہواں جوں کوں
 دیں لے۔ کرے وچ چنگی طرح چپ تھی گئی۔ ساریاں دیاں
 نظراں ول ول تازو تے تازو بخش کوں پیاں ڈیدھیاں بن تے
 تازو بکی جھاہ لے بت ہئی۔ بچھی کھڑی ہئی۔
 "اماں اکھڑ کیوں گئیں۔ بن چاچے تے۔ ایکوں۔۔۔"

سنجانا۔۔۔
 گھانن اٹھی تے بنار نال تازو دے سر تے ہتھ بھریدیاں ہونیاں
 آکھیا تے او کوں تازو بخش کوں کھن، ایجا تازو بخش کی ماہ تے ہیرا
 نال او کوں ڈیڈ غلا گیا۔ او کوں یقین نہ پیا انڈا احوالے واقعی
 او تازو ہے یا اونڈی ہمشکل کوئی ہئی چھو کری ہے جوڑھے ویلے
 دل تے دماغ گواہی ڈے ڈتی جو اسے واقعی تازو ہے تاں اٹھی تے
 اونڈے سر تے ہتھ پھیریا تے ول کرسی تے ہا ہندیاں ہونیاں آکھیں
 "تازو مانی! سنن تاں وڈی سارو ہتھی نہیں۔ سنھڑ بھن پوج وی نہ
 پئی انڈی ہانویں۔" تے تازو اتھر دے نالوں لنگھتے ڈاڈی دے
 نال وچ بیٹھی تے دل کالھیں واسلسہ ایجھاں شروع تھیا جو
 رکن وچ نہ پیا آوے۔ تازو بیانیوں وانگو تازو بخش کوں ڈیدھی کجھ

سوچندی تے در جھکی جھوٹ سٹ۔ بے اہل دیایں گکھیں سٹرن
 بگ پوندی۔ گائنٹ۔ ڈاکٹر رحمانی دیایں گکھیں دہر نیدارہ گیا تے
 سارے چپ کرتے اوندیایں گکھیں سٹرنے پیٹھ ہن۔ بگ نازو ہشی
 جیڑی انہاں گکھیں کول سٹ تے جوں جوں پر نشان ویندی تھیدی
 ہشی۔

روٹی دا وقت بھوٹن والا ہا۔ روٹی کھسکن دا بہانہ سچھی گولندی
 ہشی۔ نازو کول وی کئی دفعہ اشارہ کیتس پر اول اکا ہنسے اشارے
 نال سمجھایا۔ ہائی کچھ دیر بہتہ خیراے۔ جلد تے ہوی۔

”بی بی صاحبانہ گھر مہمان آگئیں۔ بیگم صاحبہ پیٹھ ولے تے ہا کول
 رمضان اندر آتے انہاں دے نوکر واپس نام نازو کول ڈیا ہر
 تے نازو کل آون دانال اکھ تے اکھی کھڑیاں۔ مہماناں دانال سرٹ
 تے انہاں وی روکن مناسب نہ سمجھیا۔ ڈوہیں چنڑیاں سلام کرنے
 باہر نکل گیاں تے اختر دیاں نظراں دیر نہیں لڈ دے ہوئے پونے
 کول دیرھیاں رہیاں۔“

ملک رینواز خان اپنے بالال بچیاں سمیت پنڈی دے ٹیشن
 تے لتھا تاں کپ پرانا وچھڑیا ہویا یار مل گئیں۔ سارا ڈینہاوندے
 کول گزارن دے بعد مغرب ویلے رحمانی منزل تے پئے ہوں
 ویلے بیگم رحمانی گھر کلبی ہشی نازو تے روٹی اختر دے گھر گئے ہوئے
 ہن۔ ڈاکٹر کہیں مرضی کول ڈکھن گیا ہویا ہا۔ نوکر کول روٹی ہوئی
 دو بھجانس تے خود انہاں وی آڈ بھکت بیچ لگ گئی۔ روٹی تے
 نازو گھر دیاں تال اپنے مہماناں کول ڈکھ تے حیران رہ گیاں

انہاں کوں اچ کینے پہلے تہ بازو ڈھکھاتے زوت روہی۔ پہلے روہی
 ۔ ریاں کوں سلام کر کے طاہرہ کوں بھانل وینچ پاتا۔
 "اے میڈی دھی روہیہ۔ کالج وچ زیرِ تعلیم اے۔"
 بیگم رحمانی روہی: واسٹارہ کیتا۔

"تے اوس۔۔۔ بیگم رہنواز خان نازو دو واسٹارہ کیتا۔ جیڑھی
 طاہرہ کوں بلدی پئی ہئی۔"

"ایکل وی مندی دھنی بچہ کھنڈ۔۔۔ بیگم رہنواز خان نازو پاتا۔
 بڑی بڑا کڑیہ نہا وی آئی۔ چھوہریں ڈوبھے کرے وچ اٹھی
 گیاں تے آھنڈ ہن انہاں۔ نے بچپون گیا پیا۔ وروانے دینے
 کھڑتے تہ بڑی کواں سکل پارس۔ "طاہرہ۔۔۔" تے طاہرہ
 آتے بھرا کولن اندر رھن گئی۔ آھنڈ کرے وچ شان بے نیازی
 نال پھلدا ہوئی تے دائن نھیا۔ اونڈیاں نظران زاری ویا رو: رو
 تے روہی دے چرنے دا جائزہ پیاں کھنڈیاں ہن۔ بڑو آھنڈ
 دیاں اکھیں وچ "ارت ڈوبھے تے ذری دھل گئی۔ اونڈیاں
 انھیں وچ تو خوار شیر والی بے رجا وی چمک تھی۔ منہ تے
 شیطانی مسکار ہئی تے او نازو دیاں والی والی کرسی تے آئے
 پھریا۔"

"بس! میں تہا ڈاناں بچھ سگداں۔۔۔" آھنڈ موڑھا اونڈے
 موڑھے نال نگرندیاں ہونیاں آکھیا۔

"جی۔ میڈیاں۔۔۔ کیوں تہاں کیوں بچھدے وے؟"
 نازو گھیرا بٹ کینے وبلدیاں ہونیاں آکھیا۔

تین۔ اوہو۔ تسال تاں بالکل تروں تہو ہنگامے تہو۔ گھیراؤن دی
بہدا کیا ضرورت ہے میں وکاح التسلین ہانس۔ ہندا نخواستہ کوئی ڈانٹ
تاں نی۔ آصف ادرے تہو تہو ڈوا پتا تہو تہو دھایا۔ پرنازو بجلی
وانگو آٹھی تے باہر تہو تہو

وڈی بے وقوف لڑکی ہے۔ طاہرہ مستحقے تے ورنہ
سنڈیاں ہونیاں آکھیا۔

ایکوں تاں آداب محفل دا وی پتہ کہنی۔
روبی آصف دی حرکت ڈیکھتے خود ڈری بیٹھی مئی۔ اوندی
بے حیائی تے اوکوں ول ول کاوڑ پئی لگدی مئی۔

کوئی گلا کھنی۔ شروع شروع دیر لڑکیاں تہو تہو تہو تہو
ہونڈن۔ آپے سویر تک ٹھیک تھی ویسی۔
آصف بھین کوں آکھیا۔

ویسے میکوں ایجھیاں تہو تہو لڑکیاں پہوں بھانڈن۔
آصف دی گلا کھسن تے روئی دیاں اکھیں پینج گیاں۔

طاہرہ! میڈے کپڑے تاں کڈھ آ ایچی وچوں۔
آصف بھین کون اہر و تہو و اشارہ کیتا۔ روبی وی طاہرہ
دے پتھوں و تہو پئی پر آصف اوکوں تھل گدھا۔

جہان کوں کھلا بلہاتے تہو تہو تا مناسب گلا تہو تہو تہو تہو
آصف کھلا تہو ہونیاں آکھیا تے روبی دل پہ گئی۔

تسال وی ایٹا سم گرامی ڈیسو یا اوتہ تہو تہو وانگو پھینج وی
آصف محمود آٹھی تے اوندے نال پلنگ تے باہنڈیاں ہونیاں

آکھیا۔ آصف دی ترسے کی منجی روٹی اسی گھریج گئی۔ زندگی
 وچ پہلے دفعہ کہ پیر مرد آؤ۔ پیر مال ہونا چاہیا۔
 "میں کچھ پھپھیاؤں آؤں اور پیر ڈیکھتے آکھیا
 "جی میڈا تاں روہینہ ہے۔" تو پیر دسے مہتے تے پگھر
 وی بگڑا۔ تے اوہل وچ دعا بیٹھی منگدی ہی۔
 "اللہ سیناں۔ کہ پیر اندے کول بھیج تے میڈی ایہی بلا کینے
 جان چھٹے

لاویری گڈیم۔ مس روہینہ۔ "آصف کھلریاں ہوئیاں
 آکھیا۔

"تے شاہد منیر کہ پیر آصف محمود سہ پیندن۔"
 روہی دی گردن شرم لینے جھکی ہوتی ہی۔ او سو چینی بیٹھی
 ہی جوہٹ باہر کیوں نکلاں۔

"مس روہینہ اتنا شرم کیوں ہے۔"
 آصف محمود اوندی کھاڑی کول ہتھ لیندیاں ہوئیاں آکھیا
 تے روہی کول جیوں کرنٹ لگ گیا ہووے خونی اکھ نال آصف
 دوڑ ٹھس تے جھٹکے نال آٹھن پی پر آصف اوندی ہاتھ کول
 پکڑ گدھا۔ ہاتھ کول بک جھٹکا لگاتے روہی اوندی جھولی وچ
 آں ہی۔

"بدقیز شرم نی آندا۔"
 روہینہ مچھی وانگو پھٹکاری مارتے آٹھریاں ہونیاں آکھیا۔
 "آندا تاں باہر سن ڈاڑا۔" آصف محمود بے حیائی نال جواب دینا

"میڈی پانہ چھوڑ۔" روہینہ کا وڑناں اکھیا۔
 "پک شرط تے۔ جسے انہاں ہرٹھاں دی تریہہ لہا وں پڑیو تال"
 آصف اوندے منہ دو منہ ودھایا۔
 "تڑاخ۔۔۔" کمرے وچ چاٹ دا الا پیدا تھیا۔
 "میڈی اے شرط میں پوری کریندی آل۔"
 نازو اپنے ہتھ کول کھوٹیندیاں ہوتیاں اکھیا۔ جینے نال
 اول آصف دی شرط دا جواب ڈتا ہا۔
 "تال میڈی بے عزتی کیتی اے۔" آصف اکھیں کدھیندیاں
 ہوتیاں اکھیا۔

بے عزت بندے ہمیشہ بے عزت کھیندے رامندن۔"
 نازو شیرنی وانگو گج تے جواب ڈتا۔
 "چل روہی۔" نازو روہی کول گھن تے باہر نکل گئی۔
 رات کول ملک ربواز رشتے دی کالھ چولی نال ڈاکٹر جمانی
 صاف اکرار کر ڈتا۔

"معاف کرا ہے ملک صاحب۔ اسال روہی بی بی دامنگیاں
 کر گدھے۔ تے روہی ہالی نادان اے۔ وڈی تھیوے آپے
 ڈٹھا ویسی۔" ڈاکٹر جمانی کروا جواب ڈتا۔
 آصف تے اے خبر بجلی بن تے ڈٹھی۔ اوندے سارے منصوبے
 خاک وچ بل گئے۔ جیڑھے اول نازو تے روہی کینے بدلہ گھنن دے
 بنڑائے ہن۔

سویرے نازو اکٹھی تال نہ اول طاہرہ دی شکل ڈٹھی تے نا آصف

دی۔ او سویرے سویرے ڈاڑھی کول چٹھی گئی۔ سمن او کول
 اے گھرا پٹی اصلی پناہ گاہ معلوم تھیندا ہا۔ جتھاں اوندی طرح
 دی حفاظت تھی سنگدی ہئی۔ آصف دی گدگیا نازو کول بہوں پیکھ
 پھجایا ہا۔ اووی مرد ہاتے اختر وی۔ آصف او کول اپنا تے
 اپنی محبت دا قاتل نظر دا ہا۔ اوندی شکل کینے دی نازو کوئی نفرت
 تھی گئی ہئی۔ او تال صرت اختر دی ہئی تے اختر اوندے کیتے
 ہا۔ اوندا محبوب حسین ہا۔ سنجیدہ ہا۔ با وقار ہا۔ اوندی پہلی تے پھیکڑی
 محبت ہا۔ اوندے بغیر کہیں مرد کول ڈیکھن وی نازو گناہ سمجھدی
 ہئی۔

اختر ہوں ویلے دفتر دی نیاری پیا کریندا ہا۔ نازو تیزی تال
 دروازہ کھول تے اندر آگئی۔

“اختر اچ سویرے سویرے نیاری کیوں کریندا پئی۔“
 نازو دروازہ پھدیاں ہونیاں آکھیا۔ محبت اچ او کول اپنے
 محبوب تال پکا لھیں کرن کیتے بھجور پئی کریندی ہئی۔
 “نازو۔ توں۔“ اختر اوندو پھردیاں ہونیاں آکھیا
 “ہا اختر۔ میں۔“ نازو تھوڑے موکھے الا وچ جواب
 دتا۔ ساری رات دی پریشانی کینے اوندا چہرہ لتھا کھڑا ہا۔ تے
 طبیعت سو بھی مندی نظر دی ہئی۔

“خیریت تال ہے نازو۔“ اختر حیرانی تال پھجیا۔

“بس خیریت وی سمجھ گھن۔“

نازو اختر دے اصولوں نیڑے آگئی۔

”ول وی پڑتاں لگے طبیعت اداس کیوں ہے۔“ آخر اوندے
 لہتے ہوئے چہرے دھڑکیھتے آکھیا۔ پر نازو، ملک رہنوازیوں
 کپاھیں وچ گم تھی کہنی جو رات او کیوں ول ول اوندتاں گھن
 تے رشتے دی کپاھ بھٹھا چولیندا ہاتے ول اوکوں آصت دی
 بے حیائی یاد آگئی جیڑھا زورے نال اوکوں اپنے قہضے وچ کرٹ
 چاہندا ہا۔

”کیا ڈساواں اختر۔ دنیا تیکوں تے میکوں زورے نال کھیرٹ
 چاہندی اے۔ پر۔ پر میں جدا تیاں دے صدے برداشتی کر
 سگدی اختر۔ میکوں تاں ہن تیدے بغیر یک پل وی گزارن محال
 نظر دے۔ میکوں اپٹیاں باہیں وچ ککا گھن اختر۔ نی تاں لوک
 میکوں تیں کینے زورے نال کھس گھن۔“ نازو بٹیاب تھی
 تے اوندے سینے نال لگدیاں ہونیاں آکھیاتے اختر دیاں باہیں
 اوندے پاسر ول ول گیاں۔ اوکوں جان والیاں دی گندی
 نظر کینے ککا وٹ کینے۔ نازو کتنی دیر اکھیں ٹوٹی تے اوندے
 سینے نال لگی کھڑی رہی۔ اچ اختر کینے جدا تھیون تے اوندے
 دل تڑکرنی ہا۔ اوکوں ڈر ہا جو تہاں خونخوار تے ویری بندے
 میکوں اختر کینے جدا کر گھن۔

”اختر! پتہ نی کتنا غصہ ہک تے کینے پرے پرے راہوں
 دھیان کریں ایہا دوری آپاں کوں ہک پتے کینے نکھیر نہ پڑ پوے“
 نازو اوندیاں باہیں کوں گھٹ تے پھڑ پھڑیاں ہونیاں آکھیا
 ”مو نکھی کیوں تھیندیں نازو۔ میں تیدے نال آں۔ آبا سیں

”جیا۔ جیا۔ کیوں نہ سہیں دھی وی تہاڑی تے پتر وی تہاڑا
جیوں مناسب سمجھو کر گھنوں۔ ایندے وچ میکوں بھلا کیا اعتراض
تھی سگدے۔“

ڈاکٹر جواب ڈتا۔ اچ او دھی دا بیو ہون دی حیثیت، نال
گپاٹھ کر نیدیاں ہونیاں جھجھک محسوس پیٹھا کر نیدا ہا۔
”در اصل سٹیں۔ اماں ہونی کوں جلدی اے۔ فرمیدن جواختز
دی خوشی ڈیکھتے تڑاں۔“ گائٹن مادو ڈیکھتے مسکدیاں ہونیاں
آکھیا۔

”ابہاں دا فرماٹ وی جائز اے سہیں۔ بزرگاں کوں اولاد دے
بہرے سہرا ڈیکھن دا شوق ہمیشہ کیسے آندا پئے۔ پچھلی عمر تھی۔ ابہاں
دی جلدی وی بجابے۔“ ڈاکٹر گائٹن دی گپاٹھ دا جواب ڈیون
دے بعد گھڑی دو ڈٹھا۔

”اچھا سہیں! میکوں اجازت۔ دیر تھیندی پئی اے، میں تہا کول
ٹیشن تے خود پچاؤن جلساں تے گاند وی دل پچی کر گھنوں۔“
”گپاٹھ پچی کر گھنوں۔ کیا مطلب۔“ ناز و دل وچ نیال کیئا۔
جیڑھی نال والے کرے وچ ابہاں دیاں گپاٹھیں بیٹھی ستر دی
بیٹھی تے جیڑھے ویلے او کول گپاٹھ پچی کرکٹ دے مطلب دا
پتہ لگاتاں شرم کیسے او زرا منہ لال تھی گیا۔ اکھیں ہولے ہولے
نریٹج گیاں تے وجود تے بے خودی وانٹہ جہاں طاری تھی گیا
دل ہونی دی رفتار وی تھیری تھی گئی ہے۔ سادہ وی خیر نال تکھا تکھا

”آہاں نازو! میڈے سر وچ کبہ پڈوں ہتھ تاں مار چا آہدی کں
 جو دھا دھوتے تیاری وقتی کر پاپاں۔ چا پاپا تہڈا تاں اصلوں
 بھگی دا ماریا ہے۔ ہوں ویلے تاں سوچن وی کجھ نی پڈیندا۔“
 مائی جنڈاں سر وچ نیل دی تلی سٹینڈیاں ہوسیاں آکھیا۔
 ”اماں۔ تیاری کتھوں دی کریندے پتے وے۔“

نازو حیرانگی نال پھپھیا۔

”اچ ڈو پہراں والی نکاڈی تے گھر ویندے پتے ہی تاں اساں
 مائی جنڈاں جواب ڈتا۔“

”تے میں۔۔۔ نازو دے موہنوں اچانک نکٹا گیا۔ بقیراری

یکدم ودھ گئی۔“

”تہڈی تیاری تاں اماں کجھے تھنسی۔ تہڈا بیو دی تھپی ڈیسی
 تاں۔۔۔ تے گھن و بچن کیتے اساں ڈوں تراٹے بندے تکیوں
 تھوڑا گھن ویوں۔ میڈی دھی کوں گھنن کیتے تاں جج آسی
 جج۔۔۔“ مائی جنڈاں کھلایاں ہوسیاں آکھیا۔ ڈاڈی
 وی گاکھ سن نے نازو شرم کینے ڈوڑی چوڑی تھی گئی تے
 جلدی جلدی سر تے بوچھن بناون لگ پئی۔“

ڈوپہراں کوں ڈاکٹر رحمانی نازو دیاں ڈاڈی کیاں کوں گاکھی
 تے سوار کرتے دیا تاں اوندے ذہن وچ بکو خیال ہا۔
 ”پتہ نی چوڑی نک میں سنیہ وی سگساں یا کپیاں۔“

ستر ہوا سے بارے ختم سے

۱۸ اٹھارواں باب

ایج اختر دی شادی دا ڈینہہ باجج سویر دی راولپنڈی آگئی
 ہئی۔ اختر کتھو اب دی شیروانی۔ پیراں سنہری تلے والا کھسہ
 تے سرتے بنا رسی مشدی دے اُتے سہرے پدھی بیٹھا ہا۔ نازو
 ایج روحانی طور دے علاوہ دنیاوی طور تے وی اوندی تھیون والی ہی خوشیاں
 واسند رہو لے ہو لے وسیع دینا تھیندا ہا۔ اوندیاں سوہنیاں سکاں
 تے سدیاں ددھیاں دیندیاں ہن۔ شادی دی خوشی اونڈے جوان
 دے حسن کول نکھاری کھڑی ہئی۔ اونڈا منہ خوشی نال بکھرا پیا ہا۔
 تے اکھیں وچ خمار آساں کھرا بھیندا ہا۔

قیمتی بور وکیڈ دے لال غرارے دے اُتے سوڈی چولی تے ہین
 پھیلے بوچھن وچ رومی شادی وی بھج درک وچ رومی و دی ہئی
 بگٹاں وے قیمتی بساں تے لال بڈھے وچ روہینہ خود کنوار و دی
 بگڈی ہئی۔ ایج اوندی زندگی داصد و تریں ڈینہہ ہا۔ بھانوس
 جو اوکوں ناز و دی بھائی داصد ہا پر دل دی بھین کول کھدے
 منہ نال رخصت کرن وچ اپنی شان سمجھدی ہئی۔ چہرہ خوشی کینے
 لال بھنی گیا ہا۔ تے وجود خوشی دے نشے وچ جو جھدا ودا ہا۔

شادی وچ اختر دے رشتہ داراں دے علاوہ شہر دے
 معززین وی کافی تعداد وچ آئے ہن۔ مرداواں دا انتظام اختر دے

بٹکلے وچ ہاتے عورتاں کیتے ڈاکٹر رحمانی دا بنگلہ مخصوص ہا۔ بہتی
 دیاں نیگرس دا لڑل سہرے گاڈا ہویا تے اختر کون کھنڈ کیتے باہر
 سڑک تک آیا۔ ہک پاسے ذالیں دے سہرے ہن۔ ڈو جھے پاسے
 بیٹڈ والے ہن۔ پختت جو انیاں نچکے مریدیاں مریدیاں ہتھ
 نہ پیاں آنریاں ہن تے ایس عجیب و غریب شادی کون ڈیکھن
 کیتے لوگ کافی تعداد وچ کھٹے کھٹی گئے۔

”اللہ وسائی! مائی جتنا جلدی کھتی سگے اختر کون“ لاناں
 ڈیٹ دی کرو۔ چنچ متائی تمام روانہ کھنڈے۔ پندھ پھوں اے
 بابو۔ بساں والے جھٹھ لانی کھرن۔ قادر بخش اپنی مسات
 اللہ وسائی کون ہک پاسے سٹڈیندیاں مونییاں اکھیا۔

اختر ذالیں دے جھٹے وچ سبجھ تے و پتھ پیٹھا۔ زکاج
 اوہو جیڑھا پڑھیج گیا ہاتے ہن رسماں باقی رہا ہندییاں ہن۔ اختر
 دے ڈاڈکیاں شادی دی ہر رسم پوری کیتی تے منہ پڑی انہاں
 دیاں اتھ کھیاں رسماں کون ڈیکھ تے حیران رہ گیاں۔

ڈاکٹر رحمانی دیاں اکھیں ہنچوال تال بھریاں کھڑیاں ہن جیڑھے
 ویلے اون تازو کون الوداعی بھاگل پاتا۔ بہر حال پیو ہس۔ چھی ست
 سال اوکوں پالیا ہس۔ تازو دے وچھڑن دا اوکوں سکیاں دھیل
 بننا اربان لگا۔ روٹی دیاں اکھیں وی ہنچوں و ہاتے لالی کھتی
 گیاں ہن۔ بھین جو جد اپنی عقید دی ہس۔ جیندے نال اپن
 اپنی جوانی تے عالم شباب دے کجھ ڈینہہ گزارے ہن۔ ڈکھاو
 دی خاطر بیگم رحمانی وی ڈیوں چار ہنچوں ہاتے اوکوں بھاگل وٹ

دے بعد اوندے سیرتے پیار ڈیندیاں ہویاں اکھیا
 "وہج بکری اللہ سہاگ سلامت رکھی تے کپڑاں کوئی
 ڈکھ پیش نہ آوی۔"

انہاں کوں روٹا ڈیکھ تے ناز و دیاں مدھ بھریاں اکھیں
 دی ہنجوں و ہاونٹ اگ پیاں۔ چھڑی ہک محبت دے ہتھوں
 مجبور تھی تے۔ تے اختر دی تات کوں اپنا سمجھ تے ساورے
 گھر دیندی پئی ہئی۔ نی ناں باقی لوک اوندے کیتے ان واقف ہن
 ناز و انہاں کوں یقین ڈیواون دے باوجود وی اٹے دل کوں
 یقین نہ ڈوا سگیاں جو اے واقعی میڈے رشتے دار ان۔

اختر ایوں اگوں ہاتے ناز و اوندے پچھوں ہولے ہولے
 ترم چندی آندی ہئی۔ روٹی بھج تے موٹر دے دروازے
 کوں وچ ملیا جیڑھی صرف گھوٹ کنوارا کیتے ہاراں مال لڈی کھڑی
 ہئی۔

"رستہ بھوڑ۔ روٹی۔" ڈاکٹر رحمانی اکھیا۔
 "ایویں تاں میں انہاں کوں نی وکھنڈ ڈیندی۔" روٹی
 کھدیاں ہویاں جواب ڈیا۔
 "تے ول کیویں وکھنڈ ڈیسیں۔" ڈاکٹر رحمانی حیرانگی مال
 پچھیا تے ول روٹی دے مطلب کوں سمجھ تے کھلن لگ پیا۔
 "اچھا بھئی اچھا۔ آگے اے سمجھ۔"

"سایاں وی بھلا ایویں جان چھڑیندن۔"
 روٹی دے رشتے داراں وچوں کوئی پولی۔

”کچھ رشوت ڈے اختر۔ نی تاں دروازہ کیناں کھلسی۔“
کہیں پاسوں آلا آیا۔

کھل مذاق تعیندی رہی۔ اختر دے پیو روٹی کول ڈوی سارے
ٹوٹ ونکاں دے کرتے ڈتے تے دروازہ کھل گیا۔ بندھا آلا
ہولے ہولے اچا تھیا۔ گھوٹ کنوار دی موٹرتے پیساں دا مینہ
وسیا۔ ڈاکڑ جمانی تے اونڈی ڈال نازو دے بہرتے آخری دفعہ
ہتھ پھیریاں تے جیج ایں پر رونق جہاں کول پھوڑتے منزل مقصود دو
روانہ تھی گئی۔ موٹراں۔ لاریاں تیزی نال بندھن پڑیاں ویندیاں
ہن۔ روٹی نازو کول اپنی باہنہ دا سہارا ڈی بیٹھی ہی۔ تے اختر
اونڈے نال بیٹھا ہا۔

تے

سویرے نوں وبے جیج القادر دے گیٹ تے ان ٹرکی تے
القادر بندیاں نال بھرتی گئی۔ روٹی۔ نازو کول سہارا ڈے تے
اچے کمرے وچ گھن گئی۔ بندھ دے تھکیرے کینے اوندا
براہنہ ہا۔ گھوٹ تاں بندیاں وچ جھلج گیا تے نازو اپنی سیجھ
منے آن بیٹھی۔ سیجھ سجھاوٹ والے وڈی محنت نال سیجھ کول
سنگاریا ہا۔ پھلاں دے رنگدار چھیرے تلے بہہ تے نازو کچھ
سکون محسوس کیتا۔ ڈالیں کنوارا وا منہ ڈیکھن کیتے بانہروں،
دروازہ کٹی ویندیاں ہن۔ پر اللہ وسائی انہاں کول سمجھا پڑتا۔
جو کنوارا دھا دھوتے تیار تھیسے تے ول منہ ڈیکھایا ویسی۔
روٹی نازو کول دھواوٹ دے بعد توں کھواب دا لال

جوڑا پوایا۔ گھیر دار غرار سے تے تنگ چول دے دیچ اوندی
 جوانی یے قرار نظر دی ہٹی۔ کپڑیاں تے قیمتی عطر چھنڈ کیا گیا۔
 قیمتی گلہبے گورہ دے علاوہ اوکوں ہیریاں واسٹ وی پوایا گیا
 بیڑھا قادر بخش اپنی ان گنت دولت لاتے تیار کروایا ہا۔ رووی
 ادنا ہار سنگار وڈی محنت تال کیتا۔ لباں تے ہکی ہکی سرخی تے
 اوندے اتے سہرا نغزہ لائیں۔ اکھیں کوں کل دی دھار نال منانہ
 نبرائیں تے اکھیں دے پھیرال تے ہلکا ہلکا نغزہ لائیں تے
 نغزے تال انہاں دی روئی بی وی ودھ گئی۔ کپڑیاں تے قیمتی
 زیوریاں دے علاوہ انوکھے سنگار نازو دے بے مثال حسن کوں
 چار چندر لاڈتے۔ ذالیں بیڑھے ویلے اوندا منہ ڈٹھا۔ تال
 اوندے ہلکوئی حسن کوں ڈیکھتے تعریف کرنیایاں انہاں دے
 منہ نہ ہلکے ہن۔ تدرت دے ایں سوئے شاہکار کوں ڈیکھتے
 ساریاں واہ واہ بیٹیاں کرنیایاں ہن تے نازو شرم کینے سر
 نوائی تے اکھیں نوٹی بیٹھی ہٹی۔

”اچ ایندی ماہوندی تال ایوں ڈیکھتے کتنی خوش تھیندی“
 کہیں پاسوں آلا آیتے ول مرٹ والیاں کوں ہر کوئی یاد کرن
 لگ پیا۔ کچھ اکھیں مچھوں وی دھاوٹ لگ پیاں۔

”نازو بیچی! اللہ عمر و رازہ کری تے کوئی ڈیکھ مشن نہ آوی خدا
 سہاگ کوں وی ہمیشہ سلامت رکھی۔“ بگیم حسین خان نازو دے
 میر تے پیار وڈیایاں ہونیاں آکھیا۔ ول اختر دے متھے تے
 پیار ڈھس تے باہر نکل گئی۔ ڈیکھ کینے اوکوں گلا لھ کرن حال

تھی گیا۔ حسین تھان ناز و کون منہ ڈیکھائی وچ سو نیاں دیاں نکال
تے ہتھ دیاں مندریاں ڈتیاں۔ اختر کون وی گھڑی تے مندری
پرائیں تے ڈوہائیں دے سراں تے شہقت بھراں ہتھ
پھیرن دے بعد باہر نکل گیا۔

ناز و ہراون والے گزوں جیرانگی نال ڈیدھی۔ کچھ سوچیدی تے
دل جھکی جھون چا سٹیہری۔ تھوڑی دیر بعد مریم دی ما اندر
آئی تاں ناز و دا بھیڑ گل گھس۔ دھی دے غم یاد آگونس تے
ڈمھکارے مار مار تے روون لگ پئی۔ رونی ایں شے کول
محوس مہیٹی کریدی ہٹی بنو لوگ کھل دے منہ نال منن دی بجائے
رو تے ایندے گل لگ ویندن۔ پر او چپ رسی او کہیں کول
بھلا آکھ وی کیا سیکری ہئی۔ قادر بخش خاں تے گائمن خان کم
کینے واندے تھئے نال او وی ناز و دامنہ ڈیکھن آئے۔ ناز و انہاں
کول آندا ڈیکھ تے جلدی جلدی شرم کینے سر تو ایاجا۔

تے ول —

رات بھلی گئی۔ سچھے والے کمرے دی رونق ڈیکھن دے قابل ہئی
دروازیاں تے دریاں دے پتلے پتلے ریشمی پڑ دے ہلکی ہلکی براتال
کنبے کھڑے بن۔ فرش قیمتی تاملین نال لکا پیا ہا۔ سچھے والے
پلنگ تے پھلاں دی ترنگری وڈی محنت نال تیار کیتی گئی ہئی
تے ترنگری دے آسوں پاسوں والے ہین پڑ دیاں دے
ستارے انہاں دیاں آمیداں وانگٹ رم جھم لائے کھڑے ہن
ہک پاسے ٹنل صوفہ پیا ہاتے کمرے وچ مٹھا مٹھا سو جھلا

ساری روتی دی شان و دبھائی کھڑا ہا۔ رہی اختر کوں آندا ڈٹھا
 ناں او نازو دا گھنڈ بٹاتے باہر نکل گئی۔

اختر مستانی ٹور ٹور دا ہویا تے اندر آیا۔ اکھیں وچوں سرور و تیندا ہا
 تے او شوق دی دنیا دل وچ آباد کرتے سیجھ دے نال آن
 کھڑا۔ نازو اوندے پیراں دا کھسکا رسن تے شرم کینے و لٹج
 سلج گئی تے سر جوں جوں بھکدا گیا۔

"نازو۔۔۔" اختر او کوں ہولے ہولے سیڈیا شدت
 جذبات کینے اوندے آلا کنڈا پایا ہا۔ نارمو چپ کیتی تے ہوں حالت
 وچ بیٹھی رہی۔ اوندے دل دی دھڑکن تیز کھتی گئی ہئی۔ وجود
 وچ شرم توں کنباٹ چھٹ گیا تے او ناں زیادہ نو گئی۔
 "کیا میں بہہ سگداں۔۔۔" اختر ہین پڑ دیاں کوں ہٹاتے
 پناں والی پھیری دے اندر آ گیا۔ نازو داساہ تکھا تکھا چلن لگ
 پایا۔ اختر کجھ دیر اوندی بے قراری ڈیدھا رہیا تے دل آوندے نال
 پلنگ دی پاٹی تے بہہ گیا۔ عشق دا مستحقسن دے مقدس تے پاک
 دامن تے سجدہ کرن کیتے بے تاب ہا۔ تھوڑی دیر دے بعد
 اختر اوندے منہ توں گھنڈ ہایا۔ نازو دیاں مخمورا اکھیں نال
 لختے گھن کیتے ملیاں، ڈیوں بجایاں پھکیاں تے اختر دیاں کھیں
 بھک پیاں تے او مارو نظراں دل جھک گیاں۔ اختر کنڈے
 ہوئے ہتھاں نال نازو دا سو ہتھال تے من مو ہتھالی چہرہ پرک
 تے اینویں ڈٹھا، جویں اوندامنے کوئی پاک کتاب ہووے۔ او کجھ دیر
 اوکوں حیرانی نال ڈیدھا رہیا تے دل اگوں تے جھک گیا۔ اوندے

مُدت کینے ترسے ہوٹھ ناڈو دے نازک۔ غلابی تے رسیلے ہوٹھاں
 نال بل گئے۔ خوشیاں دے پاک داہن کھنڈ گئے۔ حوراں دے
 مقدس پلوں لہراوٹ بگ پئے تے انہاں دے پچھانویں تلے ڈوں
 ارمان بھرے تے سیکھے ہوئے دل ہک ڈوچھے کوئی بلدے
 پئے ہن بدلاں دی دھڑکار دا ہک یٹے کوئی صحنی پتہ پیا لگدا
 کالی رات انہاں دے ایں عجیب و غریب بلاپ تے کھل دی کھڑی
 رہی۔

"ناڈو... میڈی زندگی... میں کتنا خوش نصیب ہا
 جو... جو توں سیکوں مل گئیں... ناڈو... میں...
 ناڈو... توں... نا... نا... و... اختر کوں
 وصال دی خوشی اتنا مست بنا ڈتا۔ جو اد کوں گالھ کرن ڈوال
 تھی گیا۔ ارمان شعلے بن تے بھڑک پئے۔ تے...
 تے... ول سویرہ تھی گئی۔"

ناڈو دیاں سکول دیاں سنگتا نیاں او کوں شنادی دی مبارک
 ڈیوٹن کیتے ڈوچھے ڈینہہ اونڈے گھرایاں۔

"ناڈی! وڈے عرصے دے بعد سچی نظر دین۔ ساکوں تاں
 اصلوں مرنجھا کر گئی ہا توں۔ حال شنادی دے ڈینہہ کپڑھے
 رنگ وچ گورن۔"

اونڈی ہک گھاٹی سنگتانی اونڈے اصلوں نیڑے تھی تے
 پچھیا۔ پر ناڈو جواب ڈیوٹن دی بجائے بیگانی مسک مسک تے
 چپ کر گئی۔

چھوہری نازو دی ایں ادا کوں کنواریں والا شرم مجھ تے چپ
 کر گیاں۔ او پھٹیاں پھٹیاں نظراں نال ساریاں کوں ڈیدھی تے
 ول سوچن لگ پونڈی۔ اے ساریاں کوں ان۔ میڈیاں کیا
 لگدن تے اے گیا لھیں کیوں کر نیدان۔ ہیں کشمکش دے وچ
 اونڈی طبیعت خراب تھیون لگ پئی۔ روتی۔ نازو دا ڈاچھ
 سانھن وچ لگی ہوئی تھی۔ کئی گھراں دے ڈاچھ نال کھڑے
 تھیا پیا ہا۔ اتنے سارے سامان کوں سانھن کئی روتی دا
 کم کیناں ہا۔ او تھک ہارتے نازو کوں آن بھٹی۔ نازو دی
 طبیعت بدلدی ڈٹھس تاں چھوہری کینے معافی منگتے روتی
 او کوں ڈو جھے کمرے وچ گھن گئی۔

ڈو پہراں دا وقت ہا۔ نازو کو لے کو لے گدے والے پلنگ
 تے اختر دے نال سستی پی بیٹی۔ ہن اونڈے منتے گھبرے
 یا شرم دی بجائے دلنواز مسکراہٹ تھی۔

نازو — اختر پیا نال اونڈو ڈٹھا۔

کتیاں مشکلاں دے بعد اللہ سیس آپاں کوں ہک نال

ملائے۔

اختر اونڈو منہ کریدیاں ہوتیاں آکھیا۔

جیا — نازو چھت دو تہڑیڈیاں ہوتیاں جوہا

ڈتا۔

نازو! سچ آہن۔ بندہ سچے دل نال دعا منگے تاں او کڑاہیں ضائع

نی تھیندی۔ اختر اوں دے والال وچ ہتھ پھرنیدیاں

ہوئیاں اکھیا۔

”تساں میڈے کیتے دعائیں منگیاں ہن۔“ نازو مسک
تے اختر دو ڈٹھا۔

”بھوئی تیکوں کیا پتہ جو تیبڑی خاطر میں کتیاں راتیں بے قراری
وچ جاگدیاں تے دعائیں منگدیاں گزاریاں ہن۔ نیرے سوڑیں
ہاں۔ تاں میڈیاں بے چنیاں ڈیکھ تے تیبڑا دل وی ڈل دتے ہاں۔“
اختر اکھیا۔ ”ہی نازو! توں وی کپڑا ہی سو بھئی تھئی ہالوں
میڈے کیتے۔“

”کیاں۔“ نازو دے سوہنے سوہنے ڈند چمکن لگ

پئے۔

”کیوں۔“ اختر حیرانگی نال پچھیا۔
”تساں جو مو بھنے ہاؤے۔ میں سو بھئی کھئی تے کیا کراں
ہاں۔“

نازو کھلپیاں ہوئیاں جواب ڈتا۔ منہ اختر دو چا کینس۔

”دل تاں میوں انعام ڈے نازو!“ اختر اکھیا

”کیہاں۔“ نازو پیار نال پچھیا۔

”تیبڑی خاطر کتالے جو کٹے ہم۔“ اختر اکھیا

”تے میوں انعام کون ڈیسی۔“ نازو کھل تے پچھیا۔

”کیہاں۔“ اختر اکھیا۔

”تیبڑی خاطر کتالے جو کٹے ہم۔“ نازو اختر دیاں اکھیاں

وچ ناڑتے اکھیا۔

”دو کپڑے کینے۔“ اختر پچھیا۔
 ”جہاں کینے تیکوں پٹھا ہم۔“ نازو جواب دیتا تے
 پچھلے پٹیاں دی یاد آون نال ٹھڈا ساہ نکل گیس۔
 ”نازو۔ اے ٹھڈا ساہ کیوں۔“ اختر ارنے
 سینے تے ہتھ رکھیندیاں مویاں پچھیا۔

”میٹیاں بے تراریاں تے مویاں منجھاریاں داثبوت۔“
 نازو جواب دیتا تے منہ اختر دے سینے وچ رکھائیس چا۔
 نازو دے نازک لبیاں تے دکھن مسک مہنی۔ انگ انگ
 خوشی دے نشے وچ مست ہا۔ دل منگدا محبوب جو مل گیا ہس
 اختر دی خود کوں آسمان دا تارہ سمجھن یگ پیا۔ من سباندی
 محبوبہ جو مل گئی ہس۔ تقدیر ڈوہائیں نال واہ وا انصاف کیتا ہا
 قسمت کھلے دل نال ڈوہائیں دے بیکھ ملاٹے ہن۔

آج انہاں دی شادی کوں چوتھا ڈینہ ہا۔ نازو ستو وارے
 تے گھر و بھرطان ہاتے حقیقت دے وچ اوٹا اپٹارل وی
 اول گھر کینے پٹیندا کھڑا ہا۔ جتھاں زندگی دے کچھ پر بہار ڈینہ
 گزارائی ہئی۔ رتیبی وی ماہیو کینے نہ پنجو تھئی وی ہئی۔ اختر
 انہاں دا دل خوش کرن۔ کیتے شام کوں سینا تے گھسن گیا۔ انہاں
 دی ٹیگی اجن سینا دے دروازے دے کھڑوی و دی ہئی
 جو مہیں چکپوں بک پتار کار شچی دے وچ پھڑان تھئی۔
 زور دا جھکا رکھا۔ تے نازو داسرا کل سیٹ نال دریچ لگا۔ پو
 دی بک تھئی تھی سیرھ نکھتی تے ملکیں رتوبت تھئی گئی۔ تھوڑی دیر

دے بعد اوسارے ہسپتال وچ رہن۔ روہی تے آخر کون وی سٹاں
 لگیان۔ ہن پراو سٹاں کاری نہ ہن تے جے نازو کون دی مسیتے تے
 سٹ نہ لگدی مال اووی اتنی زخمی نہ تھیندی رساری رات وی
 بے ہوشی دے بعد سویرے نازو اکھ و پینج لکھولی۔

”باہی! تہا ڈاکیا حال اے۔“

روہیہ نازو دے بیٹے پامندیاں ہونیاں اول کینے بچھیا۔
 ”چنگا حال اے۔“ نازو ان سوہیاں نظراں مال اوکوں
 ڈیدھنیاں ہونیاں آکھیا۔ تے منہ پھیرئیں چاہتے ول سارے
 گھر والے اونڈے بسترے دے پاسوں کھٹے تھی گئے۔
 ”تساں سارے میکوں کلہا چھوڑتے کپڑے گھٹے باوے

پے۔“ نازو ڈکھاری تھی گئی۔

”اتھرتوں اتنا عرصہ کتھاں رہ گئیں۔“

نازو دیاں اکھیں دیاں بھراں ہنجاواں مال پس گیاں۔

”مریضہ کون سٹ لگن مال دماغ چکر کھا گئے۔ کچھ ڈینہہ بدلیاں

بدلیاں گالھیں کرسی۔ گھبراہٹ دی کوئی لوڑ کہنی۔“ ڈاکٹر،

پریشانی مال آکھیا۔ تے ترہیجے ڈینہہ نازو گھر ول آئی۔

”اماں اے چھو کری کون اے۔“

نازو ڈاڈی کینے خیرانگی مال بچھیا۔

”اماں! اے تیڑی بھین اے۔“ ماں خنداں کھلریاں ہونیاں

آکھیا۔

”باہی! میکوں سچانا کہنوسے۔ میں روہی آل روہی۔“

روہی زور سے نال کھایا ہوں یاں ہوئیاں آکھیا۔

”روہی..... کیرٹھی روہی۔۔۔۔۔“ نازو دماغ تے زور

ڈیندیاں ہوئیاں آکھیا

”معاذ کرس بھینٹ! میں تیکوں سسجان ٹنی سگیں کتھانیں ٹھٹھا

ہوسی پر یاد کہنی۔۔۔۔۔“ نازو بریگیاں وانگو آکھیا۔

”اماں! اے ڈاکٹر صاحب دی دھی اے۔ روہی بی بی کتھانیں

انہاں دے گھر رہ گئیں۔ تیکوں پتہ دی کہنی۔۔۔۔۔“ اوندی ڈاڈی

اوکوں سمجھیندیاں ہوئیاں آکھیا۔

”جی! کیا آکھے دے۔ میں اتنا عرصہ انہاں دے گھر گزار آئی آں

کڑن گزار آئی آں؟ میکوں نال یاد کہنی۔۔۔۔۔“ نازو لا پرہی

نال جواب ڈتار نازو دیاں گالھیں سٹتے روہی دا پچھل وانگو

ترڈیا ہویا منہ لکھتے بچ کما گیا۔ تے او چپ کرتے ڈو جھے کرے

وچ دینچ بیٹھی۔ اوکوں اپنے پیو دیاں گالھیں یاد پیاں

آندیاں سن۔ اول بک دفعہ اکھیا ہا۔

”روہی دے سر وچوں بک دفعہ ہو مکمل پورے تاں دماغ

ٹھیک تھی ویسی ایندا۔۔۔۔۔“ تے ایج اوندی گچا لھ سچی

تہا بت تھی کئی ہئی۔ حادثے دی وجہ توں نازو دا دماغ دل

ٹھیک تھی گیا ہاتے ایں حادثے کینے پہلے والیاں ساریاں گچا لھیں

اوکوں بھل گیاں ہن۔ جیرٹھی زندگی او ڈاکٹر رحمانی دے

گھر گزار آئی ہئی۔ اوندہاں اوکوں علم کیناں ہا۔ روہی اوکوں

اکٹسوہیں چھو کری نظر دی ہئی۔

”... بشری گفتاں ہے جیہ کڈے گئے۔ باقی گھر والے نی
 نظر۔ کڈے گئے سارے۔“ نازو بے صبری نال ڈاڑھی
 کینے پچھیا۔

”او... او... او... اماں...“ ماں جنداں گیتاں
 کھاندی جوئی تے چپ کر گئی۔
 ”ڈسو ناں اماں! کڈے گئے سارے۔“ نازو ول پچھیا
 ”کیندے ناں پچھدی نازو!“ اختر اوندے نال پہنکے تے
 ہاندیاں ہونیاں آکھیا۔ اختر کول آیا ڈیکھ تے ماں جنداں مرنجی
 ماندی تھتے باہر نکل گئی۔ اور بھلا نازو کول کیا جواب پسندی
 جو سارے مر گئیں۔

”بھاہ لا اختر۔ ڈو جھے پنگ تے تھی بہہ۔ اماں یا چاچی ڈیکھ
 گدھاتاں کیا اکھیں۔“ نازو ڈرتے ایڈے اڈے
 ڈیرھیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”کیا مطلب۔“ اختر اوندے پیادوی تیرے تھندیاں
 ہونیاں اکھیا

”اختر! میکوں تیرڈنی بکس ایہا عادت نی بھاندی ڈاڑھی
 اماں ڈو جھے کوٹھے وچ کھری اے۔ آگئی تاں کہہ اکھیں۔“
 نازو شرم کینے لال تھندیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”ایہو کجھ اکھیں۔ گھوٹ کنوار رتے پھٹن۔ بیا کیا اکھیں۔“
 اختر اکر کول آپ دو پھکندیاں ہونیاں اکھیا۔ گھوٹ کنوار
 داتاں سن تے نازو داند لال انگوش تھتی گیا۔

”چھوڑ اختر! میں ویندی آل۔“ نازو اٹھدیاں ہوتیاں اکھیا۔

”نازو میکوں کیا تھی گئے۔ اختر حیرانی مان پچھیا۔
 ”میکوں کیا تھیوے تھیا تاں تہاکوں کجھ پیسے۔ خاطرہ میکوں
 بد نام کرنیوے وے۔“ نازو اپنا ہتھ چھڑویندیاں ہوتیاں اکھیا
 ”اچھا تاں اے کالھ اے۔“ اختر اٹھدیاں ہوتیاں اکھیا
 ”ذری میڈے نال آ نازو۔“

”چھوڑ۔ چھوڑ میں کڈا ہن فی ویندی۔“

نازو کادڑ نال اکھیا۔ پر اختر اوکوں زورے نال کرے
 وچ گھن گیا۔ جھٹاں ٹرنگ۔ پٹیاں تے شادی دا بیشمار سامان
 پیا ہا۔

”اے سبھ کجھ کیا ہے نازو!۔“ اختر سامان دوا اشارہ کرنیوے
 ہوتیاں اکھیا۔

”سامان اے، پیا کیا ہے۔“ نازو منہ پھکاتے اکھیا۔
 انہاں دیاں اچیاں اچیاں گالھیں سن تے روہی وی اندر
 آگئی۔ روہی کوں آندا ڈیکھتے نازو وے چہرے دا رنگ بکرم
 بدل گیا۔ جیوں جو او غدا نخواستہ کوئی سنگین جرم کرنیوے ہوتیاں
 پکڑی گئی ہووے۔

”میکوں چھوڑ اختر میں ویندی آل۔“ نازو ڈرتے کھاڑی
 ملی جڑی حالت وچ اکھیا۔

”ایہیں نال میں ویندی ہن۔ پیلے میڈی کالھ آج لسن۔“

اختر کھلیاں ہوتیاں آکھیا۔ اوکوں علم ہا جو نازو دا دماغ جھاہ
 تے آگے تے شادی دے حال حوال ایوں بھل گئیں
 "ٹیکوں ہن علم کہنی تاں جو اے سامان، کیہاں ہے تے اے پہاٹی
 تیزی کیا لگی اے۔" اختر سامان دے بعد روٹی دو اشارہ
 کیتا۔

"کیاں۔" نازو تیزی نال جواب دتا
 "اچھا میں ٹیکوں ڈسینداں جو اے کون اے تے اے پڑی
 کہیں اے۔" اختر آکھیا
 "روٹی کالے کسے وچوں خاکی رنگ دا ویرا لٹا تہاں کدھ پڑے
 تے ول سارے پنگ تے ان بیٹھے۔ نازو اختر کینے ذرہ پڑھری
 ہی تے بیٹھی۔ اختر دے نال باہندیاں اوکوں شرم پیا آندا ہا۔
 پیلے پیلے روٹی تے نازو دا کھٹا چھکیا ہویا فوٹو پاہر کڈھیا
 "اے کون کون ان نازو۔" اختر فوٹو اونڈے مہتہ وچ
 ہندیاں ہوتیاں اول کینے پچھیا۔

بک تاں میں آں تے ڈو جھی لے ہے۔" نازو گھبرٹیاں
 ہوتاں روٹی دو اشارہ کیتا۔

"اچھا بھلا لے کون کون ان۔" اختر اپنی شادی
 ان نوڑاہ کول دکھندیاں ہوتیاں پچھیا۔ نازو اے فوٹو
 ہنوں ہنوں گئی۔ اونڈی سمجھ وچ کچھ نہ پیا آندا ہا
 "فوتو کون تے کیوں چھکیا گئے۔"
 "ہن مسکوں جواب دے نازو۔" اختر کھلیاں ہوتیاں لھیا

”میکوں کوئی پتہ کہنی — میکوں کچھ یاد کہنی۔ جو اے سبھ
 کچھ کڑنٹن تھے تے کیوں تھے۔“
 نازو پریشان تھیندیاں ہونیاں اکھیا۔
 ”اچھا بھلا میں میکوں ڈسینداں — اختر اوندے نیڑے
 تھیندیاں ہونیاں اکھیا۔“

”آج کیسے ست سال پہلے آپاں سارے گھر والے مری
 پئے ویندے ہا سے۔ یاد بیوی ناں۔“ اختر بچھیا۔
 ”ہا۔ یاد اے۔“ نازو جواب ڈتا۔

”اچھا بھلا اے ڈسا مری یاد بیوی۔“ اختر ول بچھیا۔
 ”کیساں —“ نازو نہیں وج جواب ڈتا۔

”سٹ میں تیکوں ڈسا وال۔ راو لپنڈی دے نیڑے آپنی
 گاڈی دا ایکسیڈنٹ تھی گیا ہا۔ چھڑے توں تے میں بچ گئے ہا
 تے باقی گھر والے مارے گئے ہن۔ میکوں حادثے دے بعد
 بابے ہونٹریں گھر چا آئے ہن۔ پر توں نہ مل سکیوں۔ اسان
 ایو کچھ سمجھیا شائیت توں وی باتیاں دے نال حادثے نچ
 ختم تھی گئیں۔ گھر آچھا گیا۔ میں، بابا، چاچا تے ڈاڈی کلسے رہ
 گیوسے۔ زندگی گزارن مصیبت نظر دی ہئی۔ ایم اے کرن دے
 بعد میں ملازمت کر گدھی۔ میکوں توں پہلے ڈینہہ روپی دے نال
 سڑک تے ملی ہا نویں۔ میں میکوں سچاٹ گدھا ہا پر توں میکوں
 نہ سچاٹ سکیوں۔ میکوں تیڑے بدل و نچن دا بہوں ارمان
 لگا۔ توں جہڑھے ویلے وی میکوں ملدی ہا نویں۔ نیڈے آتے

چمکے مارتے لنگہ ویندی ہاتھوں تے دل حالات تیکوں تے تیکوں
 مکے دے نیرے کر ڈتا۔ ڈاکٹر یوسف رحمانی صاحب جنہاں
 تیکوں دھیاں لانگو پالے، میکوں ڈسایا جو سٹ لگن نال انچوں
 پچھلی یاداشت بھل گئی اے۔ میں تیکوں لکھ یاد ڈیوایا پر توں
 میکوں نہ سجاٹ سیکوں۔ اوندے بعد دی کہانی بہوں لمبی اے
 جے سٹاؤن بیہ و بچاں نال کئی ڈینہہ چٹ تھی وین۔ خولا صد
 اے جے جو کچھ عرصے دے بعد تیڈی تے میڈی شادی تھی
 گئی۔ جنید اثوت اے نوٹو اے۔ اجن وی یقین نہ آوی نال اپنے
 ہتھاں دی ہندی کینے پچھ گھن۔ تیکوں آپے مسجھ کچھ ڈسا ڈسی
 اے زیور۔ اے گاہتے۔ اے کپڑے تے اے ساری بیڈی تیکوں
 ڈاجھ وچ ملی اے۔ کل آیاں تیڈے ستوارٹے تے راو لینڈی
 جلنا پر اچا چیت ٹیکسی دا انجیڈنٹ تھی گیا۔ تیڈے دماغ تے سٹ
 لگن نال دماغ ٹھیک تھی گئے۔ سن پنڈی دے حال حوال تیکوں
 بھل گئیں۔ ایکوں بھاکل پاتے بل۔ اے تیڈی بھین وی اے تے
 تیڈی محسن وی۔

اختر رقبی دو اشارہ کریدیاں ہوتیاں آکھیا۔
 نازد بھتر اہت بٹی تے اختر ویاں گالھیں بیٹھی ستردی ہی
 اوکوں اے گالھیں بے یقینیاں تے کوڈیاں گدیاں ہن
 مساف کریں بھین۔ میں چیراں وچ پھس گئی اں۔ تقدیر
 میڈے نال عجیب مذاق کیتے رہا،
 نازد رقبی کول بھاکل چیدیاں ہوتیاں آکھیا تے رقبی اوندے

سینے نال لگتے ٹھٹھے سے ساہ بھریندی رہ گئی۔
 شام میں نازو کوں پورا علم کھٹی گیا جو اختر نال واقعی اوندی
 شادی تھی گئی اے۔ سویرے انہاں دی پنڈی تیاری سی اختر
 دی چھٹی وی مکن والی ہی تے ڈو جھے پینہ او پنڈی روانہ تھی گئے
 ڈاکٹر رحمانی دا بنگلہ نازو کیتے ان سوہاں ہا۔ پر اختر دی ہدایت تے
 اول ایں بنگیانے پن کوں ہوں مد تک دور کر دیا۔ سبگیم رحمانی گھر
 آئی دھی کو وڈے بھرم نال ملی تے ڈھیر دیریں نازو کوں سینے
 نال لاتے پیار ڈیندی رہی۔ شام کوں ڈاکٹر رحمانی ولیا نال اختر
 دے اشارے تے نازو کوں بھک تے ملی تے ڈاکٹر رحمانی وی
 وچھڑیاں دھیاں وانگوں اونکوں سینے نال لا گدھا۔ روپی دی
 زبانی جیڑھے ویلے او کوں نازو دے مالات دا پتہ لگا۔ تاں او
 ہوں خوش تھیا۔ "چلو اپنے ماپو کوں تاں سجاں گدھس ساڈی
 کرنی گالھتی۔" ڈاکٹر اکھیاتے ول سارے نازو دیاں پھلیاں کالیں مہریندی رہ گئے
 ابھا ڈیڈی ہک نفعہ نازو۔ باجی۔ اختر بھائی کوں وی
 ہاوند متن کینے انکار کر دتا ہا۔ "روپی ہلدیاں ہوئیاں آکھیا۔
 "ایویں ہتی دیندے اماں! اللہ کرے بندہ شودا چکر وچ نہ
 آوے۔" ڈاکٹر جواب دتا۔
 اچ رات نازو تے اختر اپنے کمرے وچ کلبے ہن۔ ڈھیر مدت
 دے بدایچ او کوں اپنا بچپن یاد پایا آندا ہا۔ ہولے ہولے او کوں
 اپنی ذات دا احساس تعدا گیا۔ پتہ نی کینویں اے خیال او
 کوں ول آ گیا۔

” میں ہندو دی دھی آں۔ میڈا وجود پلٹ اے۔ میکیوں گھر والے
 کراڑی دا طعنہ ڈیہے۔ ہن میں اختر کیتے ناپاک آں۔ میڈے
 تے اختر دے مذہب وچ فرق اے۔ میں اختر کون ڈسیاں
 سب کچھ ڈسا ڈسیاں۔ جو میں ہک ہندو دی دھی آں۔ میڈا وجود
 میڈے کیتے ناپاک اے۔ دل بھلا تیں میکیوں کیوں قبول کر گدھے“
 تے اینھاتیں خیالاں لکھنے دے وچ اونڈے حسین چہرے کون
 بے رونق بنا ڈتا۔ اونڈا غلابی رنگ پیلا مٹھیوں لگ پیا۔ اکھیں
 دی چمک نکلشش ایں۔ ہکے خیال دی بجاہ وچ ستر گئی۔ اوکوں
 اپنا وجود سٹروا ہویا معلوم تھیا۔ قیمتی گہوتے لشکارے مریدے
 کپڑے اوکوں انگارے معلوم تھئے۔ اونڈا ذہن ہک اولڑے
 مثلے وچ کھس گیا۔ جیرٹھا اوں کیتے حل مٹھیوں دا کیناں ہا۔
 ناز و دیاں مونجھیاں نظراں تے چہرے دی اداسی اختر کوں
 پتا ڈتا جو نازو کیا بیٹھی سوچندی اے۔ بلب پلدا کھڑا پار کرے
 وچ تیز سو جلا ہا۔ نازو دے مٹھے دیاں سلوٹاں کینے پتہ لگدا
 پیا ہا۔ جو کتنی گہری سوچ وچ پڑی ہوئی اے۔

”نازو! کیا مٹھی سوچندی ہے۔؟“ اختر اونڈی بانہ پکڑتے
 اونڈیاں وزگاں کوں کھڑکیندیاں ہوتیاں اکھیا۔

”کچھ کیناں۔“ نازو مونجھ منجھاری وچ جواب ڈتا۔

”کوئی ناں کوئی گالہ ہے تاں ضرور جیرٹھی میں کینے لکندی
 پتیں۔“ اختر آکھیا

”اے پیڑا تیدا وہم اے۔“ نازو اپنی پریشانی اول کینے

لکیندیاں ہونیاں آکھیا۔
 "تے ول مو بھئی کیوں تھئی بیٹھیں۔" آخر اوندنا منہ آپ
 دو کرئیدیاں ہونیاں آکھیا۔

"پس۔ بندہ جو تھیا۔" نازو ول منہ ڈو جھے پاسے چا پییریا
 آخر جاشردا ہا جو اندا دماغ توآں توآں ٹھیک تھئے۔ بندہ ہوں

او اوزی لاپرواہی دا برانہ پیا منیدا ہا۔
 "ول وی پنتے تاں گے جو سرکار کیرھی دین وچ مست بیٹھن
 آخر کھلداں ہونیاں آکھیا۔ پر نازو چپ کنتی تے بیٹھلی رہی۔
 مو بھ منجھادی ودھدی گئی۔ بہ چستی زور کریندی گئی۔ بکو خیال
 اوندے ذہن دے تے پئی ویندا ہا۔

"تھن سٹم وی پو نازو! جو کھی دیر باہن دا خیال اے۔"
 آخر اوندنا ہتھ پکڑتے او کول آپ دو چھکیندیاں ہونیاں آکھیا۔
 "آخر! سیٹا ہتھ چھوڑ ڈے۔" نازو نمائی صورت نہریندیاں
 ہونیاں آکھیا۔ تے بنجوال دا پانی پلکاں تک آگیا۔

"آخر تیکوں تھی کیا گئے نازو! رب داناں من۔ اتنا پریشان
 زکینا کر۔" آخر پکے منہ نال آکھیا تے نازو دے ڈول بڑکدے
 تڑکدے بنجول آخر دے ہتھ تے ان ڈٹھے۔ تے ول اکھیں ساوٹ
 دے مینہ وانگوں وسن لگ پیاں۔ اوندے رووٹ دی وجہ آخر
 کول وی معلوم کیناں ہئی۔ آخر دی ہرگا لھ دا جواب نازو دی
 بک چکھ بھری ڈسکل ہوندی۔ روووتے تھکی تال مجبور نظراں
 نال آخر رووٹ پھین لگ بی۔ آخر پیا رنال اوں کینے رووٹ

دی وختہ کچھی تال نازو ٹھڈا ساہ بھرنیاں ہوتیاں آکھیا۔

”اختر! توں پھانڈ دیں جو میں ہک ہندو ذی دھی آں۔ میں تیرے کیتے ناپاک آں۔ میکوں پیا تال کوئی ارمان کہنی پر اتنا افسوس ضرور لگدے جو دنیا کوں پتہ لگ گیا تال اپنا جیون محال تھی ویسی۔ تیرا ضمیر جے گوارا کرے نے توں ہک ہندو ذی دھی نال نبھاسکیں تال ٹھیک۔ نی تال۔“

اگوں نازو کوں نہ کوئی گکھ سدھی آئی تے نہ ڈکھ اوکوں بولن ڈیتا۔ او دندے پلٹے در دیل جاگ۔ پتے بن تے روندیاں روندیاں اوندا گریبان منجوال نال پس گیا ہا۔

”بھولی۔ اے سویر دی توں ایسا کجھ سوچندی مہیٹی ہانویں“

اختر کھلایاں ہوتیاں آکھیا

”اے خیال تیکوں کیوں آگئے۔“

اختر دی گکھ سن تے نازو دا ٹھڈا ساہ نکل گیا۔

”نازو! اے وی ہک لمبی کہانی ہے۔ میڈے نیرے تھی آ۔ میں تیکوں اے کہانی سناواں۔“ اختر نازو کوں اپنے نال بلھیندیاں ہوتیاں آکھیا۔

”اج کینے اکوی سال پہلے بیڈن ہندوستان تے پاکستان

وند پیدا پیا ہا۔ انہاں ڈیریاں زمانے دی حالت بہوں نازک تھی

جھا و جھاوتے ہن، ستان (بھارت) وچ لکھاں دی تعداد وچ مسلمان سوچی کجھی سازش نال

ہندوستان لکھاں دی ہتھوں قتل پے تعیند ہن ہندو سکھ پرند سکھ تے مسلمان دے خون پھیلے تھی

لگے ہن وقت ٹوڑا خراب لگا ہا، انی زندگی پرانہاں دھیل مہنی پئی ہی۔ جتھاں لکھاں مسلمان بھارت وچ

شہید کر دیتے تھے اٹھواں پاکستان وچ زنی چند فساد دی تے فتنہ پسند لوکاں نے جہانا
کم لٹ مارنے خاندنگری ہئی۔ چند ہندو قائداناں کو اجاڑیا پچاڑیا۔ اے اتہاں ڈیہاں
دا قصہ ہے۔ ڈیوں ہندو عورتاں تے اتہاں دے مرد جہاں پر دی وستی
دے نیڑے نقل تھنے ہوئے نظرے۔ اتہاں چاول بندیاں دے علاوہ
پنچواں یک معصوم بالڑی وی ہئی۔ جیڑھی نظاماں دے ہتھ کینے کہی
طرح پنچ گئی ہئی۔ اوچھ ہنیاں دی بالڑی موت تے زندگی وئی
کشکاش وچ مبتلا ہئی۔ موت اول بالڑی دے سیرتے آئے کھڑی مرنی
ہئی پر وستی جہاں پور دے رحمدل نیگرا اوکوں زور تال موت دے
منہ وچوں کھس گدھا۔ اوں بالڑی کوں بچاؤن والا مسلمان ہا۔ خود
یے اولاد ہا اول بالڑی کوں اولاد سمجھتے پالٹن شروع کر ڈتاتے
وقت گزرن دے نال نال اولاد کی جوان تھئی گئی۔ اولاد کی نوں
ہا توں نے تیکوں بچاؤن تے پالٹن والا میڈیا چاچا گانن خان ہا۔
میں تیں کینے یک سوال بچیاں نازو! یک پال جیڑھا جیسا
مسلمان دے گھر ہووے تے پل تے جوان یک عیسائی دے گھر
تھیا ہووے۔ ادندی پرورش۔ تہ لیم۔ اٹھن پامہنڈ طور طریقے سب
عیسائیاں والے ہوون۔ اے ڈسا او مسلمان سیڈیسی یا عیسائی
اخترا گکالہ مکاؤن دے بعد نازو دو ڈٹھا جیڑھی جیرانگی نال
اونڈیاں جیڑھی سنسڑ دی ہئی۔

”عیسائی — نازو ہلے ہلے جیڑھا ڈتتا
”اچھا بھلا یک عیسائی جیڑھا مسلمان دے گھر وچ پل سنبھ
تے جوان تھیا ہووے۔ او مسلمان سیڈیسی یا عیسائی —
اخترا ول بچھا۔“

مسلمان سے ناز و جواب پڑنا

"تاں دل بجالھ سن نازو! توں وی ہوں ویلے معصوم ہاؤں
 جڑن مسلمان دے گھرائی ہاؤں۔ ہوں ویلے توں پاک ہاؤں۔
 تیرا دل پاک ہا۔ تیرا دماغ رام تے رحیم دے فرق کینے ان وقت
 تے جیڑھے ویلے تیں ہوش سنبھالیا تاں ہوں ویلے وی توں
 مسلمان دے گھر وچ ہاؤں۔ ہوں ویلے وی توں خدا دے نالی
 کوں جانڑدی ہاؤں۔ سمجھ گوان دا تیکوں پتہ کینا ہا۔ کھلے
 تیں قرآن پڑھے۔ رام گیتا تے پوربھی دا تیکوں علم کہنی۔ توں
 خدا دے حضور وچ سجدہ کریندی تہ کہ مندرال وچ پھراں
 دے بتاں کوں پوجیندیں۔ خدا دے آخری رسوں مند مصطفیٰ
 واکھ پڑھدیں۔ مسلمان ایں۔ مسلمان سیڈ ویندیں۔ دل ڈسا توں
 ہندو کیوں بن گیوں۔"

اختر نازو کوں مسجد کجھ سمجھاؤن دے بعد اول کینے پھیا۔
 نازو آنھے پٹا تے غور نال اختر دیاں نکالھیں منڈوی رہی۔
 اختر دیاں نکالھیں اونڈے سارے و ہم دور کر ڈتے ہن! میکوں
 جراب ڈے نالو! چپ کیوں کیتی بیٹھیں۔ توں ایں ویلے ہندو
 دی توں مسلمان دی بیوی ہن۔ اختر ڈوہائیں ہتھال نال اونڈا
 منہ پکڑتے اپنے منہ دے سامنے کریندیاں بوتیاں اکھیا۔ ہنڈبات
 دے جھیرے کینے آلا بار اتھی گیس۔ بہت ہوش ماریا تاں اکھیں وچ
 نش کھنڈ گیا۔ تے چہرہ لال لالی گیس
 "نازو! توں میڈی بیوی بچھے تے مجبور پہلے ہن۔ نازو توں

میڈی کے لئے لادنی محبت ہوئی تے نکے لاد دیاں محبتاں اتنی جلدی
 فی ترندیاں نازو! توں میڈیاں اکھیں وچ جھاتی پاتے ڈیکھ۔
 ازاں وچ تیکوں تیڈی محبت دا پچھا توں نظر سی۔ میڈے بیٹے
 نال کن، مانے سن جیندے سے۔ چوں تیکوں تیڈا اپنا نال سنہڑی
 میڈی نول نول وچ تیڈی محبت رچی کھڑی اے نازو! پہلے نکے
 لا دا زمانہ یاد کرتے ول بٹیک منہ موڑ گھن۔ میں تیکوں کوئی
 گلہ نہ ڈیساں۔ " اختر جیڑا تھی اتنا زوچ گپا لھیں کریندا گیا۔
 نازو دا دل پتھر کینے موم بیڑیا تے اول موم کول وی بیڑی
 ویلے محبت دا سیک پٹال تال او پگھرتے پانی تھی گیا۔
 " اختر۔ " نازو ڈسک تے اپنا سر اوندے سینے تے
 رکھ ڈتا۔

رنت گزردا گیا۔ گلے شکوے سڈے گئے تے نازو دا دل
 ہر دم کینے صاف تھی گیا۔ اوندے سینے تے سر رکھی نے نازو
 لمبے لمبے ساہی گھنڈی ہٹی تے اکھیں نوٹج گیل بن۔
 " نازو۔ " اختر اوندے والال وچ انگلیں پھرنییاں
 ہونیاں او کول سیڈیا۔
 " جی۔ " نازو اکھیں نوٹیاں ہونیاں جواب ڈتا۔
 " میڈو تال ڈیکھ۔ " اختر اتجاہنی۔

نظراں نال نظراں ملیاں۔ چار بچلیاں بیک، وقت چنگیاں
 ڈول دل ہر قرار تھی تے دھڑکے۔ لبال تے ہکی غلی منک نانا ہر
 تھی۔ ہک اچھی منک بیڑی کاسات دی منک کینے دیکھی ہئی

جیڑھی حوراں دے حسن کیئے زیادہ سوہنی ہئی تے فرشتیاں
دی پاکیزگی کیئے زیادہ سوہنی ہئی تے فرشتیاں دی پاکیزگی
کیئے زیادہ پاک ہئی۔ جیڑھی پندر دے حسین روشنی کیئے زیادہ
رستے دل وچ چاندنی کھنڈاؤن والی ہئی جیڑھی شائیت
مقد۔ دایاں کوں نصیب تقیید ی ہوسی۔

اٹھارواں باب ختم

(ناز) دی چھیکڑ

